

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

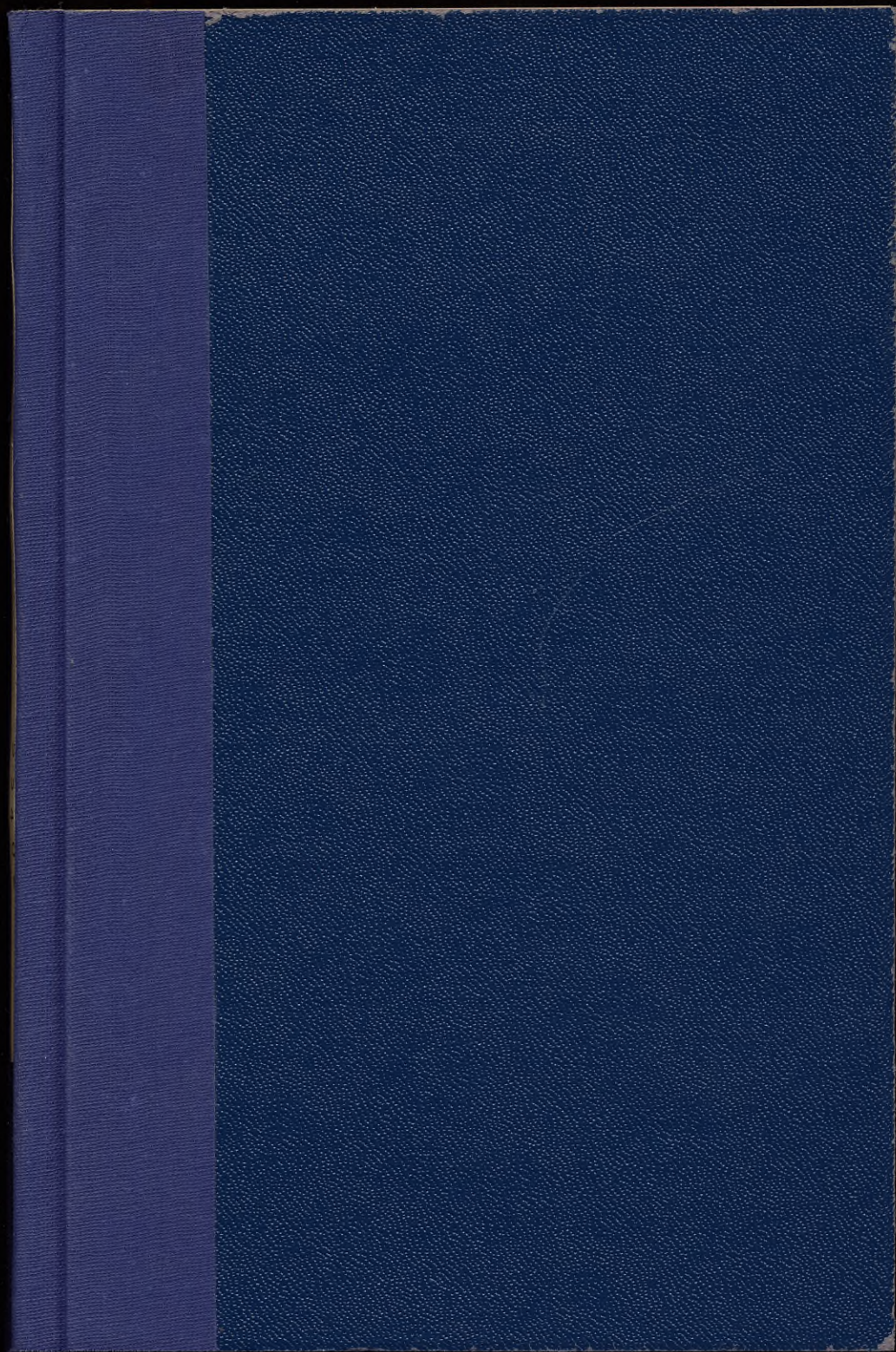
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSITETSBIOTEKET
UMEÅ

53402

Umeå universitetsbibliotek

00001705446 53402 Mag

Sigur.Fröken Jennys konditioner : ber

FRÖKEN JENNYS

KONDITIONER

af.
Sigurd.

53402

2 mt

Till Sigvard
från
Yenny Hogfeldt

C. Forsström

Stockholm

FRÖKEN JENNY'S KONDITIONER

BERÄTTELSE

SKIZZER OCH HUMORESKER

AF

SIGURD

[pseud. för Alfred Hedenstierna]

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

SJUNDE TUSENDET.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1893.

Lindhem den 18 September 1893.

Käre Sigurd!

Ja, nu är det för sent att protestera, när boken är så nära färdigtryckt! Men nog blef jag bra förfärad när jag på de sända korrekturarken såg mitt föga händelserika och väl också jöga ovanliga lif framställt till skärskådande af främmande, kalla, kritiska menniskor, hvilka för den lilla obetydliga Jenny omöjligen kunna hysa samma intresse, som ni, Gud vet af hvad anledning, varit så vänlig att fatta.

Ack, det är samnt, jag skulle väl börjat med att tacka för korrekturet och för allt det vänliga och vackra ni sagt om mig, och talat något om min stolthet öfver att bli »behandlad» af en »ryktbar författare»! Men vet ni, jag är allra mest tacksam för det ni omgestaltat de små taforna ur en för sin utkomst kämpande flickas lif, så pass att åtminstone inte precis **alla** känna igen mig. Om blott inte det olyckliga porträttet varit . . .

Hvad jag tycker? Ack, käre Sigurd, **jag** är ju jäfvig att döma dervidlag. Nog tycker jag att ni varit snällast, om ni — låtit bli, men håller nog mycket af er, envisa menniska, för att önska, det inte publiken måtte tycka det-samma. Och inte har ni riktigt fått fram mina känslor för **hon**, den käre, älskade, som nu är mitt allt i världen, fast kanske — beror det på att dessa känslor äro så olika, så oändligt mycket varmare nu, än när vi åkte i char à bancen från stationen?

Ett bestämdt fel i boken är, att jag aldrig var på post, telegraf eller ens privat telefon. **De** flickorna ha mycket att säga om den arbetande kvinnans ställning, må ni tro! Emmy har en väninna, som varit på telefon i Stockholm i sex år. Jag vill inte säga något förklenligt om bolaget; behandlingen är human och lönen regleras väl af förhållandet mellan tillgång och efterfrågan, kan jag tro, och hvarje år, eller kanske det är hvartannat, ger bolaget en fest med champagne, ett helt, fullt, stort glas; — men beware mig Gud för den flickans nerver! Arma barn!

Men ännu värre är det för de stackars fattiga unga kvinnor, hvilka arbeta på områden, der de få täfla med flickor, som ha alla eller en god del af sina verkliga lefnadsbehof tillgodosedda i eget hem eller af andra tillgångar, och arbeta för betalning bara för att det roar dem, eller för att kläda sig eller öka sina nålpenngar, samt derföre kunna trycka ned prisen, så att de, som måste fullständigt lefva af sitt arbete, nästan få svälta. De borde blygas! Må de gerna arbeta, blott de vid betalningen låta bli att förderfva marknaden — det är ju så det heter? — för sina mindre lyckligt ställda medsystrar.

När jag tänker på allt sådant, och så blickar tillbaka på mitt eget lif, så tycker jag nästan att jag haft det riktigt godt, och bättre vill jag hoppas att de få det, de unga, hos andra arbetande kvinnorna år efter år. Snälle Sigurd! Nog vet ni, att jag aldrig blir någon »emancipationsnucka», men med **mina** föregående upphör man nog aldrig att tänka ömt och känna varmt för hvarje litet ängsligt flickhjerter, hvilket slår som fågelvingen mot rutan vid utträdet i villande verld, för att leta rätt på brädet bland främmande menniskor.

Ett bland mina käraste sträfvanden skall bli att rusta min egen lilla Eva — henne, som farbror Sigurd stod fadder åt, när han var häruppe sommaren 91— för den kampen; att i kunskaper, färdigheter och uppöfvad arbetsflit ge henne ett arf, som ingen pligtförgäten förmyndare kan förskingra, inga fallande aktier minska, när far och mor en gång äro borta. Kanske finner hon redan ganska tidigt ett manligt bröst, en kraftig arm, som ställa sig emellan henne och de yttre bekymren, men hvad mer? Huru godt blir det icke då att »föra med i boet» och egna åt hemmets tjänst och samlifvets förljufvande all öfvad kraft, all invand flit, all vunnnen kunskap!

Tänk, hur stolt och skönt för äfven en fattig flicka, att kunna säga till den hennes **hjerter**, ej hennes hufvud, valt: »Se här, min älskade, har jag vapen nog att ensam slå mig fram, utan att behöfva ge bort mig »för bergnings skull», men huru gerna lägger jag ej ned dem alla för min älsklings fot!»

Tack för att ni äfven skickade korrekturen på de skizzer och humoresker, hvilka äro afsedda att följa med »fröken Jenny» ut i verlden nu till jul! Vi ha läst dem här på Lindhem nu när det börjar bli »qvällar» på hösten. Ni vet att jag aldrig smickrat er, och äfven nu, när vi läst den sista, sade jag: »Mången skrifver nog både bättre och fiffigare och mera djupsinnigt, än vår käre vän nere i Vexjö; men han är dock sig sjelf i hvarje rad.»

Vet ni hvad gamle farfar då sa'? Jo han sa: »Det kommer sig visst af att han haft för mycket att sköta för att hinna läsa så mycket, som han bort. Det har hindrat

honom att utbilda sin smak, men det har också förekommit
alla »reminiscenser».

Hjertligaste helsningar från oss alla här till er, Hilma
och barnen genom er upprigtigt tillgifna

Jenny.

Snäll menska, inte sannt?

Sigurd.

INNEHÅLL.

Fröken Jennys konditioner.

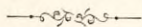
I. Fröken Jenny och hennes föräldrahem	1
II. Ut i världen	9
III. "Alldeles som medlem af familjen"	15
IV. Gladt lif och grandiosa presenter	21
V. J. A. Larssons kontor	36
VI. "Att ni håller så mycket af de små..."	43
VII. En verkligt fin familj	57
VIII. En friare	68
IX. Egen affär	75
X. Lindhems prestgård	82
XI. Fröken Jennys sista kondition	89
XII. När du vill	95

Humoresker.

En egenkär herre	105
Något om tid, tidsbegrepp och tidsanda	111
En bit nutidsromantik	116
Hur man ska veta när man är kär	122
Vattnets välsignelser	128
Olycksfallsförsäkringsbolaget "Vestalen"	133
Gubben Noach	138
En fläck på ett kvinnolif	145
Ljus och värme	152
Jupiter Pluvius inför rätta	157
Herr Krikonqvists kondition	162
Hur Janne B. dinerade bland kusiner	168
Svinslagterimiddag med fosterländska tal	175
Äldre och nyare fortskaffningsmedel	182
Herr Anderssons grafmonument	187

Skizzer och Berättelser.

Fröken Solstråle	199
På trampad stig	207
Skolfröken	216
Revision	223
Kusin Thilda	229
Annas första bal	235
Tösabiten på Grönvik	242
När stormen kommer.....	249
En enveten here.....	256

FRÖKEN JENNYS KONDITIONER.

BRITISH MUSEUM (NATURAL HISTORY)

I

Fröken Jenny och hennes föräldrahem.

Den unga svenska qvinna, hvars öden och äfventyr på konditionernas, hoc est brödkrigets, stig, jag nu skulle försöka skildra, har jag sett med mina egna lekamliga ögon många, många gånger.

Jag har mött henne på gatorna i Wexiö, Stockholm och Jönköping, jag har snuddat förbi henne i dörren till Lejas butik, då hon varit riggad i dyrbara pelsverk, och hon har kommit emot mig på verandan till den bofälligaste prestgården i det undangömdaste Sunnerbo i gammalmodig bomullsklädning och den allra landtligaste coiffure, så att man kunnat taga henne för en vacker piga, om inte . . .

Det är inte en och samma person, jag sett så der i skiftande gestalter, det är typen; det var inte fröken Jenny Högfeldt, som mötte mig gång på gång, det var hennes qvinnocert, hennes systrar, det kärnfriska, sunda virke, som börjar bli litet sällsynt, men hvaraf vår hjeltinna kommit till och som man ännu upptäcker här och hvar, om man har ögonen med sig: en ung, svensk, osnörad qvinna på fem fot och fem tum, en

god qvarts aln lägre än en reslig karl, i fall vår Herre tackes beskära henne någon sådan att vandra bredvid, med en kraftig, väl utbildad figur, som skulle varit hvad man kallar »charmant», om inte den varit väl mycket »satt», med ljusbrunt, rikt, mjukt, glänsande hår, med ett ansigte, som skulle kallats vackert, om inte näsan varit litet bred, litet bondsk, omöjlig för profilporträtt. Lyckligtvis vette hon inte uppåt precis. Då skulle jag ju inte kunnat använda dess egarinna i denna bok.

Intet unicum, ingen verldsdam, ingen engel och ingen martyr. En bra tös, det är alltsammans.

Hennes panna är hvit och välformad, snarare bred än hög, hennes öron äro litet för röda, små och täcka, stå inte ut som på en kruka, utan smyga sig tätt, tätt intill det ljusbruna, glänsande håret, detta läckra, rika hår, som man skulle vilja stryka sin kind emot, fram och tillbaka, i ljufva, domnande tankar.

Hennes haka är något för kort och hennes hull något för godt; deraf denna lilla förtjusande grop, der amoriner skulle skuffas och trängas, om inte de stora, kloka, djupblåa ögonen voro så klara, allvarliga, forskande, att man genast ser att amorinerna passa inte här i hvardagslag. Blicken ur de ögonen skulle väl kunna uttrycka allt hvad en människoblick i allmänhet rår med, både ömhet, vrede, sorg och glädje, men hvad man först och främst läser deri är sanning och fasthet. Hon inger förtroende vid första ögonkastet, men ingenting vidare hvarken vid det andra, tredje eller fjerde.

Hon bär sitt hufvud käckt och bra på en bländhvit, men väl kort hals, och hennes kinder äro fagra. Egentligen äro hennes kinder det vackraste hon eger. De äro finnejslade i mjuka linier, återspegla med en trohet, som är rent af retsam, hvarje lynnets och blodets skiftning, de ha fyllighet utan rundhet och skulle passat in uti ett mycket mera fint och ädelt skuret ansigte än hennes.

Det är sådana kinder, som hålla det ungdomliga uttrycket i ett kvinnoansigte qvar långt sedan det annars vore omöjligt, och komma till och med de första gråa håren att se mera koketta än vemodiga ut. På sommaren vanprydas de lindrigt af några små, lätt tecknade fräknar uppe mot hårfästet.

Det är ett ärligt, friskt, godt, svenskt ansigte, men som jag tviflar på att jag riktigt lyckats beskrifva det för er, så har jag i början af denna bok meddelat ett porträtt af fröken Jenny Högfeldt efter en fotografi, tagen i hennes tjugosjunde år.

Hennes handsknummer är $6\frac{1}{2}$ och hennes fötter äro icke små. Hon går till och med en smula inför med den venstra. Men hon har arbetat mycket med de breda, hvita, välbildade händerna och har sprungit uppför och utför trappor och hit och dit i ilande fart och sällan haft tid att tänka på grace och chic. Hennes hållning är heller inte riktigt jemn och bra, alls icke den der, som ärfves generation efter generation bland riktigt fint folk och odlas vidare i salongerna, så att icke ens den största trötthet eller vårdslöshet kan förtaga hvarje spår af elegans deri. När hon ger akt på sig sjelf, är hon ganska prydlig med sin vackra, fylliga figur, men dessemellan faller hon samman en smula. O, hon har varit trött, dödstrött så många gånger, stackars Jenny!

Hon är en »bättre» svensk medelklassflicka. Om hon, iförd sidenbrokad, åkte i sjuglasvagn, skulle hon ändå inte förefalla riktigt »förnäm»; om hon mötte dig i tamburen i högt förkläde och med uppkafade ärmor, skulle du ändå inte taga henne för husjungfrun.

Hon har födts och vuxit upp och lefvat inalles två och tjugo år uti den stora, gula gården der vid sidan af stora landsvägen, förbunden med denna genom en allé af gamla, yfviga lönnar och aspar. Der hvilas något ledsamt och trött nu i Marsdagens blidväder öfver det

gula huset, från hvars brutna tak snösörjan rasar ned i stora flockar medan rännorna rinna och rinna. Der äro stora, runda fläckar på väggarna der den gula färgen gått bort, der ser ostädadt ut på gården, der halm och repstumpar och stakar och spånor ligga midt framför den stora, öppna farstubron. Dörrarna till magasinsflygeln stå vidöppna och derutanför en lastvagn, hela långa fönster-raderna stå dystra och tomma, utan en gardin, utan en blomkruka, och i den rymliga förstugan — en af dessa enkla, uthusliknande, trefliga herrgårdsförstugor, der krocket-spel och brokigt virade kransar och en gammal svart och hvit pinnsoffa och den af allmänna brandförsäkrings-verket för byggnader å landet föreskrifna brandredskapen, och ljusa klädningar och vänliga ansigten bruka möta den besökandes första blick — der stodo nu blott tvenne hopspikade packlårar, der hängde nu blott en qvarglömd, sjaskig, söndrig sommarhatt med blåa band, som sakta och melankoliskt vaggade af och an i luftdraget från öppna dörrar.

Det var dagen före den 14 Mars, denna alla länthors stora flyttningsdag, och patron Högfeldts enka och barn skulle också flytta från Elgarås, sedan gården sålts till annan egare och auktion hållits å lösöret, utom litet grand, som fru Högfeldt behöfde i sina tre små rum inne i staden.

Fru Högfeldt, en lång, kraftig gumma, litet böjd af nära sextio sträfsamma år, gick omkring i de tomma rummen och tog farväl. Lång hade väntan varit på detta hem, som hennes älskade först kunnat reda dem då bruden var 36 år och brudgummen 44. Och Gud vet, om man inte satt bo för tidigt ändå, ty svårt var det att hålla det tillsammans, och endast genom största försakelse och det hårdaste arbete på *alla* händer hade det låtit sig göra att värna det kära hemmet för ren nöd och brist och från främmande händer. Det hade varit en tid, då länsmannens sigill satt på oxarnes horn såväl

som på ryggen af den enkla förmakssoffan, och då bekymren höllo herrskapet på Elgarås vaket natten i ända.

Men hvad vi ega, får mindre sitt värde af den glädje vi haft dermed, än af de bekymmer, med hvilka det förvärfvats, och derfor var fru Högfeldts farväl från dessa gamla rum, der hon älskat, sträfvat, gråtit och hoppats och haft mycken glädje också i mer än ett fjerdedels sekel, nästan lika bittert, som då hon för snart ett år sedan såg honom, med hvilken hon så trofast delat allt, fara bort från gården i sin svarta skrud, sömmad hop af en bland hans älskade Elgarås' mognaste furor.

Nu var allt klart, alltsammans andras tillhörighet, men också all skuld betald, och så mycket öfver, att det blef litet för fru Högfeldt att börja med, då hon nu med sina minste skulle flytta till staden och »lefva på skolpojkar». »De minste» voro ju heller inte så späda nu, fast de voro ett gammalt pars sena höstblommor. Karl var 17 år och Emmy 15; snart skulle äfven de kunna tjena sitt bröd och bli till stöd för mor på gamla dagar.

Genom rum efter rum skyndade fru Högfeldt fram. Minnena började bli henne för många och för tunga, och när hon slutligen stannade i »pappas rum» eller »kontoret», som tjenstfolket kallade det, hade hon nästan fått nog. Der låg Jenny på knä, lutad öfver en liten gammal kappsäck, som skulle gömma det allra sista af hvad de ännu kunde kalla sitt. Men händerna rörde ej vid plaggen, och hennes axlar skakades som af snyftningar. Modern rörde lätt vid hennes skuldra.

— Hvad gör du, Jenny?

— Jag . . . jag lägger in Emmys linnen, mamma.

Och så såg hon upp mot modern och smålog med röda ögon.

Den gamla sjönk ned vid hennes sida på det bara, hårda golfvet.

— Barn, allt skulle jag burit utan knot, om vi endast

fått vara tillsammans. Dig och Elgarås på samma dag, det blir för mycket för mitt gamla hjerta! Du är så envis, Jenny; nog kunde du väl fått något arbete derinne i staden.

Jenny öppnade munnen för att svara, men så lade hon endast sitt hufvud intill moderns bröst och strök sakta hennes skrumpna kind. Ämnet var tydligen utdebatteradt långt förut.

Nu var allt klart. Gamle Johannes svängde i sakta mak upp framför trappan med den gamla droskan med den spräckta kuren och de gamle bläsarna, som skulle draga matmor för sista gången.

Vid frukosten, efter hvilken det sista packades in, hade Jenny i klädningsfickan gömt fyra stora sockerbitar, och dem gick hon nu ned med och gaf Bläsan två och Bläsen två; och Bläsan skrapade med hofven och Bläsen gnupprade så vänligt och fläckade hennes blus med sin mule, men hon brydde sig ej derom, för det var sista gången.

Så slogos der plötsligt ett par långa, starka armar om Bläsens hals, och hördes snyftningar så vilda och förtviflade och stormande som en sjuttonåringens känslor någonsin förmå frambringa dem. »Bläsen, lille Bläsen, aldrig får jag rida på dig mer!» Det var Karl, som tog farväl af sin älskling.

Gamle Johannes harskade sig, der han satt på kuskbocken, och strök våtvarorna ur ögonen med afvig näfve. Det var knappt så svårt när patronen skulle till kyrkogården.

På trappan stod fru Högfeldt och stödde sig tungt mot räcket, så att ådrorna svällde stora på hennes skrynkliga, bruna hand.

— Emmy, hvar är Emmy?

En rankig, hvithårig flicka i halfång klädning och med ansigtet alldeles uppsväldt af gråt rusade fram bakom magasinsflygeln, kastade sig i moderns armar och snyftade:

— Jag har varit i båthuset, mamma, och ... hos ... hönsen och ... mitt lilla lam ... Ack, om jag fått dö på Elgarås! Adjö ... Lina ... Adjö Karin ... Jag kan aldrig bli glad mer i hela mitt lif!

Ändtligen voro de instufvade allihop, utom Jenny. Först skulle hästarna gå den lilla biten till jernvägsstationen med mamma och syskonen och på samma gång hemta patron Ohlsson, den nye egaren af Elgarås, och när de så kommo tillbaka, skulle de draga fröken Jenny de första sex fjerdingsvägen på färden till hennes första kondition. Ända till på qvällen den 13 Mars voro bläsarne och Johannes i herrskapet Högfeldts tjenst.

Småsyskonen gräto så deras hjertan månne brista, och Karin och Lina stodo dem redeligen bi. Johannes snöt sig ofta och länge och tittade styft framför sig på skärmen, och vårregnet duggade, och derute låg landsvägen, tung och bottenlös i källossningen, dystert och ändlös att se uppå, såsom vägen genom lifvet för dessa fyra, hvilka ännu en gång, fast slutna i hvarandras armar, hviskade: »Håll af mig! — Förlåt mig allt! — Mitt barn. — Gud välsigne er! — Farväll!»

Det var Jenny, som slutligen ryckte sig lös ur tre par kära armar och nickade åt Johannes, att nu var allt förbi.

* * *

II.

Ut i världen.

Med sammanpressade läppar och pannan tryckt mot salsfönstrets ruta, stod Jenny och såg huru den gamla spruckna kuren, vaggande i det djupa, uppblötta gruset för bläsarnas kraftiga tag, långsamt knekade ut på lands-

vägen midt emellan de stora, släta fälten, der vaknande rågbrodd och grågula klöfverfält, som ännu sofvo vinter-sömmen, vexlade om med långa, svarta fåror och en qvarglömd snöfläck här och der.

Här hade pappa gått i många, långa år och sett efter att jorden blef väl beredd, och räknat och kalkulerat på utbytet af grönskande skördar, och oftast blifvit sviken i sitt hopp; ibland redan på tegen, der stråna stått tunnare och gifvit mindre i »trafräkningen» än han trott, ibland af bekymmersamt bergningsväder, ibland af spannmålsmarknadens vikande noteringar å en god och lyckligen inbergad skörd.

Att det inte skulle bli mera öfver efter pappas och mammas hela långa, sträfsamma och försakande lif! Hvad tänkte väl mamma just nu, när hon för allra sista gången lät sin tårfyllda blick glida utefter de välkända tegarna, der pappas gamla gråa rock alltid setts skymta fram mellan plogar och sädesskylar, i sånings- som skördetid?

Jenny hade sörjt fadern lika bittert som någon, och hennes hjerta sved ej mindre än »småsystkonens» nu vid skillsmessan. Men för henne hade ingenting kommit öfverraskande eller förkrossande. Penningebekymren i hemmet, allra svårast under äldsta barnets första år, hade tidigt stäckt hennes barnafrojd och lagt ett betänksamt, lillgammalt drag öfver hennes annars så rosiga ansigte. Hon var knappast åtta år, innan hennes tankar, äfven borta under lek och glam med andra barn, tidt och tätt ilade hem till Elgarås med undran om pappa fått hvad han hoppats för den stora kon, om säden hann in, innan regnskuren kom, om den stränge herrn derinne i staden varit snäll mot lille far när inte räntan kunnat betalas på dagen?

Och när hon blef litet äldre, började hon darra för det blygsamma välstånd, som mödorna skapat, bäfva för att »någonting skulle komma på», som gjorde dem lika

fattiga igen, och samtidigt begynte hon grubbla öfver den ännu aflägsnare framtiden. Den dag, som nu var inne, hade hon tänkt öfver och väntat på i mer än tio år. Hvad som skulle blifva af dem en gång då det gamla hemmet skulle upplösas, det hade hon för sig sjelf öfvervägt i hundradetals timmar, uppe på sitt lilla gula gafvelrum, nere i väfkammaren och medan hon skötte om bunkarne i mjölkboden.

Och Jenny hade efter bästa förmåga sökt rusta sig för den stund, som nu var inne. Med aldrig slappnande ifver hade hon sökt tillegna sig all den kunskap, all den duglighet, som för henne stod att vinna. När bruksförvaltarns Alma sattes i pension i staden och på mellanterminerna kom hem och sökte rent förkrossa lekkamraten med sin lärdom, yttrade hon aldrig en klagan, fällde aldrig en bön till far eller mor om att äfven hon skulle få lära något. Hon sydde och märkte linne, hon smög sig till att i väfkammare och kök få hjälpa till med sådant, som man ännu inte ville anförtro henne, och en sommar då Alma kom hem och briljerade med franska glosor och latinska namn på både kummin och pingstliljor, förde Jenny henne stilla till den stora blekbacken i trädgården, pekade på en gåsögonsväf om tjugosex alnar och sade: »Den har jag väft, du.»

Så kom prosten hem en dag och berättade, att prostinnan omöjligen ville skilja sig vid deras flickor och skicka dem till staden, utan der skulle bli guvernant i prostgården. och så tillade han:

— Det går väl an med födan, ser bror, ett fruntimmer till vid bordet när vi ä' åtta personer der förut, det gör inte så mycket, men sådana der damer draga grofva löner nu för tiden, skall jag säga dig, Högfeldt; min ska ha tvåhundra riksdaler, jemnt lika mycket som jag sjelf hade som adjunkt i världen. Nu tänkte jag föreslå bror en sak. Vi bo tio minuters väg ifrån hvar-

andra, och det är synd om Jenny att hon inte får lära något; hjälp mig med tredjedelen af guvernantens lön, det blir sextisex riksdaler och sextisju öre dazut, om det skall vara noga, så får Jenny samma undervisning som våra flickor.

Jenny stod inne i rummet och hörde på. Hennes ögon lyste och de små läpparna darrade. *Nu* skulle hon nog kommit fram med en bön, om det behöfts, men pappa hade redan sett hennes lilla glödande ansigte och svarat:

— Tack bror, det gör jag gerna och står i stor förbindelse hos herrskapet dessutom, ty annars hade det blifvit för dyrt för oss, fast jag nog ofta med oro tänkt på flickan. Vill du, Jenny?

Om hon ville!

Efter tre månader sade prostinnan till guvernanten:

— Snälla Louise, har Högfeldts Jenny så mycket bättre hufvud än våra flickor?

— Nej, visst inte, goda tante, Jenny är ett ganska medelmåttigt begåfvadt barn, men Anna har ett briljant hufvud:

— Hur är det möjligt, snälla du? Anna kan ju rakt inte följa med Jenny i läsningen.

— Ja, ser tante, det beror på *energin*. I det fallet har jag aldrig sett maken till Jenny Högfeldt.

O hur hon fråssade af fröken Louises blygsamma vetande de fattiga tre år hon fick gå till prestgården och läsa! Hela tiden hade hon den känslan, ni mins, hvilken vi alla erforo som barn, då vi släpptes till främmande bärbuskar: »Tag för dig så länge det räcker!» Nå, det räckte inte långt, och Jenny kunde på intet vis betraktas såsom »en verkligt bildad flicka» i denna studentskornas och de schweiziska guvernanternas tid, men dessa kronor 66,67 i tre år = 200 kronor hade dock satt henne i stånd att svara på den annons efter en »anspråkslös flicka, villig och

kompetent att undervisa två små flickor och en gosse i de allra första grunderna», som ännu denna dag skulle införa henne i kapten Granboms å Bjelkåsa hem.

Sen var det att taga i derhemma igen, och om ett par år kunde Jenny ungefär allt hvad mamma och Karin och Lina kunde. Men i hennes hufvud hvälfde sig stora planer. I kokboken, som var hennes enda gåfva af föräldrarna den senaste julen, talades om rätter, hvilka aldrig fingo förekomma på Elgarås, rätter, om hvilka Lina och Karin icke hade en aning och sjelfva mamma ganska sväfvande begrepp. Det blef nu fråga om att vid de stora högtiderna i alla fall tigga sig mammas tillstånd att få försöka med ett och annat, i mycket små och, der så rimligen ske kunde, i fråga om ingredienserna betydligt förenklade »satser». Dessemellan gällde det »en enda tallrik till stackars pappa» när han kom hem från staden eller marknaden och var trött och frusen. Ja, något kostade det ju, men något smakade det också gamle far, och så gjorde det så mycket, att Jenny ej behöft räddas för tillägget i kapten Granboms annons angående »skicklighet att biträda i hushållet i den mån tiden medgifver».

Ja, om så den gode kaptenen för sina två gånger i bref högtidligen utlofvade samt med både bokstäfver och siffror skrifna ett hundrade (100) kronor pr år fordrade att fröken Jenny skulle på ännu möjligen blifvande lediga stunder sköta gårdsräkenskaperna också, så var hon inte ängslig för det heller, ty sin stil hade hon vårdat, och pappa hade varit en god bokförare, hvars undervisning Jenny ej försummat att begagna sig af.

Så stod hon der, vår lilla hjeltinna, med den hvita pannan tryckt mot rutan i det tomma hemmet, med sorg i hjertat och röda ögon, utan »verklig bildning», utan en rad till betyg, hvarken från qvinligt elementarläroverk eller praktisk hushållsskola, men färdig att upptaga kampen om brödet i en egoistisk värld.

Hon hade väntat på denna dag i mer än tio år, och hon hade rustat sig så godt hon förmått.

Nu kommo bläsarna tillbaka med herr och fru Ohlsson. Jenny mötte dem på trappan i hatt och kapp. De voro enkla, vänliga menniskor.

— Nej, men vill inte fröken Högfeldt dröja litet och äta en liten tarflig, kall middag med oss? Vi ha det i korgen der!

— Tack, goda fru Ohlsson, men det blir sent för mig. Nu måste jag ge mig af.

Och så önskade hon dem lycka och välgång i det gamla hem, som varit hennes. Och herrskapet Ohlsson önskade, att fröken Jenny måtte trivas bra på sin plats och att det måtte gå henne väl i verlden, och fru Ohlsson, som sjelf en gång setat på kontor i Trelleborg mot 30 kronor i månaden i ett för allt, blef varm om hjertat och fick en tår i ögonvrån, och patronen såg så god och snäll ut och tryckte så hårdt hennes hand.

Och så fick hon mod att säga ut bönen, som sväfvade på hennes läppar, och tog fru Ohlsson om halsen och hviskade:

— Och grafven, pappas graf! Gud välsigne er, om ni ville vårda den litet. Och när ni far till kyrkan om våren, tag syrener med till kullen från hans älskade Elgarås . . .

Det blef rent för mycket för lilla fru Ohlsson. Hon kunde rakt ingenting svara för bara rörelse, men patronen klämde fröken Jennys båda händer ännu en gång, och lofvade att han, som så hängifvet ansat och vårdat tegarna på Elgarås, aldrig skulle glömmas af dess nye egare.

Ännu en blick inåt de tomma, kära rummen, och så kör gamle Johannes sin fröken den första biten på färden ut i verlden.

* * *

III.

»Alldeles som medlem af familjen».

Aldrig har ett löfte blifvit redligare hållet än herrskapet Granboms till Jenny Högfeldt, att hon skulle få räknas »alldeles som medlem af familjen», aldrig har känslan af tvång och respekt snabbare gått öfver för någon, som tillträdit sin första kondition, än för Jenny.

Bjelkåsa låg knappast tre och en half mil från Elgarås, men Jenny hade aldrig förr sett hvarken stället eller familjen. Pappa hade kommit hem för många år sedan från en marknad, der han köpt ett par magra oxar af kaptenen, och i prostgården hade man en gång talat om, att kaptenskan var en född friherrinna; detta var de enda tillfallen, då Jenny hört dem nämnas. Tänk, om de vore mycket stolta och högdragna, om löftet att »tillhöra familjen» blott innefattade garanti för att slippa bli helt och hållet förvisad till sitt rum eller köket, när der var främmande, och att någon gång få följa med ut i herrskapets egen vagn?

Det led mot den korta Marsdagens skymning, när Jenny kom fram till Bjelkåsa med herrskapet Granboms egen skjuts, som mött på halfva vägen. Redan uppfartsvägens eländiga beskaffenhet och de uppryckta halmtussar, som här och der på det skröpliga ladugårdstaket flaxade hit och dit för vinden, fäste genast landtbrukardotterns vakna blick, och när vagnen sedan svängde upp på gårdsplanen och hästarne skyggade för magasinsflygelns ena dörr, som trasig fallit ned på marken från sina förrostade krokur, så började redan hennes vördnad och fruktan byta sig i häpen undran.

Der kom en vacker fågelhund emot henne, men han skälde inte, utan såg vänligt upp på henne och hviftade

med svansen. Så kom der en svarthårig, rufsig piga, men hon hvarken helsade eller neg eller tog åt fotsacken, utan skrek: »Jesses!» och satte af i en lätt kortgalopp utes efter hela det rödfärgade, ladugårdsliknande huset, på hvars gafvel förmodligen kökstrappan var belägen.

Jenny hade just sjelf krafstat sig ut ur filt och fotsack och hoppat ned af trillan, då hon fick höra en gladt klingande stämma:

— Välkommen, söta, snälla fröken Högfeldt! Välkommen, välkommen! Är här ingen, som passar på? Nå, men Kristina då! Otto, hvar är du? Klena inte ner mig med smörgåsen, Alle! Vill du gå in, Anna, annars skall jag lära dig! God afton! Var så hjertligt välkommen! Stig in! Ditt odjur! Denna vägen!

Genom en stor, mörk förstuga stego de in till venster i en rymlig sal med låga väggar och nedrökadt tak, hvilket heller inte var underligt, ty just i detta ögonblick rökte lågan ut genom ett snedt stående, i öfre kanten naggadt lampglas. Med ett hastigt: »Förlåt!» sprang Jenny fram och skrufvade ned veken samt gaf glaset med en liten knäpp af nageln en något så när rak ställning.

Så tittade hon omkring sig ett snabbt ögonkast, som hvarken lät henne urskilja wienerstolarna med sina skröpliga rottingsitsar eller den trasiga duken å det runda bordet under lampan eller att de smutsiga gardinerna hängde snedt eller att golvet behöfde skuras och att bufftedörrarna inte kunde låsas, men som dock gaf henne en instinktlik förmimelse af slarf och snusk.

Och midt framför henne stod en liten glad, brunögd och skrattande fru på några och trettio år, hvars goda humör synbarligen inte stördes hvarken af att hennes löständer voro rysligt illa gjorda eller att hon hade stora flottfläckar å det röda trikotlifvet. Hon pratade oupphörligt.

— Nej, det är väl bäst, att fröken går upp på sitt

eget rum och tar af sig. Var så god! Förskräcklige unge! Hvert gick du, Kristin? Tag Brita med dig och bär upp sakerna. Ja, fröken får, som vi nämnde i brevet, eget rum, men det vore rysligt bra, om Lotten och Anna finge ligga der bara om nätterna. Jo, här är det. Stort och ljusst. Men kors, hvad vattnet ser underligt ut! Store Gud, det är ättiksbuteljen, som jag i tankarne gått och satt hit. Se, fröken får vara god nöja sig med en hvit butelj tills i morgon afton, då kommer der karaffin från handelsboden. Ja, här har fröken sin lilla fristad. Men der hade kommit skäktor i Lottens lilla madrass, så vi fått lof sprätta upp och koka den. Kan fröken ha Lotten i sin säng de första nätterna? Säg upprigtigt! Det är ett märkvärdigt barn, för hon sparkas inte.

Jenny måtte med en flygtig blick den föga mer än alnsbreda tälsängen och den ganska bra utvecklade, åtta-åriga, linhåriga Lotten, som följt med upp och nu, med alla tio fingrarna i munnen på en gång, allvarsamt skärskådade sin blifvande lärarinna. Och så sa hon, att det skulle vara henne ett sannt nöje att ha lilla Lotten hos sig, hvarpå kaptenskan kysste henne, bad att få säga du och talade om, att hon sjelf hette Alma.

När de kommo ned i matsalen, var kaptenen der. Det var en lång, rak, blond karl med kortklippt, gråsprängdt hår och ett trefligt, öppet ansigte. Under dragen sabel kunde han nog också vara en ganska ståtlig karl, men nu förekom han i skinnväst under kavajen, ett par tre liniers lång skäggstubb och löskrage af tvivelaktig kulör. Glad och vänligt helsade han Jenny välkommen, och så slog man sig ned vid den enkla aftonmåltiden, och Jenny tog äfven sina båda andra elever i ögonsigte. Anna var nio år och så lik Lotten som ett bär, då deremot den sexårige Alle hade mammas bruna ögon och mörka hår. Barnen sågo snälla ut, men alla deras fasoner

syntes nogsamt visa, att deras dressyr hittills skett »i frihet».

Vid första bettet i den första smörgåsen fördystrades kaptenens anletsdrag högst betydligt, och han stack skifvan rakt under näsan på sin fru.

— Hvad är *detta*, Alma?

— Åh, det är så man kan bli tokig! Kristin! Kristin! Om du inte tvättar dig, när du skall skära bröd, då du har varit ihop med lamporna, ska du, minsann, få höra af mig.

Om en halftimme var allt tyst och mörkt på Bjelkåsa, och Jenny låg i den smala tärtsängen och sökte på bästa sätt placera lilla Lotten och sin egen trötta kropp, så att det skulle kunna bli någon hvila af.

Det var första gången hon ätit främmande bröd, tjenarebröd, och fast det haft en obestämd doft af fotogén öfver sig, hade det dock smakat mindre bittert än hon trodde. Hvad betydde bristerna i huset mot den vänlighet, med hvilken hon blifvit bemött. Här kunde hon göra sig nyttig och bli till välsignelse, det kände hon, här skulle hennes arbete synas, skattas och värderas, och med de varmaste känslor för den lilla brunögda, slarfvinga matmodern lade Jenny sitt hufvud intill Lottens kind och slumrade omsider in med de domnande tankarna kärleksfullt sväfvande hän till mamma och »småsyskonen».

Grannarna började snart inte riktigt känna Bjelkåsa igen. Visserligen var vägen lika dålig och halmtussarna flögo omkring på ladugårdstaket värre än någonsin. Men gardinerna voro rena och hängde rätt, salsgolfvet var skurdad och försedt med de grannaste trasmattor man kunde vilja se, och maten, man fick, var god och ordentligt lagad.

Den snälla kaptenskan dolde ingalunda, hvem som hade förtjensten häraf.

— Det var en beundransvärd kraftomelett, kära Alma, den måste jag ha litet mer af, kunde prestfrun säga, då de blifvit qvarbjudna till qvällen.

— Ja, Jenny hon lagar mat som den värsta restaura-
tris. Det svåraste är att Otto, som aldrig haft någon
rigtig aptit alltsen vi gifte oss, nu äter och smörjer sig
om dagarna, så han rakt kan äta fingrarna af oss, gen-
mälte kaptenskan.

Men det var icke blott kaptenens aptit, som under-
gått förändring; hela hans person var prydligare än förr.
Sedan det blifvit snyggare och trefligare i hemmet, ville
det inte smaka riktigt att gå i långstöflar qvällen i ända,
och sjelfva skinnvästen generade honom inom hus. Skägg-
stubben hade aldrig förr besvärat honom, om den så varit
haltumslång, men nu började den klia alldeles besatt, när
den bara blef två dar.

Samtidigt inhemtade flickorna och Alle »de första
grunderna». Raskt gick det visserligen icke, men sedan
de lärt sig riktigt hålla af och lyda sin lärarinna och
fullkomligt satt sig in uti, att hon hade magt och befo-
genhet att t. o. m. använda handgripliga lystringsmedel, gick
det inte så dåligt heller.

Deremot fingo Jennys bokhållerikunskaper fullständigt
hvila. På Bjelkåsa fördes öfver hufvud taget inte anteck-
ning öfver någonting. Funnos penningar i huset användes
de af både herre och fru med en frihet och likställighet,
som skulle tillfredsställt t. o. m. föreningen för gift qvinnas
eganderätt; funnos inga, så hjälper man sig ett godt stycke
ändå på landet, der man har säd, mjölk, ägg, potatis och
slagtdjur sjelf samt motbok i handelsboden. Att affärerna
gingo bakut, det visste man utan bokföring, och huru
pass mycket, det skulle en gång bli kreditorernas ensak.

Faktiskt blef det ganska snart Jenny, som var hus-

moder å Bjelkåsa och bestämde allting, fr. o. m. väfvarna, slagten och uppköpen t. o. m. när Almas röda trikotlif skulle rengöras från flottfläckar och lagas i ärmvecken. Umgängeskretsens hållning mot Jenny bestämdes naturligtvis af hennes ställning i huset, och hon rönte aktning och vänlighet öfverallt. Från mamma kommo goda bref, och Jenny skulle haft all den lycka, hon med sitt lugna, jemna lynne begärde, om hon ej lidit af bekymmer för den familjs framtid, som hon lärt sig att hålla riktigt af. Så skulle snart den tid komma, då hennes kunskaper ej längre räckte till att undervisa Anna, den äldsta af flickorna, och därför var det som hon i slutet af sitt andra år på Bjelkåsa började lyssna till de anbud, hvilka assessorskan Klint, ortens domhufvandes fru, gjorde henne, att komma till assessorskans bror och svägerska, ingenjör Runkrans', med trehundra kronors årlig lön, ett gladt lif »och riktigt grandiosa presenter både vid jul och annars», såsom fru Klint försäkrade.

Det vardt en jämmer på Bjelkåsa utan all ända, då fröken Jenny ville flytta. Kaptenen förlorade aptiten ånyo, sparkade stackars Jäger, bannades på drängarna och förklarade sig villig att öka lönen ända till hundra tjugo, bara det fick vara som det var. Alma grät och kallade henne otacksam, flickorna gråto också och lofvade att bli mycket snällare i räkning, om de bara finge ha Jenny kvar, hvarjemte lille Alle förklarade sig villig att lemna både far och mor för att följa sin lärarinna till verdens ände.

Denna hängifvenhet både gladdo och smärtade Jenny. Men förgäfvos sökte hon tala förstånd med Alma och föreställa henne, att de af många skäl ändå ej mycket längre till kunde få vara tillsammans, och att det vore ovisst, om en fattig flicka utan relationer, större kunskaper eller vidare betyg, då kunde få en sådan plats som den, hvilken nu erbjöds. Den snälla kaptenskan var en oförfädd bätterlig fullblodsegoist.

— Det är inte rätt gjordt mot mig, som håller så mycket af dig. Du hade bort stanna så länge det håller ihop för oss, var hennes ständiga svar på alla föreställningar.

Men när skillsmessans dag omsider var inne, då smalt allt missnöje bort i tårar, då hängde alla barnen i Jennys kappa och tjöto som små ulfvar, och kaptenen tryckte rörd hennes hand, och Alma kramade henne så att knapparna lossnade i det röda trikotlifvet numro två, och halmtussarne trädde vemodigare än någonsin sin dans å Bjelkåsa bofälliga ladugårdstak.

* * *

IV.

Gladt lif och grandiosa presenter.

Det var sol och sommardag, en vacker sommardag i början af Juli, då Jenny tillträdde sin nya plats, ty kaptenskan Granbom hade lyckats hålla henne kvar så mycket öfver de två åren som från Mars till efter mid-sommar.

Allt var så olikt som möjligt tillträdet af den första konditionen. Till en början var Jenny nu mycket lugnare för mamma och »småsyskonen». Hon hade haft glädjen att besöka dem i staden nu vid platsskiftet. Visserligen hade mamma blifvit bra nog böjd och grå under de två åren, men hon var lugn och resignerad och fann sin glädje och tröst i pligtuppfyllelsen, i sträfvandet med det besvärliga »skolpojkskushället».

Och småsyskonen hade blifvit stora, ståtliga menniskorna.

Karl, till hvars skolgång allt sparats hvad sparas kunde de sista åren på Elgarås, hade lyckligen »tagit studenten» på våren. Den hvita mössan lyste nu öfver ett par stora, trofasta ögon, som blifvit mer och mer lika Jennys, och med en anstrykning af snobbighet strök unga herrn jemnt och gerna ett par på mycket nära håll skönjbara, bruna, diminutiva mustascher. Det var ingen utsigt för honom att få fortsätta sina studier, men detta vållade honom just ingen sorg, ty någon brinnande läslust hade han aldrig haft ondt af, och nu hade han af en mächtig platsmatador, hvars ynnest han lyckats vinna, löfte att till hösten få börja som extra vid riksbankens kontor i den lilla staden. Ringa lön till en början naturligtvis, men dock äta sitt eget bröd och fortfarande vid mammas bord, hvilket var det käraste af alltsammans.

Emmys linhår hade blifvit cendré och hennes otympliga, gängliga slyngestalt en slank, präktig flickfigur, och det lilla bleka ansigtet rosigt, nästan vackert, och puppan fjärl på de två betydelsefulla åren från 15 till 17. Det allra nödortfigaste i boklig kunskapsväg hade hon fått inhemta och i handarbeten derjemte. Åt de sednare pekade tydligt hennes håg och anlag, och nu hade hon redan tillträdt plats i stadens enda tapisseriaffär, betjenade kunderna och sydde för brinnande lifvet, då inga kunder funnos. En blygsam plats! Trettio kronor i månaden i ett för allt! Nåja, det går, då mamma i allt fall håller mat för skolgossar, och den lilla jernsängen med det nötta, lappade täcket står qvar för ens räkning i hörnet, der den står.

Kläder lofvade Jenny att hjälpa henne med, Jenny, som nu skulle få hela trehundra om året och allt fritt och grandiosa presenter.

Också var det inga tårar nu, som vankades vid afskedet nere vid bantåget, då Jennys fridagar voro slut och hon skulle resa till sin nya kondition. Nej, glada

blickar och trösterika ord och en stor konfektpåse och tårter. Och då tåget gled ut från perrongen, stod mamma och nickade så uppmuntrande, och Emmy sprang några steg framåt och ropade ett sista farväl, slukad till hela sin unga, älskliga person af några förhoppningsfulla prof-ryttares snåla ögon, och Karl stod lång och manlig och ståtlig och svängde sin hvita mössa så länge syster Jenny kunde se honom.

Och det bästa af allt! Elfstads stora station, der tre jernvägar skuro hvarann och ingenjör Runkrans bodde vid den stora fabrik, hvars disponent och tekniske ledare han var på samma gång, låg blott två timmars jernvägsfärd från Brackstad, der mamma och småsyskonen hade sitt hem.

Snabbare än Jenny tänkt sig, kom tåget fram till Elfstad, der passagerare till Malmö och Kristiania, Japan, Otaheiti och hela världen för resten hade att byta om tåg, ty Brackstad—Elfstads jernväg var alls inte längre.

Det var klockan half tio på aftonen.

Ingen mötte på perrongen och ingen här kände henne för resten, om inte möjligen på den fotografi, assessorskan Klint affordrat henne för att skicka sin bror »till benäget påseende». Med en smula dröjande steg och ett frågetecken i ansigtet klef Jenny in uti stationshuset med hattask och paraply i hand.

— Är det kanske fröken, som skall till villa Framnäs, ingenjör Runkrans? sporde en stationsskrifvare, artigt helsande.

— Ja.

— Var så god! Härute står Framnäs' ekipage. Fru Runkrans telefonerade just nu och bad mig titta upp fröken. Bara fem minuter att köra. Å jag ber! Mitt namn är Åsendal och min hufvudbonad röjer mig; hoppas vi träffas framdeles. Mjuka tjenare! Jo, den vagnen är det.

Ja, vagnen var elegant nog, och hästarna äfven, men

Jenny skulle tyckt mera om en vänlig handtryckning nere på perrongen af sin blifvande matmor och ett: »Åh, är det ni! Välkommen, välkommen! Ja, nu promenera vi tillsammans den lilla biten upp.»

Så hade hon tänkt sig, att det skulle gå till, och suttit och läst öfver, hvad hon skulle svara, och föresatt sig att göra ett riktigt godt första intryck, men när nu vagnen svängde ut på en udde i sjön och fram till en fin villa, och skratt och stoj hördes från trädgården, och på verandan blott stod en jungfru i nystruket förkläde och neg och granskade på samma gång, så blef det endast ett temligen tonlöst »Go' afton!» af alltsammans.

Ett par minuter efteråt stod Jenny uppe på sitt eget rum i villans ena torn, ett förtjusande rum med obeskrifligt herrlig utsigt öfver en ännu efter solnedgången leende insjöes holmar och vikar. Men genom det öppna fönstret trängde sång och skral och skratt.

— Ha herrskapet bjudning i afton? frågade hon jungfrun, som kom upp med sakerna.

— Nej, det är bara några herrar, som bruka komma till ingenjören emellanåt.

— Då kanske jag kan få helse på frun nu?

— Ja, hon bad just, att fröken skulle vara god komma ner, när fröken blir i ordning.

Jenny såg forskande på flickan. Hon var utmärkt höflig och fullt korrekt, och neg och svarade snabbt och artigt, men i tonen och än mer i uttrycket i hennes vackra ansigte låg något, som Jenny inte tyckte om.

Så gick hon före och visade vägen genom de vackra och fint monterade rummen i första våningen, tills hon slutligen vände sig om vid en deuxbattang och neg ännu en gång med ett leende på sina stora, röda läppar.

Derinne var således den blifvande matmodern.

Intet ljus var tändt i rummet, och klockan led mot tio. Jenny kunde endast se konturerna af en lång, tunn,

blond dam, som satt i en ländstol vid fönstret och med en egendomlig stämma, barnslig och vemodig och sprucken, halfsnyftande och nästan jollrande på samma gång, helsade:

— Välkommen, fröken Högfeldt! Ursäkta, att jag tar mot er så här, men det smärtar mig mycket att resa mig, och gå kan jag knappast mera. Jag är mycket klen. Ni ser sjelf, huru väl jag behöfver er. Egentligen förmår jag knappast sitta uppe, men Emil fordrar det.

— Det skulle vara mig oändligen kärt, om jag kunde bli fru Runkrans till verklig hjälp och nytta och sköta om huset något så när efter önskan, tills fru Runkrans sjelf blir frisk och kan ordna och styra.

— Snälla fröken, jag blir *aldrig* frisk. Men ack . . . Det är så ledsamt att inte kunna lemna er i ro knappt medan ni får reskläderna af er . . . men herrarna ska äta just nu . . . maten är jag inte ängslig för, för den styr kokerskan om, men om ni ville kasta ett öga på bordet . . . Emil fordrar . . . och vår förra fröken måste resa i måndags . . . att ingenting brister vid serveringen . . . den käre Emil är så noگا . . .

Hon lallade nästan som ett barn, och Jenny kände ett styng af smärta i bröstet, då hon gick ut i matsalen. Der hann hon emellertid ingenting uträtta, knappast draga sig sjelf tillbaka, innan de muntra herrarna från trädgården stormade in och grepo sig an med smörgåsbordet. Emils »fordringar» på en glad afton tycktes emellertid, af allt att döma, redan vara så grundligt tillgodosedda, att hvarken han eller någon af de öfriga var mäktig någon strängare kritik af supén.

»He-lan går — sjung hopp falleralla . . .»

klang det ur numera temligen skrofliga strupar, ackompanjerade af ett par glas och några smörgåsassietter, som knuffades i golfvet.

Jenny rent af darrade, der hon, helt handfallen, stod

i serveringsrummet. Det behöfde nu inte vara något farligt alls, men hon var aldrig van vid något dylikt, och hon kände, att hon var röd upp till hårfästet och att pigorna sågo nyfiket på henne och att kammarjungfrun skrattade tyst. Så hördes tunga steg i dörren.

— Hvar ä' pils... Å hvem har jag...? Jaså, det var sannt, det var i afton fröken skulle komma. Laura lät väl hemta? Men ni ser ju helt förskräckt ut. Var helt lugn, lilla du... ufva! Vi ska inte ä... häta upp er, bara vi få något annat för tand.

Jenny såg, bara såg på honom med ögon, som tycktes vidgas i hvarje sekund, och den blicken verkade. Ingeniör Runkrans rätade upp sig och försökte skaka sig lös ur rusets fjettrar, så godt det då gick. Det var med ett helt annat tonfall han fortsatte:

— Förlåt, fröken! Jag skulle velat helsa er välkommen i vårt hus litet annorlunda. Men nu är ni i alla händelser trött och behöfver gå till hvila. Det här lilla styr nog flickorna om.

Jenny böjde tyst på hufvudet och ingenjören gick, mumlande:

— Mer pilsner, Lisette!

Om en timma voro de främmande sin kos, och Jenny hade från trädgården fått upp de halftömnda punsch- och konjakskaraffinerna, som hon satte in i ett väggskåp i salen, der hon såg andra liknande saker ha sin plats, hvarpå hon låste dörren.

— Goa fröken, det der bruka *vi* ha hand om, upplyste Lisette.

— Bruka ni det? sade Jenny och stoppade nyckeln i sin klädningsficka.

Det var öfver midnatt, när Jenny omsider kom upp på sitt rum. Hon tyckte, att hon frös in i hjertat i den ljumma sommarqvällen, och hennes ansigte var likblekt, der hon stod vid det öppna fönstret och sakta löste sitt

rika, glänsande hår. Hon begrep inte sjelf hvad som gick åt henne; egentligen hade ju ingenting farligt händt, men tyst, hvad var det? Det prasslade och hviskade dernere i buskarne vid soffan alldeles nedom fönstret?

Hon böjde sig fram.

Ingeniören och Lisette dernere på soffan i förtroligt samtal; han med armen om hennes lif...

Blodet rusade uppåt Jennys kinder, och hennes hand skalf då hon slog igen fönstret och släppte ned rullgardinen.

Nu förstod hon, hvarför atmosfären känts henne så tryckande från första stund hon satte foten inom detta hem. I de långa åren då hon grubblat öfver den dag när hon skulle ut i verlden och äta främmande bröd, hade hon, såsom hon trodde, tänkt sig sin ställning från alla möjliga sidor. Mot stora fordringar, mot öfverdrifna arbetskraf hade hon i förväg sökt väpna sig med duglighet och tålmod. Mot högmod och ringaktning, mot möjlig behandling som en bättre piga hade hon i tankarna uppbjudit hela sin kraft att visa sig ödmjuk, medan det sjöd i blodet af sårad stolthet. Mot ojemna lynnen, mot orättvisor och hårda ord hade hon rustat sig. Men mot den skämnda luft, som hon allt tydligare anade vid denna husliga härd, kände hon sig värnlös och förkrossad, och skämdes, som om det varit hon sjelf, hvilken gjort något ondt, och kröp ihop i bädden der hon låg, som om det gällt att skydda sig för gisselslag.

Hennes kroppsliga trötthet och upphetsade fantasi jagade tankarna med allt vildare fart efter hvarann i det illa förskrämda hufvudet på den hvita kudden. Så kom till sist en annan tanke, lugnare, blidare, och ett minne från barndomens dar. Bönen, aftonbönen! Ja, inte hade hon helt försummat den nu heller, sedan hon blef stora flickan, men nog hade det gått veckor emellan, veckor af trötthet, slit och släp, som icke de flinka, dugliga händerna allvarligt knäppts samman i aftonens stillhet;

men nu fördes de närmre och närmre hvarann upp mot den runda kinden, och det rena, varma hjertat slog lugnare och ögonlocken föllo samman och hon drömde att hon var en liten tös igen och att åskan och regnet och den stora tjurens bölande skrämde henne ute på Elgarås' vidsträckta ängar; men så kom pappa och tog sin lilla flicka på starka' armar, och då blef det med ens så lugnt och godt.

Då hon vaknade på morgonen vid att solen glänste in genom gardinen hade hon först blott en dunkel förnimmelse af sin entré på villa Framnäs. Hon sprang upp ur bädden, skyndade fram till fönstret, slog upp det, inandades den friska morgonluften, kände sig ung och stark och tänkte: »Hvad var det nu, som jag skulle vara ledsn för?» Så mindes hon principalens rödglödande ansigte och lallande tal och synen dernere vid soffan; men, upphvilad och vid dagsljus, tog hon alltsammans lugnare, och då hon vid notiden mötte ingenjören vid frukostbordet, och Lisette bar in kaffet, såg hon dem stadigt in i ögonen båda två, der hon stod vid salsfönstret, fraiche och täck i sin ljusa, enkla sommardrägt, med den goda, öppna blicken mötande hvar och en, som kom in. De voro blott tre: ingenjören, fin, välklädd, artig och präktig på allt sätt, en son om fjorton à femton år och en flicka ett à två år yngre, båda hemma på ferierna från respektive läroverk i Brackstad. Frun brukade efteråt få trukosten serverad inne hos sig, hade Lisette upplyst.

Man åt under nästan fullständig tystnad från tre af deltagarnes sida. Det var endast unga Klas, som höll målron vid magt med berättelser om sina fiskebedrifter och simturer. Men när barnen gått ut, gick ingenjören fram till Jenny, fattade båda hennes bänder och såg henne in i ögonen med något som Jenny ovilkorligen skulle kallat pigtjusrleende, bara hon haft reda på den glosan.

Han var egentligen en vacker karl, lång och mörk och med ganska regelbundna anletsdrag, men der låg redan något slappt och åldradt öfver ansigte och hållning, fast han väl ej kunde vara mer än omkring fem och fyrtio år.

— Kära ni, ni måtte väl inte fått något allt för oangenämt intryck af er första afton på Framnäs, hoppas jag? Det ser nästan ut som om fröken skulle höra till de högtidliga flickorna.

— Det vet jag inte, herr ingenjör, men jag hoppas att ingenjören alltid skall finna mig tillhöra de pligtrogna, stammade Jenny, blossande röd och steg hastigt ett par steg tillbaka. Hon hade aldrig förr varit utsatt för att någon främmande herre kallat henne »kära ni» och »flicka» eller gripit båda hennes händer så der kraftigt, som om det gällt att dansa polska.

— Hoppas jag visst, skrattade ingenjören och gick ut efter en temligen lättvindig bugning.

Jenny plockade ihop till en liten kaffefrukost på en bricka och gick sjelf in med den till sin matmor. Men i dörren studsade hon nästan tillbaka vid åsynen af den skelettartade gestalt, som satt der framme i stolen, nu fullt belyst af solljuset. Att hon var så ömkelig, den stackars frun, det kunde man dock ej se i skumrasket i går afton. Det var ett levande lik, och Jennys händer darrade när hon bjöd henne brickan.

— Så vänligt, lilla fröken! God morgon! Tack, tack! Om ni finge tid att göra det alltid, så Lisette slupe... Hon är en mycket rask människa, men jag tycker inte riktigt om henne, fast Emil fordrar... tack!

Jenny ordnade brickan på ett bord framför ländstolen och hennes hjerta sved af medlidande då hon såg hur hjälplös och svag den sjuka var. Hennes fingrar skälfde och det rinnande ägget fläckade hennes fina mor-gonrock, som bar talrika spår af tidigare liknande missöden.

— Förlåt mig... men... det är visst mycket klen-
t i dag... Jag finge väl inte hjälpa?

Och så matade hon henne som ett barn.

— Tack, kära, goda fröken. Det har jag aldrig
velat bedja någon om, och ingen har heller haft tid der-
till, för ingenting i huset får försummas. Emil fordrar
den strängaste ordning och punktlighet.

Så kom hon att se upp, och såg huru stora tårar
blänkte i Jennys ögon. Med sin skruppna hand for hon
smekande öfver Jennys bruna hår och hviskade:

— Ni är säkert en rar flicka, som har vuxit upp
i ett godt och kärleksfullt hem...

— Ja, det har jag, fru Runkrans.

— Och pappa och mamma höllo mycket af hvarann,
icke sannt?

— Ja, mycket, mycket.

Den sjuka suckade, hennes hufvud sjönk slappt till-
baka mot stolskarmen och ögonen slötos. Jenny smög
tyst ut med brickan.

Ehuru Jenny aldrig blef det ringaste förtrolig med
herrskalet Runkrans' nästan uteslutande af herrar bestående
umgängeskrets, fick hon dock litet om sönder denna äkten-
skapshistoria klar för sig. Hon, en rik flicka, hade från
första stund de sågo hvarann fasthängt vid honom med
hela sin själ, och så fort han, som blott ville framåt i
materiellt hänseende till hvad pris som helst, hunnit be-
sluta sig för »affären», blef det bröllop. Kroppsligt svag
hade hon alltid varit, särskilda sjukdomar tillstötte efter
barnens födelse, och då hon, nedbruten af dessa, fick det
ena beviset efter det andra på huru föga hennes make
hörde henne till, då han gång på gång skändade hemmets
helgd med alldeles vid dess egen härd inledda, brottsliga
förbindelser, då fick han henne på några få år till den
ruin, hon nu var; men inne i denna ruin, som hvilket
ögonblick som helst hotade att störta samman, flammade

likväl ännu kärlek till honom, som ödelagt hennes lif, och högst af allt på denna jord, som för henne blott haft törnen att bjuda, var hennes evinnerliga: »Emil fordrar . . .»

Det dröjde ej många dagar, innan Jenny började att tänka på en utväg att komma ifrån Framnäs. Derinne hos den sjuka: hjertsammanpressande ängslan och qual, derute i det vackra hemmets öfriga delar: denna beklämning, denna förpestade atmosfär, som skapas af äktenskapssveket, och för hvilken det rena, qvinliga sinnet instinktligt ryser, om det också hvarken hör eller ser några direkta utbrott deraf. Ingeniör Runkrans' rykte i Elfstad var så stadgadt, att man trodde det vara omöjligt för en ung qvinna att vistas i hans hus utan att förr eller senare bli utsatt för närgångenhet.

Det var uteslutande medlidandet med den sjuka och önskan att bespara de sina oro, som tillsvidare höll Jenny kvar, och för egen del hade hon ej något att beklaga sig öfver från ingenjörens sida.

Men så en afton på hösten, då Jenny till mycket sent blifvit uppehållen af något arbete nere i salen, kom han hem från klubben, som platsens herrar hade anordnat åt sig nere å jernvägshotellet; hastigt rycktes salsdörren upp, och der stod han med blossande kinder och ögon som eldkulor midt framför den häpna Jenny.

— Nej se, är hemmets lilla goda tomte uppe och ställer och styr midt i natten! Ack, du kära, herrliga flicka, som vill göra allt för att sprida trefnad, om du blott förstode att en enda blick . . .

Då han hunnit så långt, såg han att han var ensam i rummet.

Följande morgon vid frukosten lät Jenny anmäla, att hon af göromål var hindrad att delta i densamma, men klockan 11 steg hon in i disponentens rum nere å fabrikskontoret. Runkrans var ensam derinne.

— Fröken Högfeldt! Hvad förskaffar mig ä . . .?

Jenny darrade från hufvud till fot, men hennes röst var stadig.

— Kanske gör jag orätt, men jag trodde det var bäst att vårt samtal egde rum här nere. Det behöfver för resten inte bli långt. Jag öfverlemnar åt ingenjören sjelf att bestämma den förevändning, under hvilken jag skall lemna herrskapets hus.

Han blef röd öfver hela ansigtet, tittade ut i kontorslokalen och stängde dörren.

— Jaså, ni är då så rysligt ond på mig? Ni vill inte alls förlåta ett dumt och öfveriladt ord? Ni ser dock, fröken Högfeldt, hvilket glädjelöst lif jag lefver, ni vet hurudant mitt äktenskap är; är det då så brottsligt, så oförlåtligt, om min varma tacksamhet mot den som . . .

— Hvilket skäl för min afresa skall jag uppgifva för fru Runkrans?

Då han fann att den lilla melodramen gått alldeles spårlöst förbi, ändrade han med ens sätt och hållning. Med dämpad stämma fortsatte han:

— Ni är nödvändig för min stackars hustru och barnen de tider de äro hemma. Ni får och skall inte resa. Nog kan ni väl tro, att äfven jag har en smula heder och ära. Om jag nu svär vid min själs salighet, att om ni stannar, ni aldrig af min mun skall få höra ett ord, af hvilket ni har rätt att känna er förnärad? Ni är en god qvinna, fröken Högfeldt. Tänk på henne deruppe . . .

Hon tänkte på den arma sjuka och stannade.

— Bevara mig Gud, fröken lilla, ni har väl inte varit nere efter hushållspengar på kontoret, barn lilla? Lisette såg att ni gick dit. Sådant skall ordnas häruppe; dernere fordrar Emil . . . ja ja, blif inte ledsen, kära barn . . . sade fru Runkrans när Jenny kom tillbaka.

Ett par veckor derefter var det Jennys födelsedag. Herrskapet Runkrans hade på något vis fått reda derpå,

och frun gaf henne en hel del små presenter. Ingenjören laddes om ingenting förrän aftonmåltiden var slut och han tog godnatt. Då tog han fram ett litet etui, lemnade det till Jenny utan ett ord, bugade sig och gick.

Etuiet gömde ett armband med ett par blixtrande stenar och ingenjörens visitkort med orden: »Den ångerfulles gåfva på födelsedagen tillika med hans bästa välönskningar!»

Jenny, som ej fått tid att tacka, synade stenarna mot ljuset och skakade på hufvudet. Hon sof inte mycket den natten, och på morgonen bad hon att få resa in till Brackstad ett slag; hon skulle återkomma med sista tåget.

Innan hon ens gick hem och helsade på mamma, skyndade hon till Brackstads enda, mycket anspråkslösa guldsmedsbutik.

— Vill ni vara god och värdera detta armband åt mig, herr Lundqvist?

— Ja... hm... mycket fint... det är det visst det... Fröken vill sälja det? Hm... Ja, det kan nog hända det har kostat mera, men... hm... mycket svår såldt... *Fag* kan inte ge mera än 400 kronor för det.

— Tack! Det var inte meningen att sälja det.

Jaså, nu kommo de »grandiosa presenterna».

Och så hade Jenny några ljufva timmar hos mor och syskon, men der hvilade dock ett visst tvång öfver samtalet. För första gången i sitt lif hade hon något att dölja för mamma.

Morgonen derpå stod det lilla etuiet på ingenjör Runkrans' skrifbord, och öfver det vackra armbandet låg en liten papperslapp, der han läste: »Herr ingenjör! Hade edra välönskningar för min framtid varit allvarligt menade, då hade ni icke åt en fattig flicka i min ställning bjudit en gåfva som denna.»

Ingenjören läste den lilla lappen tre gånger, ref sön-

der den och hvisslade. Så mumlade han: »Pigg unge, den der! Förbaskadt pigg unge!»

Allt framgent iakttog han derefter mot Jenny ett sätt, som kom henne att tänka på om ändå inte hennes ställning i huset skulle kunna vara hållbar någon tid tills . . . det kunde väl inte dröja så länge . . . tills den stackars sjuka ej längre behöfde henne. För den arma hade nu Jenny blifvit allt. Hennes egna barn flydde snabbt från moderns dystra närhet, då de ett par gånger om dagen kommo in i hennes rum, och ingenjören lade aldrig en sekund till de fem minuter, under hvilka han morgon och afton gjorde sig underrättad om hur det stod till med henne, som han med obegriplig envishet icke ens unnade den fullständigare hvila, hon skulle kunnat vinna genom att slippa lemna sin bädd.

— Du skall rycka upp dig, kära vän. Blevde du liggande en vecka, komme du sedan aldrig i stolen mer, var hans stående fras.

Plötsligt började man tala om, både i Elfstad och Brackstad, att disponenten och ingenjören Runkrans på sista tiden icke skött Elfstads nickelfabrik till bolagsmännens fullkomliga belåtenhet. Arbetet ökades, men inkomsterna sjönko, och ingenjören föreslog ständigt upp-tagande af nya lån för »utvidgningar och förbättringar», som skulle ge tiofaldt igen, men som företogos mycket långsamt blott penningarne anskaffats.

Till en början sade bolagsmännen att ingenjören varit »allt för sangvinisk», och sedan sade de något mycket fulare, och till sist ställde de till med en extra revision, inte en af de der vanliga, som slutade med festmiddag å Framnäs, utan en enkel och allvarlig, med främmande sifferkarl och fackman, som hvarken var god vän eller bror med Runkrans.

Aftonen efter sedan ingenjören fått veta detta, var han feberaktigt liflig vid supén, pratade och skämtade

med barnen, och då de voro gångna sprang han plötsligt fram till Jenny, slog armen om hennes lif och — kysste henne . . .

— *Den* skulle jag ha ändå . . . skrik nu, lilla rädda dufva . . . hväste han fram och var försvunnen, innan Jenny hann göra sig reda för hvad som händt.

Ingeniör Runkrans hade i flera år haft dålig sömn. Sådant händer stundom dem som ha mycket att fundera på. Han hade alltid morfinpulver hemma. Men denna afton tog han för säkerhetens skull tre stycken och vaknade aldrig mer.

Hela huset skrämdes följande morgon af Lisettes gråt och skrik. Hon hade funnit ingenjören död då hon skulle elda hos honom på morgonen och tjöt nu ut sin smärta och skrek, att en »sådan husbonde finge hon aldrig mer».

— Som väl ä', tillade köksan, hvilken var filosofiskt anlagd.

Hon, som offrat allt för honom och krossats af hans kärlekslöshet, förlorade nästan hela resten af sin svaga själskraft vid det plötsliga slaget. Ena stunden fattade hon alls inte hvad som händt, den andra grät hon och sade att Emil kunde fordra, det allting gjordes för att återväcka honom till lif; han var nog endast skendöd.

Bolagsmännen hade redan följande dag ett enskildt sammanträde med den aflidnes svåger, assessor Klint. Det var ett fullkomligt solidariskt, honett bolag af hyggligt och resonabelt folk. Då delegarne erhöilo trygghet för att den aflidnes tillgångar utan skandal och konkurskostnader skulle tillfalla dem till sista öret, brydde de sig inte om att basunera ut för verlden, att deras högt betrodde man bestulit dem på ungefär 150,000 kronor, hvaraf sterbhuset gäldade något mer än 30 procent. Sådant skulle bara stört krediten.

Utän styrelsen köpte en praktfull krans från träd-

gårdsföreningen i Göteborg med: »Tack för trohet, skicklighet och nit» på ena bandändan och ett vackert bibelspråk på den andra, och förste revisorn och verkställande direktören prestatverade.

Enkan hade rullats fram till salsfönstret i sin stol, och när hon såg den ståtliga processionen och den blomsterhöljda kistan skrida bort mellan snötyngda träd i Framnäs allé, var det liksom om det för ett ögonblick lyst till med full klarhet i den arma, trötta hjernan. Hon grät häftigt, slog de tunna, vissna armarna om Jennys hals och snyftade:

— Se hur de hedra honom, barn! Men det hade han också rätt att fordra, min älskade . . . älskade Emil!

* * *

V.

J. A. Larssons kontor.

Fru Runkrans och hennes barn hade små lifräntor, köpta medan ännu affärerna stodo väl, och några få tusen kronor, ärfda efter en faster, som icke riktigt trott på ingeniörens lysande industriella planer, och därför genom testamentarisk disposition räddat sina styfrar från att deruti inblandas. Tillsammans blef dock detta allt för ringa, att, sedan fordringsegarne för öfrigt tagit rubb och stubb i huset och till sist huset sjelft, den vackra villa Framnäs, räckta till för enkans och barnens behof. De fingo därför flytta till assessor Klints i en flygelbyggnad på gården, ha gemensamt hushåll med dem, och af släktingarna taga emot hvad som brast för bekostande af barnens skolgång och öfriga, till det minsta möjliga reducerade utgifter.

Och Jenny stod utan plats.

Hennes annons efter ny anställning låg redan färdigskrifven när underrättelsen om ingenjörens död satte hela huset i förskräckelse. Hans sista godnatt hade visat henne omöjligheten af att längre stanna under samma tak som den mannen. Hon måste söka sig ett nytt hem och under tiden fly till modrens.

Det var på morgonen, då hon gick utför tornttrappan för att foga anstalt härtill, som hon möttes af Lisettes klagoskrän.

Så snart hon hann sansa sig efter den allmänna bestörtningen, gick annonsen af i alla fall, ty Jenny fann snart hurudan ställningen i huset skulle bli, men den tid hon nu dröjde kvar till dess upplösning, bragte henne inga svar, och så måste der redas ännu en bädd i det trångä hemmet åt Jenny då hon flyttade från Framnäs.

För mor och syskon var Jennys ankomst mycket kär, och i glädjen att åter hafva henne hos sig, kunde de till en början icke mycket deltaga i hennes platsbekymmer. Men Jenny sjelf plågades utsägligt af att betunga det lilla hushållet, till hvars små inkomster alla bidrogo utom hon sjelf. Hon hade ju pengar öfver af sin lön, och förklarade bestämdt att hon af dessa ville »betala för sig», åtminstone så mycket som Emmy. Men mamma grät och syskonen bannades och ville nödvändigt ha stora syster som gäst i huset så länge hon ej hade någon inkomst; sina stackars sparade slantar behöfde hon nog.

Då valde hon ett annat sätt. Hon passade på när syskonen voro ute och mamma inne i rummen, och tog mot vedbonden i köket och betalte en hel famn ved af egna pengar. Men då blef mamma så ond, att Jenny tillsvidare måste afstå från att lägga sig i husets ekonomi.

Och annonsen om »En rask och duglig flicka, kunnig i allt till ett hushåll hörande samt villig att biträda med

bokföring och undervisa mindre barn», stod inne en gång i veckan i »Brackstads Veckopost» och drog grofva pengar à 8 öre pr rad.

Omsider gjorde den effekt, en temligen oväntad effekt.

Det knackade kraftigt och majestätiskt på tamburdörren en eftermiddag, och in trädde herr J. A. Larsson, handlande och borgare i Brackstad, en liten glad, medelålders, rödlett herre med temligen simpelt utseende, och sade sig efter anvisning från annonskontoret, der han också sett afskrifter af betygen, vilja fråga om fröken Högfeldt möjligen skulle vara hågad att biträda i hans affär.

— Var god och sitt, patron Larsson. Förlåt . . . jag känner så föga till staden . . . hvad är det för affär, som . . . ?

— Landtmannavaror, mest landtmannavaror, spannmål, fläsk, styckevis och så kallade »skållingar», hudar och skinn, ost och smör, allt möjligt, inte potatis, för di fryser.

— Och jag skulle . . . ?

— Nej, för all del, ni skulle inte behöfva ta i hudarna eller skinnen eller gå på magasinet för jemnan. Det är inte mitt sätt att begära sådant af ett fruntimmer. Jag har bokhållare och två drängar. Men jag behöfde ett fruntimmer på kontoret i stället för Lotta, min systerdotter, som blifvit sjuk. Mest bara bokföring och korrespondens, ser fröken, och så, förstås, när bokhållarn och jag äro ute och resa, gå ut i magasinet och se efter så dränglunsarna väger ordentligt. För en sup eller två kan di annars glömma husbondens intressen. En får lof vara om sig; har sjelf tjent hvart öre jag har. Det har varit mitt sätt. Och så kassan, förstås, och utbetalningarna när inte bokhållarn finns.

— Och patron Larsson ger . . . ?

— Fyrti kronor i månaden, fyrti kronor i ett för allt. Det är mycke i vår lilla stad, men det är mitt sätt. Intet knussel på J. A. Larssons kontor. Arbetarn är sin

lön värd. Har sett betygen. Vackra, fast just ingenting om bokhålleri. Assessor Klint skref det sista, ser jag. Runkrans hade förfall. Köper all assessorns råg. Fin karl och välharpad vara.

— Skulle saken kunna stå öppen till i morgon, och jag då få komma in på kontoret och lemna bestämdt svar?

— Ja bevars. Men i morgon skall det vara. Fullt af flickor, som vill. Barberarns flicka ränner hvar dag och bju'r ut sig. Och fjälstermadamens dotter på Vester, som gått i pension och allting, hon vill också. Men *kassan*, ser ni, kassan, der vore det lugnast att ha ett riktigt bättre fruntimmer. God afton! Alltså i morgon förmiddag!

Der blef kamp och strid på qvällen när Jenny började tala om platsen på J. A. Larssons kontor. Mamma grät. Emmy fnyste vid blotta tanken på hudar och skinn. Bror Karl tvinnade sina små mustascher och förklarade, att den der Larsson var en komplett bonddräng, som fallit igenom vid ballotteringen till sällskapet B. G. S. (»Brackstads glada själar»). Det blefve nog svårt för Jenny att få en ordentlig plats sedan, om hon *en* enda dag vore på hans kontor. Unga herrn ville inte se sin syster der.

Men följande morgon klockan tio tog Jenny ändå, fast med hårdt klappande hjerta, i det rackliga, snuskiga låsvredet till J. A. Larssons kontor. Hon *ville* inte gå utan plats en dag längre än som behöfdes.

Vid lukten af vått vadmal, nöthår och kläder, som kommit elden för nära, och vid åsynen af det mörka, dystra kontoret och tio à tolf breda landtmannaryggar omkring pulpeten och lika många packade omkring kakelugnen, höll hon dock på att skynda sig stänga dörren och springa ut igen.

Men chefen för huset J. A. Larsson hade redan fått se henne.

— God morgon, fröken Högfeldt! — Vänta litet, kyrkovärd. — God morgon, god morgon! Rörelse och lif, som ni ser. Det är mitt sätt! Liten avance och stor omsättning. — Var så god stig fram, fröken. Nå-åh?

Jenny såg sig ångestfullt, men förgäfvades, om efter ett inre rum, der saken kunde afhandlats utan så många vittnen, och kände sig, som om hon velat sjunka ned genom golfvet.

— Raskt till affärerna, fröken. Det är mitt sätt, uppmuntrade herr Larsson.

— Om jag fattade patron Larsson rätt, så har er systerdotter platsen, så det är blott fråga om någon tids vikariat för henne?

— Just så, ja.

— I så fall antager jag ert tillbud. Jag vill ju helst egna mig åt helt annat arbete, men skall försöka göra min pligt äfven här.

— Tack fröken, då kanske vi börja i morgon. Rescontran ligger efter och bokhållarn är ute och köper hafre. — Nå kyrkovärd, ska det vara en och tio för rågen? Qvicka tankar, det är mitt sätt.

Tjenstgöringen på J. A. Larssons kontor hade sina sidor för »ett bättre fruntimmer», som patronen dock sagt sig önska. Odören var ibland rent förfärlig i det visserligen rätt stora, men mycket låga och mörka rummet, när bondgubbarna, våta och frusna, skockade sig kring kakelugnen; och så när bokhållarn, som annars tog mot varorna på magasinet, var frånvarande, lät herr Larsson för större bekvämlighets skull bära in hudarna och kalfskinnen på kontoret och granskade dem der och kallade Jenny till vittne på att han t. ex. i går köpt en bra mycket större och tjockare kohud för två kronor lägre pris än kunden för ögonblicket begärde.

Andra dagen Jenny satt vid böckerna och var ensam inne, kom en liten gubbe i vargskinnspels och fick be-

talning för sin gris. När han fått den, plirade han längtansfullt först på den ansenliga glödhögen i kakelugnen och sedan på Jenny. Slutligen klef han fram till pulpeten och sa:

— Hon har inte nå't pannejern, så en kunne få steka en korfvabit?

Gubben tyckte visserligen det var en besynnerlig ordning att inte ha ett »pannejern» på kontoret, men tröstade sig då Jenny visade honom ner till magasinsdrängarnas rum, der anrättningen kunde gå för sig.

Stundom togs lommaflaskan fram borta vid kakelugnen, och ett patriarkaliskt skålande begynte, under det buteljen gick från mun till mun och samtalet emellanåt tog temligen dristiga vändningar, så att den lille vindögde, ridderligt anlagde bokhållaren Lundh genom en hostning eller välment knuff fick göra dannemännen uppmärksamma på ett fruntimmers närvaro.

Det yngre allmogeslägtet var der i orten som annorstädes numera ganska hyfsadt, men de äldre gubbarna, helst från skogssocknarna, der de lefde mest för sig sjelfva och blifvit litet efter i utvecklingen, voro mycket okonstlade i sitt uppträdande.

En dag, då några sådana dannemän stodo omkring brasan och imman stod tjock från deras vadmalsrockar, började de hviska sins emellan och tittade intresserad på Jenny allihop. »Näj, lä bli dä, far!» bad ifrigt en ung dräng i flocken. Men gubben, till hvilken han vändt sig, svarade snäsigt: »Jo, min själ, gör ja' så».

Och så klef gubben fram, tog upp sin lilla blåa, flata lommaflaska ur bröstfickan, tog ut korken, strök af flaskhalsen helt gentilt med rockärmen och sa:

— Hon ser så bleker å frusen ut i da. Ska dä inte va en liten styrkare?

— Nej tack, sade Jenny och bet sig i läppen och bläddrade på i hufvudboken.

— D'ä skam te säjannes rena kunjaksvinet.
 — Lä va fröken, far! bad pojken.
 — Tackar så mycket, men det dricker jag inte, försäkrade Jenny.

— Äss hon inte äxmerar å sypa ur flaskan, så har hon ju vannglas på bor'et, envisades gubben, och det var ganska svårt att få honom att afstå från sin liberala och välmående föresats.

I synnerhet i början var ju allt det der mycket obehagligt, och att vänja sig helt dervid, var tydligen omöjligt, och dock kände sig Jenny inom kort bra mycket tryggare i denna råa och obildade omgivning, än hon gjort å villa Framnäs midt i all finheten der. Men nog längtade hon efter ett slut på konditionen, om det också skulle beröfva henne den kära dagliga sammanvaron med de sina.

En hel vecka voro både Larsson och hans lille vindögde bokhållare ute åt landsbygden i affärer, och Jenny fick sjelf sköta om allting, stå på magasinet vid vägen och taxera »skållingar» och skinn.

När patron Larsson kom hem, gick han mycket kritisk omkring och inspekterade i dagbok, hufvudbok och kopiebok, i magasinet och på torkvinden. Och när han blef färdig, sa han:

— Tack ska fröken ha! Det är så utmärkt bra alltsammans, och det är allt roligt att ha en snygg stil i böckerna. Lotta hon skrifver så det ser ut som en språtgärsgård. Men derute i magasinet... hm...

— För all del, hvad är det ute i magasinet?

— Asch, ingenting att tala om, så fröken ska inte bli ledsen, men när en köper kalfskinn, får en lof bre' ut dom på golfvet, så en ser hvad di går för. Det är mitt sätt. Der ä' nu fem så ynkeligt små, och fröken har gett två och tjugofem öfver en bank. Två och tjugofem för di store och två och åtta för di små, det är mitt sätt.

Sedan hon noga tillämpat denna instruktion, var Jenny nästan fullkomlig i sin principals ögon, och då hon, som mer och mer längtade bort från firman Larssons dystra kontor, allt tätare frågade huru det nu stod till med fröken Lotta, svarade patronen slutligen en dag, att Lotta nu var alldeles bra och redo att återtaga sin plats, men att om Jenny ville, skulle hon få stanna kvar, och han skaffa Lotta annan anställning.

Hon tackade, men önskade sluta så fort det lämpade sig för fröken Lotta att återinträda i tienstgöring.

Nå, det blef dervid, men patronen var riktigt förargad, och när Jenny räknat från sig kassan och tog farväl, utbrast han med mycken liflighet:

— Det var mycket ledsamt att fröken skulle vara för fin för J. A. Larssons kontor. I fråga om soliditén, tror jag dock att affären är så fin som någon annan här i staden, men jag är själf ett folkets barn och vill att allmogen ska känna't hemtrefligt på kontoret. Det är nu en gång så mitt sätt. Tack för denna tiden, fröken. Hade ni stannat, skulle jag inte sett på om jag betalt fyrtifem i månaden. Intet knussel! Det har alltid varit mitt sätt.

* * *

VI.

»Att ni håller så mycket af de små...»

Ännu en svårighet, som Jenny inte tänkt sig vid sträfvandet att tjena sitt uppehälle i andras tienst, men som dock bror Karl med sin ringare lifserfarenhet antydde, då det var fråga om platsen hos patron Larsson, visade sig nu. De fem månaderna på J. A. Larssons kontor

och det, för öfrigt mycket vackra, betyget derifrån, beröfvade henne en förmånlig plats, till hvilken hon eljes haft utsigt. Man kunde och ville icke tänka sig, att »en verkligt bättre flicka» kunnat antaga en dylik kondition.

Vis af skadan, företedde Jenny icke alls det Larssonska betyget nästa gång det blef fråga om en plats. Allt syntes ock gå bra, men just som afgörandet skulle ske, kom ett bref, som under intetsägande förevändningar afbröt underhandlingarna. Man nästan anade att vederbörande äfven här fått reda på de fem månadernas vikariat för Lotta.

Så gingo åter ett par månader af oro och ängslan, man var i slutet af Juli, och Jenny hade redan satt sig in uti att få gå ledig åtminstone till den vanliga flyttningstiden på hösten. Hon försökte med handarbeten och gick omkring och bad om renskrifning, och en vecka lyckades hon verkligen på detta sätt tjena ihop en summa af — en krona och sjuttiofem öre.

Mjssmodig och trött efter en felslagen upptäcktsfärd efter renskrifningsförtjenster, kom Jenny hem en afton och fick höra en röst, som lät så bekant, då hon stod och hängde upp sin hatt i tamburen, och då hon öppnade dörren, flög en liten varelse i hennes famn, kysste, skrattade och grät på en gång och skrek samtidigt: »Jenny! Jenny!»

Senare erfarenheter hade kommit Jenny att värdera kaptenskan Granboms tillgifvenhet måhända ännu mer, än på den tiden hon var i dagligt åtnjutande af dess lifliga utbrott; hon slöt henne ömt i famnen och utbrast:

— O, Alma, hvilken glädje! Hur står det till med er på Bjelkåsa nu?

— Å det sliter sin tid. Litet sämre än när du reste är det, förstås. Vi ha inte råd att ha någon flicka i huset nu.

Mamma hade under den ömma scenen gång på gång sökt väcka Jennys uppmärksamhet genom att allt efter-

tryckligare dunka henne på axeln. Slutligen såg Jenny upp från den långa omfamningen och såg att ännu en främmande fanns i rummet.

Det var en lång, kraftfull man, af ansigtet och de ännu ungdomliga ögonen att döma, i livvets högsommar; men det kolsvarta håret var gråsprängdt vid tinningarna, de yfviga mustascherna nästan hvita, och ett lidande, sorgbundet uttryck hvilade öfver de mörka, stora ögonen, ofvanom hvilka pannan var färad som på en gammal man.

Ett matt leende skillde hans tunna läppar och visade en tandgård, hvit och jenn som en ynglings, och breddade en smula sol öfver de ängslande dystra dragen.

— Nu, kära Alma, kanske du vill föreställa mig...

— Älskade Jenny, det här är min kusin Georg Tornberg, kapten vid väg- och vattenbyggnadskåren. Hans porträtt såg du nog hemma i albumet. Och detta, Georg, det är min kära, älskade, stygga Jenny. Och jag sa genast till Georg, att en bättre flicka än dig, kunde han aldrig få i hela verl...

— Men Alma, Alma... hejdade kaptenen sin lilla kusin, och redogjorde sjelf, kort och afmätt, för huru döden nyss beröfvat honom hans maka, och huru Alma sagt att han kunde skatta sig lycklig om fröken Högfeldt ville taga värden om huset och hans två stackars små...

När han kommit så långt, gjorde han tvärt helt om och såg länge och envist ut genom fönstret. När han sedan kom fram till Alma och Jenny, var vecket i pannan ännu djupare än förut och det glänste vått i ögonvrån.

Lönevilkoren och dylikt egnades blott en flygtig uppmärksamhet. De föreslogos af Alma till Jennys stora fördel, och redan följande afton satt Jenny i kapten Tornbergs hem vid Kåköpings jernvägsstation.

Det var ett litet fint hem, men på ett helt annat sätt än det på Framnäs. Öfverallt röjdes smak och sinne för trefnad och en älskande kvinnas ömt ordnande hand.

Barnen, Frans och Ellen, sex och åtta år, voro älskliga och väl uppfostrade, små ljusalfer båda två, med knappast ett drag af fadern. Men när Jenny sett det stora, sköna porträttet öfver skrifbordet i kaptensens arbetsrum, förstod hon, hvem de liknade och hvarför deras åsyn så ofta kom faderns ögon att tyllas af tårar. Såret var ju också så nytt, sex veckor blott.

Då kaptenen på aftonen kom in i matsalen och såg Jenny stå vid stolen, som var närmast dörren åt serveringsrummet, studsade han tillbaka och det såg ut som om det kostat honom stor viljeanstängning att slå sig ned vid bordet. Gång på gång såg han flygtigt upp på henne och öppnade munnen till hälften, som om han velat säga något, men teg.

Han behöfde inte heller tala ut. Med äkta qvinlig instinkt kände Jenny att det var den bortgångnas plats, hon kommit att välja, och den fick sedan alltid stå tom.

— Jag blir ett dåligt sällskap för er, fröken Högfeldt, hade han sagt redan första dagen. Jag är en bruten man, som aldrig reser sig mer, och mitt hus är ett dystert hus, dit ingen af mina vänner väl mera kommer. Är det er möjligt att skaffa er någon den minsta förströelse eller har ni några bekanta här, så anse mitt hus som ert eget och försök att uthärda här så länge som möjligt!

Och hon uthärdade förvånande väl. Hennes lynne hade aldrig behöft muntras af nöjen, och hvarifrån skulle hon också fått sådana fordringar ute på Elgarås? Hon fann sig väl i stillheten och friden, och fast hans sorg väckte hennes medlidande, nedtryckte den henne icke. För att utfylla sina många lediga stunder, tog hon till att läsa med barnen.

— Det behöfver ni inte, fröken, jag har tänkt i Augusti låta Frans börja för den, som bibragt Ellen de första grunderna, sade kaptenen.

— Men detta är just den förströelse, jag behöfver,

och som ni bad mig sjelf skaffa, herr kapten. Jag har inga guvernantskunskaper, men det lilla jag vet har jag fått lära ordentligt, och ännu en tid bortåt behöfva barnen ingen annan lärarinna, om ni vill ha förtroende för mig.

— I så fall är jag er tacksam för . . . för att jag slipper se någon främmande här i huset, svarade han.

Dag gick efter dag, och Jenny tyckte att de gingo snabbare än någonsin. Hade hennes rena sinne haft någon den lättaste erfarenhet af den verldsbesegrande känsla, som drager man till qvinna och qvinna till man starkare än någon annan, så skulle hon snart funnit hvarför. Men hon hade lefvat i snart fem och tjugo år i barnkurtisens och flirtationernas tidehvarf utan att ännu någon mans ansigte eller röst kommit hennes hjerta att klappa fortare, och hennes tankar hade aldrig gjort några turistfärder åt de arcadiska nejderna.

Och därför märkte hon ej, att nya, spirande känslor smögo sig in, der deltagandet banat vägen, och derfor förstod hon ej sjelf huru hon indelade lifvet efter de korta ögonblick under dagens lopp då hon vid måltiderna fick se honom, omkring hvilken alla hennes tankar började kretsas i allt trängre cirklar. »Jag är så lycklig, kära Emmy, och trifs här så utmärkt väl, men just nu några dagar har jag tänkt på er så mycket, och nästan ledts vid en smula och tiden har förefallit mig litet lång. Jag måtte väl aldrig gå och samla ihop till en sjukdom; här går nervfeber i orten.» Så skref hon till system, och var sjelf alldeles omedveten om att skiftningen i lynnet berott på att kapten Tornberg varit ute på tjänsteresor i fjorton dar.

Så nalkades julen med stora steg, och skaffade Jenny många bryderier. Hon såg ju huru hans hjerta blödde starkare vid allt som lifligare än eljes väckte minnena af hvad som varit, och när skulle de väl mächtigare storma in på honom än på julekväll. Huru skulle julafton firas

här i huset? Detta var Jennys stora fråga ända från Oktober. Hade ej barnen varit, skulle hon, i hvad på henne ankom, på eget bevåg låtit den gå spårlöst förbi. Men barnahjertat är ett litet underligt, otacksamt ting. Modern, som slumrade i jorden och varit deras allt, henne hade Frans och Ellen nästan glömt, och om Ellen någon gång erinrade sig »mamma», blef hon genast väl tillfreds med förklaringen att »mamma var i himlen nu». Men *julen* kommo de ihåg båda två, och Jenny hade ej hjerta att helt draga undan dem dess glädje.

Så fick då hemmet för öfrigt blifva sig likt på den stora aftonen, men i barnkammaren stod en liten, helt liten gran, och af egna pengar hade Jenny köpt några små gåfvor till barnen, för den händelse pappa ej skulle göra det. Här skulle de hafva sin lilla gömda julfröjd, och om det kärleksfulla modersögat förmådde blicka ned genom brutna skyar, icke skulle det mulna för det barnahjertats korta minne tillät glädje och tindrande ögon så kort efter det mamma lemnat sina små.

Redan på morgonen kom der något ängsligt och oroligt öfver kaptenens väsen. Han fruktade tydligen för julen, men hade ej velat ge några order om huru den skulle tagas i hemmet. Men när middagen var öfver utan »dopp» eller några som helst extra anordningar, gick han in i sitt rum och kom ut med några små paketer.

— Jag såg den lilla granen genom fönstret, fröken Högfeldt, och kunde då förstå att ni ej glömt barnen, fast ni velat spara mig... Tack! Pappa har ej heller alldeles glömt sina små, men... jag vill ej gå ditut...

Och så tog han rock och hatt och gick sin gamla vana väg till kyrkogården, der han dröjde längre än vanligt. Och när han kom hem, tände han lampa och båda skrifbordsljusen och satte dem så att skenet från den ensammes julljus föll klart och skarpt på bilden af henne,

som för ett år sedan på denna dag fyllde hemmet med sol och glädje.

I tjensten, ute bland människor, ja vid sitt eget bord, der han måst lemna en främmande plats, fick han lägga band på sin smärta, och mycket arbete hade också den sista tiden tilltvingat sig hans tankar. Men nu, på julekväll, ensam, helt ensam, ville han fråssa i sin sorg, ville han fira jul med den älskade bilden till altar.

Timme efter timme gick, och klockan hade redan hunnit blifva åtta, då han plötsligt ryckte till, som om han erinrat sig något. Så gick han ut i salen. Der var tomt, fast taklampan brann. Han ringde.

— Bed fröken Högfeldt vara god komma in.

— Kära fröken, jag ville ju också ge *er* en liten julk... en liten present. Förlåt formen för den ringa gåfvan. Jag visste inte hvad ni önskade och så... ja, jag har så svårt att tänka ut något numera...

Så kallade han in barnen, kysste dem länge och innerligt, räckte Jenny handen och tog godnatt.

Hon öppnade kuvertet, som han lemnat henne. En frikostig penninggåfva i nya, ovikna sedlar, utan en rad, utan ett ord! Till barnen hade han dock köpt både docka och häst!

Blodet rusade upp till Jennys kinder, och hon kände sig ännu mera ensam än förut. Så vände hon åter till barnkammaren, der glädjen stod högt i tak.

Kapten Tornbergs vänner och bekanta hade, efter det första stora och allmänna deltagandet då hans unga, älskvärda maka så hastigt rycktes bort, hållit sig på afstånd. En djupt och verkligt förkrossad människa är i allmänhet intet angenämt sällskap, och våra vänner acceptera rätt gerna den för öfrigt fullkomligt rigtiga grundsatsen att det då är bäst att lemna den sörjande i fred. Men på nyåret började man höra efter om inte vännen Tornberg ville låta rycka upp sig igen och åter blifva

användbar för denna världen. Man gick in och pratade bort en stund, en och annan bjudning kom, och man försökte »hugga» honom ute. Men efter någon tid lemnade man honom i ro och förklarade honom »alldeles omöjlig».

Med Jenny talade han nästan aldrig om annat än barnen, och så någon gång, då han tyckte sig böra på det allra vänligaste betyga sin tacksamhet för allt hvad hon var för hans hus.

Hon började lefva sig in i hans vanor, hon visste hvad han gjorde och sökte förstå arten af hans arbete. Hon läste i hans ansigte då bördan syntes honom tyngre än vanligt, och hon blygdes öfver sig sjelf då hon ertappade sig med att utfråga lille Frans om hvad pappa gjorde då de voro så länge på kyrkogården, och barnet såg på henne med stora, förvånade ögon och svarade: »Gråter».

Han gick till grafven sent om vinteraftnarna, då ingen annan kunde antagas vara på kyrkogården, ibland med barnen, ibland utan dem. Utan att hon visste huru hon kommit dit, stod Jenny derute på de dödes åker en kulan februariqväll och såg honom böja knä på kullen. Först då, derute erfor hon en känsla af brännande blygsel öfver att på afstånd stå och spionera på honom. Men hon stod som fastnaglad och kunde icke fly derifrån. Han var ensam nu och hon kunde höra ljudet af hans snyftningar. Så reste han sig och gick några steg, men så vände han åter, föll ned och böjde ansigtet mot mullen. Han kysste den älskades sista, kalla bädd.

Då han kommit bortom grindarna, skyndade Jenny fram och knäföll på samma plats som han vid gratkullen. Och *der* blef det henne med ens klart huru det stod till med hennes hjerta. Långe låg hon alldeles stilla. Så löste sig ångesten i hennes inre i tårar, hon klappade sakta den hvita, kalla marmorsockeln och hviskade: »För-

låt mig, du vackra, lyckliga döda! Huru gerna skulle jag ej hvilat härnere, begräven af *honom!*»

Det kom något stelt och tvunget öfver Jennys väsen de få stunder, hon var tillsammans med Georg Tornberg sedan hon blickat in i sin egen själ. De känslor, om hvilka hon nu blef mer och mer medveten, skrämde henne; hon föreföll sig sjelf som en helgerånerska i detta sorgens och saknadens hemvist, och vaktade ängsligt hvarje blick, hvarje tonfall i hans närvaro.

Han märkte förändringen, men missförstod den naturligtvis, trodde att Jenny började vantrifvas i dysterheten, och oroades vid tanken på att möjligen mista henne i hemmet. Och så en afton då han kom in i salen och fick se lille Frans sitta i Jennys knä med armarna fast slutna om hennes hals, gick han fram, strök gossens ljusa hår och hviskade:

— Det var rätt, min gosse, sök du att hålla tante Jenny kvar. Din stackars sorgsne pappa tråkar visst alldeles ut tante, och hon börjar kanske redan längta härifrån?

Då lossade Jenny varsamt gossens små armar och såg upp på Tornberg med stora, forskande ögon.

— Tror kaptenen verkligen det?

— Jag törs inte *tro* det, men jag *fruktar* det ibland, och vore det väl så underligt, fröken Högfeldt?

— Ja, då ber jag bara kaptenen tro, att jag aldrig någonstädes känt mig mera belåten.

— Tack! svarade han och tryckte varmt hennes hand.

För öppna, glada, varma naturer blir kärleken ofta såsom en kort, ljuf, nordisk sommar, som bytes i höst och åter och åter kan vakna till lif i kommande vårar, och kärlekens sorg blir som en förhärjande hagelskur och våldsamma skyfall, efter hvilka solen fort nog lyser blidt på de sköflade fälten.

För Jennys lugna natur, för hennes mera allvarligt stämda själ, hvars tankar aldrig irrat omkring i de vanliga flickfantasiernas nejder, för henne, hvars läppar aldrig ens i barnslig lek och yra mött en oskyld mans eller gosses mer än under ett ögonblicks rån af en fräck usling, inneburo de nya känslorna en våldsam omskapning af hela hennes väsen; hon kände sig som vaknad ur års-lång dvala, och Jenny på Elgarås, Jenny på Bjelkåsa och villa Framnäs syntes henne som nära flickbekanta, med hvilka hon väl varit mycket förtrolig, men i hvilka hon ej mera kunde känna igen sig sjelf.

Så kommo några dagar i Mars då en tillfällighet bragte Jenny och Tornberg närmare hvarann och kom dem att vara mera tillsammans. Ellen blef sjuk af häftig ledvärk och fadren lemnade ej sin lilla älsklings bädd mer än göromålen tvungo honom till. Han älskade barnen lidelsefullt och besinningslöst; de hade fått ärfva hela den del af hans hjerta, som ej jordats med modern, och den annars så kloke mannen var så oförståndigt svag för de små, att det fordrades hela Jennys goda förstånd och barnens egna lyckliga anlag för att de icke skulle taga skada deraf.

Så satt han timme efter timme vid barnets säng, än lugn och öm och omtänksam som en mor, än vild af smärta då Ellen klagade. Då höll han henne i famnen långa stunder och mumlade: »Äfven du, äfven du! Det blir för mycket! Det öfverlefver jag ej!»

Doktorn kom och sade, att någon fara fanns ej, att någon medicin borde hemtas, men att hufvudsaken vore att genom koppning få bort en del skämd blod. Han hade ej nödiga don med sig, och tåget höll på att gå, men organisten-vaccinatören gjorde den saken lika bra.

Och gamle kantor Sandgren kom, men då Ellen såg honom nalkas med glas och snäppare blef hon vild af skräck och skrek så rutorna skallrade. Pappa och Jenny

talade förstånd med den lilla, men utan verkan, och hennes förskräckelse hotade att rent af bli farlig, svag som hon var.

— Förlåt fröken! ropade kaptenen, kastade rocken af sig och vek upp sin skjortärm.

— Se här, min lilla älskade tös, nu skall du få se på pappa att det inte gör ondt alls! Var god, kantor! Det är för att lugna barnet.

— Då galenskap . . . då *gör* jag inte, muttrade gubben.

Men han fick lof ändå; och när Ellen sett hur herr Sandgren huggit många, många små röda, lustiga hål på pappas arm, under det pappa bara pratade och smekte henne, så gick operationen äntligen för sig.

I hvarje annat fall skulle Jennys sunda, kloka uppfattning i ett dylikt tilltag sett en dåraktig yttring af öfverdrifven svaghet; *nu* blef det en heroisk handling, och denna besinningslösa kärlek för barnet drog henne ännu närmare det stora, varma hjerta, som var mäktigt af så mycken ömhet.

De många timmarna vid Ellens sjukbädd, timmar af gemensam ängslan, hopp och glädje, hade gett Jenny ett nytt intresse i Tornbergs ögon, och det hände sedan att han stannade en stund efter middagen i vänligt samspråk.

Men skuggorna veko ej, sorgen mildrades icke. Hans äktenskap hade varit ett af dessa få, der efter år af längtan en Salami och Sulamith funnit hvarandras famn och de båda flammor, som då slagit samman i en låga af kärlek, aldrig ett ögonblick glänst mindre klart.

Så kom han en dag i början af Juni, synbarligen mycket upprörd, och bad om ett samtal med Jenny. Och så började han:

— All min kamp är förgäfves. Jag *kan* inte lefva längre i en omgifning, der allt påminner om *henne* . . . Skulle något gjort det möjligt för mig så hade det varit er omsorg, finkänslighet och grannlagenhet. Men minna krossa mig, och det är min pligt att söka lefva

för mina barn. Jag måste bort härifrån, långt bort, och har derföre antagit ett anbud från Argentina som jernvägsbyggare der. I går fick jag två års permission, och om fjorton dagar resa vi, jag och barnen. Anse mig inte otacksam, fröken Högfeldt, för det jag ej längre kan lefva i ett hem, der ni dock gjort så mycket för mig. Naturligtvis skall vårt mellanvarande på det enda område der jag *kan* göra rätt för mig till er, tillfredsställande ordnas; min tacksamhetsskuld kan jag aldrig betala.

Om hon svarade något, huru hon kom ut ur rummet, vet Jenny inte ännu i dag. Men hon kände sig förstelnad af sorg och bedöfvad som efter ett fall. Hon hade på dessa sista veckor varit sysselsatt med att uppgöra sitt hjertas inkomst- och utgiftsstat för hela lifvet och byggt en framtidsplan, efter vanliga begrepp föga lockande för en ännu blott tjugofemårig flicka, men som syntes henne obeskrifligt ljuf.

Hon skulle stanna i detta hem, offra sitt lif åt barnen och honom, som hon skulle se åldras och vissna i sin sorg, utan aning om huru nära och huru varmt ett hjerta klappade för honom. Hon skulle lefva af att se hans sorgsna, grånande hufvud och höra hans stämma, och af några vänliga, tacksamma ord då och då. Och barnen skulle växa upp och komma ut i verlden, men *hon* skulle stanna kvar, om Gud läte henne lefva, och ännu när han var gammal och glömd af all verlden, och barnen hade nog af egna hem, och den ståtliga kapten Tornberg var en skugga blott, skulle hon ensam, alltid, med den tjenande trohetens mask öfver sin varma kärlek, dröja kvar tills döden kallade en af dem.

Och nu . . .

Då han dragit sig tillbaka på aftonen, släpade hon sig fram till hans stängda dörr och dröjde der timme efter timme, stilla, tyst, utan suck eller tår. Men om det låtit sig tänka att han i detta ögonblick trädt ut och

— öppnat sina armar, skulle han egt henne helt och fullt, såsom hustru, älskarinna eller slafvinna; om hon med vissheten att bli förkastad i morgon fått falla i hans famn i dag, skulle den lugna, kalla, stränga Jenny Högfeldt följt honom och kysst hans fjät.

Att han icke hade satt i fråga, att hon skulle följa med och taga vård om barnen, som älskade henne så högt?

Om hon skulle erbjuda sig dertill? Ack, mor och syskon vägrade för henne i detta ögonblick mindre än intet!

Men morgonen derpå, efter sin kärleks Gethsemane, hade Jenny återvunnit herraväldet öfver sig sjelf, och när hon sedan tänkte på de der timmarne, så ryggade hennes qvinliga instinkt tillbaka som från en afgrund.

Dagarna gingo snabbt under tillrustningarna, och snart stod man färdig att anträda resan till Göteborg, dit Jenny skulle följa med.

De kommo dit på morgonen och gingo ned i matsalen på sitt hotell för att äta frukost.

— Befaller frun kanske en desertsked till unga herrn? sporde kyparen, då han såg huru svårt lille Frans hade att reda sig med den tunga knifven.

Tornberg ryckte till som för ett piskslag, och Jenny blef blodröd.

Dagen derpå gick den ångare de skulle medfölja, och denna sista dag var förfärlig. När Jenny såg honom komma i dörren till deras hotellrum med några saker, som han köpt för resan, räknade hon: »En, två, tre gånger till får jag se hans ansigte igen så der, och så i morgon...»

På morgonen stego de i droskan, som skulle föra dem till hamnen. Portiern visste ju nu, hvilka de voro, men kusken vände sig och höll in:

— Fruns kappa släpar visst...

Om det varit så! Om hon varit bunden vid honom!

Åter öfverfölls hon af en känsla af svaghet, och hennes hjerta skriade: »Fatta hans arm och säg att du vill följa med — för barnens skull!»

Hans ansigte var blekt och upprördt, men knappt en tanke egnade han henne, som satt vid hans sida. Han stirrade framför sig med ett frånvarande uttryck. Ack, äfven nu i detta ögonblick ilade hans tankar helt visst tillbaka till kullen, som gömde henne, hvilken varit hans allt.

Så stodo de på ångarens däck, och Frans och Ellen höllo Jenny snyftande fast och gnodde sina små förgrätna ansigten mot hennes ljusa sommarkappa.

— *Främmande från bord!*

— Ännu en gång farväl och tack för allt, kära, goda fröken Högfeldt! Gud välsigne er!

— *Främmande från bord!*

Då slöt hon barnen i famn, och från hennes bröst pressades ett skri så ångestfullt, att de närstående vände sig om och sågo huru hon skakades af hysterisk gråt.

Äfven nu hade hans allt uppslukande sorg så förvillat hans manliga instinkt, att han ej hade en aning om hvad som rörde sig inom henne.

Men han ve knade för känsloutbrottet, och med en tår i ögat stammade han:

— Att ni håller så mycket af de små...

Hon hann nätt och jemnt skynda öfver på kajen, innan landgången drogs in.

* * *

VII.

En verkligt fin familj.

Den ekonomiska uppgörelse, Jenny träffat med kapten Tornberg, och som var beräknad att äfven hålla henne skadeslös för det plötsliga mistandet af sin plats, var för henne så fördelaktig, att hon lifligt protesterat emot den; men då hade han svarat henne på ett sätt, som lät henne förstå, att han skulle uppfattat en ytterligare vägran såsom ett misstroende mot upprigtigheten af hans vänliga afsigter, och så hade han då fått ordna det som han ville.

Åter bar det hem till mamma, men denna gång blef besöket icke långt, ty genom bekantas bekanta hade Jenny redan innan hon lemnade Kåköping trädt i underhandling om plats hos ett herrskap, som i sina egna bref kallade sig »en verkligt fin familj», och då måste man ju tro det.

Modersögat ser klart, och många dagar hade Jenny inte varit hemma, och många gånger hade hon inte behöft tala om Georg Tornberg, och mamma derunder se på sin älskade flicka, innan hon fann hur det var fatt. Emmy var hela dagen borta vid sitt arbete, men omsider skulle kanske också hon letat ut anledningen till det vemod, som lagt sig öfver stora-systers hela väsen. Det gick dock blott ett par veckor, innan Jenny reste för att tillträda sin nya plats hos baron Drakensvärds på Drakebo. Då hon vid afskedet hvilade i modrens armar, hviskade fru Högfeldt:

— Inte ens en mor bör röra vid alla sår i barnens hjertan. Men mamma ser att hennes egen flicka fått ännu en börda att bära uppå. Gud styrke och hjälpe dig, älskade barn!

Ensam, ödsligt, som nedregnad bland enbuskarna låg den lilla jernvägsstation, som var närmast Drakebo. Inspektoren stod sjelf tredje på perrongen när tåget kom in. Här borde det inte bli svårt att söka rätt på det Drakensvärdska ekipaget.

Men det blef det ändå, ty på planen bakom stationshuset stod endast en gammal ful och mager häst i redet för en tarflig bondvagn af uråldrig fason, hvars korg hvilade direkt på axlarna, med fjeder blott för sjelfva sätet, der tömmen låg vårdslöst kastad. Omsider öppnades ett fönster, i hvars andra ruta stod tryckt på en smutsig pappskifva »Öl och Kaffe», och en rödmosig dräng stack ut hufvudet och ropade:

— Ä dä kanske hon, söm ä den nya hushålleskan te baronens!

Utan att egentligen förstå hvad *han* hade med den saken att göra, svarade Jenny jakande, och då klef interlokutören ut genom dörren och sade:

— Då får vi välan nu. Har hon nånna saker?

Hvarenda stöt under den mer än timplånga färden på det särdeles enkla fordonet inpräglade nogsam i Jennys sinne huru det verkligt fina herrskapet å Drakebo ansåg sin »hushållerska», och när hon kom fram var hon mycket öm i kroppen och ödmjuk i själen.

Drakebo befanns vara ett just icke öfver sig vackert, men stort och ålderdomligt herresäte med en kolossal hvit, gammalmodig tvåvåningsbyggnad med brutet tak och en dubbel rad lindar omkring den rymliga gårdsplanen med en massa bänkar och soffor af sten och trä och torf emellan.

På trappan till corps-de-logis-byggnaden stod en gammal, liten herre i höga, ej värst rena löskragar och fina, gammalmodiga, urfälda kläder, och skuggade med handen öfver ögonen och såg frågande ut när den gamle hästen

knekade upp på gården; så igenkände han det ståtliga ekipaget och utbrast:

— Ah, jasanya, det är ni! Var så god och gör er hemmastadd med samma!

Derpå vände han sig inåt förstugan, ropade »Kristin!» och gick sin väg utan att taga vidare notis om Jenny.

En tjenste-ande kom ut — förmodligen »Kristin» — och började utan inledning, under det hon plockade sakerna ur vagnen:

— Mamsell får lof bo tillsammans med gamla-mamsell till i morgon, för di har inte hemtat gamla-mamsell än.

Och så förde hon Jenny genom pigkammare och serveringsrum till ett litet näste, vägg i vägg med kök och skafferi, och när hon öppnade dörren, slog en tjock, varm luft, mättad af kamfert och terpentin, emot de inträdande.

Det var ett litet kyffe med smutsiga tapeter, söndriga stolar och en liggsoffa med nedfläckadt öfverdrag. Vid motsatta väggen stod en tärtsäng, der ett gammalt, synbarligen mycket sjukt fruntimmer hvilade, till hälften påklädt, men reste sig vid Jennys inträde och stammade:

— Förlåt, go'a, snälla, att jag inte är hä'n ännu! Bror mins skjuts kommer inte förrän i morgon, och här luktar så af mina linement, som jag har för värkens skull, och jag tål ingen vädring, men i morgon reser jag.

Jenny steg vänligt fram och fattade den gamlas hand.

— För all del, säg inte så, snälla fröken. Det är jag, som får be om ursäkt för jag kommer och gör intrång, men här lär inte finnas någon annan plats för mig.

— Tst . . . tst . . . inte »fröken», kära snälla. Mitt namn är Boström, Helena Boström, men det har jag nästan glömt bort, för alla säger di »gamla-mamsell».

Jenny höll på att qväfvas, och ett par gånger medan hon packade upp litet, som hon snarast och nödvändigast behöfde, lade hon handen på fönsterhaken för

att skaffa en smula luft, men så hejdade hon sig vid tanken på sin gamla företräderska; hon visste ju att många sådana stackars lidande tro att en frisk fläkt för dem är liktydig med döden.

— Hennes nåd frågar efter mamsell, rapporterade Kristin.

Det var ett gammaldags hem med urblekt prakt och trådsliten elegans, som Jenny gick igenom på sin första uppvaktning hos »hennes nåd». Och då hon slutligen fick se denna nådiga dam själf, fann hon en liten skrumpen gumma omkring sjuttioålet med kinder skrynkliga som ett gammalt öfvermoget äpples yta, med isgrått hår och bruna ögon, hvassa som nålar. I rummet funnos äfven de tre fröknarna Drakensvärd af obestämd ålder, de två kortväxta och små och brunögda och lika sin mamma, den tredje lång och grof och blond, om man nu ville vara artig, men i köket hette hon »den rödhåriga f-n».

Jenny neg djupt och kände sig under dessa fyra par ögon som om hon redan gjort något ondt. Hennes nåd upplät sin mun, talade och sade:

— Välkommen! Här ser Högfeldt mina döttrar: *fröken* Annie, *fröken* Laura och *fröken* Julie, och jag hoppas att Högfeldt noga rättar sig efter dem såväl som efter mig.

Jenny hoppades detsamma.

— Var snäll och se till att supén kommer in precis nio.

Klockan precis nio stod supén på bordet, enkel såsom Jenny af gamla-mamsell hört att den brukade vara, och in klef gamle-baron med en fyrtioårig manlig kopia af den »blonda» fröken Annie i hälarne. Det var unge-baron, sin faders son och stöd vid skötseln af Drakebo, sedan diverse manliga försök att taga kansliexamen i Lund strandat på grund af naturhinder.

När friherrinnan kom in, tog hon en överblick af bordet, så majestätisk som om det gällt en bröllopsmiddag för hundra personer, nickade och sade:

— Det är bra.

Jenny neg tacksammast, der hon stod vid en stol, bakom hvilken hon stannat sedan alla de öfriga ordnat sig.

— Ja, kära Högfeldt, nu är det i ordning, sade friherrinnan med en viss otålighet i rösten.

Ingen satte sig.

Då — äntligen förstod Jenny: hon skulle inte få äta med vid bordet . . .

Med gråten i halsen störtade hon ut ur matsalen, ryckte till sig sin hatt i förstugan och sprang ned i trädgården.

Nog visste hon att här funnos förnäma hus i världen, der aldrig »hushållerskan» fick sätta sin fot under herrskapets bord, men att man på Drakebo lefde i den stilen hade hon ej anat. De aktningsfulla och varmt lofordande betygen från föregående platser (det Larssonska hade aldrig företetts) hade synts Jenny böra temligen noggrannt angifva den ställning i huset, hon borde intaga, utan att det nu behöfde särskildt betingas att hon önskade anses »som en medlem af familjen». Och så detta »mamsell» och »Högfeldt, Högfeldt», som åt en kusk eller betjent! I brefven hade dock stått »fröken», det mindes hon bestämdt, och hennes hjertesorg hade för öfrigt gjort henne mera likgiltig för att skaffa sig närmare underrättelser om sitt nya herrskap.

Och nu som hon så fast hade beslutat sig för att stanna kvar på samma ställe så länge som möjligt! Hon hade ju ännu intet enda flerårigt betyg, och det såg illa ut!

Frampå natten blef doften af gamla-mamsells liniment rent af outhärdlig. Hon hörde att gumman var vaken, och så sporde hon:

— Kära mamsell Helena, kunde jag få öppna dörren åt köket ett litet, litet grand?

Gamla-mamsell trodde, att eftersom man var midt i röt månaden och köket väl tilltäppt, vore det möjligen inte farligt.

Och så började man prata.

Gamla-mamsell hade varit i familjens tjänst i två och fyrtio år, eller alltsedan herrskapet gifte sig. Men nu hade den stygge värken blifvit så svår, att hon måste flytta till sin bror, som hade ett litet arrende i grannsocknen.

— Herrskapet har varit rysligt rejäla, och nu får jag liksom en liten pension. Femti riksdaler.

— I månaden? Det var inte lite.

— Ä' hon tokig, flicka! Om året, vet jag.

Följande dagen reste gamla-mamsell i en vagn, kanske inte mycket bättre än den som hemtat Jenny vid stationen, men kärleksfulla händer hade klädt den med filter och dynor i oändlighet, och när gumman nickande för i väg utåt allén för att aldrig mera komma tillbaka till Drakebo, kände Jenny det nästan som om hon afundats henne.

Jennys inre var i den häftigaste jäsning. Skulle hon tåligt finna sig i den roll, man här anvisade henne, eller skulle hon göra uppror, sannolikt med risk att ånyo stå utan plats? För fyra år sedan, då hon först kom ut i världen, skulle hon nog böjt sig, men hon var litet säkrare på sig nu. Den ställning hon innehaft i trenne hus gjorde förödmjukelserna här så mycket mera skärande, och kanske bidrogo de 465 kronor, hon hade i sparbanken, tack vare den goda lönen å Framnäs och kapten Tornbergs frikostighet, i sin mån att göra henne modig. Efter att ha frukosterat å skafferihyllan och dinérat på stående fot i serveringsrummet, begärde hon på eftermiddagen ett enskildt samtal med »hennes nåd».

— Är det något särskildt, Högfeldt önskar?

— Det gör mig ledsen om jag vållar hennes nåd obehag, men jag tror det är bäst först som sist säga ifrån, att vi förmodligen missförstått hvarann vid uppgörelsen om platsen här.

— Hur så? Tvåhundra-tjugofem om året voro vi ju öfverens om?

— Det är inte *det*, det är fråga om, fru friherrinna. Men, förlåt mig, har hennes nåd riktigt noga genomläst mina betyg?

— Ja visst, det är ju på dem jag antagit Högfeldt. Hvad skall det här betyda? Vill Högfeldt börja bråka redan andra dagen?

— Nej, men jag trodde att hennes nåd af de betygens ton och innehåll möjligen skulle funnit att jag å mina förra platser haft det något annorlunda än man synes ämna mig här.

— Jaså, Högfeldt menar *rummet* dernere. Ja, det har jag allaredan sagt till Rudolf, att när der nu kommit en ung, snygg människa, får der lof bli lite nya tapeter, och så har jag ett stycke bolstervar, som vi kunde kläda soffan och stolarna med.

— Jag tackar ödmjukast, det behöfs rätt väl, men äfven i bemötandet af familjens olika medlemmar är jag van vid något större aktning, än hvad herrskapet synes ämna visa mig. Förlåt mig, hennes nåd, men om det var en kokerska, ni ville ha, tror jag att mina betyg bort afråda er.

— Axel har varit framme igen, kan jag förstå. Vi fick skicka bort vår förra kammarjungfru för hans skull. Axel är hjertegod, men ung och lättsinnig. Tack för det ni afvisat hans närgångenhet! Den skall inte förnyas. Jag ser att Högfeldt är en bra flicka; och nu tala vi väl inte mer om den saken.

Jenny blef aldeles utom sig, hon skalf af vrede och höjde rösten, då hon svarade:

— Mot förolämpningar af det slag, hennes nåd menar, är jag nog gammal att värja mig sjelf. Men jag är van att behandlas något annorlunda än en kammarjungfru, och särskildt hade jag aldrig ämnat taga plats i hus, der man stod så ofantligt högt öfver mig, att jag var för simpel till och med för det nedersta hörnet vid familjens bord.

Nu trädde de tre gracerna in.

— Är människan galen! sa Laura.

— Gud, mina nerver! sa Julie.

— Öfverfaller Högfeldt vår mor? sporde den starka Annie och stälde sig i posityr.

— Tyst, flickor! Jaså, det är *det*, som är så rysligt viktigt? sporde hennes nåd.

— Inte för mitt personliga välbefinnande, hennes nåd. Tro inte det! Men min ställning till tjenstfolket brukar vara en annan, än den skulle bli på det här viset. Och så, hennes nåd, är det vissa hänsyn, man anser sig skyldig sig sjelf.

— Begrips, »noblesse oblige», kantänka, mumlade fröken Laura.

— Tack, fröken! Det var just till *den* känslan jag ville vädja hos — herrskapet. *Jag* är bara en stackars »mamsell».

— Högfeldt kan gå. Jag skall tala med min man.

Jenny, som inkommit förskrämd och darrande, förstod sig inte sjelf. Hon hade under samtalet slutligen blifvit aldeles lugn och kall och sade utan svårighet allt hvad hon ville. Nu tyckte hon det var bäst att smida medan jernet var varmt, vände sig i dörren och sade med stilla, men fast ton:

— Om hennes nåd har blifvit så förtörnad öfver, hvad jag sagt, att jag ej får stanna här, så är jag villig att resa genast, utan vidare; men om hennes nåd vill

öfverse med min dristighet och behålla mig qvar, så var god kalla mig i stället vid mitt förnamn Jenny.

— Jo, *den* var god, hon! utbrast fröken Julie, då Jenny gått.

— Hon låtsade till och med, att hon begrep franska! jemrade sig fröken Laura.

— Hon skall bort i morgon dag! skrek den stora, starka fröken Annie.

Men Jenny *kom* inte bort. Hennes nåd och baronen hade en öfverläggning och »andra läsning» af den nya »hushållerskans» betyg, flickorna och Axel kallades in och familjeråd hölls.

Vid supén sade hennes nåd till Kristin:

— Var god och bed unga-mamsell komma in och äta.

Med blossande kinder och gråten i halsen tog Jenny plats. Gamle-baron kände sig till mods ungefär som den stackars Ludvig XVI, när man drog Jakobinermössan öfver hans kungliga hjessa; men unge-baron glömde sig alldeles vid åsynen af det täcka, upprörda ansigtet, räckte henne brödkorgen och sadé:

— Var så god, fröken!

Så höll den nya tiden sitt intåg på gamla Drakebo, men inte vill jag precis påstå, att supén smakade Jenny så synnerligen väl.

Men det blef bättre och bättre. Jenny fick ej vidare något särdeles att beklaga sig öfver, och herrskapet Drakensvärd, som fruktat att hon, så fort hon bara blefve varm i kläderna, skulle »ställa till det ena spektaklet efter det andra», fann sig angenämt öfverraskadt af Jennys lugna och milda sätt, som aldrig »felade mot respekten».

Så blef gamle-baron efter någon tid illa sjuk. Friherrinnans krafter stodo ej länge bi vid att vårda honom, och doktorn tyckte inte riktigt om den hjälp »flickorna» kunde lemna.

— Fröken Annie är utmärkt, när baronen skall vän-

das, men annars vore det bra, om fröken Högfeldt finge vara hos honom så mycket som möjligt; hon har så godt handlag med allting, sa den gamle provincialmedicusen.

Och Jenny vårdade honom ömt och outtröttligt, och när gamle-baron efter en lång och besvärlig månad kom på fötter igen, hade Jenny en helt annan ställning i familjen. De voro egentligen bra och snälla människor allihop, men tiden hade rullat Drakebo förbi utan att synnerligen rubba ställets traditioner eller dess herrskares lifsåskådning på ett halfsekel. Axels studietid och de få tillfällen, då hela herrskapet uppträdde i residenstaden i all sin antika glans, räckte ej till för att sätta familjens medlemmar in uti den nya tiden och dess föreställningssätt.

När gamle-baron första gången efter sin sjukdom kunde sitta med vid bordet, togs der in en hel halfbutelj hvitt portvin till dem allihop, och baron Drakensvärd var riktigt rörd, när han höjde sitt glas och tackade sin »troгна vårdarinna». Den middagen smakade Jenny riktigt bra, och hennes nåd klappade henne vänligt på axeln och sa:

— Ätminstone Jennys *mor* har bestämdt varit af familj?

Jenny log.

— Inte som hennes nåd menar. Mamma hette Svensson och hennes far var bara organist.

— Märkvärdigt, högst märkvärdigt, mumlade gamle-baron.

I slutet på julen, då Jenny kom åter till Drakebo efter ett par dagars besök hos de sina, blef hon alldeles förskräckt, när hon öppnade dörren till sitt lilla rum, som var helt och hållet uppfyllt med gamla sölf, väfskedar och annat som till en ordnad landthushållning hörer.

— Hvad vill detta säga, Kristin?

I, detsamma kom fröken Annie ner.

— Jo, mamma tyckte, att när vi ändå ha fyra gäst-

rum deruppe, som aldrig äro upptagna, var det synd att låta er bo så obeqvämt här nere.

Och så tog hon Jenny om lifvet helt familjert och förde henne upp på hennes nya rum, der det ej längre var bolstervar på soffan och stolar.

Och så begaf det sig att Jenny, om hon ej haft det ständigt blödande hjertesåret, ej alls skulle funnit dem långa de tre år hon tillbringade bland dessa menniskor, som till en början pressat tårar af harm och förödmjukelse ur hennes ögon.

Lifvet på Drakebo var annars enformigt nog, och vid de afbrott i hvardagligheten, som förekommo om somrarna, då släktingar och bekanta helsade på, hade Jenny så mycket att ordna för allas trefnad och bespisande, att hon blott föga fick tid att »vara inne». Men hon presenterades på ett sätt, som sparade henne allt sårande förbiseende af de främmande, och hon deltog i ett parti krocket ute på gårdsplanen då och då, »visst bara för att häfda sin ställning», anmärkte fröken Julia med en sista liten rest af förtrytelse i tonen, som dock kanske bara berodde på, att Jenny vanligen besegrade henne i spelet.

Brefven till hemmet hade Jenny alltid sökt få så glada som möjligt, men mamma förnam på den underström af vemod, som de andades, att hennes flickas hjerta var ett af dem, som icke glömma, och i stilla nätter, då Jennys tankar drogo hän långt bort öfver hafven, utgöt sig ett älskande modershjerta i innerlig bön, att tiden måtte bleka minnet af honom, som, utan att veta eller vilja det, så helt vunnit hennes älskade flicka.

* * *

VIII.

En friare.

Emellan slägt- och vänbesöken sommartiden på Drakebo var det knappast någon annan än kyrkoherden, som något oftare kom och helsade på. Endast vid julen slog man sig lös på två- à tremila färder, ty så långt nödgas man stundom räkna »grannskap» på landet, om man skall hafva »ståndsmessigt» umgänge.

Kyrkoherden Lemström var något så när en hedersman och en lärd man, men någon styfvare prest och själasörjare var han just inte. Han var en gammal läroverksadjunkt med ett fult ansigte och en vacker filosofisk grad. Lektorat hade han aldrig lyckats att få, men i ersättning fick han vid några och femtio års ålder Skrukeby regala pastorat, inom hvilket Drakebo låg.

Någon fruntimmerskarl var han heller inte, fast han var mycket glad och språksam i damers sällskap. I yngre åren hade han också varit för fattig att gifta sig, och nu var det nästan för sent, helst med hans skrangliga figur och mindre tilltalande yttre för öfrigt. Han mätte emellertid rätt bra i sin gamla prestgård, der en åldrig syster, som aldrig visade sig ute, skötte om honom och hans hus.

Från skolfuxtiden hade Lemström, som i ungdomen drömt om att stanna vid sjelfva det uppsvenska universitetet, en obetvinglig vana att öfverallt och allestädes undervisa och docera, dervid tydligen utgående från att hans åhörare voro nästan komplett okunniga i allt menskligt vetande. Till och med hos sockenmagnaten på Drakebo, der han eljes uppträdde mycket ridderligt och ytterst artigt, föreläste han gerna än om ett, än om ett annat i fritt föredrag från det han kom till dess han for på qvällen

i sin lilla skraltiga vagn med sina små fuxiga, slagtfeta hästar. Bad hennes nåd honom vid kyrkan, då hon redan satt i vagnen, komma och äta middag på Drakebo någon följande dag, höll han fast i droskan med båda händer, som om han med magt velat hålla den qvar, och började:

— Jag tackar allra ödmjukast, min nådiga fru friherrinna. Det skall bli mig ett synnerligt nöje. Jag vet knappast något, som är mig så angenämt som en god middag i värderade och högt skattade vänners sällskap. Och i det fallet står jag inte ensam. Bruket att äta middag förskrifver sig från de allra äldsta tider, och redan de gamle romare hade deruti drifvit sin njutningslystnad till en ansenlig höjd. Njutningens kortvarighet, emedan man då som nu blef ganska mätt efter någon stunds ifrigt ätande, sökte de afhjelpa på ett sätt, som . . . ja, det lämpar sig inte riktigt att närmare redogöra därför för fru friherrinnan; alltnog en liten stund efter sedan de varit alldeles uppfyllda af mat, kunde de börja från början igen. Och hvad beträffar Lucullus . . . Å jag ber om ursäkt, jag har uppehållit friherrinnan alltför länge.

I sin presterliga tjänst var denne Herrans tjänare mer än lofligt tankspridd. Ett konsistorielt gäll, till hvilket han »profvat», hade han gått miste om bl. a. genom att vända upp och ned på en ung verldsmedborgare vid hans upptagande i den kristna församlingens gemenskap och ifrigt vattenösa hans fötter. På ett annat ställe förstörde han ohjelpigen sina aktier genom att vid sjelfva nämndemannens hustrus kyrkotagning ifrigt anropa vår herre att »se mildeligen till denna qvinna, som din ordning öfverträdt och dina stadgar lätt sinnigt brutit».

Gamla fröken Lemström var inte precis någon prima matförädlerska och hennes bror hedrade derfore bordet på Drakebo på ett utomordentligt sätt. När der var någon främmande gick der också rätt rundligt till, och allt efter som hans inre fylldes, började kyrkoherdens något osäkra

blick sväfvä öfver till henne, som han visste sig närmast ha att tacka för njutningen. Och efter måltiden vände han sig ofta till Jenny.

— Välbehagliga för gommen har man redan från äldsta tider sökt göra födoämnen, men det blef vår tid förbehållet att popularisera kunskapen om det mest praktiska tillgodogörandet af sjelfva näringsvärdet. Vissa saker t. ex. kolhydrat . . . Jaså, fröken är sysselsatt, ber ödmjukast.

Allt tätare lemnade den värdige själasörjarens grågula ögon tallriken för att, välvilligt och intresserad, fästa sig vid fröken Jennys friska, behagliga ansigte, öfver hvars drag lifvets sommar nu bredde sin fullhet, under det den alltjemnt lika skära, vackra hyn åt det hela gaf ett täckt, i allt sitt lugn retande utseende. Det hände till och med att kyrkoherden under dessa sina något närsynta blickars ströftåg så försinkade tiden, att han omöjligen hann äta dubbla portioner af allt hvad som fanns på bordet. En gång började han med Jenny ett samtal om sin syster.

— Om också det är ett stort misstag, att, såsom ofta sker, antaga det den gamla tidens menniskor i regeln blefvo äldre än nutidens — med undantag af de stora städernas i sanitärt hänseende ogynsammast ställde invånare, visar statistiken ett alldeles motsatt förhållande — så är likväl en ålder af 76 år egnad att föra tanken på den tid då krafter och verksamhetslust, rent af till följd af ämnesomsättningens trögare och ogynsammare förlopp, nödvändigtvis måste aftaga. Syster Malin är nu 76 år och har sträfvat mycket i sina dagar. Hvarken hennes humör eller hennes omeletter äro hvad de förr voro, och jag tänker med oro på den tid då hon ej mera orkar förestå mitt hus. Hon är den äldsta af tolf syskon, jag den yngste, nära 20 år yngre, *nära 20 år yngre*, fröken Jenny.

— Åh, här finnes så godt om fattiga, dugliga flickor,

som gerna skulle vilja öfvertaga bestyret med kyrkoherdens hushåll, i hopp om en god plats, tröstade Jenny.

— Ja, det tror jag, om en sådan ung qvinna som fröken Jenny . . . det vore . . . hm . . .

Jenny sjelf tänkte sig i det längsta icke möjligheten af några giftermålsplaner mot henne från kyrkoherdens sida, men friherrinnan och fröknarna började på fullaste allvar »bry» henne för församlingsherden, och när hon så fick ögonen öppna för hans säregna galanteri och lade det ena till det andra, så fruktade hon nästan att de hade rätt.

Ett oroväckande symptom var att kyrkoherden, som förr låtit sitt rödgråa hår i halfalnslånga testar fladdra vildt omkring hufvudet, plötsligt uppträdde snyggt klippt och i små tidsenliga löskragar och vanlig smal, hvit halsduk i stället för den gamla ärevärdiga, handduksliknande, som togs ett par tre hvarf fram och tillbaka om den smala halsen. Samma dag han första gången uppträdde i Drakebo i detta förändrade skick, sade han till Jenny:

— Liksom olika individer uppnå högst olika lefnads-mått, så beror inträdandet af människans vissningsperiod oftast på den helsa hon haft och det sätt, hvarpå hon förbrukat sina krafter, nattsömn och det individuella lynnet. Det torde vara en sanning att man är precis så gammal som man känner sig. Jag känner mig ännu jembforelsevis ung. Ursäkta, hur gammal tror fröken vid pass att jag är?

— Ja, visste jag inte allt hvad kyrkoherden har ut-rättat i sina dar och att ni sålunda måste vara äldre, så skulle jag tro så der en 45 år och att ni »känner er» som 30, sade Jenny och skrattade.

— Fröken Högfeldt, ni . . . ja ni skämtar på ett så förståndigt och ofantligt älskvärdt sätt, att . . . hm . . . Det skulle vara högst angenämt om . . . om ni inte alltid vore så upptagen i hushållsdepartementet.

Så kom han en dag midt på blanka förmiddagen i en ny trilla och sin bästa prestrock och bad friherrinnan rent ut att få tala enskildt med fröken Högfeldt. Jenny förstod hvad som skulle komma, men den förlägenhet hon kände, afhjelpes i viss mån af en äkta qvinlig förtrytelse öfver att den förste man, som talade till henne om giftermål, skulle vara en gammal ful gubbe, som för ålderns skull godt kunnat vara hennes far.

— God morgon, kära fröken Högfeldt, jag har af hennes nåd begärt ett samtal med er och kastar mig in i ämnet *in medias res*, som de gamle romare älskade uttrycka sig. Historien och all erfarenhet ge nogsam vid hand att i skarpsynthet och divinationsförmåga öfverträffas mannen vida af qvinnan, och ni gissar derföre troligen mitt ärende. Giftermålet, ja det vill säga jag menar äktenskapet, har så långt mänsklig forskning ännu trängt till rygga i tiden varit ett behof för flertalet människor. För min del anser jag det vara en så pass allvarlig sak, att det är högeligen önskligt att åtminstone inte mannen är allt för ung. Redan hos grekerna . . . Ja, med ett ord: Vill fröken Högfeldt bli min hustru?

Jenny, som slagit sig ned på en stol temligen långt ifrån kyrkoherden, bet sig i läppen så att den nästan blödde, och kände ingenting af det medlidande, en god flicka annars gerna hyser för hvarje man, hvilken gör sig till narr för hennes skull. Hon förstod nemligen, att om någon hjertats böjelse i högre mening kunde det hos Skrukeby kyrkoherde inte bli tal. Och derför svarade hon helt lugnt:

— Redan från de äldsta tider har det visst funnits flickor med så besynnerliga lynnen och föreställningssätt, att de ej vetat tillbörligt skatta sådana stora fördelar, som dem kyrkoherden nu tillbjuder mig. Det kan nog hända, att jag inte förstår mitt eget bästa; men jag känner att jag kan inte antaga det hedrande anbudet.

Och så såg hon honom skälmaktigt rätt in i ögonen, temligen viss på att han ej skulle bli särdeles förkrossad.

Det gjorde han inte heller, men han mulnade till i alla fall och satt tyst en hel minut. Derpå sade han eftertänksamt:

— Jaså . . . hm . . . jaså. Ibland de kännetecken, som den store hjerteransakaren apostelen Paulus angifver på kärleken, är äfven det att »den hoppas allting». Kan jag inte hoppas att framtiden kan bringa ett gynsamare svar på mitt hjertas önskningar?

Det glänste till i Jennys ögon. Hon tyckte sjelf att hon var simpel, stygg och elak, men när hon satt och såg på den lystet plirande, rödgröngulgråe gubbstuten, som ville ega henne, blef hon alldeles obändig och rasande och sa:

— Det tror jag visst, på *ett* villkor.

Lemström for upp från stolen, sprang fram och fattade hennes hand och stammade:

— Och det skulle vara? Det är på förhand beviljadt. Är det att jag lemnar jordbruket, så hushållet blir mindre besvärligt? Eller att jag tar adjunkt så jag kan ega mig mer åt hemmet? Ack, var så alltför god . . .

— På ett villkor, herr kyrkoherde, och det är att — edra känslor byta om föremål; det finnes så många snälla, förståndiga flickor i världen. Ack förlåt, jag måste ut till mina sysslor . . .

Och så sprang Jenny ut med en lefvande känsla af att hon burit sig rysligt illa åt, men om det hade gällt hennes lif, kunde hon omöjligen ångrat sig i alla fall.

Efter middagen stannade hennes nåd qvar hos Jenny i matsalen en lång stund och såg mycket forskande ut.

Efter supén på samma sätt.

Då kunde hon inte berga sig längre, utan sade med ett visst missnöje i tonen:

— Jag hoppas Jenny är snäll säger ifrån i så god tid, att vi hinna se oss om efter ett nytt biträde i huset.

Jenny förstod nog huru det var fatt, men tyckte det var roligt att spela naiv, och utbrast helt förvånad:

— Är hennes nåd missnöjd med mig, så vill jag naturligtvis inte stanna.

— Men när skall Jenny gifta sig?

— Troligtvis aldrig, hennes nåd.

— Hvad i Guds namn säger Jenny? Friade inte kyrkoherden?

— Efter jag hör att hennes nåd har reda på det förut, gör jag väl intet orätt i att säga att det gjorde han.

— *Nå-åh?*

Blodet rusade upp till Jennys kinder, och hennes röst darrade då hon svarade:

— Och hennes nåd trodde naturligtvis inte att en fattig flicka, som tjenar sitt bröd hos andra, kunde ha mera än *ett* svar på en sådan fråga? Men så dum *var* jag ändå.

Friherrinnan rusade in i salongen till flickorna.

— Hon har gett kyrkoherden korgen, kan ni tänka er...

— Är hon alldeles tokig! sa fröken Julia.

— Ni ska få se hon har ett annat tycke, menade fröken Annie.

— Eller kanske hon redan har haft sin roman, gissade fröken Laura och såg drömmande ut.

— Flickor, ni *tror* väl inte att hon har gått och förgapat sig i Axel? utropade hennes nåd i djupaste förfäran.

* * *

IX.

Egen affär.

Den Drakensvärdska förmögenheten, fordom mycket stor, hade längesedan upphört att ökas, och nu minskades den något litet år ifrån år. Ännu fanns rikedom i stora skogar, i obegagnade vattenfall, i kolossala odlingslägenheter, men gamle-baron och baron Axel kommo aldrig riktigt öfverens om tillgodogörandet af dessa hjälpkällor, arbetsfolket blef allt dyrare, skörden på de efter gammaldags sätt skötta tegarna mindre och gällde mindre i pris; med all sparsamhet gick det inte rätt väl ihop, fast familjen nog ännu kunde anses ega en kvarts million.

Då det med dessa tillgångar naturligtvis aldrig fanns brist i huset hvarken på pengar eller något annat, hade Jenny icke en aning om annat än att på Drakebo samlades kapital år efter år, och blef helt öfverraskad, då hennes nåd en dag förtrodde henne en hel mängd nyheter.

Axel skulle förlofvas med en, tyvärr, ofrälse, men mycket välbehållen enkefru i grannsocknen, flygeln skulle under sommaren fint restaureras åt de »unga», gamlebaronens skulle bo kvar i stora byggningen, men Axel arrendera gården, för det bar sig inte med ekonomien, som det nu gick.

— Häruppe blir således mycket mindre att göra, och min blifvande sonhustru *har* redan en hushållerska . . .

Jenny förstod; det var fråga om uppsägning af henne, och hon bad vänligt om sitt betyg. Och så blef det att se efter lediga platser i tidningarna igen och sjelf annonsera, om det ej gick för mindre.

Men under sökandet efter platsannonser träffade Jenny i länstidningen på en annons af annat slag, som hon ej

kunde få ur sitt hufvud, ett tillkännagifvande om en liten handelsaffär med sybehör m. m., som, till följd af egarinnans behof af hvila, fanns att öfvertaga i Skogby lilla samhälle, som hade både poststation och apotek samt smått funderande på att bli köping. Blott några hundra kronor fordrades kontant för lager och alltsammans; sådana der små »fruntimmersaffärer» med några hundra trådullar, ett par dussin handskar, litet tvål, parfymer, ganser, band och »besättningsartiklar» m. m. kunna ju inte vara så värst dyra. Nå, de inbringa ju i regeln inte heller mycket, och Jenny lade bort tidningen med ett leende öfver sin förflugna tanke att bli »afärsqvinna». Men hennes sjelfständighetskänsla hade vuxit, hennes motvilja mot att sätta sig in i ett nytt hems vanor och bli beroende af nya människor hade tilltagit, och den lilla annonsen hade blifvit beordrad till införande fem gånger. Fjerde gången Jenny läste den, verkade den med kraften af en suggestion, och då hon läst den för femte gången, reste hon och köpte alltihop af gamla fröken Malm, och vid »höstsäsongens» början glänste på »Storgatan» i Skogby — platsens enda och utan stenläggning äfven den — en stor, nymålade skylt med »*Louise Malms eftertr.*» i tre tum höga bokstäfver; man får vara rädd om ett aktadt firmanamn, om än aldrig så obetydligt, skall jag säga.

Icke var afskedet från Drakebo smärtsamt just, men det skedde med så vänliga känslor å ömse sidor, att Jenny, när hon for ut från gården i dess näst bästa ekipage, som skulle föra henne till jernvägsstationen, icke kunde undgå att le ett soligt och tacksamt leende vid erinringen om huru helt annorlunda allt tett sig för tre år sedan.

Mamma och syskonen fingo nu blott ett par dagar, under hvilka Jenny för resten mest gnodde omkring i den »stora» stadens butiker, och en hel förmiddag stod på en konkursauktion för att komplettera sitt lager ute i

Skogby. När allt var färdigt och hon uppgjorde sin stat för de sina sista qvällen inne vid salsbordet, fann hon att besparingarna från de två sista konditionerna räckt så långt, att hon blott finge 300 kronors skuld. Och så var hon ändå ägarinna till »renommerad firma och ett lager, som, för att vara i galanteribranschen, var ovanligt kurant, och modernt också, — åtminstone *härute*», som gamla fröken Malm stoltserande sagt då hon pekade på sina 24 parfymflaskor och två hyllrader med »diverse». Men så hade Jenny också dessa år sparat på kläder och allting, så att det var nätt och jemnt att lilla-syster fann henne tillräckligt »stilig».

Det var en vacker, solig Septembermorgon, då Louise Malms efterträderska öppnade sin butikdörr till venster i förstugan i det lilla gula huset vid den dammiga bygatan. Två rum, deraf det ena inredts till butik, och ett litet, litet kök. Piga medgaf inte affären; en gammal gumma skulle komma och hjälpa Jenny litet morgnar och aftnar.

Allt var så fejadt och putsadt i den lilla butiken. De 24 parfymflaskorna glänste, och det fanns inte ett damkorn på hyllorna, men Jenny gick ändå omkring med en damhandduk och gned och putsade. Genom den öppna dörren till rummet innanför hördes pickandet af en skärligen ful, fyrkantig s. k. amerikansk väggklocka. Derinne stod den nya jernsängen med sina gula knappar och sitt rödhvita täcke, der stod den gamla ekbyrån, som Jenny fick af pappa det året hon konfirmerades, och der stodo två små bord med små prydliga dukar, och en ljus cretonnegardin fläktade fram och åter i det enda fönstret. Och på skrifbordet derunder lågo alla »de i lag föreskrifna handelsböcker» med prydliga rubriker och väntade på att Skogbyborna skulle komma och göra sig fina.

Och det väntade Jenny också på.

Klockan 8 kommo smedens ungar ut midtemot och stucko fingrarna i mun och bligade på den nya, skinande

skylten. Så körde ett par landtmän förbi, och så kom posten. Så kom pastorsadjunkten, steg in, presenterade sig och ville handla ett gummiband till sin plånbok. Fanns tyvärr inte. Låt om oss hoppas att han kunde hålla styr på adjunktslönen i ett tredje klassens pastorat ändå. Så blef det lugnt och stilla med affärslifvet hos Louise Malms eftertr. i hela två timmar.

Jenny gick omkring och stökade, drog ut sin öfversta byrålåda och bläddrade i några gamla bref. Två från *honom*. Ett från en hamnstad på vägen, att barnen mått illa på sjön, men krytat på sig den dag de fått hvila öfver, och innerligt helsade sin kära, kära tante. Ett sju månader efter framkomsten, att de hade det bra nog derute, att han fått en god tysk vårdarinna åt barnen, att han sjelf åt sina middagar ute, att barnen ofta undrade huru tante Jenny nu hade det, och att hvarken han eller de någonsin skulle glömma allt hvad de hade henne att tacka för.

Och sen ingenting mer på tre långa år... Hon hade skrivit till hans kusin kaptenskan Granbom och frågat efter — barnen. Och den lilla kaptenskan svarade att de *lefde* ännu för fyra månader sedan, men vidare visste hon ingenting, ty Georg, den fasliga människan, skref aldrig utan då han skickade sina papper och begärde förlängd permission, då Granbom var hans kommissionär, men för egen del blott fick en kort helsning till släkten på ett par rader.

Om han tänkte på henne någon *enda* gång? Om han någonsin skulle komma tillba...

— Här finns väl maskinbroderade remsor till underkjolar?

Store Gud! Det var sjelfva postmästarefrun, som kommit in i butiken.

Ja, det fanns, men inte precis sådana som postmästerskan ville ha.

Fram emot aftonen såldes dock två trådrullar och tre par kängsnören, som mycket ordentligt kommo in i kassadagboken.

Jenny tyckte knappt hon hade råd att äta på en sådan flau affärsdag, men när hon gick till hvila på aftonen erfor hon ändå en alldeles obeskriflig känsla af glädje och sjelfständighet vid att för första gången sluta dörren till om eget hem, *eget* om än aldrig så litet.

Ibland var ju rörelsen i butiken lifligare, och en dag såldes der för hela 16 kronor, en annan dag för 11 o. s. v., men mest för 2 eller 3. Ibland stod det visserligen alldeles fullt med folk vid disken, men dels följdes gerna tre eller fyra Skogbybor åt för att köpa två alnar band, dels var det sådana, som gått in för att göra sig bekanta med den snälla och trefliga fröken, som öfvertagit gamla fröken Malms affär. De nyfiknas skara tunnades ju snart af, men i densamma hade Jenny funnit några snälla flickor och ett par yngre fruar, som hon gerna pratade bort en stund med och som snart utan vidare lyfte upp lämmen i disken och spatserade in i Jennys eget rum, der stundom kaffe, kokadt på fotogénkök, serverades med så mycket färskt bröd, att dagens »netto» gick åt bara på det.

Jenny började bli orolig för affärens allt för stilla gång och sökte utfråga väninnorna, huruvida omsättningen varit lifligare under gamla frökens tid.

— Nej, för all del, söta du! Tyärtom, tvärtom; alla gå så förfärligt gerna till dig. Länsmannens fru köper inte en bandstump i sta'n nu längre.

— Men kära ni, hur brukade gumman då reda sig på affären?

— Ja si hon behöfde då förfärligt lite förstås, och en gång hjälpte länsmannen henne så hon fick ackord och hade ett litet bra lager så godt som för ingenting, och så arbetade hon rätt flitigt med sina händer, så hon

gjorde: små sticksjalar, muddar, muffdiser och sydde förkläden.

Jenny drog en suck. Hon hade drömt om att de långa, långa dagar, hon var bunden inomhus af affären, få sysselsätta sig rätt mycket med läsning, som hon älskade, men fått föga tid med sedan hon lemnade hemmet; men behöfdes det så fick väl hon också ge sig i väg med sjalar, muddar, muffdiser och förkläden.

Snart hade hon ett helt hyllfack fullt af sina händers verk, att nu inte räkna dem, som hängde på en tråd till skyltning i fönstret, och de såldes visst också emellanåt, men till ringa pris, och det första årets bokslut visade, trots all omsigt, ett deficit af kr. 10,95.

Då Louise Malms eftertr. efter denna upptäckt slog igen sin hufvudbok med de många tomma, hvita bladen, strök hon samtidigt en tår ur ögat, och de fylliga läpparna darrade en smula. Jaså, det gick således inte att söka komma ifrån den tjänande, beroende ställningen; det hjälpte inte att spara och sträfva. Det egna hemmet finge väl anstå då tills hon blefve gammal och grå, om Gud läte henne lefva så länge, och hon hunnit spara ihop litet år för år på sina löner. Nå, då gällde det att upphöra i tid, och se till om något ännu kunde räddas af de 750 egna, förtjenta kronor, som hon offrat på »firman och lagret».

Det gick att vid realisationen rädda 540,75. Folk-skolläraryrinnan och hennes mor köpte alltsammans; gumman, som intet annat orkade med, kunde passa på kunderna, hyran och förlagskapitalet voro ringa, man hade lönen från skolan att lita till, och *något* borde väl den lilla handeln kunna tvingas att gifva.

Tvåhundra kronor och tjugofem öre, trehundra dagars flitigt arbete och ett år af sitt lif hade Jenny fått ge för den kortlivade glädjen att vara »sin egen».

Men till dess oron för utkomsten alldeles tog öfver-

hand, hade tiden i Skogby gått hjälpligt nog. Der voro många snälla, vänliga människor, och Jenny kände dem allihop, var allmänt omtyckt och hade varmt fäst sig vid ett par af de unga flickorna.

Då det blef bekant, att Jenny Högfeldt tagit plats som värdinna hos gamle prosten i Lindhem, och dagen för hennes flyttning var bestämd, gick postmästarens fru till länsmannens fru, hvarpå länsmannens pigga hemtade patron Karlssons guvernant, Jennys bästa väninna, hvarpå dessa tre damer låste in sig i länsmannens förmak och öfverlade i två timmar. Om öfverläggningens resultat skref folkskollärarinnan och dåmera innehafvarinnan af firman »Louise Malms eftertr.» till länstidningen:

»En synnerligen vacker och anslående afskedsfest gafs i lördags afton å Skogby gästgifvaregård af societeten inom detta lifliga och raskt tillväxande samhälle, som väl snart torde förvärfva köpingsrättigheter, för en högt uppburen och allmänt afhållen medlem af samhället och deltagarinna i dess finare sällskapslif. Det var f. d. innehafvarinnan af den aktade firman »Louise Malms eftertr.», platsens förnämsta galanteriaffär, som helt visst äfven uti sin nuvarande egarinnas, fröken Beda Krans, händer skall häfda sitt goda anseende, det var fröken Jenny Högfeldt, hvilken nu öfvergår till annan verksamhet, till hemmets stilla verld från det jägtande och oroliga affärslifvet, som festen gällde.

Gästgifvaregårdens öfre våning var festligt prydd med grönt och höstens fagrade rosor, och musiken, som dels med en vacker duett mottog hedersgästen, dels lifvade aftonens animerade dansnöje, bestod af piano, med känd och erkänd skicklighet trakteradt af organisten i Skogby, och fiol, konstnärligt behandlad af en värderad och alltid gerna hörd medlem af det i orten förlagda regementets musikkår. Då festdeltagarne samlats och dansen en stund fortgått, äskades ljud vid bälarna, och skålen för den af

hållna och värderade hedersgästen föreslogs i ett humoristiskt, men på samma gång hjertevarmt tal af postmästare P. Kallsén, hvarefter festföremålet jemväl hyllades i utmärkt vackra, anslående och formfulländade verser af kandidat L. Lindqvist, som efter deras uppläsande öfverlemnade ett fint och smakfullt bundet album med porträtt af Skogby-societetens medlemmar till fröken Högfeldt, hvilken under synbar rörelse hjertligt tackade för alla dessa bevis på de stora sympatier, hon här förvärfvat.»

— Hm . . . sa redaktionssekreteraren.

— Stryk »formfulländade» vid kandidatens verser, sa redaktören.

Resten kom in.

Och när patron J. A. Larsson satt på sitt kontor i Brackstad och läste det, suckade han och sa:

— Ja va' allt ett jäkla nöt ändå, som lät den fleckan gå från mig. Lotta, Lotta, aldrig får *du* hennes geni!

* * *

X.

Lindhems prestgård.

Som ett aflöfvadt träd i höstens kulna dar stod gamle prosten Norberg vid sitt lifs afton. Af en innerligt älskad maka och fem barn återstod honom nu blott äldste sonen, hans Hjalmar, omkring hvilken alla hans tankar rörde sig, all hans varma hjertas kärlek koncentrerade sig.

Slag hade följt tätt på slag för prosten Norberg. Fem veckor efter det han vid sin makas sida förkrossad setat vid en dotters dödsbädd, bäddad i lifvets fagrade vårdagar, var han enkling, och två år derefter skördades

hans Benjamin, en gosse på fjorton år, och yngsta barnet, en två år yngre flicka.

När de bäddats i jorden, och Hjalmar, den ende, som stod honom åter, redde sig att återvända till teknologiska institutet, af hvars kurs han hade blott föga qvar, lade gubben händerna på hans axlar, såg honom allvarligt in i ögonen och sade:

— Tycker du *mycket* om den lefnadsbana, du valt, Hjalmar?

— Jag ångrar mig inte, pappa.

— Jag menade inte precis *så*, jag menade: är du riktigt entusiastiskt hängifven ditt fack, tror du dig om att blifva något mer än vanligt deri, är min Hjalmar ett stycke uppfinnare kanske?

Hjalmar slog ned ögonen och sade stilla:

— Fordra inte för mycket af mig, far. Jag hoppas att kunna sköta mig någorlunda på den plats jag kan få när kursen är slut.

— Så får jag väl tala rent ut då. Båda dina föräldrar hade litet penningar, Hjalmar; Guds välsignelse och sparsamhet ha flerdubblat de små kapitalen. Åt dig ensam blir det ett godt och ej ringa timligt arf. Du skulle icke behöfva arbeta åt andra. Skulle det vara ett stort offer att slå om, att bli landtbrukare och flytta hem till din gamle far? Många milstenar har jag inte qvar på livvets väg; vill min gosse låta mig stappla förbi dem ensam, alldeles ensam?

Ett famntag var Hjalmars svar, och så sades prestgårdsarrendatorn upp, och Hjalmar tillökade såsom elev hos en ansedd jordbrukare i socknen de ej obetydliga insigter i vår modernäring, som ett lifligt intresse för densamma kommit honom att under barndomen och mellanterminerna tillägna sig.

Och Hjalmar blef en duglig jordbrukare, så duglig, att då om några år en af församlingens bättre gårdar,

belägen blott en åttondedels mil från prestgården, blef till salu, prosten icke fann någon betänklighet vid att i den placera allt hvad han egde till arf åt Hjalmar. Så länge gubben var i lifvet och prestgården deras, tänkte emellertid ingen af dem på att öfvergifva det kära herdatjället, utan boningshuset å den egna gården hyrdes ut, och Hjalmar skötte blott dess jordbruk.

Det var till detta hem Jenny kom, en tid efter det Norbergska familjens gamla trotjenarinna, jungfru Malin, gått bort, och herrarna Norberg, som funno henne omöjlig att ersätta med någon person af hennes egen klass, beslutat sig för att söka få en »bättre flicka» i huset, en som kunde vara till litet sällskap åt den gamle, då Hjalmar var ute i sina bestyr, och ibland läsa för honom, hvars blick började bli skum, så att både »Vårt Land» och Stiftstidningen vållade honom besvär.

Det var en vacker lördagskväll i mild September, som Jenny kom till detta hem. I den gamla rödgrå klockstapeln, som syntes från vägen på sin kulle utanför den lilla åldriga, sticktäckta kyrkan utan torn, ljödo klockorna vidt öfver nejden till helgmål. Der nedanför i dalkjusan, der ån flöt fram, kransad af björk och al, glittrande fram mellan gulnande löf, der låg den temligen låga, rödmålade prestgården med hvita knutar och en osymmetrisk tillbyggnad på ena gafveln. Bakom den sträckte sig trädgården ned mot ån, och gårdsplanen var skuggad af gamla jättelika lönnar. I dess midt låg en kolossal stenhäll till bord, omgifven af lummiga kastanjer. Veranda fanns ingen, blott en liten »förstuguqvist» i gamla stilen med ett brädsäte på hvardera sidan, som med nöd lemnade plats för tre personer.

Derutanför på åkerfälten gingo höstvagnarna sin trygga gång från skyl till skyl, och den gula säden hifvades högt upp i häckarna af starka armar.

Det var omöjligt att nalkas denna plats en sådan

qväll, helsad af leende, sjunkande höstsol, klockeklang och glittrande böljor, utan att gripas af en känsla af frid och lugn, stilla glädje, och Jenny förstod den anstrykning af stolthet, med hvilken den välfödde prestgårdsdrängen lyfte piskan och sade:

— Dernere är Lindhem, fröken!

Jenny drog ett befriande andetag. Redan innan hon sett någon af de menniskor, med hvilka hon här skulle lefva tillsammans, hade hon blifvit qvitt det mesta af denna beklämmande känsla, som vi gerna erfara i en sådan situation som hennes.

De tjocka bruntarna larfvade fram till förstuguqvisten, och från dess sittbräda reste sig en gammal vacker, reslig gubbe med silfverhvitt hår, litet för långt kanske, öfver ett magert men fint skuret ansigte, under hvars höga panna glänste ett par blåa, hjertegoda ögon. Han bugade sig sirligt och sade temligen ceremoniöst:

— Välkommen, fröken Högfeldt!

Men då han såg huru ung hon ännu var, huru röda hennes kinder brunno och huru blygt och vördnadsfullt hon tittade upp mot honom, räckte han henne i stället raskt båda händerna och tillade:

— Hjertligt, hjertligt välkommen! Mätte ni trifvas i vår stillhet och ensamhet!

Jenny kände sig med ens som om hon velat kyssa gubbens magra, hvita, skrynkliga hand, och steg genom den låga dörren in i salen, nästan med en känsla som om hon beträdt ett tempel, sådan stillhet och sabbathsfrid hvilade öfver hemmet.

— Vi äro bara min son och jag, och jag hoppas vi ej skola förefalla er alltför besvärliga. Enkla vanor, mycket enkla vanor, ser ni. Inte adjunkt i huset en gång. Här är sacellani i pastoratet och intet annex, »två prester om ett altare», som man säger, och min komminister är tillika min vice pastor. Jag kan tyvärr inte mycket ut-

rätta för Guds församling numera, och sekteristerna tycka nog att jag är en temligen öfverflödigg löntagare. Men de äro snälla och vänliga ändå, när vi träffas. *Alla* här äro snälla och vänliga mot gubben, och det får *ni* lof också bli, fröken Högfeldt!

Nu var det henne omöjligt längre; snabbt böjde hon sig ned och tryckte sina röda, varma läppar på den gamles kalla, skrynkliga hand.

— Nånå barn, ni får inte alldeles kollra bort gubben med samma. Var så god! Här vore det meningen att ni skulle bo, alldeles bredvid salen, men som jag hoppas temligen ostörd ändå.

Det var ett lågt, men ljusst och rymligt rum med utsigt åt ån. Att det låg bredvid pigkammaren kunde Jenny förstå af två par nyfiket stirrande ögon, som glänste till i den på glänt öppnade dörren. Den tredje tjennrinnan var i full fart med den nya frökens saker.

När Jenny ställt sig litet i ordning efter resan och tittade ut genom förstuguqvisten, satt prosten vid det stora stenbordet under kastanjerna och bredvid honom en yngre man. De gingo genast emot henne.

— Min son, min *siste* — presenterade gubben.

— Mycket välkommen, fröken Högfeldt! Förlåt om inte allt i huset är precis som det skulle vara. Den inre husmoderliga vården har egentligen saknats här alltsedan min mor gick bort. Pappa har väl skrivit hur tyst och ensamt här är?

Det var en några och trettio års man, lång som fadern, men gröfre och utan dennes fina drag. Det var ett friskt, äkta nordiskt, mycket blondt hufvud på ett par breda axlar. Endast ögonen voro faderns upp i dagen: blå, stora och goda, men glada och med blicken full af tillförsigt, då en vemodsslöja ständigt låg öfver den gamles. Pannan var låg och bred och näsan litet klumpig, men munnen liten och vacker som en kvinnas, fast skug-

gad af väldiga, ljusa mustascher. Hyn var frisk och fin som en gosses, fast litet solbrynt nu, och hela hållningen full af medveten kraft, om också ej vidare salongsmessig. Den blir sådan der, när man larfvar omkring ute på landet, sin egen herre, utan förmän att krusa för, utan salonger att slipa till sig i.

När man efter qvällsvarden tidigt drog sig tillbaka hvar och en till sitt, fann Jenny på sitt nattduksbord en liten, fint inbunden bönbok, på hvars första blad stod: »Valborg Norberg. Konfirmationsdagen den 27 Maj 1884.» Var det en händelse eller en vänlig tanke af den gamle? Dotterns bok! Det måtte nu vara huru som helst, så kände Jenny det såsom ett kärleksfullt: »Herren välsigne din ingång!»

Dag länkade sig till dag, det blef vinter, advent och jul under många och skiftande bestyr för Jenny. Det var verkligen så, att allt i huset inte varit riktigt som det skulle. Men vid juletid hade Jenny fått allt i ordning, från och med de snedt uppsatta, smutsiga gardinerna till linneskåp, visthus och källare.

Hennes hjertas längtan och trängtan efter honom, som hon väl aldrig skulle återse, hade nästan oförminskad öfverlevvat de stundom rätt sträfsamma åren på Drakebo och de egna affärsbekymren; här var det som om stillheten och friden bytt den bittra saknaden i resignerad vemod, och hon tänkte mindre ofta på hur Georg Tornberg hade det nu och om han någonsin skulle komma åter; men ofta tog hon fram minnena från den tid hon vistats i hans närhet, och vred och vände på dem med ett hungrande, älskande qvinnohjertas hela outtröttlighet.

Julen var ovanligt ljuf och högtidlig. På julqvällen sutto de tre tillsammans, Jenny och Hjalmar i stilla samspråk, den gamle mest med bibeln framför sig. Men det var inte de heliga urkunderna han studerade, så prest han var; det var de första, skrifna bladen i boken, der

alla de kära bortgångnas namn och födelse- och dödsår stodo upptecknade, först med stadig hand och prydlig stil i stolta, rena drag, sedan med darrande fingrar, ledda af tårfylld blick i fula, sneda linier.

Julottan skulle gamle prosten, som annars numera sällan tjänstgjorde, sjelf predika. Kärleksfulla händer stoppade om honom i slädan, och när Jenny under ottesången en gång kom att kasta blicken åt der Hjalmar Norberg satt, såg hon huru hans ögon oafvänt och med innerlig hängifvenhet voro fästade vid det hvita hufvudet deruppe på predikstolen. Plötsligt rullade ett par stora, klara tårar ned för hans kinder. Jenny trodde sig förstå dem så väl. De sade så tydligt: »Kanske är det sista gången jag vid julljusens sken hör den kära, kära stämman i templet!» Och hon böjde sig ned i bänken och bad för sina egna kära, för modern, hvars hufvud likt moget hveteax böjdes och ljusnade till skörd, och för syskonen, som så nyss börjat kampen med verlden.

Och så blefvo dagarna längre och längre, och den relativa hvilan i det husliga stöket under Januari och Februari byttes mot liflig verksamhet ute och inne, och till sist smulto isarna, och det blef lif i trädens kronor, och de första gröna knopparna tittade fram på krusbärsbuskarna, blyga och försagda, och sälgen sköt skott och lärkorna jublade, och rostig plog slipades blank igen i svart och jäsande mylla, och väfvarna lades på blek; men under dem spirade strån och sippor, såsom kärleken spirar i människobröst under arbete och kamp i lifsvårens fagra tid.

* * *

XI.

Fröken Jennys sista kondition.

När körsbärsträden stodo i blom och dalkjusan vid Lindhem axlat sin gröna kappa, kom det, som brukar komma, när ung man och ung qvinna i landtlig ensamhet, med fria hjertan, med mycket hos hvarann att tycka om och hålla af, i nära beröring, i förtroligt samspråk och delvis gemensamma arbeten tillbringat vecka efter vecka, månad efter månad.

Blott det ena hjertat var fritt här, men det kom ändå.

Det var när fröken Jenny och Hjalmar Norberg tillsammans vandrade den korta vägen hem från Askeberg, den egna Norbergiska gården, der de varit och ordnat trädgårdsarbetet. Han hade varit så ovanligt tyst den dagen, men när de nalkades allén, i hvars slut de ljusgröna grindarna till prestgården lyste, stannade han, såg henne rätt in i ögonen och sade helt plötsligt med större reda och sammanhang, än som brukar stå till mannens förfogande i dylika fall:

— Fröken Jenny, jag vet att man påstår, att ingen klok man behöfver utsätta sig för ett afslag af den qvinna han älskar, om han något observerat henne och hon inte är en hjertlös kokett. Ni är ingen . . .

Jenny såg i hög grad öfverraskad ut, tittade upp med ett till hälften förskrämdt ansigte med purpurroda kinder, och påskyndade omedvetet sina steg. Då lade han hejdande sin hand på hennes arm och fortsatte:

— Ni är ingen kokett, Jenny, men jag har hvarken »observerat» er på det sätt, som här kanske behöfts, eller

gjort er min kur, kanske är jag heller ingen »klok» man och vet därför icke själf huru dristig jag är, då jag nu frågar er, om ni tror att ni kan lära er att hålla af mig tillräckligt att bli min hustru?

Jenny tittade fram mot grindarna med en instinktlik önskan att springa bort från alltsammans. Men hon var en mogen qvinna och hon hade honom icke kär, och därför lade sig den största häpenheten fort nog.

Jaså, *det* var alltså kärlekens språk, som hon nu hörde för första gången! Var det inte bra nog lugnt och sansadt? Kanske hade han bara gått och resonnerat sig till att det skulle bli bra och passande? Kanske fadren, hvars hela hjerta hon vunnit, hade . . . Hon såg upp mot honom.

Nej, Hjalmar Norberg gick nog i egna ärenden, dit hans eget hjerta pekade. Hans öppna, ärliga ansigte glödde, och den kärlek, han burit så lugnt och stilla, att Jenny, som gick fördjupad i egna tankar, aldrig märkt den med qvinnans i sådana fall förundransvärdt skarpa instinkt, den glänste nu i hans ögon med en styrka, om hvilken ingen kunde misstaga sig. Men då hennes svar dröjde och han såg på henne, mulnade hans panna.

— Jag är en mycket oerfaren man i sådana . . . i sådana här saker, fröken Jenny. Den fråga, jag nu framställt till er, har jag aldrig gjort någon annan qvinna och . . . och *skall aldrig* heller göra det. Men jag är rädd att intet i ert hjerta talar till fördel för mig, *alls intet?*

Utän att tänka derpå, hade de vändt utåt allén igen. Då äntligen fann Jenny att hon måste säga något.

— Ni får inte undra på om jag ej kan dölja min öfverraskning, herr Norberg. Om ni på något sätt velat låta mig ana den fråga ni gjort mig i dag, så har det gått mig fullständigt förbi. Jag skulle annars sökt att spara oss . . .

— Nej, det är ju *det* jag säger; jag har aldrig gjort

er min kur. Ni har intet att förebrå er . . . mer än . . . mer än att jag aldrig kan bli lycklig i lifvet mer . . .

Jenny såg upp på den store; starke, vanligen så trygge mannen och kunde omöjligen, trots stundens allvar, hindra sig att le.

— Ack, herr Norberg, så *tro* vi bara . . . Jag håller i alla fall tillräckligt af er för att känna mig djupt ledsen öfver den smärta jag vållat er. Men tänk också på mig, som nu åter måste ut och söka mig ett bo, likt villande fågel. Ack, jag trufdes här så väl!

Hjalmar Norberg såg helt förskräckt ut och grep ifrigt båda hennes händer.

— Nej, för Guds skull, tag tillbaka det ordet! Det skulle göra min stackars gamle far så ondt att mista er. För Guds skull blif kvar! Jag hoppas ni ej tviflar på min grannligheten?

— Men hur skall jag kunna . . . Vet prosten något om . . . om . . .

— Om sin sons förlöpning, menar ni? ifyllde han med litet bitterhet i tonen. Nej.

Fröken Jenny stannade. Sedan Hjalmar Norbergs plötsliga och öfverilade bekännelse öppnat hennes ögon och väckt henne ur egna drömmier, hade hon, trots all hans försigtighet, ingen möda att se hur det stod till med honom. Och qvinnan är nu en gång sådan, att äfven den kärlek, hon ej kan besvara, aldrig förfelar att väcka hennes lifliga intresse.

Hon undrade huru det skulle blifvit om de träffats utan att någonsin Georg Tornberg korsat hennes väg? Huru lugnt och ljuft skulle det ej varit att växa fast för alltid vid detta fridfulla, stilla hem, vid det redbara, varma hjerta, som klappade inom Hjalmar Norbergs breda bröst, att vara hans första och enda kärlek, och ömt vårda den käre gamle, hvars blida väsen, fina uppmärksamhet och välvilja kommit Jenny att hålla af honom som en far!

Förklaringen hade kommit så plötsligt och öfverraskande, att hon strax endast kände medlidande med honom, hvars hela hjerta hon vunnit utan att söka det. Men i långa, sömnlösa nätter vred och vände hon ämnet från alla möjliga sidor, och ibland tyckte hon att det var mera synd om henne än om Hjalmar Norberg. Bar hon icke på en hopplös kärlek såväl som han! Och *han* skulle nog lära sig glömma och om något år finna en annan, som kunde återgälda hans känslor och göra honom lycklig. Och då: bort Jenny från hemmet, som skänkt lugn och frid, ut i den vida, kärlekslösa verld igen för att söka den brödbit, som han, hvilken föder sparfvarna under himmelens fäste, någonstädes gömt för din räkning!

Skulle det vara något brott om hon . . . ? Hon satte honom högre än de fleste andra män, och aldrig mera, det kände hon, skulle hennes hjerta tala. Aktning kunde hon således gifva honom och trohet kunde hon lofva honom, och höll af honom gjorde hon ju också . . . på sätt och vis . . .

Men när hon ertappade sig sjelf med sådana tankar, kastade hon dem ifrån sig med harm och blygsel, med en känsla som om något oskärat henne, och var tacksam för att Hjalmar Norberg så vackert och mönstergildt höll sitt löfte, att icke göra det svårt för henne att stanna.

Men nu var hennes qvinliga instinkt väckt och hennes iakttagelseförmåga skärpt. Och de sade henne att han led ännu, led kanske mera för hvar dag som gick och att hon säkert gjorde rättast i att bespara honom den sammanvaro, som hindrade honom att glömma. Instinktligt kände hon också, att om han äfven talat sanning då han sade att fadern inte vetat om hans frieri, så visste dock den gamle *nu* huru det var fatt, led af Hjalmar's sorg och önskade ingenting hellre i lifvet, än att få lägga deras händer tillsammans före sin bortgång.

Det smärtade henne djupt att se den gamle, då han

trodde sig obemärkt, följa henne med sin vemodsfulla blick, som ville han säga: »Du egensinniga, kära barn, om du blott ville ...»

En lördagsafton i högsommarn då Jenny kom med blommor till »prestgårdsgrafvarna» på kyrkogården, satt prosten före henne der och helsade henne, som vanligt, med ett vänligt leende och några hjertliga ord samt lmnade henne plats på bänken bredvid sig då hon fullgjort sitt kärleksvärf.

— Tror fröken att jag älskade *henne* der? mumlade gamle prosten och såg ned på sin makas grafkulle.

— Hur kan prosten fråga så! utbrast Jenny nästan förebrående.

— Ja, nog höll jag henne hjertligt, innerligt kär. Och dock... och dock knäföll jag bredvid henne vid altaret med en annan qvinnas tårdränkta bild ännu kvar i mitt hjerta, och fick kämpa mången kamp ännu för att rycka den derifrån. Jag hade varit informator, ser ni, och min lärjunges syster, ja... det der kan ni väl utantill... och hon blef gift med en annan och åren gingo...

— Men, hviskade Jenny sakta och blef helt blek, ty hon anade hvart detta samtal skulle föra hän, men är det rätt gjordt, att lofva någon sin tro, som man ej äfven genast kan gifva hjertats högsta och bästa kärlek?

— Tjugonio lyckliga år få svara för mig. Var du nöjd med mig, lilla kära, kära mamma? sade gamle prosten ömt och strök sakta gräset på kullen med sin hvita, magra hand.

Så sutto de tysta länge, länge. Men när den gamle såg upp, glänste tårar i hans ögon.

— Skulle det vara så svårt att ha litet medlidande med min Hjalmar? Han är min siste, min *endaste*, allt hvad jag har kvar! stammade gamle prosten, blyg och tvekande och sökte tafatt att draga Jenny intill sig.

Hon föll snyftande till hans bröst och hviskade:

— Jag ville, jag ville så gerna, men jag kan inte . . . Jag tror det är synd ändå . . .

Den gamle smekte ömt hennes mjuka, glänsande hår. Så lyfte han upp hennes tårdränkta ansigte och kysste henne på pannan.

— Du kloka, goda, vackra lilla qvinna, hvarför skall inte himlen vilja ge mig dig till dotter för allt hvad jag mistat!

De smala, darrande armarna slöto sig så trofast om hennes starka, fylliga gestalt, det var så lugnt och godt att få gråta ut vid detta gamla, trötta hjerta, som snart klappat ut, och världen var så stor och kall och det främmande brödet skulle smaka sämre år ifrån år, och år och oceaner lågo emellan henne och honom, som fått hennes unga hjertas första kärlek. Kanske skulle det bli bättre om hon helt och fullt förtrodde sig åt den gamle.

Och så talade hon om alltsammans, i afbrutna satser och mycket ofullständigt, men gamle prosten förstod henne.

— Stackars, stackars barn! Och det finnes inte en gnista *hopp* i den känsla, detta lilla varma hjerta egnar honom ännu?

— *Intet*, och har *aldrig* funnits.

Tysta gingo de hem, och när de kommo ned till prestgården, hade alla der gått till hvila. Då de skulle skiljas åt i salen, lade gubben handen på hennes skuldra och förde henne fram till fönstret.

— Och för det han en gång korsade din väg, barn, för att försvinna som meteo- ren vid horisontens rand, så skall två människors lif förspillas? Är det oåterkalleligen så?

Åter gömde hon hufvudet invid den gamla trådslitna kaftanen och viskade:

— Jag är så trött och rädd och känner framtiden så tung, och det smärtar mig att breda sorg öfver någons lefnadsstig, för det han håller af den stackars ensamma,

fattiga flickan. Jag skulle . . . jag skulle så gerna vilja försöka . . .

Gamle prosten sade ingenting, men det for ett glädjeskimmer öfver hans vissna drag, och då Jenny sedan stod vid fönstret i sitt rum och såg ån glittra fram mellan träden, och hela nejden i sommarnattens hvila, och tystnaden och mörkret slöto sig omkring henne, så tänkte hon på huru varmt två hjertan under samma tak, ett gammalt, sargadt och slitet, och ett i lifvets fullhet och kraft, klappade för henne, och den tanken gjorde henne trygg, om också inte glad, och hon kände det mer och mer som om detta dock vore hennes sista »kondition».

* * *

XII.

När du vill!

Något bindande löfte hade hon inte gifvit, men kärleken fattade det så; hon såg ögon lifvade af hopp stråla emot sig, med lågande hängifvenhet i de unga, med lugnare aftonfrid i de gamla, och hon kände huru de fångslande banden drogos åt, ännu innan Hjalmar ånyo begärt hennes ord, sedan fadern blott gifvit honom del af sitt samtal med Jenny.

Hon kände det med ängslan, en ängslan, som nästan bredde hårdhet öfver hennes väsen i det ögonblick då hon omsider lofvade att försöka blifva Hjalmar Norbergs hustru, men på samma gång ärligt sade ifrån, att hon innan dess behöfde komma honom närmare med sitt hjerta än nu. Han var nöjd med hvad hon kunde ge. Det var en underlig förlofning, och då den gamle erfor huru föga de vexlade löfthena bragt dem närmare hvarann,

blef äfven han ängslig och undrade om han gjort rätt uti att påverka Jenny.

Det blef en svår tid. Jennys lynne blef ojemnt, och de förtroliga samtal om framtiden och det nya hemmet, som voro Hjalmar så kära och efter hvilka hans hjerta så innerligt längtade, hvarje ögonblick han var skild från henne, blefvo aldrig i regeln så ljufva som han tänkt sig dem.

Deras förlofning skulle inte ännu offentliggöras, och bröllopet . . . ja bröllopet, det hade Hjalmar lofvat att inte påskynda; det skulle bli då hon vunnit jemnvigt inom sig sjelf och frid och riktig visshet om . . .

Ja, hvad var det hon ville ha visshet om? Och så låg hon och grät om nätterna och kallade sig stygg och elak och ångrade att hon ej varit som hon skulle emot honom, hvilken så helt hörde henne till och ville göra allt för henne, och så sökte hon värma upp sitt hjerta med tanken på huru öm och grannlaga han var, huru mycket han gaf och huru litet han fordrade. Och så förehöll hon sig sjelf huru svår och ändamålslös en lång förlofningstid var under förhållanden som deras.

Då hon på morgonen mötte hans kärleksfulla, forskande blick och hans blyga försynhet, som sällan och tvekande fordrade ett enda ynnestbevis under deras många ensamma stunder, då tinade hon upp mer och mer och kände sig dragen till honom och gjorde honom öfverlycklig med små närmanden, med de minsta hänsyftningar på ett blifvande gemensamt lif. Men då han, hoppfull och glad, ledde samtalet in på det vanskliga ämnet *när* . . . då var det alltid som om de ånyo kommit ett stycke ifrån hvarann.

Om ödet ryckt dem bort från hvarandra, och minnet med sin varma kolorit fått måla om och litet smått idealisera hans bild, och hon fått känna ensamheten och en främmande omgifnings kyla, då skulle kanske snart hennes hjerta börjat att ropa efter honom, men det låg

något jolmigt och känslöqväfvande i detta, att blott behöfva räcka ut sin hand . . .

Mamma och syskonen visste af, hvad som skulle bli, och Karl och Emmy voro mycket förtjusta, under det mamma sjelf med en viss oro tänkte på att Jennys hjerta nog inte varit fritt, då hon der började försöka ge plats åt Hjalmar Norbergs bild.

Både far och son lågo öfver Jenny med böner, att sedan Hjalmar uppvaktat fru Högfeldt i hennes hem, hon skulle låta de sina komma på besök till prestgården. Fru Högfeldt fann denna önskan helt naturlig, men förklarade, att »det måste eklateras först», och hvarför ville då inte Jenny eklatera?

Jenny hade intet tillfredsställande svar att ge, och så vexlade de då ringar i mammas lilla förmak och drucko portvin och sutto i bästa soffan hand i hand, litet tvungna, men vänliga och leende, ungefär som om de skulle porträtterats tillsammans, och prosten Norberg och mamma Högfeldt sutto i de stora emmastolarne vid fönstret, och *de* trifiedes nästan ännu bättre ihop.

— Nå, svåger, vi ha ju inte ännu hört när ni tänker låta det smälla? sade Karl ett ögonblick då Hjalmar lemnat soffan och gått in i hans rum. Vi ä' fattiga, som du nog vet, men litet ville väl ändå morsgumman . . .

— De här cigarrerna ä' inte illa, men nu få vi inte bolma på mer för damerna, tyckte Norberg och gick in i förmaket igen.

— Jo, den han är god! Han är så kär, så han hvarken hör eller ser, sade Karl skrattande till Emmy.

Ingen af »småsyskonen» tviflade heller det minsta på att Jenny var förälskad. Emmy fann den blifvande svågern »rysligt rar» och Karl tyckte att det var »tusan till dugtig karl».

Men när herrarne Norberg gått till hotellet på aftonen och Jenny gått till hvila och mamma satt vid hennes bädd,

precis som då Jenny var lilla tultan på Elgarås i världen, strök mamma mildt hennes kind och hviskade:

— Honom ger jag gerna och gladt min flicka åt. Du . . . du håller väl riktigt af honom, barn?

Jenny reste sig häftigt upp i bädden. Ingen förödmjukelse, ingen medömkan ens från mamma!

— Mamma, nog känner du din Jenny så mycket, att du inte tror hon binder sig vid en, som hon inte håller af!

Och mamma böjde sig ned och kysste sin flickas panna med ett stilla »Gudskelof», och så var Jenny alldeles lugn för *henne*. Ack, modersögat ser mycket klarare än så!

Så kom den stora dagen då de alla tre skulle ut till Lindhem. Åter var det en vacker septemberdag, lik den då Jenny första gången kom till det nya hemmet. Och en festdag var det, med frid och glädje, och Jenny rördes och värmdes, då hon såg den ömma uppmärksamhet, Hjalmar egnade hennes mor, och hans hjertliga vänlighet mot hennes syskon.

Efter middagen, då Hjalmar gått ut i trädgården med det kära främmandet, och Jenny stod i salen och styrde om kaffet, kom gubben, slöt henne i famnen och hviskade:

— Barn, nu när jag lärt känna henne, som födt och fostrat vår Jenny, är jag lugnare för framtiden än förut.

På qvällen stod en char à banc med prestgårdsbruntarna framför dörren. Mamma och syskonen skulle vara vid stationen till aftontåget, och både Hjalmar och Jenny följde dem dit.

Bantåget stod och väntade på södra snälltåget, som skulle in först, innan mamma och syskonen kunde komma i väg. Se så, nu var det der! Adjö! Adjö!

Hjalmar skyndade in på kontoret efter posten, och Jenny gick sakta utefter det långa snälltåget och tittade in i kupéfönstren.

Plötsligt ryckte hon till, och blodet strömmade häftigt till hjertat . . .

Det var naturligtvis inte möjligt . . . Hon vände och passerade samma waggon omigen . . .

Der i sofvagnen satt Georg Tornberg, litet gråare i hufvudet än förr, men annars ungdomligare, med eld i blicken och leende ansigte, och talade ifrigt, utan öga för omgifningen, med en kvinna i högsommarfärgning och en fin dams enkla elegans, en kvinna med solbrynta kinder och stolta drag, men med utsäglich ömhet i de stora, svarta ögon, hon rigtade på sin reskamrat.

Sofvagn!

Så måste de väl vara man och hustru då! Så hade hjertesåret omsider läkts, och hon dernere i mullen på den aflägsna landtkyrkogården var lika glömd som gömd.

— Norberg väntar vid vagnen derute, fröken Högfeldt! ropade stationsinspektoren just som han tog pipan ur munnen, efter att ha blåst af snälltåget.

»Fröken Högfeldt». Vid det namnet sprang Georg Tornberg upp och lutade sig ut genom waggonfönstret.

Ja, riktigt, der stod hon med en fuktig glans i de stora, kloka, djupblåa ögonen, med den ljusgråa kappan smygande tätt efter sin fylliga, vackra figur, med qvällsolens sista strålar lekande i det mjuka, glänsande, ljusbruna håret.

Och Georg Tornberg log ett gladt, öfverraskadt, igenkännande leende och blottade sitt hufvud och svängde sin hatt med lifliga, käcka rörelser, som hon inte kände igen.

Och så gled tåget ut från stationen.

Jenny visste inte huru hon kom ut på stationstrappan och upp i vagnen. Hon gick som i en dröm.

Huru hade hon ej afundats den multnade döda, på hvars kulle han knäföll och vattnade den med tårar!

Nå, än *henne* då, som, ung och skön och älskad, följt honom hem till hans fädernesland för att njuta af

nans ömhet och alltid vara honom när? Afundades hon inte henne tusen gånger mer?

Det visste hon inte. Det var som om han fallit från en piedestal, piedestalen der hans gränslösa kärlek och okufliga sorg hade ställt honom i Jennys ögon. Men kärleken hade vexlat föremål och sorgen var tröstad! Var det öfver hufvud samme Georg Tornberg mer?

Hon erfor en underlig, befriande känsla, lik den vi förnimma vid att se ett konto korsadt, som vållat oss oro och sorg.

Så hade hon väl ändå, utan att veta eller vilja det, hyst ett grundlöst, orimligt hopp att möjligen en gång...

Nej, vid Gud, det hade hon inte.

Men hur kunde då...?

Ja, det visste hon ej.

Midt emot henne, på char à bancens andra säte, satt Hjalmar Norberg, iakttagande vägen, bruntarnas tunga lopp och sädesfälten vid sidan, men alltjemnt med ett halft öga och helt hjerta hos henne för att passa på, då hon återkom från sina djupa tankar.

Han var så manlig, lugn och trygg, men god som ett barn och grannlaga och finkänslig som en kvinna. Ingen annan än henne hade han älskat och ingen annan skulle han älska, och allt, hela sitt väsen, hela sitt stora, varma hjerta hade han gifvit henne, och hem och framtid och oberoende.

Han hade fått bra litet igen.

Hon räckte fram sin hand och tryckte hans och sade:
— Tack Hjalmar för all hjertlighet mot de mina!

Han sade ingenting, men hans blick glänste då han såg ned på den lilla bruna handsken; han klämde den hårdt, och hon såg med blygsel och stolthet på samma gång huru han fråssade på dessa stackars fattiga, vänliga ord.

Aldrig skulle hon känna denna svindlande, berusande salighet, som blott *en* kunnat skänka henne. Men lifvet

är bygdt på kompromisser, och hon kände sig allt mindre otacksam för hvad det lofvade henne.

Det hade blifvit sent, solen hade gått ned, och husen, fälten, sädesskylarna tedde sig allt dunklare vid sidan af vägen. Der glänste den gamla lilla kyrkan fram och dernere låg hemmet.

Hon flyttade sig öfver bredvid honom, lutade hufvudet mot hans axel och hviskade:

— Hjalmar . . .

Han slog sin starka arm om hennes lif, som om han velat skydda och värna henne mot hela verlden, mot vind och våg, mot storm och hot, och först och sist mot egna sorgsna tankar.

Det var så lugnt och godt, så ljuft och tryggt; hon tänkte på huru olycklig hon ändå nu skulle känna sig, om hon aldrig mera finge hvila så. Och så höjde hon sig upp litet, slog armarna om hans hals och kysste honom.

Så kom hon då nu omsider, så hade då hans tålmod skördat sin lön! Han greps af en vild, vansinnig fröjd och tryckte sina läppar mot hennes mun, ögon och kinder.

Och så kom omsider det, som alltid brukade komma, då han trodde sig ha fått hennes hjertedörr på glänt.

— Ack, Jenny, om du ändå ville . . .

— Ville, hvad? sade hon och log.

— Ville säga när jag får ega dig helt och fullt?

Hon drog hans hufvud ned mot sitt och hviskade:

— När du vill.

Han ryckte till som af en elektrisk stöt, höll henne litet ifrån sig och såg på henne så godt han kunde i dunklet.

— Säg om det, Jenny! En gång till! Hur var det?

Och åter slog hon armarna om hans hals, gömde hufvudet vid hans breda bröst och sade, varmt och innerligt:

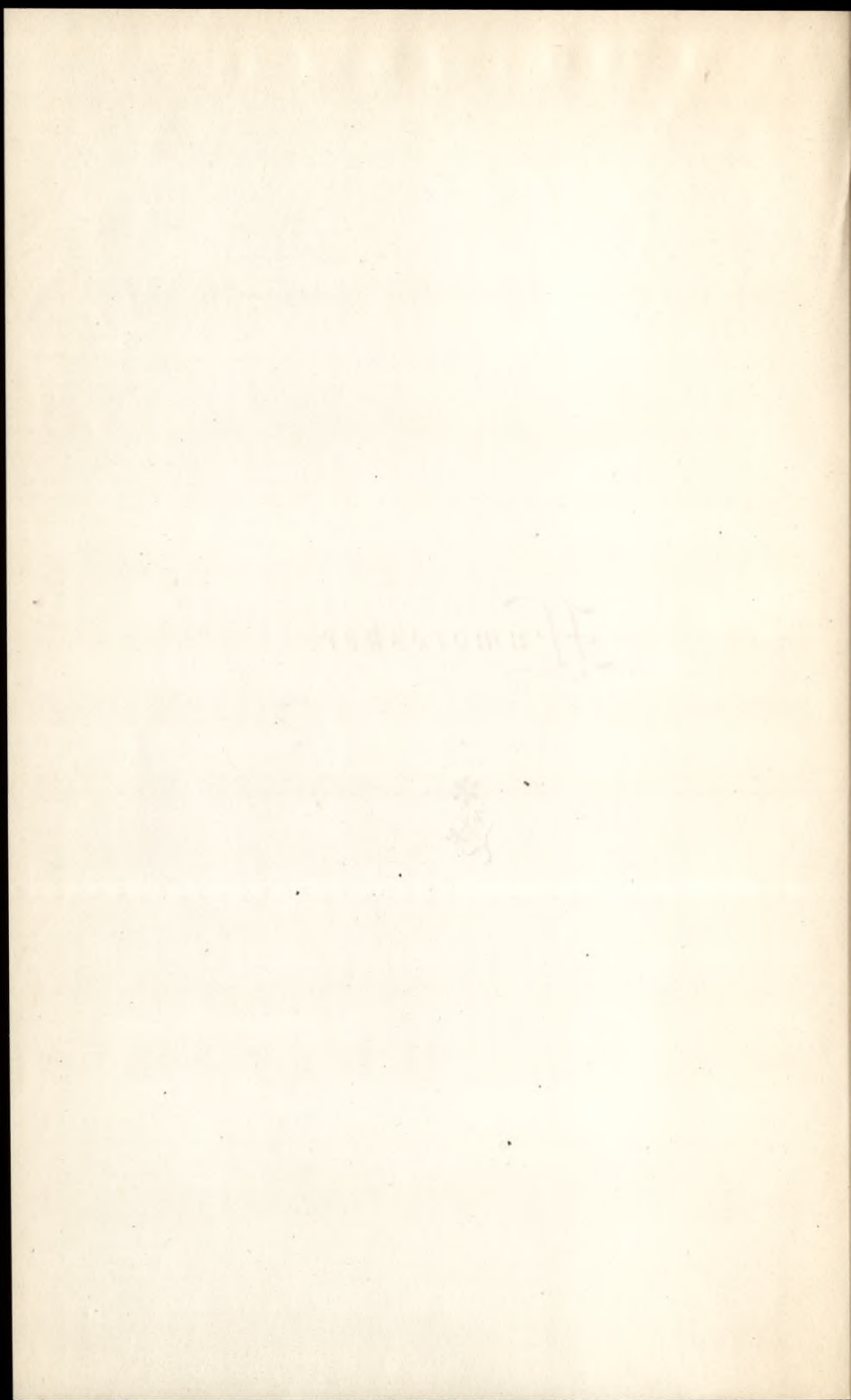
— *När du vill!*

Humoresker

En egenkär herre.

Den han var lilla barnet kände jag Gusten Liljestrand. Han skröt alltid med hur bra det gick för honom i skolan. Så blef han »qvarsittare» i sjetta nedra.

— Det var nedrigt! Du måtte visst ha »mothåll» hos lärarne?

— Jo, det kan du ge dig på. Men det skulle inte hjälpt, för vill jag, så är jag så pass styf att de måste släppa fram mig antingen de ha lust eller inte. Nej du, det var för lille Strömboms skull. Jag har hviskat fram honom genom hela skolan, men nu var det stopp, och då grät han natt och dag och sa, att om jag ginge ifrån honom skulle han dränka sig. Då tänkte jag: Hvad tusan gör det mina föräldrar, som ä' så rika, om jag blir härads höfding ett år förr eller senare, och så läste jag inte ett dugg efter jul och var näsvis och svarade uppåt väggarna. Men jag hade ett fasligt jobb att inte bli flyttad likaväl, för der fastnade ju alltid något när lexorna preparerades, och med mitt hufvud så...

När Gusten hade varit ett år i Upsala, dog en af stadens älskligaste och rikaste flickor, Laura B., i slutet

af vårterminen. Hela staden var i rörelse vid hennes begrafning, och äfven de som inte närmare kände familjen, deltogo hjertligt i dess djupa sorg. Men Gusten, som satt på Rullan om qvällen och drack toddy, var allra dystrast. Han bet i käppknappen och tårarna stodo honom i ögonen, stora och klara som diamantknapparna i en Zansibaritisk slafpatrons manchetter.

— Nå, gaska upp dig, Gusten! Du var väl inte kär i flickan i alla fall? sa di andre gossarna.

— Ack nej, tyvärr! suckade Gusten och blängde på himmelen som en utsvulten torpare på en sötost.

— Hva f-n menar du?

— När jag kom till staden i höstas, var hon röd och frisk som en pion. Vi träffades på en gillebal. Tre veckor derefter hade hon bleksot. Så råkades vi ett par gånger hos kaptan F:s. Jag var mycket retiré, ty erfarenheten har lärt mig hur försiktig man måste vara med sådana der små stackare. Aj, aj, hvad de blossa upp! Så tynade hon af mer . . . och mer och i dag . . . Nej, godnatt, gossar, det här har skakat mej. Förbanna mej känner ja mej inte som en riktig mördare . . .

En jul, då Gusten var hemma på besök i provinsstaden, bjöd han en fem, sex stycken på en halfkanna hemma på rummet. Vi togo oss några bläckor och så låste han upp skrifbordet. En annan menniska skulle under slika omständigheter dragit upp en vaxelblankett, och jag för min del hade redan makat mig närmare min hatt och höll på att erinra mig att jag hade ett angeläget bref, som skulle på posten. Då började han i stället läsa upp en teaterpjäs i fem akter af honom sjelf.

Der voro ingenuer så englarena, att en nykonfirmerad Göteborgsflicka af gammal Schartauan-familj skulle förefallit som ett liderligt stycke bredvid dem. Och en bof, herr Dahlström tror jag han hette, var der, som var så nedrig, så när Gusten läst en stund, sa jag:

— Tänd ljusen på byrån också!

— Hvarför det då?

— Jo, för det var mig en rackare till att ha en svart karaktär.

Punschen var bra och cigarrerna kostade tio kronor lådan (netto), hvilket föranledde oss att lindrigt smicka Gusten och säga att större smörja hade vi hört, fast Gud skall veta huru denna osanning brände våra samveten.

— Jag ämnar bjuda den åt Murre Fröberg för 700 riksdaler i ett för allt, sa Gusten.

— Förhasta dej inte, Gusten, sa jag. Förhasta dej inte! Jag tycker du borde ha procent på biljetterna också.

Några månader efteråt träffade jag den nye dramaturgen och frågade honom hvad Murre Fröberg sa.

— Joho, han blef rörd, det blef han, och sa att maken hade han inte läst. Men han nödgades erkänna att han inte för närvarande förfogade öfver sådana krafter, att han kunde svara mej för ett värdigt återgiftande, utan rädde mej att vända mej till kunglig dramatiskan.

— Hvad sa Edholm?

— Tror du verkligen att jag skulle vilja utsätta mig för den afundsjuke kottarikritiken deruppe! Nej tack, du! »En flickas lidande» får bida sin tid. Nu har jag i alla fall en fackmans omdöme.

En gång helsade jag på honom i Upsala. Han var sjelfva vänligheten och bara beklagade sig öfver att gubbarna i juridiska fakulteten ville nödgå på honom en docentur, medan å andra sidan Kråkebyborna väntade lifvet af sin gamle borgmästare och bådo honom raska på med examen, så att han blefve kompetent i rippet.

Så ville jag vi skulle ut och äta frukost. Först låddes han att han inte hörde, sen tittade han vemodigt på rockhänget vid dörren och sa:

— Ja' får inte gå ut i dag.

— Å tusan, är du sjuk?

— Kan du tiga?

— Jo jo men.

— Jo, ser du, det är en förbaskad historia. I går på restauranten träffade jag en supfarbror från landet, som jag drabbat hop med på fester härinne ett par gånger. Tät gubbe, förstår du. Han hade sin flicka med sig, en liten söt unge, förlofvad med sin kusin, som är kronofogde uppe i Westmanland. Nå, gubben bjöd på supé, och allt var gemytligt, och flickan hängde fast vid mig som en lifförsäkringsagent vid en nygift grosshandlare, så förlofvad hon var. När vi skildes, bjöd jag på ostronfrukost i dag. Skulle det roat dig att vara med?

— Tusen tack, käre vän, jag...

— Nej fn, det blir ingenting af, för klockan sex på ottan kommer gubbstuten hitin och gråter och tjuter som en förförd piga. Och när jag frågar hvad i herrans namn som står på, så frågar han tebaks om jag är hans vän eller om jag vill sköfla hans familjelycka och grusa alla hans förhoppningar eller om jag ville lägga mig sjuk i dag och inte gå ut förrän han rest ur staden.

— Är det bakis eller dille, gubben har?

— Nej tusan, men ser du flickan, hvars förlofning med kronofogden han efter årslånga mödor och böner fått till stånd, hade blifvit aldeles tokig i mig och slängt ringen i handfatet när hon kom hem på hotellet, och trafvat barfota och i kamkosta i korridorerna hela natten och sagt att hon ville dö och frågat om jag var förlofvad o. s. v. Finge hon se mig en enda gång till, så finge han aldrig hem henne med lifvet, sa gubben...

Senare fick jag höra att Gusten med anledning af reks uteblifvande från »rika» pappa, samma dag »stampat» på sin öfverrock, och kunde då förstå hans melankoliska blickar på det blänkande nickelhänget medan han förtalde sin lilla landtliga bekantskaps roman.

En annan gång, när jag kom upp till honom, satt

han och stirrade med dyster min på ett bref och svarade knappt på min helsning.

— Är någon af de dina död?

— Nej, men jag har ett val för lifvet att göra.

— Aj aj! Tändt eld på någon ny landtlig oskuld?

— Nej, men Westin, som såg mig på senaste student-spexet, erbjuder mig debut på dramatiskan, 5,000 kronors gage och 50 kronor för hvarje uppträdande.

Hastigt blef han utkallad af städerskan och slängde brefvet öppet på bordet. Då han redan anförtrott mig dess innehåll och jag kunde titta i det utan att flytta mig, tystade jag litet på mitt samvete och sträckte litet på min hals:

Det var — ett krafmbref från en skräddare.

— Ska jag eller ska jag inte? sa han med riktig Hamletston när han kom tillbaka.

— Det tycker jag inte du ska, sa' jag.

För tre år se'n var jag på supé tillsammans med Gusten hos grosshandlare K. i Kråkebo. Sakta drog han mig i armen och visade på husets dotter.

— Hvad tycker du?

— Förbaskadt söt och får ju ärfva minst 200,000.

— Hon är galen i mig, du! Spritt språngande galen.

Det är synd om henne, stor synd.

— Och du? Kall, blasé och öfverlägsen som vanligt?

Han dolde med handen en lätt gäspning och sa':

— Tja, hvad skall man göra? Med undantag af prinsessan Victoria af Tyskland, som jag såg i Berlin i somras, har jag aldrig sett någon qvinna, som egentligen slagit an på mig. Men det är synd om lilla flickan K.; man skall väl ändå en gång deran, och det är möjligt att jag förbarmar mig öfver den stackars ungen till sist.

När kalkonen serverats och Roederern kom fram, afstannade de allmänna samtalen med ens, det blef ett fasilgt tissel och tassel bland damerna, herrskapet K.

bildade grupp vid öfre bordändan, och strax intill dem stod en lång, blond officer och såg ut som om både armar och ben varit honom i vägen.

Grosshandlaren knackade, hostade, stammade, grät en sqvätt och bad oss tömma en bägare för — hans älskade dotter Anna och kapten P., som trolofvat sig i afton.

Då tyckte jag det var synd med Gusten, sneglade litet åt den kanten der han stod och tänkte så mycket som: Nu fick du väl ändå, din rackare!

Men det var, som en viss älsklig qvinna i Lund sa om professor W.: »Det var en sablarnas energisk karl»; han stod i plastisk attitud, med handen lätt stucken innaför västen, champagneglaslet höjdt och ett obeskrifligt öfverlägset leende på läpparna. När jag kom fram till honom kramade han min hand och hviskade med en ton af innerligt deltagande:

— Stackars liten! Hennes hjerta brast förr än jag trodde. Hon hade redan förlorat allt hopp och kastade bort sig åt den förste bäste! Broder, jag är som om en qvarnsten fallit från min hals; hon har sjelf besparat mig mitt offer . . .

Nu i höst reste jag igenom Brackestad. Min vän Gusten, nu lycklig familjefader, hade verkligen lyckats bli borgmästare i det der småstadshålet. Jag beslöt att titta till honom ett slag.

Han gick med välknäppt, nyborstad redingot fram och tillbaka i sin matsal som en isbjörn i ett kringresande landsortsmenageri, hans ögon lyste af en hemsk eld, han hvarken hörde eller såg mig och han mumlade osammanhängande fraser om att »ej svika sina aktade medborgares förtroende» och om »korruption och moralisk rutenhet, hvart man vänder sin blick».

Mitt hjerta veknade; han var ju ändå min barndomsvän. Jag gick fram, slog honom på axeln och sa:

— Gusten, har du stulit något, så stöt på dina gamle vänner och gå inte och gör dig något ondt. Du kan väl inte ha kommit öfver så värst mycket i den här lilla hålan?

Då vaknade han upp, ryckte till och skrek:

— Ä' du galen? Jag har inte tagit något på sex månader och då betalte svärfar alltihop. Jag bara... bara... nå, ja, för dig, gamle vän, kan jag gerna säga det. Här är landsting i staden; val till första kammaren pågår i detta ögonblick, jag är säker om stor pluralitet, och tänkte öfver mitt tal till landstinget en smula. Sitt ner, käre vän, ett ögonblick och stör mig inte. Snart ha vi dem här.

Jag satte mig och såg i nästa rum en bricka med 36 glas och på golvet fyra Veuve Cliquot i en isbalja.

Öfver torget kom Gustens skrifvare med böjd panna och dröjande steg. Han berättade att — gästgivaren i Applaberg fått landstingets enhälliga kallelse.

Tror ni *det* knäckte Gusten?

Å tusan! Han sträckte på sig, såg på mig med triumferande min och jublade:

— Se der känner jag igen mina käre, käre Brackestadsbor! De vilja ej vara af med mig en enda dag, och de ha i sista stund nödgat landstinget att öfverge min kandidatur!

Något om tid, tidsbegrepp och tidsanda.

En man behöfver alls inte vara snille, hjelte eller källarmästare för att bli millionär; det är nog om han blott förstår den tid, i hvilken han lefver.

I mensklighetens barndom, då äfven en bättre karl slogs med käpp och dinerade i gröngräset med lejon och tigrar, då gällde det att ta sig fram med egen styrka och talang; nu för tiden spekulerar en klok karl aldrig i annat än ångslupsaktier och nästans svagheter.

Att njuta hvad lifvet bjuder just i det rätta ögonblicket, det är den vises konst, ty allt är förgängligt, allt förfaller med tiden, t. o. m. en tre månaders vexel.

Här finnes så oändligt mycket skönt här i världen, men vid glädjen deröfver ligger alltid en vemodig tanke bakom och lurar; den tanken att allting blir gammalt, utom Lunkan, dårskapen och friherre Klinckowström.

Tiden har icke alltid lika värde. Då man rider på kapplöpning skulle det vara opraktiskt att hålla inne för att snyta sig, som annars är en sådan gammal vacker vana vid förefallande behof i sällskapslifvet.

Tiden är af många slag.

»Den gamla karolinska tiden» var när Karl XII med 8,000 man slogs med 80,000 ryssar och ett svårt urväder.

Den nyare karolinska tiden var när gamle Wallenberg funnit upp det nya, snart bortlagda guldmyntet karoliner.

Den nyaste karolinska tiden är på biljarderna nu om qvällarna, men den lånar sitt namn icke af Karl, utan af »Karolina».

»Toddytid» är klockan sex eftermiddagen.

»Fatalietid» är vanligen kl. 12 på dagen, men för den som har otur, kan hvilket klockslag som helst bli fatalt.

En hönas »liggtid» är tre veckor och socialisternas åtta timmar.

Om den som på sommaren öfverraskar badande damer, säger man att han kommer i »otid». »Otidig» funno äfven Malmöborna Janne Damm.

När städade tidningar skola oqvåda hvarandra, börja de alltid: »Den mycket ärade samtidan . . .»

När man skall till jernvägen, gäller det att komma fram i »rätt tid». Likaså om man är en ännu ofödd tvilling och ens mamma är kronprinsessa.

Mycket har tvistats om hvilken tid som är bäst: »den gamla, goda tiden» eller »den nya, upplysta tiden». Men nog kunna vi komma öfverens om att »middags-tiden» är betydligt styfvare än begge två.

Från naturvetenskaplig synpunkt märker man ebb- och flodtid, som i vattnet inträffa dagligen och i kassan oftast månadligen. De sista 28 dagarne af månaden är ebben å sistnämnda ställe vanligen svårast.

En af människohjertats många motsägelser är att ingen tid finna vi så ljust som »förlofnings-tiden» och ingen äro vi likväl så angelägna om att afkorta som just den.

Mången fattig karl önskar sig tillbaka till »medel-tiden» med dess mindre välordnade utsökningsväsen, men tillvaron af de många tiggarmunkordnarna visar att det nog fanns obemedladt folk äfven i medeltiden.

»Borgerlig tid» är den vanliga, simpla tiden, som klockan visar. »I grefvens tid» sker sådant som kommer väl sent och är synnerligen behöfligt. Sålunda kan man om högstsalig hans majestät Gustaf IV Adolfs afsättning säga att den skedde i grefvens tid, ehuru den hufvudsakligast verkställdes af en baron.

Bland märkligare tidsbegrepp är äfven den »eviga kärleken», som ibland går öfver på ett par dar, och »fick-lånen på ett par dar», som stundom bli eviga.

En halftimme kallas af en kypare för »strax» och af en älskare för »skillsmessans evighet». Är äfven kyparen kär i skänkröken, så betyder hans »strax» en hel timme.

För Skaparen och skraddaren äro tusende år såsom en dag och en dag såsom tusende år. Om skraddaren säger man rent ut att han ljuger på tiden.

En skridskokämpe och en tre månaders vaxel skiljas lätt från hvarandra derpå, att skridskokämpen löper fort

»på tid» och för vexeln löper tiden fort. I allmänhet kan man säga att långa ben och korta papper förkorta både afstånd och tid.

Människans utvecklingsperioder äro: tandsprickningstiden, skoltiden och förlofnings-tiden, hennes invecklingsperioder: lönlöshetstiden, svälttiden och smekmånadstiden, hennes afvecklingsperioder: tjänstemannatiden, konkurstiden och pensionstiden.

»Evigheten» är en tid utan både början och slut. En evighet, en skeppsgosse och en fläskkorf känner man därför genast åtskills derpå, att evigheten har ingen ända alls, skeppsgossen en blåbankad och korfven två tillknutna.

Den vandrande juden är evig och har därför inte heller någon ända. Af detta skäl sätter han sig heller aldrig, ty, mitt herrskap, hvad tusan skulle han väl sätta sig på? Nej, han bara går och går. och skiljer sig derigenom fördelaktigt från de klockor han säljer.

Då tiden är dyrbar och ofta det enda den fattige eger, är det ju helt naturligt att man gjort åtskilliga försök att mäta den. Adams klocka var Evas fikonlöfskjol. Han visste att hon behöfde jemnt en timme för att draperas framför någon vattenpuss, hvori hon speglade sig. Sedan infördes timglasen. Med uppfinnandet af vägguren och fickuren försvunno äfven dessa och brukas numera endast dels af en och annan nobisgubbe, som tar sig precis en toddy i halfimmen, dels af döden, som håller på det gamla och hvars kostym ej rätt väl lämpar sig för urficka. Men hans timglas är gammalt och skraltigt och måtte rinna på ett rasande lustigt vis, ty ibland låter han gamla, öfveråriga, lidande och blödande hjertan, som inte bättre begära än att komma härifrån, bida på sig år efter år, och så lägger han i stället sin kalla, knotiga hand så hemskt och grymt på unga pulsar, som springa af fröjd och svälla af lifslust och kärleksfullt klänga sig fast vid lifvet med hvarje atom.

Fruentimmersur gå sällan ordentligt. Klandra dem inte för det! Hvem vet huru pass rätt du sjelf skulle gå, om du finge frampicka hela ditt lif på ett så förtjusande ställe! Förr var det fint med slagverk på fickur, men det är bortlagdt nu. Dock kan man, när fattiga flickor få guldur af unga, obemedlade män, i alla fall mycket väl förstå hvad klockan är slagen.

Man må säga hvad man vill, så har likväl nutiden många företräden framför forntiden. Våra fäder behöfde veckor för att resa en väg, som vi nu tillryggalägga på några timmar; de kunde inte ställa sig vid en vägg och dra på en vef och tala med sina bekanta på ett snöre på hundra mils afstånd, och om de försökt att packa ned ljudet af sina vänners stämmor i en kappsäck, så skulle man grinat åt dem. Man pratar visserligen litet mera nu än förr, men man slåss mindre, hvilket är en gifven fördel för alla, som ha stora »slagytor».

Hvad jag tycker sämst om hos hela tiden, är egentligen den så mycket omtalade och olika bedömda »tidsandan». Den kräfver lysande skal der ingen kärna finnes. Den kräfver lyx och fina salonger, der älskande hjertan skulle vara tillfreds med hvarandra och betsade furubord. Den kräfver stor och hastig lön för ringa möda och hvälfver massorna upp till kamp för rättigheten att slippa arbeta två tredjedelar af sitt lif. Den gör arbetaren till arbetsgifvarens tyrann och barnet till föräldrarnes herre. Den har sitt rättvisa straff för stöld ur skåp och kista, men blundar för svindlaren som stjäl hundratusen under mask af »affär».

Har herrskapet någonsin sett den välsignade »tidsandan» ansigte mot ansigte? Hur ser den ut, hur är den klädd, har den rent prestbevis, är den ordentligt mantalskrifven? Den som har en sådan ofantlig magt, den som böjer alla nackar, lägger hedersmannens och skurkens händer i hvarann, skiljer hjertan och bygger murar mellan

dem som älska hvarandra, den uppträder väl med glans och prakt och lysande följe?

Nej, den måtte visst bara ha en af von Bergens astralkroppar, till på köpet osynlig. Kunde man inte rent af utfärda årsstämming genom psykiska sällskapet? Fordringsegare i boet finnas så många som människor på jorden, ty det finnes väl ingen, som inte den förskräckliga tidsandan gjort något ondt. Den borde åtminstone dömas till enkelt fängelse (utan rätt att sjelf välja arbete) i narrarnas hjertan, och inte få gå lös och förvilla sansadt och förståndigt folk.

En bit nutidsromantik.

Vår tids bruk och uppfinningar komma bland annat att alldeles omgestalta språket och bilderna uti novellen, romanen och dramat. Våra barnbarn skola ej längre försäkra hvarandra: »Jag blir dig trogen intill grafven!»; de skola i stället säga: »Älskade, den kaminhylla der din askburk står, skall aldrig bära kabinettsporträttet af en annan karlslok!» Man kommer ej längre att säga: »Älskling, du är som den värmande, lifgivande solen för mig!» utan man uttrycker det så här: »Hjertesnopp, så hett som du gjort det för mig, får jag det inte förr än i likugnen!»

Och med hänsyn till de många aktade skräddare, negrer och annat ärans folk, som nu tör tiden göra resor som fraktgoods, skall man ej längre säga: »Gustaf, det skulle vara ljuft att dela den minsta koja med dig!» utan man säger: »Gugge, jag håller af dig så jag skulle vilja resa i en packlår med dig till verdens ände!»

Om fem år kommer en snygg novellett att se ut på det här viset:

En himmel i en glaslåda.

Högt reste sig tornspetsarna på det slottlika skånska herresäte, der gymnasisten Kalle Svensson fått plats som informator; men högre stormade känslorna i ynglingens bröst. Vacker var gårdsplanen med sina blommande rosenbuskar; men vackrare den blonda fläta, som hängde ut efter den täcka ryggen på principalens femtonåriga dotter.

Han älskade henne, och deras känslor voro lika som två lungsotsbaciller; följaktligen älskade äfven hon honom. Han smög sig efter henne, troget som en trikotbyx efter en hjulryttares former, och när de tänkte på de hinder som reste sig mot deras förening, runno deras ögon som två vattenledningsrör; det ena i ett kök, det andra i ett brygghus.

Hennes pappa var rik och bar ett högadligt namn. Hans mamma hette Svensson och sålde svagdricka för åtta skilling kannan.

Nog tänkte de på ett Madigan-drama, men i parken fingo de inte vara ostörda så länge som medan de åto upp de obligatoriska smörgåsarna och drucko ur de två historiska halfvorna öl. All annan jord på gården var odlad.

I allt fall skulle dramat hejdats i sin utveckling af bristen på pistol; och på något billigt och välsmakande gift fanns inte tillgång.

På äktenskap var ej heller att tänka. Hennes pappa var så förskräckligt fördomsfull, och en småaktig lagstiftning har lagt sig i vägen för sjuttonåriga mäns äktenskapslycka.

En ljum sommarqväll sutto de två i parken, ljuft intrasslade i hvarandras armar och med munnarna så tätt intill hvarandra som en flugmenniskas skor intill ett cirkus-tak. De andades genom näsan och mådde som två

nyförlofvade bakterier i lungan på en punschdrickande operatenor.

När ändtligen deras läppar skildes, lät det som när en torpare går i ett kärr med ett par för stora träskor. Kalle grep med handen i bröstfickan på sin kavaj, tog fram ett papper, höll det under hennes ögon och hviskade:

— Vill du, Laura?

— Ja, Kalle, om det inte vanställer ansigtet för illa och inte gör för rysligt ondt, hviskade hon tillbaka.

— Älskade, det är inte gift; det är en fraktsedel. Läs!

Med af rörelse skälfvande läppar las hon: »Med bantåg från Sösdala station till Malmö jernvägsstation och emottagande af H. Friis för vidare befordran till Köpenhamn och P. Jensen, Lille Kongensgade 28, försändes följande: En låda glas» etc.

Frakten skulle betalas vid framkomsten.

Med kärlekens instinkt förstod hon honom. Prestens Gusten var Kalles vän. Innan sol gick upp följande dagen, smögo sig Kalle och Laura ned till inspektorsbyggnaden. Der stod en stor låda med påskrift: »Glas! Uppåt! Aktas väl för slag och stötar!» De lade två filter på botten, kysste hvarandra och klefvo i. Prestens Gusten räckte dem två halfvor pilsner med anmärkningen: »Förälskade tänka aldrig på sådant», och så spikade han till. Små borrhål för luftvexling hade förut anordnats. Så gick prestens Gusten till kusken och befallde honom å inspektorens vägnar att köra af lådan till stationen.

På en skakande arbetsvagn ilade två ömma hjertan, tillhöriga detta ej mindre skakande drama, fram mellan doftande klöfver och böljande sädesfält.

Ömheten spred sig så småningom öfver hela kroppen.

— Dyrkade, det är mig motbudande att tala om något så lågt; men... har du några pengar?

— En tia... aj!... som jag fick af... aj, aj!... mamma på min födelsedag. Än du då?

— Bara en och tjugofem! suckade unga Svensson och kände djupt den mindre bemedlade mannens underlägsenhet gentemot den rikare kvinnan.

Vid stationen var prestens Gusten, smög sig i ett obehagadt ögonblick fram och sa:

— Hur mår herrskapet?

— Bu . . . u . . . hus . . . sigt! flämtade Kalle.

— En skön morgon.

— Förtjusande, men utsigten är lite begränsad, sa Laura.

Allting har en öfvergång. Snart ångade bantåget i väg. En innerligare förening än Kalles och Lauras, låter inte tänka sig. De bokstafligen åto hvarandras andredrägt, som började bli tjock så att den kunde skäras med knif. De klubbade vid hvarandra som två nykokta bitar knäck, och kände sig gå upp uti hvarandra som två ansjovisar i samma burk.

— Puh! Älskling, tillåter du att jag försöker kränga af mig kavajen? sa Kalle.

— Genera dig inte! Jag har redan sparkat af mig skorna, sa Laura.

Famlande sökte hon hans hand. Store Gud! Han hade en knif i densamma! Förtviflad pressade hon sig intill honom och snyftade:

— Ångrar du, Kalle? Säg, vill du göra slut på ditt eget lif?

— Nej, bara på ölet, sa han, och i detsamma for korken upp.

Packmästaren i godsvagnen spratt till förfärad, och en dödlig blekhet for öfver hans pussiga anlete. O himmel! Hade det nu gått derhän? Hade han nu verkligen utbildad dille? Ensam i vagnen, hörde han ju sin favoritmusik: en kork smälla! Han hade supit mycket i sina dar. Hustrun hade gråtit och tigt honom att låta bli. Presten hade allvarligt förmanat honom. I goodtemplarlogen hade

han gått ut och in som barn i huset. Ingenting hade hjälpt. Men nu greps han af djup fasa; när han kom hem slog han ut både öl och brännvin, grät en hel dag och är nu öfvertemplar i Stehag.

I packhuset i Malmö hade våra kära unga vänner en svår stund. Svetten strömmade af dem, som af två bryggarrhästar, som man velat rida steeple cheese med, och Laura sa:

— Vänd dig bort eller blunda och anse mig inte för oqvinlig, Kalle; men — korsetten måste af.

— Älskling, då stöter du dig inte på om det skulle lyckas mig att krypa ur västen?

På ångbåten var kärlekens Gud dem nådig. Det var öfverfullt i lastrummet, så att »glaslådan» fick stå på däck. Friska brisar susade in genom borrhålen, ångaren brusade framåt, det vaggade behagligt och Kalle hörde från sin älskade flicka ett smaskande ljud.

— Min egen Laura, du gråter väl inte? frågade han orolig.

— Nej, Kalle, men du får inte anse mig för någon krass materialist; vid supén i går smusslade jag undan ett par smörgåsar och . . .

— Gif hit! Gif hit, dyrkade! Sjön suger.

Plötsligen skalf hon till i hans armar, hennes anletsdrag förvredos, hon darrade konvulsiviskt, hon vred sig hastigt bort från den förfärade Kalle och — nös.

Opvarteren, som stod strax intill och var i färd med att korka upp en half Carlsberg åt en patron från Hästveda, släppte både glas och butelj i häpenheten och sa:

— Ih, Gud bevara! Jeg troer vistnok der er liv i resetøjet!

Redan började man rifva i lådor och koffertar; men då kom en allvarlig svensk man, med mycket förstånd och föga hår och sa:

— Stilla, stilla mina vänner! Det är bara någon astralkropp, som känner sig klämd af en bärrem eller dylikt. Låt ni mans sakerna vara.

— Gud välsigne Carl von Bergen! Vi äro räddade! hviskade Kalle och drog en djup suck.

När ångbåten lade till, var det ett högtidligt ögonblick. Kalle torkade ångestsvetten ur pannan och suckade: »Så rädd har jag aldrig varit sen jag tog examen till femte!» Öfver liten Lauras små kinder rullade ett par varma tårar och hon mumlade halft omedvetet: »Gud, som hafver barnen kär...»

Så kom det högtidliga ögonblicket i tullen. Assistenten och vaktmästare kommo med hammare och fång.

— Stille, stille Pedersen! Hörde de inte at det klynkede lidt i Kisten?

(»Herre Gu...u...ud!» stönade Laura och borade in sitt lilla hufvud vid Kalles bröst.)

— Jo, jeg troer... Hvad fanden maa der være i den Kiste?

— Maaske er der nogen slags Helvedesmaskine? Vent lidt! Lad oss hemte en Mekanikus!

(Vår lilla hjeltinna började högljudt snyfta.)

-- Nej, det er Dyr! Dyr er det, ta' mig fanden! Maaske vilde, giftige Dyr... Lad os hemte to Karle fra den Zoologiske Have!... Aj, hvad er dog dette? To ganske unge, pene Mennesker?

Unge Svensson klef ut, lite skämsen och ansenligt derangerad i hänseende till toaletten. Laura höll igen locket med små söta, hvita, fina fingrar och skrek:

— Söte herr tullförvaltare, låt mej snygga mej lite först!

Der blef ett skrik och ett väsen. Polis och tullnärer sprungo om hvarandra och nyheten var snart ute i hela Köpenhamn.

Men allra värst sprang direktören för National. Han

kom till Toldboden med hatten på nacken och oknäppt öfverrock.

— Er desse de to, der have rejst hid i Pakkasse?

— Ja, det er.

— Hør, kom De hjem med mej, så skal De få ajustere Dem lidt og spise middag og være ganske rolig!

Hvad ville de göra? Engagementet var snart upp-gjort.

— Hør De Jensen. Løb hen og lad trykke store Plakater, at de to unge Svenske Mennesker, der havde rejst hid til Byen i Pakkasse, vil synge hver sin ganske lille Vise paa National i Aften.

Men samma qväll kom Lauras pappa och tog vård om ungherrskapet och slet med brutal hand bandet mellan två unga hjertan.

Och sen fingo de aldrig se hvarandra förrän Laura i elfva år varit gift med en hofjägmästare, och komminister Svensson i sju år med en tennjutarenska. Då träffades de händelsevis på en middag hos Svenssons biskop.

— Fru friherrinnan erinrar sig visst icke min obetydliga person...

— »Svensson?» Ah, låt mig se! Vi hade visst res-sällskap på en Öresundsångare en gång? Betydligt varmt. Var det inte?

— Jo... o... både varmt och trångt, fru friherrinna...

Hur man ska veta när man är kär.

Kärleken är en af de svåraste åkommor, som kan träffa en människa, redan derföre att man går uppe och hanglar och inte kan få läkarebetyg eller utdelning från sin sjukhjelpskassa.

Tjenstledighet kan man inte heller söka för kärleks skull. Tvärtom kan det hända att det snålas in på den ordinarie semestern, om ens förman har flygtärdiga flickor derhemma, som finna sig förbigångna.

Under sjukdomens första stadium äter man mycket mindre, magrar, bleknar och får extra kostnad för flytningen af banden i maggördeln.

Men tror någon att man får rabatt på källare för det! Väcker man förslag derom så rycker källarmästarn på axlarna och säger att den lilla besparingen på maten mer än väl uppväges af ökad kostnad för tvätt, enär förälskade af tankspriddhet alltid spilla sås på duken.

Obeständighet i kärlek klandras med rätta, men ofta misstager man sig på den saken. De, som mest före-
vitas slik opålitlighet, äro vanligen de allra uthålligaste i
sjelfva kärleken. Det är bara föremålet de ömsa emel-
lanåt. Jag känner en flicka, hvars hjerta var oändligt
ömt och godt och hade vaknat i livvets tidigaste vår, vid
femton års ålder, då det mildt men hastigt klappade mot
den trådslitna vapenrocken på en hjulbent officersvolontär
vid något halländskt rangregemente.

Och hon gaf honom en medaljonsberlock att hänga
i klockkedjan, och der stod graveradt: »Evigt din Hedda»
kring hennes porträtt.

Han har nu fem äkta barn med en bryggareenka.

Men hvad kärlek var, det begrep hon först när
der kom en ny pastorsadjunkt till staden. Det var en
enkel och allvarlig man, men när han känt henne i
fjorton dar, färgade han sitt röda hår, köpte gråa, ogud-
aktiga sommarkläder och beställde stöflar så spetsiga att
man skulle kunnat sticka hål på en skägginne med dem.

Detta är kärlek.

Men han kommer likväl att dö ogift och af grä-
melse, innan han blir nittiofem år.

Ty sitt första egentliga tycke fick flickan två år

efteråt för en färgerifabrikör, men den ende hon verkligen kunde sympatisera med var domkyrko-organist, fast en trävaruhandlande blef hennes lifs stora passion och en folkhögskollärare var den som först lät henne ana huru en riktigt upphöjd och innerlig känsla för en varelse af det andra könet kan fylla en qvinnas själ.

Men då hon sen skulle gifta sej med possessionaten Karl Andersson, log hon åt allt det der, och djupt in i sitt innersta väsens hjertfibrers atom-molekylers hänfödda darning kände hon så outsägligt klart, att för henne aldrig funnits, aldrig skulle finnas någon annan man i himlen och på jorden än just Karl Andersson.

Dock vill jag inte förneka att man kan misstaga sig äfven på kärlek. I sitt första stadium har den t. ex. mycken likhet med magsyra. Båda medföra sveda i bröstet, båda störa nattsömmen och båda bli värre af punsch.

För att få klart för sig hvilkendera plågan man lider af, skall man ta och svälja litet bicarbonat. Då sjunker magsyran undan för tillfället, men det gör inte kärleken. På den äro alla apoteksvaror förspilda. Att ge en kär människa recinolja skulle vara lika onyttigt som att bjuda en flodhäst på thé eller en distrikts-öfvertemplar på toddy. Nej, då är massage bättre.

Men äfven om bröstsvedan icke beror på magsyra, kan det vara förhastadt att tvärt antaga det den ovilkorligen skall vara kärlek. Det kan också vara en skjortknapp med trasig fot eller en hackelsepipa, om man är husarofficer.

Derför gör man klokast i att alldeles kläda af sig, ta en kall afrifning, skaka skjortan mycket väl och se om knapparna i vecket. Sitter svedan likaväl kvar så börjar saken bli betänkelig, och man bör då tänka efter hvilka af sina yngre qvinliga bekanta man senast varit tillsammans med, ty denna svåra sjukdom öfverföres all-

tid medels, smitta från en person till en annan. I ingen af de många upplagorna och olika editionerna af Robinson Crusoe talas något om kärlek, troligen på grund af brist på passande fruntimmersbekantskaper, och i den för öfrigt mycket romantiska historien om profeten Jonas sjöresa i hvalfiskens buk finns inte ett ord som alluderar på erotiska känslor, tydligen derföre att hvalfisken jemte mycket annat skilde sig från en vanlig passagerareångare äfven deruti att han inte hade så mycket kjoltyg som en akterstäderska ombord.

Om kärleksbacillens hemlif och hushliga förhållanden vet man inte mycket. Blixtrande ögon och flygande lockar skola vara svåra smittbärare. Små rosiga kinder sägas också vara mycket farliga, om de se aldrig så nytvättade ut. Äldre flickor hållas för att vara mindre vådliga, och några tro att värdshusflickor om fyllda fyrtio äro alldeles ofarliga.

Till en kärlek i våra dagar fordras nödvändigt en lefvande karl eller större pojk samt minst *ett* lefvande fruntimmer. Förr i verlden, då qvinfolk sannolikt voro sällsyntare än nu, skall det ha funnits en konstnär, troligen en sån der fänig »opponent», som förälskade sig i en flicka af marmor, och i »Hoffmans sagor» på kungliga operan såg jag häromåret en förälskad karl upptäcka att han var kär i en docka.

Men bland bättre folk ske nu för tiden aldrig dylika upptäckter förr än efter bröllopet.

När Tivanders flickor, Anna Pettersson, gift Norrie, och Teresina Tua reste i landsorten, uppträdde kärleksjukan epidemiskt. Man låg väl inte mellan lakan, men man lågade mellan kulisserna så mycket mer. Med Tua gick det slutligen så långt att hon för all den kärlekssmitta hon spridt, fick lof ge flere tusen kronor till ett barnsjukhus i Malmö. Derföre anse många kärleken för en barnsjukdom, hvilket dock är origtigt, ty inga äro en-

visare i erotik än gamla gubbar och något antyqverade aktriser. Det ligger nog mycken och djup sanning i hvad långa Hildur C. vid L:ska sällskapet en gång vid en glad middag i Vexjö sa till gamle konsul — g i — a, när han blef melodramatisk vid desserten och trodde att hon inte kunde hålla af honom för det hon var lite till åren: »Din tosing, vet, du inte att gamla hus brinna värst!»

Många hålla numera styft på »den fria kärleken». Bland bättre flickor i hyggliga hus föredrar man dock ännu den gamla friarekärleken. För min del ställer jag mig neutral, fast jag nog tror, att ska vi ha fri kärlek, måste vi också ha stora hittebarnshus.

Men liksom diagnosen vid alla andra sjukdomar är det viktigaste, måste man ock veta huru man skall kunna se att kärleken är af den riktiga sorten för att rätta kuren derefter.

För herrskapet ska veta, att somlig kärlek — och det är visst den mesta — är så beskaffad att den kan väl och fullständigt botas, om inte med annat så med äktenskap. Men svårare fall gifvas, då icke ens detta hjälper. Jag skall på denna obotliga art af åkomman angifva några kännetecken så att ungdomen må kunna taga sig till vara medan tid är.

Hvarje ogillande ord om den älskade förefaller att vara en lögn så svart som en mindre småstad under pågående prestmöte.

Hon är färdig att rasa af svartsjuka mot myggan, som slår sig ned att frukostera på hans öfverläpp, och han skulle vilja vara korksulan i hennes snedgångna sko.

Han afundas flugan som slickat hennes sockerbit, och hennes hjerta blöder vid tanken på att han möjligen kunde gå på en rakstuga der en flicka tvålar in.

Vid hennes sida smakar honom äfven den tarfligaste kroppkaka som om den vore prima gåslefverpastej, och i hans armar förefaller henne den grådaski-

gaste oktoberhimmel som om den vore draperad med ljusblå cretonne.

Hon skulle inte vilja vexla sig till den bildskönaste husarlöjtnant för en lock af hans afklippta hår, och om han finge välja mellan en liten tom sängkammare på femte botten, bara med hennes lindrigt solkiga kamkofta på en spik på väggen, och ett medelstort, nyrekryteradt harem med omstoppade divaner och nytvättade, underbara cirkassiskor af bättre familjer, så skulle han falla på knä med kamkoftan tryckt till sina af kärlek skälfvande läppar.

Den magraste, spädaste kalfstek, som hon låtit bränna vid, är honom kärare än ett fat läckra ostron, på hvilket icke hennes blick har hvilat, och när han skämtsamt blåser röken af en åttaörescigarr på hennes rosiga anlete, är hon gladare än om en annan karl skickade henne tjugofem kilogram utsökta parfymer gratis och själf betalt frakten.

Hennes röst är för honom den skönaste musik. Han kan brinna af längtan att Sigrid Arnoldson skall sluta en konsert, för att få komma hem och höra henne gräla på pigan, och en dubbelsextett af de osprucknaste mesingsinstrument, trakterade af erkänt framstående solister, synes henne som det afskyvärdaste ljud i jemförelse med knarrandet af hans nyhalsfulade hvardagspjexor.

Om hon väntar honom i den uslaste koja i Falsterbo, och vår herre bjöde honom på sommarnöje i himmelen, vägg i vägg med Sveasalens och Mosebacke sammanslagna varietéer, så skulle han bocka sig och säga: »Tackar ödmjukast, jag har redan hyrt!»

Och om han kommer traskande i spruckna galoscher, gråhårig och snusig, under en gammal blackig, trasig bomullsparaply, så sticker hon hellre jublande sin benzindoftande tvåknappshandske under hans gamle rödskiftande öfverrocksärm, än hon i sammet och juveler, med fraicha

gants de suède, som räcka henne till hakan, vräker sig i sidenklädd landau bredvid hvilken annan mansperson som helst på hela denna svekfulla jord.

Ja, mitt herrskap, sådan kan kärleken vara; men då är den, förstås, också obotlig, och tre månaders influensa är i jemnförelse med den sjukan som ett upp-torkadt kinapiller mot sexton kannor nysilad blåsyra.

Vattnets välsignelser.

(Goodtemplarföredrag.)

Mina damer och herrar!

Den stora plats i naturens hushållning, som Skaparen anvisat vattnet, fatta vi bäst då vi besinna att två tredjedelar af jordens yta täckas just af detta element.

Betänken blott, hvilka oerhörda skatter, hvilka fonder af lärdom och intelligens, som tillföras oss öfver hafven, hvilkas färdeväg ligger banad och slät, i stället för att man, der intet vatten finnes, måste först lura sin nästa att teckna aktier i en jernväg, som inte bär sig, innan man kan komma fram.

Men — kan någon invända — hafven kunde ju lika väl bestå af något annat, t. ex. af konjak.

Det skulle göra mig verkligt ondt om någon af herrskapet på fullt allvar komme fram med en sådan anmärkning. För det första skulle detta ruinera alla spritbolag, för det andra skulle vi goodtemplare då nödgas alldeles stryka alla sorters fisk från vår matsedel, och för det tredje ryser mitt hjerta då jag tänker på huru lätt en olycka kunde hända om man stode på akterdäck och

tände sin pipa samt i tankspriddhet råkade kasta tändstickan öfver bord. Då blefve ju hela oceanen en enda stor brylå, vet jag!

Tror ni Kolumbus hade upptäckt Amerika ännu, ifall oceanen bestått af konjak? Nej, han hade setat midt på Atlanten och groggat i denna dag och hvar halftimme ropat: »Steward, en bläcka till! Tids nog hinna vi fram till skojarpaketet i Chicago!»

Herrskapet skulle göra mig ett nöje och sig sjelfve en tjänst med att, så godt först som sist, afstå från hvarje tanke på att oceanen skulle bestå af idel konjak.

En af de skönaste, mest rörande vätskor i världen, tåren i en skön, oskuldsfull frökens ögon är af renaste vatten. Skulle herrskapet på allvar vilja att en verkligt älskvärd flicka gräte Cederlunds punsch, fläckade ned sina kläder och kanske misshandlades af en alkoholistisk pappa, för att gråta från morgon till qväll?

Det är sannt att det i religiöst hänseende heter: »Vattnet verkar det visserligen icke», men i politiskt hänseende verkar vattnet ganska mycket hädanefter. Den riksdagsmanskandidat, som bara dricker vatten, har efter detta de bästa utsigterna. En sup i valtiden är värre än en fläck på äran, och så lifvade goodtemplarne än äro för fanor och standarer, så får deras riksdagsmanskandidat aldrig »hissa flagg» på kindorne.

Vattnet är den bästa styrkedryck. En källarmästare kan visserligen bli så stark, att han t. o. m. luktar starkt, men en oxe är ändå starkare. Ett lokomotiv, som dricker ännu mera vatten, är starkare än en oxe, och oceanen, som dricker ännu mera vatten, är starkare än ett lokomotiv.

När vattnet faller droppvis från himlen kallas det regn. Äfven i denna form är det till rik välsignelse, ej blott för växtligheten, utan äfven för klokt folk som annars förstå att draga nytta deraf.

Jag skall tala om en liten historia för herrskapet. Det var en ung man, som höll en ung flicka mycket kär. Men den unge mannen idkade rusdrycker och därför var det aldrig någon välsignelse med hvad han företog sig. Han bjöd flickan på sherry-cobbel, pappan på punsch och mamman på kaffe med anisette. Se'n bjöd han dem allihop på champagne. Men Gud, som hatar rusdrycker, tillstodde aldrig att den unge mannen blef ensam med den unga flickan. Och så förlofvade hon sig midt för hans ögon med en logedeputerad från Karlskrona. Den unge mannen blef förtviflad och sköt sig strax derefter tre revolverskott genom hjertat, sedan han i breflådan lagt en liten artikel till »Reformatorn» om »rusdryckernas förbannelse».

Helt annorlunda, mina vänner, gick det med en annan ung man bland denne olycklige ynglings bekanta, som också älskade en ung, vacker och mycket rikare flicka, som han träffade vid en badort och hvars mamma till på köpet var död. Men si det var en hygglig yngling, som var absolut på allting och därför äfven i sin kärlek gick vattenvägen.

Han lade is i hennes mjölk och såg på henne med vattenblåa ögon, han bjöd på sodavatten och åt vattengröt hvar qväll. Han klef efter hennes krocketklot i de värsta vattenpussar och rodde ut henne på den lilla sjöns djupblåa vattenspegel. Slutligen en dag, då det regnade och himmelens vatten föll i strömmar, träffade han henne skyddslös ute i skogen och bjöd henne sitt paraply och sa henne huru mycket han älskade henne, så att hon blef rörd och ögonens vatten begynte spela. Nu är han en af de giftaste män i Skandinavien, rik och ansedd och har till skjortknappar diamanter af renaste vatten, hvarjemte han af sin svärfar ärft tre präktiga vattenverk.

För idkande af den vackra och uppfriskande simsporten är vatten fördelaktigast. Kung Fjolner försökte

visserligen att simma i sitt julöl, men det slog ej väl ut; och får man tro presterna ska' svafvel vara mycket plågsamt att simma i. I romaner har jag läst om folk, som »summit i ett haf af förtjusning», men de måtte visst alla drunknat, ty jag har aldrig lyckats träffa någon sedan han stigit i land.

Man talar visserligen om »olyckor å sjön», men aldrig om de otaliga gånger då vattnet räddar från olyckor, då en häftig storms vreda vågor hindrat en öm svärmor att per ångare ila i sin älskade mågs armar, då Atlanten hindrade England och Amerika att rusa ihop i Alabamafrågan, och då hafvet genom att uppsluka Faraos »resenärer» (profryttare?) räddade det ädla folk, hvilket än i dag förser kristna ynglingar med de dyraste lån och de vackraste flickor i världen.

Äfven de djupast sjunkna menniskor — de som begagna rusdrycker — kunna ej alldeles undvara vattnet när tratt skall sköljas, toddy blandas och handduk vätas, för att lägga på sjuka hufvudet om morgnarna när de kommit lite sent hem.

Jag mins ännu hurusom en man, den der hade vattnet kärt, härigenom blef räddad från att dödas vid en jernvägsolycka. Det var sista stationen före der tågen skulle drabba ihop. Vår vattuman sprang in i restaurationen och begärde »ett stort glas friskt källvatten». Det hade de inte. »Gick det inte an med lite konjak i stället?» — »Nej, inga rusdrycker! Vatten, vatten!» Medan han väntade, gick tåget. Hade han nu varit en konjaksupande drinkare så hade han gått med och varit förlorad, ty af den herre, som satte sig på hans hörnplats, fanns efter katastrofen inte mera igen än ett tändsticksfodral och en ihållig oxeltand.

Ja, man ser ofta hur försynen gynnar dem som hålla på vattnet. Två unge, arbetslöse, förtviflade män voro en gång i sällskap på Gustaf Adolfs torg i Stock-

holm. Den ene slank af till Hamburger Börs efter en konjak, blef kär i skänkröken, rymde till Amerika och blef der hängd för stöld. Den andre tänkte smita ned till vattenbutikken i Kungsträdgården. Herren var med honom så han fick båda benen öfverkörda och krossade samt tiotusen riksdaler af »Fylgia», med hvilka han kunde öppna en vinstgivande affär.

Men bäst af allt är att styft hålla på vattnet, om man vill bli riksdagsman. Goodtemplarne ha fått för sig att de nu rakt på egen hand skola sätta till andra kam-maren i Sverige.

Vore jag riksdagsmanskandidat skulle jag derföre ge tusan att babbla om tullar, rösträttens utvidgning, fosterlandets försvar och dylikt slarf. Nej, jag skulle blott till de ärade valmännens uppbyggelse qväda:

Vinets pris och ära andra fritt må sjunga
Och till konjak vända en förvillad håg;
Uppå vattnets spegel vill jag ljufdigt gunga
Och min tjocka korpus uti elfvens våg.

Fritt må andra supa tills de börja hicka
Och kring verlden bära spritförgiftad kropp;
Vid ett stilla rummel uppå sockerdricka
Blir man klar och redig i sin hufvudknopp.

När min nästa krokent larfvar hem i natten
Från ett stilla fülle i ett Bacchilag,
Uppå nattduksbordet en karaff med vatten,
Samvetsfrid i själ och slant i pung har jag.

Arma men'skor finna ofta högsta skatten
Uti lilla supen. Hvilken ynkedom!
Usch fy tusan, valmän, då är saft och vatten
Mycket, mycket bättre på förtorkad gom.

Punsch förderfvar magen, toddy sköflar kroppen,
Whisky är ett rysligt och förrådiskt gift.
Tacka vet jag varma, goda kaffekoppen
När i vinterkylan man skall ut på vift.

Mången riksdagsman, som Gud och pligt förgäter,
Har jag skådat när han sörplat vinkallskål.
Valmän, gode valmän, väljen mig, som äter
Mos och mjölk snart sagdt till hvarje middagsmål!

Rotmos är min lifrått och min kropp jag späker
Med den sämsta tjernmjölk, under det gudnäs
Gamle riksdagsmannen syndigt i sig vråker
Pudding utaf mærg med påtånd konjakssås.

Olycksfallsförsäkringsbolaget »Vestalen».

Vid ett flygtigt påseende förefaller det nästan som om assurancesväsendet skulle ha nått sin höjdpunkt nu. Man kan försäkra sitt lif och sin nyckelknippa, sina möbler såväl som sina armar och ben, och af tio obehag, som på en förmiddag möta den civiliserade människan, äro de sju försäkringsagenter.

Men det finnes ett gemensamt drag i all den der försäkringsverksamheten: den är mest till fördel för karlar. Inte tappa fruntimmer bort sina nyckelknippor, inte! Inte lefva de i sus och dus, kastas i en förtidig graf och kugga assurancesbolagen! Inte bruka de bryta armar och ben af sig och göra »Fylgias» direktörer grå hår och pungslå »Skandinavien»!

I fråga om damer är försäkringsväsendet ofta rent af ett bedrägeri. När man gör försäkringar med herrar, då väsnas man alldeles fasligt innan man får fram formulär och läkare och alla tillbehör och försäkringen blir laglig och fullt gällande. Men när man vill försäkra fruntimmer någonting, då lockar man ut dem i tysthet

och enslighet, på bakgator och strandpromenader, utsigtsberg och skogsstigar och hviskar och tisslar och tasslar och försäkrar allt möjligt; men bara i smyg, så att om olycka inträffar, är det alldeles omöjligt att få ut någonting på sådana der försäkringar. Brinner flickan upp, säger man att det är hon själf som tuffat på, och krossas hennes hjerta, så är det, Gudbevars, också hon själf, som burit sig ovålligt åt.

Jag känner flickor, som tagit försäkringar på femti håll, och inte fått ut ett enda öre.

Derför har jag tänkt att det skulle vara bra att bilda ett assurancesbolag bara för fruntimmer; och då damerna — de må nu säga hvad de vilja — anse det ogifta tillståndet som den största olycka, så skulle jag vilja assurera dem mot en ensam ålderdom. Bolaget skulle benämnas »Vestalen» — efter de klassiska fröknar, som aldrig själfva fingo flamma, huru mycket de än eldade på — och mot en viss årlig premie förbinda sig, att innan försäkringstagarinna ingår uti sitt fyrtiondeförsta år skaffa henne antingen en man eller en lifränta eller ett kapital att sätta upp en liten handel med eller nödig utrustning att resa till Japan och frälsa själar såsom qvinlig missionär.

Bolaget skulle försäkra mot det materiella obehaget af den äldre ogifta qvinnans ensamma ställning, vare sig denna vållats genom brist på egna personliga företräden eller yttre, våldsamma orsaker såsom arftagerskors bosättning i närheten, närboende unge mäns utvandring, pappors konkurs, mammors dåliga hvardagslynnen, yngre systers pianoklink eller plötslig stegring af priset å lifsmedel.

Det vore inte meningen att »Vestalen» skulle lemna ersättning för sådant evigt frökenstånd, som orsakats af förstördt rykte, oförsigtighet i yttre uppträdande, oqvinligt federationsfåneri, farande i luftballong, onykterhet, anstötlig klädedrägt, författarskap, uppror mot laglig myndighet,

morfinism, misshandel af föräldrar, pianon och pigor, eller annan last, som måste anses ha en afkylande verkan på unge mäns äktenskapskänslor.

Försäkring skulle inte heller gälla qvinsperson, som vore blind, enögd, näslös eller eljes i saknad af någon mera framträdande eller annars vigtig kroppsdel.

Men det är hårdt att en fattig flicka, som ser hyggelig ut, fått god uppfostran och sex nya klädningar om året, med stora uppoffringar besökt baler, brunns- och badorter, befitat sig om fin qvinlighet och alltid yttrat afsky för de kärleksteorier, som ställa alla fördelar på herrarnas och all risk på damernas sida; — det är, säger jag, synd att en sådan flicka icke på något sätt skall kunna materielt trygga sig mot följderna af det manliga slägtets känslolöshet.

Tillfalle borde äfven lemnas föräldrar att strax efter födelsen låta äktenskapsförsäkra sina flickor. Med hänsyn till den långa tid, under hvilken premier då komme att inbetalas samt den starka dödligheten under barnaåldern, kunde premien i så fall sättas mycket lågt.

Försäkringstagerskorna skulle klassificeras i sex afdelningar, beroende dels på utseende, förmögenhet och talanger, dels på deras anspråk beträffande äkta män. I fråga om utseende blefve klasserna: sköna flickor, vackra flickor, täcka flickor, söta flickor, snygga flickor och fula flickor.

För en skön flicka med förmögenhet och talanger, men som likväl vore hågad att för tids vinnande nöja sig med ofrälse infanteriofficer eller dermed jemförlig civilist, vore det måhända ingen affär att tillita »Vestalen»; men för henne skulle också premien för 50,000 kronors assurans kunna sättas mycket lågt, t. ex. till 75 öre i kvartalet.

Deremot torde en rödhårig och skelögd guvernant med smala armar och sin pappa på häkte för bedrägligt

bokslut, sin mamma stämd för lönnkrögeri och alla sina systrar på anstalt för sinnessjuka, få punga ut med en rätt snygg summa per år om hon vill assurera sig för yngre baron med slottslikt fideikommiss i Sörmland.

Så snart bara den nödiga statistiken hunnit utarbetas, skulle dock »Vestalen» inte behöfva rygga för några risker, huru betänkliga de än måtte synas. Man har ju alltid den chancen att vår herre skall kalla flickan till sig före de 40 åren, om ingen annan herre vill.

Hvarje försäkringstagerska skulle vara skyldig att hålla i reglementet för de olika klasserna föreskrifven redskap, såsom klädningar, hattar, småleenden och annan för den manliga likgiltighetens besegrande nödig attiralj i tillfredsställande skick. Fröken, som begagnade föråldrad snitt på kläderna eller korsett, som förlorat fasonen, skulle vara underkastad samma påföljd som husegare, hvilken saknar brandstege eller hvars spruta är i olag.

Till öfvervakande häraf borde anställas en riks-öfverflick-assurans-inspektör, som hade att tillse dels att den i reglementet föreskrifna redskap funnes och vore uti godt skick, dels att försäkringstagerska ej i brist på öfning låge af sig i kurtisfärdighet. De öfningar, han till utrönande häraf kunde finna sig föranlåten att anställa med den qvinliga ungdomen, finge ej såsom lättfärdighet anses.

Om försäkringstagerska finge emottaga anbud om äktenskap från en sämre karl än hon assurerat sig för, skulle hon genast derom göra anmälan hos bolaget med hemställan om den mellangift hon fordrade, för den händelse bolaget på detta sätt skulle vilja befria sig från framtida risk.

Lyckades deremot försäkringstagerska, mot förmodan, gifta upp sig öfver alla beräkningar, skulle det vara hennes ensak, och skulle hon inte behöfva ge tillbaka ett enda öre ens på en prins af det regerande huset. Dock

borde med tacksamhet frivilliga bidrag till bolagets tjänstemäns pensionsfond mottagas.

Skulle flicka genom mjölkkur, hafsbad, bleksots botande eller annorledes medels försynens omedelbara godhet så förbättras i utseende, att hon ansåge sig böra uppflyttas i högre skönhetsklass med thy åtföljande förminskade premier, skulle hon derom göra anmälan hos bolagets styrelse, som egde att genast beordra riks-öfverflick-assurans-inspektören till okulär besigtning, på hvars utgång saken finge bero.

Som det måste vara utsägligt bittert för en qvinna, hvilken i decennier hållit sitt varma hjertas portar på vid gafvel för en skolkande älskling, som hon aldrig får se, och bolaget väl gerna ville bereda någon lindring i en sådan oceanvid saknads upprörande tomhets hejdlösa qual, skulle hvarje fröken, som i femton år restfritt inbetalt sina premier, om hon så önskade, vara berättigad till en månads afgiftsfri förlofning med någon af bolagets yngre tjänstemän. Dock skulle det vara henne strängeligen förbjudet att medels svafvelsyra eller andra konstlade medel söka efter denna tids förlopp underhålla en känsla, som bolagets tjänsteman endast hyst på viss tid och å embetets vägnar.

Hade assurerad flicka ingått uti sitt fyrtiondeförsta år, utan att ännu så mycket som skymten af ett byxben visat sig vid hennes kärleksfulla aningars tröstlösa horisont, skulle hon ega att om detta vemodsmättade förhållandes faktiska befintlighet underrätta bolaget, som hade att inom fjorton dagar vid sina rättigheters förlust skaffa karl eller pengar till belopp som försäkringsbrevet innehölle, samt derutöfver ersätta henne allt hvad hon till läkare och medikamenter kunde ha utgifvit för botande af den kroppsliga ohelsa, hon tilläfventyrs kunde ha ådragit sig genom sin oförstådda trånads infernaliska qual.

Sedan den assurerade utqvitterat försäkringsbeloppet,

skulle hon inte vidare behöfva vara en hygglig flicka, om inte hon särskildt ville. Hon finge då både öfva midnattsmission och vittna i frälsningsarmén samt genom en liten äggtoddy då och då söka döfva ett såradt hjertas smärta.

Men om hon ännu derefter finge fatt i någon käck beundrare af mognad skönhet, borde hon vara skyldig att uppvisa och låta af gode män värdera honom, på det hans nettovärde måtte frändragas assuransbeloppet.

Så har jag tänkt mig bolaget »Vestalen». Menniskovänligt, rationelt, liberalt, billigt! Aktiekapitalet en million i aktier om tusen kronor stycket; full inbetalning vid teckningen.

Gubben Noach.

I tidens begynnelse, då medicinska fakulteterna i Upsala och Lund ännu inte voro uppfunna, och Karolinska institutet i Stockholm i brist på nödiga medel ännu inte ens påtänktes, funnos inga läkare.

Om man låg vid en badort och tyckte om en flicka, kom der då för tiden aldrig någon svartsjuk underläkare och förbjöd henne följa med ut och rida, segla eller springa enkleken.

Kurtisförhållandena voro också mindre invecklade då än nu, alldenstund brukspatron Adams söner, för att undvika förmögenhetens skingrande, lära ha gift sig med sina systrar.

Måhända skedde detta också i någon mån till följd af »brist på andra passande fruntimmersbekantskaper».

Jag har verkligen hört att Abel annonserade efter ett fruntimmer, men då han öppnade svaren, blef han snopen när i hvartenda ett låg en fotografi af hans egen mammas flickor.

Den tidens advokater förde ett hundlif, alldenstund släktförhållandena voro så enkla, att den allra styfvaste advokat inte skulle kunnat ta in något att tala om på arfsprocesser. Och brottmålen skötte vår herre sjelf, antingen det nu var frågan om att der stulits äpplen eller pojkarna slagit ihjel hvarandra ute i fårhagen.

Men det var inte det vi skulle tala om, utan om att på den tiden inga läkare funnos, brukade vår herre sjelf eller genom någon mera försigkommen engel ordinaera för menskligheten.

För Eva ordinerade han att hon skulle föda barn, för att skingra hennes tankar så han fick ha sina äpplen i fred, och Adam skulle "arbeta i sin anletes svett" (såga och trafva in sin ved sjelf, rensa i trädgården, skära hackelse o. s. v.), så att reumatismen skulle ge med sig, Adam hade nemligen lätt för att förkyla sig, för när det blåste, drog det alltid in i sidan på honom der retbenet fattades.

Så var der en possessionat, som hette Noach, om hvilken jag hört en liten täck, melodisk romans — herrskapet känner kanske också till den — deri särskildt hans lyckliga giftermål framhålles, så att romansförfattaren sjelf säger, att om här nu funnes fler fruntimmer af den sorten som fru Noach, skulle han inte gå ungtkarl en dag längre.

Också var det lättare att göra ett godt parti nu, ty inte allenast Eva Adams, född Refbensbjäll, utan äfven hennes döttrar och dotterdöttrar gingo på och födde barn som om de varit lejda, så att ingen hyggelig karl, som såg något ut och hade stadgad inkomst, numera behöfde gifta sig hvarken med systrar eller kusiner, hvilket förstnämnda sedermera t. o. m. blifvit förbjudet i strafflagen.

medan det sednare afrådes af alla läkare, helst om onklarna supit eller annars lefvat på ett mindre passande sätt.

Hvad hennes nåd Noach kunde i matlagningsväg, derom upplyser inte den oftanämnda romansen. Troligen var huset temligen bemedladt så att der fanns både hushållerska och kokerska. Frun var hufvudsakligast bra för törsten, ty det heter att

”hon gaf sin man dricka“.

Då för tiden ansågs detta ingalunda omoraliskt, ty iskällargoodtemplarne hade ännu inte upptäckt svagdrickats förfärliga, berusande egenskap. Tvärtom ansågs ett hus der man vid dryckjom företrädesvis slog sig på svagdricka, under det brylå, konjakstoddy och Cederlunds caloric endast undantagsvis förekommo, såsom ett jemförelsevis anständigt locus.

Men vi komma från ämnet.

Patron Noach fick snufva och kände sig illamående och telefonerade efter den erkeengel, hvilken fungerade såsom provinsialmedicus der i häradet.

Engelen kom flygande med sin instrumentlåda i byxfickan och ett mindre husapotek surradt fast under vingen.

— Hur är det?

— Jo, tack, det sliter sin tid. Lite förkyld; kan inte vara med i ordenskvartetten.

— Och hennes nåd och lille Jafet?

— Någorlunda bra. Men säg mig, hvart skola vi hän i sommar? Gumman styr sig inte hemma och Sem har bestämdt skrofler.

— Då vore Grennaforssa bäst; men här blir en så'n grufflig nederbörd i sommar att allting kommer att fördränkas. Patron, som har skog oköpandes, borde ta och bygga en ark, inte en så'n der som frälsningsflickorna di brukar, utan en sjöduelig dito, och så stor att hela familjen och drängar och pigor och ett par husdjur af

alla sorter kunna tagas med ombord. Sjelf blir ni naturligtvis kapten.

— Men herre Gud, jag är inte det minsta sjövan. Jag tycker jag känner mig sjösjuk på hemvägen hvar gång jag varit hos länsmannen på toddy, och då åka vi ändå bara öfver en bro. Och ingen af pojarna har gått igenom navigationsskola.

— Hvad tusan behöfs det när vattnet kommer att stå sina femtio meter öfver sjelfva Eiffeltornet! Det skrapar min själ inte emot nånstans; det blir bara att styra efter näsan och länsa undan för vinden.

Nå, Noach var rysligt rädd för att bli våt om fötterna, för då blef podagern alldeles galen. Och så räknade han lätt efter hvad han kunde spara in på fruntimrens toaletter, om di slapp resa till någon fashionabel badort. I Ramlösa skulle de klädt sig fina till hvar middag, men på arken kunde de sitta i trädgårdssoffor på däcked med en gammal sängfilt öfver axlarna. Bräder hvad som behöfdes lågo i redskapshuset, och fyrtumsspik tog han hos landthandlar'n på räkning till hösten då han fick sälja sin potatis till bränneriet. Och af engelen fick han så redig ritning och beskrifning, att torparne sedan smälde hop hela arken på sina dagsverksda'r.

Han skulle låta brackorna se att han kunde ha egen lustjakt rätt så väl som Dicksönerna, Gordon Bennet och annat gentilt folk.

När allt var färdigt, gjorde han ett stiligare stapel-löpningskalas för länsmannen och de andra grannarna.

— Hvad ska skutan heta, bror Noach? sa komministern i församlingen, som, kan veta, gerna ville tjena en femma på dopet.

— Hon behöfver intet namn, dä ä min själ ingen som tar fel, för ett sånt åbåke fins inget mer, sa gästgifvar'n, som var liksom lite afundsjuk.

Så tog det till att regna så skutan började lyfta

sig. Först med bakändan, eller som det heter på sjömansspråk aktern, så att grisarna ramlade ner i äggkorgarna och sedan sprungo omkring på däckets hundratals gulor rinnande bland borsten så att de sågo ut som skinka och ägg på en illustrerad matsedel. Och sen med lilländan, eller som sjöfolk säger bogen, så unga herr Kam föll pladask i famnen på svägerskan fru Jafet, så hennes man blef rasande och skrek: "Håll du dej te din qvinna, din drummel!"

Och när di se'n för förlig vind och styrbords hal-sar (eller hvad det heter) seglade ut i kohagen genom trädgårdsporten, var det redan så vått så länsmannen kröp opp på brandstegen och drog bakbenen väl inunder sig, och komministern stod på grindstolpen och skalf som ett asplöf och knäppte ihop händerna och sa: "För frukten på jorden låtom oss bedja".

Men Noach han stod i aktern på arken, bredbent och kavat i ny sommarkavaj och hvit panamahatt, och vifta med sin snusnäsduk och skrek:

— Akta dejså du inte blöter klöfvarne, bror kommissarie!

Men när di se'n hade seglat en mil eller halfannan, och tornet på sockenkyrkan försvunnit i djupet och det hela var som en ocean, och man inte såg annat än himmel och vatten och hattkullen på en marknadsjätte, då bleknade Noach och tittade utåt vattnet, och när han länge hade tittat, sa han med skälfvande stämma:

— Ta opp en pyts, pojkar!

Och de togo upp en pyts vatten, och Noach stack pekfingret i det och förde mot munnen. Men så kunde han inte för rörelse, utan räckte fingret åt pojken och sa:

— Är det sött eller salt, pojke?

Och Jafet slickade far sin på pekfingret och sa:

— Sött, pappa!

Då föll Noach på sina knän och jublade:

— Herre, jag tackar dig, då ä' vi inte utan toddyvatten!

Ombord på ett fartyg kallas alltid kaptenen för »gubben», äfven om han är en helt ung man. När man sjunger »Gubben Noach» får man därför ingalunda föreställa sig honom såsom öfverårig eller på något sätt lastgammal. Han var i sin bästa ålder, knappast femtio år, och lefde flott äfven då han inte seglade.

Då det heter att patron Noach var en »hedersman», är detta deremot något som bör tagas efter bokstafven. Och jag går så långt att jag påstår att de allra flesta, som nu sitta bakom lås och bom, skulle varit »hedersmän» äfven de, om de, likt Noach efter sin sjöresa, haft en sådan planet som den här till sin uteslutande disposition, utan influensa, rösträttsstreck och indelningsverk och utan grannar att gräla med.

När herrskapet Noach länge kafvat omkring på vattnet, tyckte de att tiden började bli långsmal. Gubben började längta efter en liten vira och damerna hade inte sett en modejournal på ett par månader.

Då släppte de ut en korp och tänkte: »Hittar han inte något att sitta på, så kommer han väl tillbaka». Men han träffade på den förgängliga delen af komministern och länsmanen, så han gjorde sig inte så brådtom tillbaks.

— Släpp ut en af Karlsborgsbrefdufvorna, mamma! sa då gubben Noach.

Och dufvan flög och flög, men hur det var kom hon tillbaka med ett blad i munnen. Och det bladet var »grönt», som många blad det äro ännu i denna dag, både morgonblad och aftonblad. Och när man tittade på det, fick man det intrycket att det måtte vara rätt torrt på jorden. Precis som när man tittar i en del morgon- och aftonblad äfven nu för tiden.

I detsamma skrapade arken emot nånting.

— Hur tusan styr du, Sem? skrek gubben Noach

och rusade från middagsbordet upp på däck med servetten om halsen och öglaset i näfven.

Emellertid gick herrskapet i land och dukade upp en liten dejeuner i gröngräset i stället.

— Nu skulle det va' famost med ett glas gammal bourgogne, sa' gubben Noach.

— Här har du svagdricka; vinet ä' slut, sa' hennes nåd och kom med en stor tillbringare.

— Tvi, jag säger som Bellman eller hvad han heter, att »svagdricka gör mej sjuk», tyckte gubben. Finns här inte vin så måste vi plantera.

Några sticklingar eller ympverktyg eller russinkärnor hade de inte till hands. Men landet var rysligt bördigt, så de togo på Guds försyn och stoppade på måfå ner en af Lacaves urdruckna buteljer i jorden.

Och så mycket fruktbart slam hade floden lemnat efter sig, att följande dag stod der ett vinträd, på hvars ena gren hängde en korg med två dussin buteljer af samma sort som man planterat, men fulla och väl korkade.

Man korkade upp och man drack. För mamma och pappa. För ett godt slut på resan. För länsmannens och komministerns minne och själaro.

Men för näringar och fosterland drack man inte, för eftersom man rådde om hela jorden, tyckte man det var så godt att slå sig på frihandel och flack kosmopolitism med samma.

Och när kalaset var slut somnade gubben Noach någorlunda genast, hvilket han också godt kunde göra, alldenstund han hvarken hade kokfru eller vaktmästare att betala.

När han vaknade följande morgon, stodo pojarna vid sängfoten och sa:

— Ack pappa, vi ha varit ute och försökt bilda

en bicycleklubb, men vi äro ensamma i hela världen; alla andra äro drunknade.

Då reste sig gubben på armbågen och kramade med båda händerna om sitt arma hufvud och grinade alldeles fasligt illa och sa:

— Inte alla, pojkar! Inte alla, för di förbaskade kopparslagarna ha också öfverlevvat syndafloden.

En fläck på ett qvinnolif.

Mycket cynisk bör man inte vara i skrift, och därför säger jag heller inte rent ut att en fläck på kläderna är värre än en fläck på äran.

Men hvad jag tänker, kan jag ju få behålla för mig sjelf.

Jag har ätit festmiddagar med herrar, hvilka endast haft den jordiska rättvisans sorgliga ofullkomlighet att tacka för det de inte dinérat bakom statens riglar och lås, uppassade at unge män med huggare vid sidan. Men de ha varit glada och sorglösa och klingat med landshöfdingar och generaldirektörer, grefvar och baroner, generaler och federationsmostrar; och ha de stulit tillräckligt mycket, så ha de t. o. m. fått dricka brorskål med dem.

Men jag har aldrig sett glädjen blixtra i synamentet på en ung, ädel man, som råkat få en half rapphöna på fracken, och en ung, ljuf kvinna får alldeles samma utseende när hon sörjer sin barndoms förlorade renhet, som när hon är rasande för lite rödvin på sitt klädningsslif.

Jag kände en fattig, föräldralös flicka, som hette fröken Constance Andersson. »Kände henne» är för lite sagdt; jag beundrade henne. Ty samme Gud, som nekat henne stenhus och depositionsbevis samt tagit bort hennes små käre föräldrar från denna tulltillkrånglade planet, hade gifvit henne en gudinnas växt, ett Labatts snörlif, en engels själ, ett barns fot och ett ansigte sådant, att den karl ännu inte var född, som kunde se på henne i två minuter utan att det började osa brändt i hans västfoder.

Hon var guvernant mot 300 kronor pr år. Men det gjorde detsamma, ty hon var så skön att hon fick anonyma klädningstyg af sin principal på julafton, jemte dem hans fru visste om; och kom hon in uti en butik och påtade med sin lilla parasollspets i disken och frågade hvad silkesammeten kostade, så blef bokhållaren röd öfver hela ansigtet och hviskade: »Femton öre aln.» Och der låg, för att inte säga lågade, något så nobelt i hennes väsen, att om hon också tagit på sig en äldre vestboitisk komministersdotters aflagda hvardagshatt och en kaffesäck i stället för vårkappa, så skulle hon ändå sett ut som om hon varit direkte nedklifven från himlen eller en parisertrouair.

Så blef der bröllop på egendomen för hennes elevs äldsta syster, och dit kom så mycket fint och förnämt folk, att när betjenten skulle borsta om morgnarna, fick han alltid hemta en nyskurad fyra kannors bleckhink från köket att ta alla ordenskraschanerna i, och der var herrar med titlar så långa att deras visitkort sågo ut som små barnlakan. Men alla blefvo de förtjusta i fröken Constance, och sjelfve brudgummen afstod från sjelfmord endast på den grund att han var oviss huruvida olycksfallsförsäkringsbolaget i så fall skulle utbetalt hans assurans till hans gamla mamma.

Vid bröllopsmiddagen var fröken Andersson näst

Juliennesoppan det appetisantaste af hela tillställningen, glad, spirituell, vacker, men ändå något blygsam, som hon var. Och en ryttmästare vid skånska dragonerna satt bara och funderade på hur han skulle kunna honette-ment slå upp med sin innehafvande fästmö, och en rik fideikommissarie från grannprovinsen, hvilken kommit dit i sällskap med en fågelhund och två stöfvare, förebar näsblod för att få stiga från bordet och skriva ett telegram till sin pappa med förfrågan huruvida fideikommissbrevet innehöll något särskildt förbud att befrynda sig med Anderssoners flickor.

Då, just då, spillde betjenten en stor, varm, fet, skinande, vällustigt ångande droppe sås på bröstet af fröken Constances ljusblåa sidenklädning . . .

Vansinnig af njutning störtade sig såsdroppen genom det himmelsfärgade sidenet in i nejder så hvita att de skulle komma en ung svan att blekna af afund.

Fröken Constance var en väluppfostrad flicka och lugnade den förskräckte domestiken med ett soligt leende, men hennes glädje var förstörd. Arma barn! För en guvernant med 300 om året är en ljusblå sidenklädning något högre och mera än ett klädesplagg; den är en epok i hennes lif.

Men ett ungt, oskyldigt kvinnolifs epoker och sidenklädningar skilja sig från hummer och lutfisk bl. a. derigenom att de njutas bäst utan sås.

De unga beundrande männen märkte icke såsfläcken, men de märkte den blixtnabba förändringen i fröken Constances lynne. Dragonryttmästaren suckade: »O ve! hon har ett ombytligt, skiftande humör; jag må så godt hålla i med min gamla Laura, som är ledsam för jemnan!» Detta sa han till sig sjelf, ty han höll inte vidare på samspråk med intelligenta personer.

Men den unge fideikommissarien höll i sig, han badade sig hela eftermiddagen i solljuset från den unga

lärarinnans vemodsfulla ögon, han irrade omkring i parken hela natten, och solen och ladugårdspigan funno honom tidigt följande morgon då han gick i allén och utbrast: »Constance, o Constance!»

Ladugårdspigans hjerta ve knade:

— Ä dä sin hynna harren söker, så ä hon i godt bevar inne te rättarns!

Uppe i frontespisrummet, på hvita, nymanglade lakan låg en ung, skön qvinna och begrät sitt förstörda lif.

Om en ung qvinnas andliga lif får moraliska fläckar går det väl ändå an. Vägen till deras utplånande genom ånger och bättring ligger ju tydlig och klar, och är ej mer än en.

Men om hennes klädningslif får såsfläckar är det mera inveckladt. De utplånas ej genom ångerns tårar. Benzin passar kanske inte på siden? Hvem vet om det inte bara blir värre med ammoniak? Fläckkolor äro humbug i nio fall af tio. Man kan få ångra om man använder sprit. Månne det inte bara bränner in sig ännu svårare om man lägger gråpapper öfver och pressar ofvanpå med ett strykjern?

Så klarnade det för henne, att hon hört sin principal skryta med sin utmärkt skicklige inspektor och särskildt nämna att han hade högsta betyget i kemi från Alnarp. Kanske han kunde hjälpa?

Klockan 6 på morgonen, då hon visste att han skulle vara uppe för att ringa ut folket, smög hon sig i lätt dräkt, med sjalett på hufvudet och det olycksaliga plagget tätt tryckt till sitt hjerta, ned till inspektorsbyggnaden.

När inspektoren, som var en bildad karl, hade Tegnér och Runeberg i praktband och naturligtvis älskat Constance länge, tyst och hopplöst, såg henne smyga sig ned mot det trefna tjäll der han ensam bodde, slängde han ned både smörgås och ölflaska i skrifbordslådan, tuggade ut

med förtviflans fart, tryckte handen mot sitt hjerta och jublade: »Ändtligen!»

En lätt knackning, och hon stod inför honom, förlägen och förvirrad, men ack så ousägligt ljuf. Hon sträckte händerna mot honom:

— Herr inspektör, mitt lif...

— ... kan kännas tungt i bland. O, jag förstår det! Ni, som i allt står så högt öfver dem deruppe, i en beroende ställning! Åh, tror ni inte jag fattar det! Tror ni jag sjelf hade tänkt mig detta lif? Nej, jag skulle blifvit juri...

— Ack, snälle herr Bergman, ni förstår mig inte. Det är en fläck på lif...

— En fläck på ert lif, Constance! Ah, de uslingarna, de ha då inte skonat ens er, så vän, så ljuf! Ha! desse »förnäme», de sköfla allt, som kommer inom deras krets! Men det ger mig mod att säga ut — stäng dörren, Jonas, ja visst tusan ska' ni köra hö! — hvad jag så länge burit på mitt hjerta. Blif min, Constance! För mig är ditt lif utan fläck. Lefver den lil...

-- Är ni galen, karl! Släpp mig! Vet ni inte skäms! skrek fröken Constance i yttersta förfäran och flydde som en tjufskytt för en skogsinspektör.

Deruppe vid verandan stod den unge, kärleksvarme fideikommissarien. Han såg fröken Constance och — bleknade. Sedan gick han med långa steg upp på sitt rum, kastade sig framstupa på sin säng och snyftade: »Åh, hvilken törnedring! Hon, som jag tänkte göra till Rutger Sabelbergs hustru, smyger ut i sjalett från inspektören klockan 6 på morgnarna!»

Arma Constance! Två goda partier hade den säsfläcken redan kostat dig!

Men det blef värre.

Den unga lärarinnans lynne var förstördt. Hon snäste sina små elever, hon hörde knappast när frun i

huset talade till henne, och mot den beskedlige inspektör Bergman var hon rent af ohöflig. Gud vet hvad som gick åt henne, men en dag gaf hon sjelfve principalen ett häftigt svar; det kom till en scen och hon flyttade.

På sin nya, mycket sämre plats packade hon upp det blåa sidenlifvet och försökte med benzin. Såsfläcken skiftade färg, men blef nästan litet större än förut. Sprit tog bort en del af färgen, men fläcken trufdes fortfarande. Ett ammoniakbad bekom honom inte vidare. Så skulle hon stryka in honom i ett gråpapper. Förut var han i omfång som en vanlig vasaorden, men efter den der strykningen blef han som en af de kraschaner kejsar Wilhelm 1890 gaf bort i Norge.

I full förtviflan hängde hon in såsfläcken i garderoben och började grubbla på om det verkligen var någon idé med att vara en hyggelig flicka här på jorden, när allt sammansvor sig emot en så der.

Men så läste hon i en tidning:

Kassera ej edra gamla kläder

innan ni försökt

Agapetus Klings konstfärgeri

i

Skrukeby.

Obs.! *De svåraste fläckar uttagas. Plaggen bli som nya.*

En hoppets stråle tändes i hennes själ. Hon skickade åstad den blå sidenklädningen, kjolen också, hon fick den åter med 12 kronors efterkraf; hon slet upp paketen och såg — ett snusbrunt, eländigt skynke med en mörk-brunare pladaska der såsfläcken hade haft sin varelse.

Då grät hon så förtvifladt, att hennes fru kom opp på rummet och sa:

— Har fröken förlorat sin mamma?

— Neej.

— Sin pappa då?
— Nej för all del, goa fru Larsson.
— Ingen af sina närmaste?
— Nej, jag försäkrar . . .
— Tillåt mig då säga, att då är en sådan förtviflan, som ni visar, inte naturlig för en ung oskyldig flicka, och mitt hus är inte något Magdalenahem, der man begråter sina felsteg. Jag beklagar er; här är ert betyg.

På flyttning till en gammal moster passerade Constance herr Agapetus Klings konstfärgeri i Skrukeby. Med flammande ögon och darrande röst började hon sin straffpredikan, slängde den snusbruna på disken och frågade honom om han hade något samvete.

Det hade han nu kanske inte, men i stället hade han ett hjerta i sin knotiga, koppärriga kropp, och det stod med ens i ljusan låga. Han beklagade hvad som skett, gaf tillbaka de 12 kronorna, erbjöd sig att ersätta tyget och frågade om fröken inte ville dricka ett glas saft i trädgården hos hans mamma medan hon hvilade sig.

Om två månader var Constance fru Kling.

Hon tog honom i förtviflan; såsdroppen hade förstört hennes tillvaro och krossat alla hennes förhoppningar.

Hennes nätter qväljas alltjemnt af envisa drömmar, som alla — gå i blått. Hon drömmer om charmanta blåa sidenklädningar, om att hon knäfaller vid ett brudaltare bredvid en dragonryttmästare i blå uniform, att hon gör sitt inträde i ett ståtligt fideikommiss-slotts blåklädda salong och att hon sitter i blårutig bomullsklädnings bakom en höstack och kysser en vacker, blåögd inspektör under högblå himmel.

Ljus och värme.

(Populär föreläsning.)

Utän ljus och värme skulle menniskan inte vara hvad hon är. Utän ljus skulle hon inte kunna se att läsa denna utmärkta bok; utan värme skulle toddyvatten och masugnar och brukspatroner höra till det mest orimliga man kan tänka sig.

Somliga kroppar sprida mest ljus. Af den sorten är svenska akademien. Andra åter sprida mest värme. Af den sorten äro de svenska prestdöttrarna. Men det finnes äfven kroppar, som sprida både ljus och värme. Af den sorten är solen, som är en s. k. himlakropp.

Solen är alldeles ensam i sitt slag; finns bara i ett enda exemplar, som inte står att få hvarken köpa eller hyra. Om sjelfva misstress Mackay, som är det förmögnaste fruntimmer jag vet (näst fröken Minna, som förmådde bära tjugo pund på bröstet) ville hyra henne för en soiré eller bal eller annan aftonunderhållning och ge hvad som helst, skulle solen nödgas svara att hon vore upptagen.

Om man får se flera solar på en gång, så betyder det, antingen att man ramlat utför en trappa, stött mot en knytnäfve eller frukosterat för starkt.

Solen liknar Sarah Bernhardts lefnadslopp deri att hon har fläckar. Men hon är rundare och fylligare än Sarah Bernhardt. I äldre tider skall solen ha fört ett mycket rörligt lif, enligt dåtida vetenskapsmäns uppgifter. Men så blef hon en gång så förvånad öfver det glänsande sätt, hvarpå judiske fältmarskalken Josua piskade upp hedningarna på den trakten der solen just då befann sig, att hon stod stilla som förnuftet på en riksdagsfarbror när han första gången kommer på kungliga slottet. Och

se'n har hon, som de flesta äldre personer, mest älskat stillhet och frid.

Om solens släktförhållanden vet man intet annat, än att i Stockholm lär finnas en samling herrar, som kalla sig »Solens bröder»; men de måtte visst bara vara halfbröder, eftersom de lysa mest om natten, men solen bara om dagen, undantagandes i Norrland, der hon vissa tider lyser dygnet om, för det hon inte törs lemna patronerna ensamma utan uppsigt i skogarne. Och så kallar sig äfven kejsaren af Kina för »solens broder», hvilket jag också tror han är, enär de ha vissa slägtdrag gemensamma. Lika snedt som det kinesiska majestädet tittar på sitt trogna folk, lika snedt tittar solen på svenskarne den kallare årstiden. Då härtill kommer att solens kinesiske broder äfven kallar sig »månens kusin», följer häraf att äfven solen och månen sins emellan äro kusiner, kejsaren af Kina och herrarna i »Solens bröder» köttsliga syskon samt oftanämnde solbröder och månen äfven sins emellan kusiner. Det är väl derföre de mera framstående af nämnde herrar bära sin kusin månens porträtt i nacken.

Solen skiljer sig från de många människor, hvilka också vilja försöka »stiga upp som en sol», hufvudsakligast derigenom att *hon* aldrig »faller ned som en skinnpels».

Jag känner ingen, som någon längre tid vistats på solen. Klimatet lär inte passa oss; der skall vara grufligt varmt, och komme man dit i pels och yllekalsonger, blefve man bestämdt hållen för en tosing. Också sjunger Sehlstedt mycket riktigt:

»Hvad det skulle bli för skratt och väsen,
om man komme i galoscher dit!»

Fast solen numera inte rör sig sjelf, har hon dock förmått röra biskop Tegnér till en solsång, som är mycket vacker.

Gamle kapten John Ericsson grubblade på en solmaskin, som skulle utveckla kraft och draga snälltåg och

koka bränvin härnere på jorden. Men den maskinen blef aldrig färdig; solen ville inte foga sig efter kaptenens anordningar. Man måste vara minst judisk fältmarskalk och slagskämpe för att kunna kommendera solen. Vill en simpel löjtnant eller kapten bråka med himlakropparna, så får han nöja sig med de tre stjernorna på sin krage och på sin konjaksbutelj. Så framt han inte är grefve eller baron och löjtnant vid Svea lifgarde, i hvilket fall han möjligen kan försöka med en stjerna vid kungliga operan.

Af jordiska tillställningar för åvägabringande af ljus och värme, äro Vestas heliga eld i forntiden och Stockholms ångkök i nutiden mest berömda. Vestas eld fick aldrig någonsin slockna, hvaraf man kan sluta, att folket der i trakten på den tiden måtte haft bättre om ved än om strykstickor. I Vestas kök såväl som i ångköket hängde alltihop på, att den som skötte elden var alldeles oskyldig. Men så befanns det att vestalen gått och förlofvat sig och fått en liten gosse, och att ångköks-Olle var skyldig kronor 11,58. Sen trodde ingen på deras oskuld längre, hvarken Stockholms rådhusrätt eller Roms. Ångköks-Olle skickades till Norrland och vestalen till schavotten eller murades in lefvande i borgmästarens potatiskällare, hvilket jag tycker var nog strängt, bara för det hon låtit elden på gudinnans spis slockna. Måtte tusan vara köksa hos en gudinna, som är så knusslig med tändstickorna!

Trots vår tids smak för det antika, finnas f. n. i Sverige alls inga vestaliska jungfrur. Detta kommer sig dock icke af någon brist på oskuld hos våra dagars fruntimmer, utan dels af att alla tillgängliga och lämpliga jungfrur längesedan blifvit fröknar, dels af de höga vedprisen, hvilka inte skulle tillåta en eld som aldrig finge slockna. Och eldade man med koks eller torf, kunde gudinnan bli stött och vestalen sotig.

Af märkligare ljus ha vi: »det ljus, som strålade mot honom ur hennes safirblå, undersköna ögon»; »det förfärande ljus, som vid denna gräsliga upptäckt spred sig öfver hela det nät af intriger, i hvilket den unge mannen såg sig ohjelpigt insnärjd»; »de strålande ljus, som i den signade julekväll sprida sitt fagra sken genom skimrande fönster i kojor och palats och stämma sinnet till andakt och rörelse» i små landsortstidningar åtta dar före nyårsprenumerationen. Vidare ha vi grenljuset, som dryper och osar och har lika många grenar, som det finns barn i familjen; familjeljuset, som gnäller och själfsvåldas och har lika många beundrarinnor, som det finnes tanter i familjen; lärdomsljuset, som snoppas af universitetsfakulteter och konsistorier, samt det elektriska ljuset, hvilket är bra för anläggarna, för blindfödda och för älskande, som godt hinna ta sig en afkyssning midt på torg och öppna platser medan detta utmärkta, förtjusande, nyckfulla ljus emellanåt hvilat sig lite.

Eldsolyckor, mot hvilka samtliga nu existerande brandstodsbolag kommit öfverens att inte meddela försäkring ens mot förhöjda premier, äro: en fattig ynglings brinnande håg för studier; en ung teknologs lågande kärlek till en telefonfröken, konstens heliga eld vid i landsorten kringresande teatertrupper och elden ur blixtrande kvinnoögons spelande batterier.

Deremot finnes intet juridiskt hinder för att brandförsäkra sitt cigarrlager och sedan sjelf röka upp det; men om man derefter kommer till brandförsäkringsagenten och vill ha ersättning, blir man häktad för mordbrand; en inkonsequens i lagstiftningen, hvilken jag framhåller till herrar riksdagsmäns behjertande.

Det är svårt att tänka sig, hvilka genomgripande följder det skulle ha, om menskligheten plötsligen beröfvades elden, hvilken såsom tjenare är ofantligt bra, så

skadlig han än kan vara för krutfabriker, fartyg eller trähus, öfver hvilka han fullständigt blifvit herre.

Till en början skulle sodavattnet stiga ohyggligt i pris, ty då skulle naturligtvis alla menniskor dricka grogg, när de inte kunde få något toddyvatten.

Alla, som nu ha sitt bröd vid brandkåreerna, finge svälta ihjäl, och våra barn skulle aldrig i lifvet förmå att bilda sig någon riktigt klar föreställning om rökt skinka.

Raskheten och hjeltetmodet skulle sjunka sjuttiofem procent hos menskligheten i brist på eldsvådor; mörkpudding med brinnande sås skulle blifva en saga, och efter någon tid skulle man börja tvista om brylåns förhistoriska tillvaro, liksom nu om lindormens.

Skalder och romanförfattare finge ett fasligt jobb när de ej längre hade »den husliga härden», »den flammmande kaminen, i hvilken hon med tårfyllda ögon kastade det gulnade papperet, det sista minnet af honom, hvars bild ingen tid, ingen sorg förmådde rycka ur hennes själ»; »ljungeldarne, som korsade hvarandra på den öde slätten och kommo henne att krypa tätt, tätt intill hans sida», o. s. v.

Noga räknadt, skulle verlden aldeles dö ut af brist på eld, ty ingen kunde ju hvarken gifta eller förlofva sig, när guldsmedsyrket upphörde på grund af omöjligheten att smida kallt, och inga förlofningsringar kunde erhållas.

Alltså, mitt herrskap, äro eld och ljus nära på lifsvillkor för den civiliserade menniskan. Hurudant skulle väl lifvet vara i en enda evig, kall, mörk tunnel, der man räddningslöst sprunge i famnen på sin skräddare och riskerade att, skälfvande af lidelse, slå armen om lifvet på sin egen svärmor!

Det är endast att önska, det assurancesbolagen fortfarande må skötas liberalt och att inte den kitslighet, som visat sig i ett och annat utländskt bolag, må gripa omkring sig här.

Nog vore det hårdt att t. ex. inte få ut assurancesbeloppet för sina uthus, därför att man blifvit öfverbevisad om att der ha förvarat ett par allt för eldiga hästar, eller att gå förlustig ersättningen för sitt uppbrunna lösbo, därför att deribland händelsevis råkat befinna sig en svägerska med eldrödt hår!

Lifvets fagraste ljus gömmes i kvinnans öga, dess bästa värme i kvinnans bröst. Mången vilsen vandrare har det ljuset hejdat vid fallets brant, mången förfrusen ande har den hjertevärmen tinat upp. Och om du på din väg genom lifvet möter en man, som aldrig lyckats komma på lifvets solsida, som alltid sett sin bana mörk och dyster; men som likväl bär ljus i blicken och värme i barmen och tron på det goda i hjertat, så kan du tryggt leta orsaken i den ljus- och värmekälla uti kvinnogestalt, hvori skaparen af all himmelsk och jordisk eld gömt något af sitt eget jag, så behöfver du endast spörja: *Où est la femme?*

Jupiter Pluvius inför rätta.

(Den våta sommaren 1890.)

Alltsedan blidvintern 1884, då mamma Jemmerling inför rätta kallade och stämde den erkekanaljen Filurius Bore för uteblifven slädförehållning, ha både Olympens och Valhalls gudar haft det någorlunda beqvämt.

Det förstås att jag då alltid undantar den arme Bacchus, hvilken får slita en hund hvarenda söndags eftermiddag då alla rikets goodtemplare komma ihop och nedsvärta honom på det argaste och påstå att han har två procent — vanlig upp- och afskrifningsränta — i sjelfva svagdrickat.

Men för öfrigt ha gudarne mått temligen bra. Och gudinnorna sen! Minerva har fått sig ett nytt tempel i Göteborg, och Venus får göra precis hvad hon vill, det väcker ändå alltid folks allmänna gillande. Hon lockade en kronprins, gamla gifta karlen, att skjuta sig tillsammans med en ung, antagligen mycket hygglig flicka af bättre familj, och hela världen tyckte att det var rysligt stilig. Hon förmådde ståltrådsfröken Madigan att traska ut i en hage och dö för kärleks skull i sällskap med en gift husarlöjtnant och två urdruckna öflaskor, och alla människor tyckte det var rörande.

Men nu har Jupiter Pluvius, hvars liffsuppgift är att vattna säd och klöfver, fukta blommornas kalkar och hålla vattendragen i ordning, öfverskridit sin befogenhet och i sex veckors sommartid låtit både de fromma och de ogudaktiga traska under paraply, så att uppifrån kan man knappast känna dem åtskills.

Derföre hade han också blifvit instämd inför en centralt belägen häradsrätt, att stånda till ansvar för åtskilliga förseelser. Den mycket unge notarie, hvilken, så långt hans smala person det medgaf, sökte bekläda domarestolen, utbrast:

— För in den anklagade!

Tingssalens dörrar öppnades, det dånade som om sjelfva Trollhättan skulle klifvit på, och hans magnificens Jupiter Pluvius spatserade in med klibbiga guttaperkaloscher, snufva, uppvikna byxor, regnkappa och ett stort paraply, utför hvilket vattnet strömmade.

Häradstjenaren hemställde, huruvida inte vällofliga rätten lopp fara att drunkna, men allmänne åklagaren trodde att rättegångsförhandlingar här i landet vanligen i sig sjelfva äro så torra, att det hade ingen fara.

Då sa' notarien:

— Ni är herr Jupiter Pluvius, den der ock regnguden kallas, född af hedniska föräldrar i den s. k. Olympen

före den kristna tidsräkningens början och nu på resa i Sveriges landsort för utprånglande af edert långsamt rusande fabrikat?

— Precis densamme, herr häradshöfding, sa' den tilltalade och bockade sig så det sa »smack» om honom.

Domaren: Till en början får jag då fråga om ni ångrar edra otidiga utgjutelser, som pågått i fulla sex veckor? Till och med den styfvaste riksdagstalare kan fullständigt utgjuta sig på två à tre timmar, och ni har hållit på i ett tusen åtta. Ni har fördränkt hela naturen i vatten; sjelf är jag, som ni ser, långt ifrån torr bakom öronen.

Herr Pluvius: Det rår jag inte för; det kommer sig inte af regnet, utan af svenska landtdomares ovana att ständigt ta tjänstledighet och låta pojkar sköta embetet.

Domaren: Tyst! Hvad har målsegaren, kyrkovärden Larsson, att säga?

Larsson: Joho, ja' yrkar ansvar å ersättning å homen der för hundrafemti stackar klöfver, som han rent förstört för mej mä sett förbaskade squalande natt å da. Då har vatt som te å gå unner en qvarnränna hele sommarn.

Domaren: Huru skamligt! Anklagade, hvad har ni att anföra till ert försvar?

Herr Pluvius: Joho, hade jag inte fuktat på i våras, så hade alls ingen klöfver vuxit. Jag ska lemna kostnadsräkning på alla välgörande skurar vid tingets slut.

Domaren: Hvad har förre öfverste högst värdige distrikt-stortemplarn Jönsson att säga?

Herr Pluvius: Nej, nu går det för långt, ha sjelfve goodtemplarne fått för mycket vatten!

Öfvertemplar Jönsson: Jaha, man kan få för mycket äfven af det goda. I sjöar och vattenledningar har jag alls ingenting emot den anklagades vara. Kolsyradt och på flaska gör vattnet människorna mycket lyckligare och bättre än den usle konjaken, den herren förderfve, och

i förening med hallonsaft, är det en välsignelse för människors barn. Men betänk, herr domare, att i sex veckors tid inte kunna hålla nykterhetsmöte utomhus eller bekriga spritdjefvulen i skog och mark, utan att känna regnet sila sig ner utefter ryggraden! Ho tror vår predikan om vattnets välsignelse, när regnet dagen igenom piskar hans kinder vid midsommartid! Hur kan en människa, som huttrar i våta kläder, förstå att vatten är nyttigare än en sup! Ack, herr domare, det har varit ett fasansfullt toddyväder hela sommaren. Jag yrkar å vår ordens vägnar strängaste ansvar å herr Pluvius och kontant ersättning för alla de arma själar, hvilka i sommar utropat: »Fy tusan, hvilket ruskväder! Kom, så ta vi oss en knaber!»

Herr Pluvius (förtviflad): Också vattumännen ex professo emot mig! Jag är förlorad!

Domaren: Så ha vi förre skräddaregesällen August Palm. Hvad har Palm för yrkande?

Palmen: Jo, det skurkaktiga storborgaresamhälle har ännu inte byggt socialdemokraterna några shtore samlings-saler, utan vi samles ute i marken när det schall vara riktig fint. Men proletariatet är så olifvadt i regnväder. Det vill inte göre strejk, det vill inte göre revolution, det vill inte schramle pengar, det vill ingenting när det shtår och friser i regnet. Den bagarestrejk hade villat gå helt annorledes i solsken. Jag yrkar allmän rösträtt och normalarbetstid af en half timme per vecka åt herr Pluvius och lika fördelning af regndagar öfver hela jorden och tvåtusen kronors ersättning åt den daglige »Socialdemokrat» för förlust på lösnummerförsäljning.

Nu stormade der fram efter hvarandra: två aktörer, som ville ha ersättning för en förstörd skönhetstäflan, värdarne på alla rikets utvårdshus med söndergråtna hustrur, tomma kassalådor och utblottade barn, några hundra qvinliga frälsningssergeanter, som ville ha femti öre stycket för ett större antal själar, som de skulle kunnat

fånga i vackert väder, men som alls inte vågat sig ut i rusket. Blott allra längst ner i tingssalen stod en figur med lugnt och belåtet ansigte.

Domaren: Hvad yrkar ni?

Den lugne herrn: Guds välsignelse åt den tilltalade.

Domaren: Min herre är säkert andligt sinnad?

Den lugne herrn: Nej, men jag är paraplyfabrikör.

Domaren: Ja, då ha vi visst ingen kvar mer än fröken Rosenqvist. Se så, gråt nu inte så förskräckligt, snälla fröken! Här ska' nog skipas rättvisa, och den anklagade saknar ju inte tillgångar. Har ni fått snufva i fukten? Bara ut med hvad ni har på hjertat!

Fröken Rosenqvist (under strömmande tårar):

Ack, herr domare, hör hvad jag lidit
Af herr Pluvius' ständiga dugg!
När som Maj hade ändtligt framskridit
Kysste pappa min krusiga lugg
Och sa: "Juni en kurort jag egnar;
Och vill hoppas det ej mera regnar!"

Och jag kom så förtjust uppå tåget
Och var söt i min kornblåa drägt.
Alla badortens herrar di såg'et
Och ren kände en kärlekens flägt.
Men en blick de knappt hunno mig egna
Förrän grufligt det började regna.

Molnen veko och sommarsol lyste
För en endaste flygtig minut.
Paraplyklädd notarien myste:
"Ack, min fröken, kom, nu gå vi ut!"
Men herr doktorn å embetets vägnar
Sade: "Kors, ser ni inte det regnar!"

Så, när halfva sejouren var gången,
Med en löjtnant i skuggrik berså
Jag i ljufvaste bojor var fången
Och förklaringen väntade på.

Men när bäst jag åt himlen mig fågnar
Hörs ett skri ifrån jorden: "Det regnar!"

Jag mitt vidriga öde höll stången
Och mig sjelf nästan jemt under tak
Med assessorn i läsesalongen,
Ty han delte min ensliga smak.
Men när just han sin hyllning mig egnar
Kom en flock, som skrek: "Usch, hvad det regnar!"

Nu, herr domare, fastän begåfvad
Med talangens och skönhetens lott,
Står jag ensam, förrädd, oförlofvad
För det vädret har varit så vått.
Må den lag, som städs oskulden hägnat,
Mig upprättelse ge för det regnat!

Herr Krikonqvists kondition.

Herr Krikonqvist reste på tredje klass och stora förhoppningar. För öfrigt reste han också på Klöfdala—Skrukeby jernväg.

Han var på rekommendation af gamle rektorn antagen att under sommarmånaderna planta vett och kunskap i baronens i Skrukeby pojks. Vi säga bara »baronen», ty fast Skrukeby stad räknar 2,500 invånare, är blott en af dem baron. En annan är friherrinna. En tredje skulle bli herr Krikonqvist mot femton kronor i månaden och allting fritt.

Hans kappsäck och hans hjerta voro lätta, och han hade inte varit student i mera än fem veckor, och han kunde inte vara ensam i tio minuter med en ung kvinna

mellan femton och fyrtiofem utan att misshandla sina mustascher och försöka att »göra dom galna i sej».

Han hade mörka ögon och blickade vildt och varmt omkring sig utan att fråga det bittersta efter huru det tog. Han hade post-elev-frökens i Klaseby röda hår i en medaljong, han hade fått smörj af den svartsjuka bod-drängen, som brukade gå till majorens Lena, och han förundrade sig hvar morgon han såg, att den ännu rätt unga sadelmakareenka, som gaf honom mat för trettio kronor i månaden, stod frisk och sund i salen, när han kom till frukost, och inte hängde i ett segelgarn på sängknappen för hans skull.

Om han träffat Don Juan i dennes klangdagar, skulle han varit beredd att försäkra, det denne icke förstod sig på fruntimmer hälften så bra som han sjelf, och om der fanns en yngre kammarjungfru hos baronens i Skrukeby, så var han fast besluten att hon skulle komma att öka fosforkonsumtionen der i huset under hopplös tillbedjan.

Men der fick han vara försigtig, ty han hade sport att baronens skulle vara mycket fint och rysligt allvar-samt folk.

Tankfull som Kolumbus när han första gången såg hustaken i Newyork, blickade herr Krikonqvist ut på Ljunghems perrong och såg en rätt ung, enkel dam i bomullsklädning och halfhandskar styra kurs rätt på hans kupé. Innan hon ännu väl kommit upp, hade han börjat att gno med de arme mustascherna, och hans ögon kastade gnistor som när man stryker en barnlös enkas ende, fete katt avigt mot håret i skymningen.

Hon kom dock oskadd förbi honom och in i ett hörn, men der slungade han mot henne ett leende så varmt, att hon ögonblickligen fick lof öppna fönstret på vindsidan. Och sen gjorde han »sittande bugning», som han lärt i dansskolan af gumman Häggman och sa att det glädde honom att se en lefvande varelse till der i

vagnen, för han hade börjat tro att folket utmed Klöfdala—Skrubebylinien var emigrerad eller satt hemma och hade lagsökning och difteri hvarenda en.

Hon sa ingenting, men hon log och visade ett par stycken tandrader, mot hvilkas hvithet nyfallen snö skulle sett ut som en lokomotivförarens kavaj mot en nystruken bomullsstrumpa. Han skrufvade sig intill henne med samma passion, som en ungstut söker gärdesgården i hårfällningstiden, och sa:

— Får jag den lyckan att länge njuta af ert sällskap?

— Det vågar jag väl knappast hoppas, sa hon och tittade skälmaktigt på honom.

— Det drar väl inte på er?

Hon låtsade som om hon inte hörde.

— Om jag tordes erbjuda er min regnkappa, i fall ni vill hvila en smula?

— Nej, jag tackar.

Han teg och satte sig att glöda som en flyttbar kamin till 40 kronor.

Vid nästa station vaxlade han ett par af rikets mindre skiljemynt mot en strut smultron, satte sig midt emot henne, kastade henne ännu en ljuf blick midt i ansigtet och sa:

— Törs jag presentera några blyga skogens barn, som längta att få kyssa sina skönare systrar på edra läppar?

— Nej, hör ni, jag har aldrig hört talas om slägtmöte i en jernvägskupé.

— Min nådiga är så näbbig. Tillåt mig fråga om ni är guvernant?

— Har er egen lemnat er i sticket?

Han insvepte sig i sin värdighets mantel, suckade och satte sig att betrakta utsigten. Så rörde hon litet på sig.

— Ursäkta, är det något, hvarmed jag kan vara till tjenst?

— Ja . . . a, om ni vill vara så oändligt god, så . . .

— O, hvad ni gör mig lycklig! Ni behagade blott befalla?

— Var då snäll och titta ut och säg mig till — i fall det skulle börja regna.

— O, hvad ni är grym! Hur bara kan man vara så hård med ert förtjusande, milda utseende! Skulle ni bli mycket ond om jag tände en cigarr?

— Nej, för all del, bara ni tål det sjelf så . . .

Det blef så tyst så man skulle kunnat höra en mygga peta sina tänder, och bantåget ringlade sig utåt fälten likt en större orm, som råkat försumma sin middags-timma. Lokomotivet rök som en gammal kyrkoherdes långpipa och ångan stönade likt en domprost, som håller på att smälta en gammal kalkon.

Herr Krikonqvist koncentrerade all den glöd, hvaraf han var mäktig, och suckade:

— Fröken!

— Mår ni redan illa? Kanske det är så godt ni släcker honom.

— Vi träffas kanske aldrig mer . . .

— Var inte så säker på det!

— Ack, var snäll och hör mig! Vi träffas kanske aldrig mer, och då skall ni veta att ni, trots er ovänlighet, gjort ett intryck på mig, som ingen qvinna tillförne. Jag . . .

— Nej, herre Gud, hvad säger ni?

— Jaså, det rör er ändå en liten smula? Ja, min fröken, jag älskar er! Se så, nu är det sagdt!

Hon gömde ansigtet i sina händer och skakades häftigt. Herr Krikonqvists öppna bekännelse hade tydligen djupt rört henne. Hans ögon blixtrade som en telefon i åskväder och han såg nedrigt djerf ut, der han

satt med det ena benet slängdt öfver det andra med vårdslös elegans.

Hon fortfor att skaka konvulsiviskt, och han skulle just till att slå armen om hennes hals och säga: »Var så god och gråt ut vid mitt hjerta!» då tåget stannade som en öofvad folkmötestalare och konduktören skrek: »Skrukeby, femton minuter!»

Innan herr Krikonqvist hann sansa sig det bittersta var hans ljuftva reskamrat försvunnen. Aha! Äfven hon stannade således i Skrukeby! Hans anlete sken som ett nyköpt krocketklot och han skulle i detta ögonblick inte velat ge tjugofyra skilling för hennes framtida sjäslugn.

Han kände sig dammig och varm, och beslöt efter moget öfvervägande att kosta på sin yttre menniska för tio öre tvagning och borstning inne hos madamen i Skrukeby jernvägstoielte, för att mera fraiche och elegant göra sitt inträde i den friherrliga salongen.

Hvarenda gatpojke visste hvar »baronen» bodde.

Jungfrun, som öppnade, sa att baronen sjelf för ögonblicket var ute i stan, men att friherrinnan var hemma och lille Gösta också.

Vår unge mentor klef på, med blicken sökande sin Telemaque och hans moder i hvarje vrå. Han stannade först i salongen.

Der mötte honom en solig och leende tafla. Hans blifvande discipel satt och klistrade frimärken i en bok, en smörgås hvilade på atheniennen i broderlig sänja med en snurribus, en liten treårig fröken låg på rygg på golfvet och räckte benen i vädret, och vid fönstret stod en ännu ung, smärt qvinna och gaf två guldfiskar aftonvard. Hon vände sig mot dörren, när han skrapade med foten och sa:

— Mitt namn är Kri . . .

Store Gud! Det var *hon* lifs lefvande, hans sköna, okända från jernvägen! Han kände sig till mods som om han hade stått midt uppe i ett halft dussin bättre jord-

bäfningsar, som om han skulle gått tjugo mil i åskregn och glömt sin paraply hemma, som om all erotik på en gång skulle piskats ur kroppen på honom af femtio gröfre möbelrottingar, förda af tvenne medelstora ångvinscher.

När hon fick se honom, slog hon händerna för ansigtet precis som i waggonen, men i hans själ uppstego nu nattsvarta misstankar om att det ej precis var snyftningar, som läto hennes förtjusande rygg gå i vågor likt en landsortsteaterbölja i »Jorden rundt».

När hon kom till sig sjelf, tog hon — upp två tior och en femma:

— Herr Krikonqvist är väl snäll och inte misstycker! Här är lite för resan och en månads arvode. Jag tror att herr Krikonqvist är lite... lite för försigkommen för oss.

»Kandidat» Krikonqvist är ovanligt dyrbar när han sitter vid sitt lilla punschglas i Klöfdala i vänners krets och talar om sin resa till Skrukeby, och alltid slutar så här:

— Hela saken är den, mina herrar, att vår tids qvinnor i regeln sakna den moraliska ballast, som allena kan hindra dem att gå i qvaf på tidens haf. O, om jag ville, mina vänner! Jag skulle kunna berätta er om unga, ljufva qvinnor, hvilka såsom barn sålts att viga sig vid gamla högadliga vällustingar, om friherrinnor, som, förklädda till fattiga ingenuer, gå omkring på jernvägsperrongerna och slå ned som roffoglar på unga, vackra män i tredje klassen! Ja, mina vänner, jag skulle kunna tala om en sannsaga för er, huru bäraren af ett bland våra stolteste namn kom med tårar i ögonen och tryckte fem hundralappar i handen på en ung student och sa: »Ut-

sätt ej min arma hustru för att bländas af edra vackra ögon och er glänsande konversation! Jag bönfaller er att skona min husliga lycka! Res med Gud och stanna inte förr än i Klöfdala!» — Skål!

Huru Janne B. dinerade bland kusiner.

Stockholmarne äro ett rysligt älskvärdt folk, och få de fatt i en enkel landsortsbo, anse de för en samvetspligt att låta sitt snilles kaskader spela så att provinsens blyge son inte behöfver ha något bekymmer alls för konversationen.

Godt om förtjusande flickor är der i Stockholm, och ondt om herrar, som ha råd att gifta sig. Är man derföre rangerad karl utan allt för vanställande lyte, så behöfver man inte stort mer än raka sig, ta en ren löskrage på sig och öppna sina armar, så sörjer vår herre för resten; och så länge förlofningsstiden räcker, hör man aldrig ett ord om att man skorrar eller läspar eller är från Falköping eller att ens gångkläder sitta à la landsort.

Det värsta är när man varit gift med en Stockholmska en månad eller två. Då kommer en välsignad gröda af Stockholmsgrossörer, med känslor, men utan kontor, notarier i tullen, andra unge män i verken o. s. v. Och när man, trött och hungrig, kommer hem, så hittar man okända cigarmunstycken i sin tambur och främmande herrhandskar på sina fönsterbord och främmande karlar i sin gungstol och tenorer på sin pianostol och merkantila

Don Juaner, som »inte kunnat låta bli att gå upp och bocka sig för sin barndomsväninna och hennes aktade make».

Jag har lagt märke till vissa saker, som äkta män inte tycka om af den, som är utsedd att förlufva deras lif.

När man sjelf heter Kalle och af sitt lufs sol blir kallad »Pettersson» i diskanten, så tycker man inte om att höra henne säga »söte Adolf» i ciss moll till sina ungdomsvänner.

När man sjelf inte begagnar tobaksplantan i någon form, så tycker man inte om att komma hem och få kyssar, som smaka som om de varit lagrade på Kuba i sex månader.

När man har skaffat fullt med goda sittplatser öfverallt i huset, så blir man fundersam, när man ser sina blifvande barns tilltänkta mamma hopkrupen i en och samma lilla minsta soffa med en tidigare bekant karl, som är skönare än en sjelf.

Men det var inte om det, utan om flickorna Bergström jag skulle tala.

Sötare och stiligare och läckrare flickor kan man knappast leta upp, ja, sjelfve turkiske sultanen, som näst »löjtnant» Zachrisson, den oförlömmelige svenska afrika-expeditionens oupphittlige chef, väl är Europas styfvaste fruntimmerskarl, skulle få gno igenom sitt harem mer än ett slag, innan han hittade fem dylika; och alldenstund de talade stockholmska, och rörde sig stockholmskt och elegant och voro stockholmskt älskvärda, ändå deras mamma ursprungligen var mjölkpiga från Katrineholms-trakten och deras pappa i sin upprinnelse garfwaregesäll från Westervik, så bevisar detta, att i fråga om människor, betyder rasen bra mycket mindre än dressyren. Deras mamma var numera död, och de förde gemensam spira derhemma på ett sätt, som ingen annan än den, som

sjelf är äkta, genuin stockholmska, skall försöka efterapa. Ty ta mej tusan om det går.

Men så älskvärda, som de fem flickorna Bergström voro vid tillfället för denna enkla skildring, hade de aldrig varit förr, ty de väntade sin farbror Petter och sin kusin Janne från Westervik, och hade gammalt portvin och blommor och ostron på bordet, och en baktanke i hjertat, att om kusin Janne inte vore för omöjlig, så kunde en af de fem lägga sig till med honom, så ginge han inte ur släkten. Ty kusin Jannes pappa hade från enkelhet och fattigdom slagit sig fram till väl så många pluringar som brodern i Stockholm, och Janne var hans enfödde son och totalt i saknad af systrar och andra oarter.

»Ni behöfver inte bråka med att möta vid centralen. Vi ha ju inte sett hvarandra på trettioåtta år, och fotografera mig har jag inte gjort på tjugo år, och vi skulle kanske aldrig hitta hvarandra i den välsignade röran. Bli ni derföre lugnt hemma, så komma vi väl knekande i en droska vid middagstiden, ty jag blir i Södertelge öfver natten hos en bekant.»

Så hade farbror Petter skrivit, och derför lugnade man sina upprörda känslor tills man, lagom tid efter tågdags, fick höra allvarliga, tunga steg i trappan.

Då rusade alla fem de söta flickorna ut och föllo om halsen på en aktningvärd gråhårsman med broderad nattsäck och röd näsa.

Men den aktningvärde gråhårsmannen lossade med mildt våld flickorna Bergströms runda armar från sin öfverrockskrage och vek undan för deras spetsade munnar och sa:

— Ursäkta, bor inte ingenjör Lindström här?

— Nej, han bor fyra trappor opp, sa fröknarna Bergström och gingo in och skrattade.

Men så stampade det om igen ändå allvarligare, och då kastade sig flickorna, som under tiden jemväl blifvit hungriga, öfver en ny gubbe med röd näsa och sa:

— Kära, lilla, söta, rara, snälla farbror! O så roligt, så roligt!

Så kom droskkusken med en koffert, och så kom en ung, hygglig karl, som inte gerna kunde vara någon annan än kusin Janne.

Hade han varit det ringaste lifvad och galant af sig, så hade han kunnat med detsamma fått sig en fem stycken nygräddade kyssar med tillhörande famntag; men den unge mannen var så blyg och tillbakadragen, att t. o. m. fem raska och föga pryda stockholmsflickor icke kommo sig för med annat än att krama hans händer och be honom vara hjertligt välkommen.

I salen stod pappa själf och torkade sig med snusnäsduken i ögonen och sa:

— Välkommen, välkommen käre broder! Välkommen hjertans pojke!

Den unge mannen var mer än landtligt och lofligt blyg. Han tog inte ens sin köttslige farbror i famn, utan stod bara och bockade och sa:

— Mjuka tjenare, får jag lo...?

— Seså pojke, stå inte nu och prata strunt, utan helsa ordentligt på flickorna!

Och flickorna pratade och qvittrade om hvarandra. — Hade resan varit mycket angenäm? — Hvad tyckte han om Stockholm? — Nu ämnade han väl stanna här en tid? — Nu kom han...

— Ack, förlåt mig, jag...

— Seså, till bords nu, mina vänner! Du vill väl ha renadt, Petter? Nå unge man, hvilken sort? Hvasa? Vill du »säga mig ett par ord»? Sedan, sedan, unge man. Vid steken får du hålla så många tal, du vill.

Farbror Petter var lite trög och landtlig först, men när supen, ölet och det gamla portvinet tinat upp honom, blef han hjertlig och rörd vid tanken på återseendet af sin ende bror efter en hel mansålder. Hvarannan minut

vände han sig mot brodern och klingade, hvarannan mot flickorna och sa:

— Min Janne . . .

— Ack, farbror, bry dig inte om honom! Han sköter sig nog sjelf!

Men det såg han knappast ut att vilja göra. Det var en förskräckligt blyg och tafatt ung man. Han prutade t. o. m. emot att slå sig ned vid bordet, och måste nästan pressas dit af fem par små hvita händer.

— Men mina goda fröknar . . .

— Nej, hör nu Janne, inte ska vi titulera hvarandra! Få vi lof att klinga med dig och be dig vara hjertligt välkommen!

— Jag tackar allra ödmjukast! Jag är rent hvimmelkantig af så mycken aldeles oförskyld välvilja. Men hur visste ni att jag heter Janne?

— Nå du min skapare! Skulle vi inte intresserat oss så pass mycket för dig! — Nej, nu är du verkligen allt för blygsam. — Nå, nu ska vi ha trefligt, när vi ändtligen kommit ihop. — Får jag lof Janne! — Hör du, du är inte alls lik ett porträtt af dig, som vi fick för många år sen. — Du blir väl så rysligt egenkär, men annars kan jag gerna säga, att du ser bra mycket bättre ut i verkligheten. — Men nu ska du inte tungusa, Janne. — Ser du inte, pappa vill dricka med dig!

Så der surrade det i ett virrvarr för den förlägne unge mannens öron, och alla hans försök att kasta in ett belysande och förståndigt ord i samtalet voro förgäfves.

Midt emot sutto gubbarna och kunde nästan ingenting urskilja af de ungas muntra prat. Men emellanåt ropade farbror Petter öfver till flickorna:

— Jag beklagar att min Jan . . .

— Ah se så, bry dig inte om Janne, farbror; det reder sig väl, ropade flickorna i korus.

Och Janne kryade slutligen till sig högst betydligt.

Han slog i vin och drack, och hans ögon blixtrade när fina, mjuka händer klappade honom på axlarna, och han började under bordet trycka dessa små hvita, vackra tassar, och han gjorde tysta, skämtsamma anmärkningar i öronen på både Lotten och Louise, och Anna och Laura stötte hvarandra i sidorna och hviskade: »Du ska få se han rycker nog upp sig, men det var rysligt hvad den stackarn var blyg i början». Till sist blef Janne så upprymd, att han klappade Klara på knäna, och när han skulle säga någonting i förtroende till Anna, och hennes bruna, burriga hår kittlade honom på kinden, förlorade han all besinning och — tryckte plötsligt en varm kyss på den lilla halsen. Han bleknade sjelf öfver sin djerfhet, men enda straffet blef ett lätt slag på fingrarna och ett litet häpet utrop: »Nej, men Janne då! Brukas det så der i Westervik?»

Farbror Petter hostade:

— Hör nu flickor, det var för ledsamt att min Janne...

— Åh var lugn farbror, vi ska nog tukta honom, om vi få vara lite tillsammans! ljöd det från den glada qvintetten, hvars flödande konversation alltjemnt gjorde hvarje ordentligt meddelande eller inpass från de kära gästernas sida platt omöjligt.

— Hör du Janne, när du nu i morgon på vanligt landsortsvi vill ha kaffe på sängen, så ska du bara vara snäll och knacka i väggen så hör jungfrun det, för det finns ingen ringledning från det rummet. Det är mitt och Annas rum, men vi flytta ihop med systrarna för din skull.

— Men mina älskvärdaste...

— Se så, prata inte nu. Visst är det litet ovanligt att man här i Stockholm tar emot nattgäster i hemmen, men när det är så kära gäster, så... en glödande blick ifyllde meningen.

Farbror Petter harskade sig:

— Ja, inte håller vi vidare styft på etiketten derhemma i Westervik; men nu, ta mej fan, kan det vara på tiden, bror Johan, att du presenterar mej för din unge vän här...

— Hva... a... a menar du?

— Hör du inte! Var snäll presentera mig för den unge mannen här!

— Ä... ä... ä... du galen Petter? Ska jag presentera dej för din egen son?

— Herre Gud! Herre Gud! Janne, din far har blifvit vansinnig! skreko flickorna.

— Min son! Min Janne! Har jag inte hela tiden velat säga, fast jag inte fått syl i vädret för ert snattrade, att jag beklagar att min stackars Janne fick influensan just som vi skulle resa, så att han fick stanna hemma i Vestervik!

Den unge mannen lossade servietten från sin löskrage och knäppte brödsmulorna från sin väst och reste sig, anande att hans stund var kommen.

— Hvad tusan är ni för en passagerare, herre? skrek patron Johan Bergström.

— Mitt namn är Janne Blomberg, agent, Kommandörsgatan 15, två trappor upp, till venster. Klöfverfrö, läder och arbetadt virke. Jag ber så oändligt om ursäkt om jag på något vis stör!

— H-e-r-r-e! Hur tusan kan ni understå er att tränga er in i en vildt främmande familjekrets på det här viset?

— Ack, jag ber tusen gånger!. Jag kom just och skulle föreslå fabrikören en affär om sulor, stort parti, god leverans, reel affär; och så tog ni mig i famn och slog i en hela och la bort titlarna, och de unga damerna voro så utomordentligt älskvärda, och jag får ödmjukast tac...

— Å dra ni så långt vä...

— Pappa lille... Söte lille far... Bli inte ond...

Han rår ju inte för 'et... hviskade det från fem par röda läppar.

— Hm... fördömdt det här... Men det är egentligen flickslamsornas skull alltihop. Ingen af dem kan tåga i fem sekunder. Vill inte herr Blom... nej, ta mej fan, om Johan Bergström nånsin ryggat en brorskål... vill du inte ta en kopp kaffe med oss i all enkelhet?

— Jag tackar ödmjukast, men — här vände han sig till den vackert purpurroda Louise — jag får väl knacka förgäfvets i väggen efter den nästa?

— Jo jo men, herr Blom... hm... kära bror, och kusinaget med flickorna de dröjer vi med så länge.

— Kors, det var för innerligt ledsamt att min Jan...

— Ja, *den* han måtte va ett förbaskadt nöt! röt patron Johan argt åt bror sin.

Svinslagterimiddag med fosterländska tal.

Ingenting i världen är så vulgärt och prosaiskt, att inte en hungrig tillfällighetspoet, en notisfattig tidning eller en öfvad skåltalare kan kasta en poetisk nimbus deröfver.

I fråga om talare ha vi legat en smula efter häruppe i Skandinavien; men det tar sig, det tar sig högst betydligt. Danskar och norrmen kunna redan mäta sig snart sagdt med hvilken nation i Europa som helst i att snacka på ett folkmöte eller en glad middag, och svenskarne komma strax efter i färdighet att prata strunt.

Jag skall bara tala om en svinslagterimiddag, som de hade i Kråkeby, en svinslagterimiddag med dekorerad sal, oxsvanssoppa och fosterländska tal.

Hittills hade man i Kråkeby och dess omnejd pipat grisar hvar och en på egen behaglig melodi. Man hade vårdat dem i åratal som de käraste barn och ofta sjelf nöjt sig med den enklaste matsedel bara för att grisen skulle få lefva som en epikuré eller s. k. häradsprost.

Och så . . . en dyster natt i December, då den lille söte, rare grisen, intet ondt anande, hvilade på sitt läger med magen fylld af kornmjöl och hjertat af kärleksfull tacksamhet mot sina goda fosterföräldrar, kommo der tre karlar med lyktor och grymma utseenden och ett litet rep. Och så var det slut med den lille söte grisen; han mördades grymt och okonstnärligt och utan anatomisk insigt, och då han sen, såsom skällad, fick göra sin första stadsresa, var hans lilla hjerta stelt och kallt och hans pigga öga slutet och hela hans väsen otillgängligt för det odlande och förädlande inflytande, hvilket ett civilisationscentrum sådant som Kråkeby ju annars medför.

Men nu hade man tecknat aktier i ett svinslagteribolag, i hvars palatslika klinik herrskapet Sus skulle få nöjet aflida enligt alla konstens regler, sedan det i full lifskraft och med vakna sinnen från prydliga träburar på liggfjedersvagnar åtnjutit den storartade anblicken och det förädlande inflytandet af lifvet å Kråkeby storgata. "Se Kråkeby och sedan dö!" skulle blifva ett bevingadt ord bland allt hvad grisar hette der i trakten.

Det var liksom ebb i nöjena i Kråkeby. Mia Petterssons bröllop var i April och sen kom borgmästarens födelsedag inte förrän i Augusti. Konfektfröknarnas aftär tynade och rektorn vid Kråkeby tvåklassiga pedagogi, platsens sjelfskrifne fest-orator, mådde illa.

— Är du förkyld, käre gubbe? sa frun.

— Nej.

— Är det någon, som har förargat dej i skolan, Kalle?

— Nej, käre vän.

— Men hvad går åt dej?

— Jo, jag har inte hållit något festtal på sex veckor.

När nu aktieteckningen i svinslagteriet var lyckligen fullbordad och grunden redan lagd till det hus der millioner grisar skulle få en anständig och så vidt möjligt smärtfri död, voro alla ense om att till sträfvandets förherrligande afåta en styfvare festmiddag.

Stora rådhusalen var vackert dekorerad med flaggor och grönt. På ena kortväggen syntes stadens vapen, en blå gumse i gredelint fält, och på den andra en jättelik gris, ritad af den tvåklassiga pedagogins teckningslärare. På långväggen prålade en kolossal sköld med inskrift:

Hafreboda 1867.

Skrukeby 1874.

Kråkvinkel 1879.

Lingonboda 1883.

Hartorpa 1885.

Ljusveka 1889.

En tysk, nyligen invandrad plåtslagare gapade af förvåning när han fick se denna lysande sköld och sa:

— Aber, hier ha jo keine krig dissa jahr gewesen? Was ist das för bataljer?

— D'ä inga "bataljer"; d'ä landtbruksmöten, som mina grisar ta'tt pris på, sa patron Jonsson och bröstade sig.

Direktör Svensson, "verkställande" i svinslagteribolaget, grep en knif från bordet och lät dess blixtrande klinga falla mot ett glas:

»Mina herrar!

Vi må vara huru upptagna af stundens äflan, huru lyckliga i familjelifvets glädje, huru tryckta af enskilda sorger, som helst; det finnes dock ett stolt, ett stort och mäktigt ord, det käraste af alla namn på jorden, som, när och hvar det uttalas, på en gång eldar upp våra sinnen, kommer ögat att glänsa och hjertat att slå med dubbla slag.

Det ordet är fosterlandet!

Det har behagat folkens Herre och härarnas Gud att låta oss blifva ett litet folk, ett folk, hvars ord uti Europas rådslag ej mera så synnerligen mycket gälla. Derföre har man också sagt, att vi ej mera skola söka vår storhet på svärdets blodbestänkta väg, ej mera våra segrar, der dödsengeln skrider fram under sårades jemmerskri. Konst och vetenskap, jordbruk och industri skulle vara våra täflingsfält, snillets lagrar och borgerligt välstånd våra segervinster.

Mina herrar! Äfven jag älskar konst, vetenskap, industri och fädrens tegar, äfven jag bugar mig för en stor diktare och beundrar ett godt superfosfat; men ännu älskar dock det gamla nordmannasinet, det vikingsärfda modet, att se blod flyta, ännu lefver djupt i våra hjertan en dämpad längtan att pröfva stålets egg!

Men huru skall den längtan stillas, huru den hågen nå sitt mål i en tid då allianser äro vanskliga och hela nationen ropar på neutralitet, "väpnad" eller "öväpnad", alltefter som man är försvarsnihilist eller kanonqvinna?

Stolt pekar Kråkeby i dag på sitt nybildade svinslagteribolag, på grunden till sitt nya slagthus och säger till hela landet: "Se här en blodig och ärofull väg för skarpa vapen i en strid der trippelalliansen omöjligen kan skörda någon vinst eller Caprivi draga oss vid näsan!"

Men hvarje bragd lik denna kommer ju ytterst vårt älskade fädernesland till godo. Engelsmännen ta fläsket, Kråkebyborna fötterna och affallet, svinslagteribolaget affärsvinsten och sadelmakare Persson borsten; men äran, fördelen af det friskare pulserande näringslifvet, folkets genom billig och närande svinsylta ökade motståndskraft; — allt detta faller fosterlandet till.

Derföre, mina herrar, är det också, som fosterlandet i dag står och ser på vårt verk med tacksamhetens tår i det ena ögat och historiens obevekliga griffel i det andra.

En skål för detta dyra, älskade fosterland, detta urhem för feta grisar och frie män! Lefve Sverige!»

Regementsmusiken gaf fanfarer och spelade sedan "Hör oss Svea" och "Jag vet ett land".

Nu var det rektorns tur, men innan han hann sätta från sig sin tallrik och gripa ett glas, var barberare Karlsson, de liberales tre gånger slagne riksdagskandidat, vensterns energiske och framstående ledare i Kråkeby, framme, knackade och hostade och sade:

»Medborgare!

Allt som för människorna närmare hvarandra, allt som tvingar de store, de höge i verlden att stiga ned till oss, de förtryckte, proletariatet, småfolket, de i sekler trampade, gör oss venstermän en glädje och vidgar våra hjertan af stolthet och hopp.

Medborgare! Vi hafva med detta svinslagteribolag tagit ett beaktansvärdt steg i denna rigtning. Väl skall borgmästaren hädanefter som hittills med byråkratisk öfverlägsenhet se ned på barberare Karlsson, väl skall rådhusvaktmästaren i sin embetsmannahögfärd anse sig för god att sällskapa med mina gesäller; men det är dock stolt att veta, det vi efter denna dag kunna bringa våra svin i sådant skick, att de utan tvekan få gå till bords tillsammans med Englands ädlaste lorder!

Frihetens, jemlikhetens, svinslagteriets och broderlighetens skål!»

Bravorop och rop på marseljäsen.

Marseljäsen spelas.

Nu var rektorn tillreds, och knappast hade musikanföraren lagt taktpinnen och gripit sin snusnäsdud, förrän den klassiska odlingens representant i Kråkeby inföll:

»Ärade medlemmar af detta samhälle!

Af ålder var det tama svinet, "Sus familiaris", ett föremål för svenskens ömma omvårdnad; men "Finis coronat opus" sade redan de gamle romarne, och hurudan ända har väl hittills detta annars så omhuldade husdjur fått? En hemsk och

plågsam död under anatomiskt okunniga, smutsiga dränghänder! Det heter visserligen "Hodie mihi cras tibi", men som slagtare sällan läsa latin tänkte de aldrig på att "Nemesis divina" i deras egen dödsstund måhända skulle vedergälla dem de oskyldiga grisarnas onödigt förlängda qval. Visserligen varnade redan den vise romaren: "Homo proponit, Deus disponit", men dock vågar jag förespå detta svinslagteribolag en lysande framgång.

Hurudana ha de svin varit, som vi hittills ätit? Äfven med fara att bryta mot den gyllene regel, som säger: "De mortuis nil nisi bene" dristar jag dock påstå att de sällan varit goda. Nyare vetenskapliga upptäckter ha gifvit vid hand att "människan är det hon äter". Den tanken ligger då nära till hands eller, som det heter "Omen accipio", att våra dagars gnälliga ungdom, nervösa och indisponerade operasångerskor och rädda, svanshviftande vensterledare blifvit sådana de äro genom att äta fläsk, hvilket ett brutalt och skräckinjagande slagtningsätt bemängt med fasans och räddhågans millioner molekyler.

Jag väntar mig såsom ungdomsfostrare de bästa följder af det uppväxande släktets närande med fläsk af svin, som ljuft och omedvetet, omgifna af nutidens alla bekvämligheter, slumrat in i döden. "Hinc robur et securitas!"

Jag utbringar derföre en skål för svinslagteribolagets ärade styrelse, som i slagtfrågan lyssnat icke blott till de brutale slagtarne utan ock till de arme grisarnes klagan och derigenom ädagalagt att de, ehuru alla den praktiska nyttans män, dock haft en nobel och gentlemannamässig uppfattning af den klassiska regel, som bjuder: "Audiatur et altera pars"!

Musiken spelade och de närvarande sjöngo unisont i raskt tempo:

"Nu är den grisen döder
Och lagder uppå bår."

En civilingeniör fick ordet och framhöll, hvilken teknisk triumf det vore, om man finge charkuteriaffär i förbindelse med svinslagteriet och kunde så fullkomna maskinerierna för svinkropparnes tillredning, att ehuru döden vid den nya slagtmotoden vore ögonblicklig, en

döende suggas sista syn här i lifvet likväl blefve en korf af henne sjelf.

En närvarande djurvän utbragte vid bålarna en varm och gripande toast för de goda djur, till hvilkas bekvämlighet det nya slagterihuset uppförts. Han önskade att de måtte tycka om arrangementen och att efter detta, då grisarne komme att behandlas mera menskligt, menskorna sjelfve skulle upphöra att bära sig grisaktigt åt. När talet var slut reste sig Kråkeby stadsfiskal:

»Mina herrar!

Eftersom samtliga närvarande representanter för den aktade kår, hvars skål nyss så värtaligt utbringades, befinna sig här dels i kokt dels i stekt tillstånd och derföre ej sjelfve kunna frambära sin tacksamhet, tar jag mig friheten att göra mig till deras talman, och detta så mycket hellre som polismännen här i landet af en dum och oförsynt folkhumor ju också tillagts det allmänt kända vedernamnet — "grisar".

Då det ordnade samhällsskicket och den lagbundna friheten utveckla sig långt gynsammare när inga större, grundade anledningar till missnöje finnas bland något af befolkningens lager, har jag derjemte äfven för egen del att aflägga min tacksamhet för hvad som här blifvit gjordt för de fyrbenta grisarnes bästa!

Konstaplar! Låtom oss helsa de ärade herrarna i bolaget med ett fyrfaldt, från våra ordningsälskande hjertans djup gående: "Uff!"

Champagnen perlade i glasen och en den obetvingliga rörelsens tår i bolagsordförandens öga. Musiken spelade:

"Hvem är som ej vår broder mins!"

Äldre och nyare fortskaffningsmedel.

(Populär föreläsning).

För personer, hvilkas elementarbildning i ungdomen blifvit försummad, finnas två förträffliga sätt att upphjelpa bristen: att resa och att gifta sig med en äldre guvernant. Resorna bilda snabbare, guvernanten säkrare, resorna äro i början dyrare, guvernanten i längden tråkigare. Med särskildt afseende å den kommunikation, som kallas jernväg, må man säga att jernvägens tillvaro är rikare på vexlingar än guvernantens; men på jernvägen vexlar man endast spår, då deremot gamla guvernanter ha en afgjord fallenhet för att vexla ringar.

Människans första fortskaffningsmedel, hvilket ännu i regeln brukas af mindre bemedladt folk, var hennes ben. Ju högre en lefvande varelse står på utvecklingens skala, desto färre ben kan den hjälpa sig fram med. En ödla har dussinvis med ben, en häst fyra, en brefbärare två och en balettdansös snurrar omkring på ett, samt kan derfor räknas såsom den högsta menckliga tillvarelseform.

När sedan svaghet och bräcklighet påkomma, närmar menniskan sig åter djurkretsen medelst användande af ökad antal ben. Den åldrige har käppen såsom ett tredje ben, en antigoodtemplare krafсар sig stundom fram på fyra.

Adam och Eva gingo till fots då de skulle någonstans. Adam derföre att det var polisförbud på att skumpa omkring till häst i Paradisets esplanader, Eva derföre att det ingen fanns i fönstren, som hon kunde kokettera med

och ingen som beundrade hennes riddrägt och lediga sitts på hästen.

Då "ben" i Filipstadstrakten anses vara ett otäckt ord, kallas de också "apostlahästar", enär apostlarne, ehuru innehafvare af alla tiders största pastorat, dock, i saknad af boställe och ovisse om tiondens ordentliga utgörande, i regeln hjälpte sig fram utan ekipage. Apostlahästarne ha sina företräden; de äro alltid färdigsadlade och skena aldrig, men i snabbhet öfverträffas de både af den vanlige hästen, lokomotivet och en bättre ångare.

Ett fortskaffningssätt, som menniskan alltid varit särdeles pigg på, är att flyga. En grekisk profryttare, som hette Icarus, hade fått för sig att han på det viset skulle skaffa flera order till sin firma och släppte inte firmans souschef Dædalus förrän han fick ett par vingar alldeles öfvertäckta med annonser om firmans fabrikat och med vingpennorna hopsmetade med vax.

— Flyg tätt utmed jorden, en knapp meter ofvanom telefonstolparne, och inte upp i soltrakterna, för då smälter vaxet! skrek Dædalus efter Icarus när han gnodde i väg i hela sportklubbens åsyn.

Men när har inte en profryttare velat flyga högre än vingarna bära?

Icarus styrde rätt på solen, så guldets smalt i pince-nezbågarna och vaxet började droppa på hans benkläder. Och så flaxa' han ned som en vingskjuten tjäder och slog ihjäl sig, precis som ynglingen Rolla, men som han inte damp ned i Stockholmstrakten, gjordes der inte vidare väsen om den saken, utan hans principaler kostade på honom en första klassens begrafning och dermed punkt.

Visserligen skrifva ännu våra skalder och romanförfattare: "Fruktan bevingade hans steg", "Han ilade åstad på kärlekens vingar" o. s. v., men det der får alls inte tas efter bokstafven. Det är bara granna omskrifningar

för att våra gamle apostlahästar varit ute och gnott litet rappare än vanligt.

De första gentleman, som kommo på idén att grensla en häst, kallades centaurer, och man kan på sjelfva namnet höra att det var moderata män, som höllo sig lika långt från en rabulistisk venster som en reaktionär höger.

Som de hvarken trillade af eller bivuakerade i främlingars åsyn så trodde deras grannfolk att häst och karl voro vuxna i ett stycke och att en centaur slutade i en häst på samma sätt som en skridskotäflare slutar i ett par ben.

Plugghästar äro odugliga till all sorts sport.

Af moderne ryttare märker man nu: gentlemanryttaren i kort galopp, profryttaren i korta varor, vexistryttaren i korta papper och ordryttaren i tjocka witzar.

Det första åkdon, historien vet att omtala, var Phoebus Apollos, solens gyllene spann, som tog hela jorden i ett skjutshåll, på tolf timmar, och upphörde när här blef så många djurskyddsföreningar.

Det första fruntimmer, som höll sig med eget ekpage, var Freja, kärleksgudinnan, som åkte efter kattor för att riktigt beteckna huru mycken falskhet det i verkligheten ligger i damernas tillgifvenhet. Måhända är det också tanken på de der kattorna som gör att mången olycklig älskare än i dag så gerna tar sig en "jamare".

Adam såg en gång ett stycke kork flyta i sitt todayglas. Genast ringde han på nytt, varmt vatten till en halfva och ropade till hustru sin: "Hör du mutter, nu är den första båten uppfunnen; sen blir det en småsak för John Ericsson att utveckla den till en monitor".

En annan gång skuttade en groda midt i Evas Juliennesoppa. Eva kliade sig bak örona, betraktade grodans rörelser och menade: "Vågar du dig, som är så liten, nog vågar jag mig, som är så stor!" Hon

slängde fikonlöfvet på en chaislongue, larfvade ned till sjön och gjorde der samma rörelser med armar och ben som grodan i sopptallriken.

Simkonsten var uppfunnen.

“Rapphönan“ var ett numera försvunnet öfvergångs-djur mellan åkdonet och tortyrinstrumentet. Den skakande gästgifvarerapphönan och den flygande åkerrapphönan skilja sig från hvarandra deruti att den sednare sjelf är mör då den förra deremot gjorde menskorna möra.

Ångbåten betecknar ett jättesteg i kommunikationsväsendets utveckling; isynnerhet dess table d'hôte, som vanligtvis är mycket bra. Det är propellern, som lärt damerna att vippa på turnyren samt gjort det möjligt att gno jordklotet rundt på 72 dygn.

Den vanliga jernvägen gick till en början lika högt öfver den normala kulturmenniskans förstånd, som “Karlavagnen“ går öfver en vanlig bondkärra.

Bantågens fördelar äro deras ackuratess och snabbhet; olägenheterna äro deras brist på poesi och risken för olycksfall. Det är inte nog att man på jernväg vågar lif och lemmar; äfven fordringsegare och svärmödrar kunna komma på jernvägen.

En mamma med älskvärd dotter, som på jernvägen råkat få resällskap med en ung, företagsam man, skall göra besynnerliga erfarenheter, om hon strax efter inbrusandet i en längre tunnel hastigt ömsar plats med barnet. På ett par minuters tid skall hon blifva mera afhållen än hon kanske varit på de sista tjugo åren.

Summan af all jernvägskurtis är att veta afpassa känslans innerlighet efter tunnlarnas längd.

Att fara i luftballong är inte precis något befordringssätt som särdeles lämpar sig för äldre, allvarsamt folk. Visserligen har det sina fördelar, det kan inte nekas. Stötter och gropar i vägen undvikas alldeles och inga

grindar finnas, som sinka. Vägen är bred och bra och det händer sällan att man möter någon. Men det är långt mellan gästgifvaregårdarna deruppe, och om också sjelfva resan är rätt behaglig, så händer det att urstigandet har sina besvärligheter, som den, hvilken mest begagnat åkardroska, knappast kan föreställa sig.

Dock medför intet annat befordringssätt, inte ens det inom svenska armén vanliga, så mycken ära och berömmelse, som en tur i luftballong kan göra. Man dyrkas som en hjälte och halfgud, vackra, fina damer gråta näsdukarna fulla och ruinera sina pappor på kran-sar och buketter till ens ära.

Der är bara ett litet aber: man skall vara död först. Men har man i alla fall bestämt sig för sjelfmord, finnes intet sätt, som är så angenämt och fritt från chican som per ballong.

Att stiga upp på Mosebacke terrass och hurra och hvifta med mössan och sedan hoppa ned från Katrina-hissen, eller att skära halsen af sig, eller sockra sitt kaffe med stryknin är inte hälften så kiligt.

Det enda befordringssätt, som något så när kommer upp mot ballongfärd, är att skridskotäfla. Visserligen är det sannt att skridskon kräfver skicklighet, men ballongen bara dumdristighet och att äran ändå inte blir densamma. Men skridskokungen har den fördelen att han får behålla lifvet. Om det nu skall räknas som en fördel.

Vagnen med två hjul efter hvarandra, bicyclen, är treflig så till vida att den går utan både ånga och häst, men för äldre folk och fruntimmer är den en smula kitslig att bestiga, medger ej bruk af fäll eller fotpåse och stjelper lätt, om man råkar slumra in aldrig så lite.

Ännu ett sätt att komma sig fram i världen är att krypa. När vi äro små och söta och krypa omkring på vår egen mammas barnkammargolf, ser det rätt näpet

ut. Men att göra det som stora, vuxna karlar, uppför trapporna till stora potentater eller små brackor — fy tusan!

Intet fortskaffningssätt går i behag upp mot att ligga alldeles stilla; också heter det inte att man "springer", "rider" eller "seglar", utan att man "hvilat på sina lagrar".

Och har man inga lagrar samlat, så hvilat man väl ändå.

Herr Anderssons grafmonument.

Firman Plysch & Levertran försåg sina kunder med allting, precis allting, hvilket man då för resten kunde höra redan på namnet.

Var det ingenting värre än en baldrägt eller en majolika-kakelugn så skickades det hem med samma, var det en matsalsmöbel af alldeles ny och speciel fason, kunde det dröja ett par dar, var det en villa på sex rum och kök med full inredning, tog det ibland veckan, men då ristade herr Plysch beklagande på hufvudet, och herr Levertran bad så mycket om ursäkt, och kontorschefen, herr Meyer, följde sjelf barhufvad med ut till droskan och svepte filten om ens ben.

Firman hade fabriker och filialer öfver hela verlden och en god del af Småland, samt dessutom leveranskontrakt med andra förstklassiga firmor, och eget jernvägs-spår in på sin gård, och kontorschefen Meyer var ännu

bara 38 år och en af de bildskönaste menniskor man sett i Skandinavien, hvarföre det vid kontoret fanns en stor garderob full med qvarglömnda näsdukar, hjertan och parasoller.

En dag då herr Meyer, nytvättad och friserad, satt på sin embetsstol och tvinnade sina mustascher, höll en superfin hyrvagn utanför en af Plysch & Levertrans sex trappor, och djupa stönanden hördes från den uppslagna landåns inre.

Nykomne, yngste kontoristen, hvars uppgift var att under nio af dygnets timmar i svindlande fart sätta frimärken på firmans afgående bref, tittade förvånad på materialbokhållaren för läskapperet, när stönandet blef allt värre och värre.

— Då ä en snål pappa, som dotter och måg fått med sig hit att köpa utstyrsel, sa läskappersbokhållaren med sin större verldserfarenhet.

Men det var allsingen pappa, utan ett fruntimmer, så sorgklädt att nysilfverkandelabrarna i butiken svartnade när hon gick förbi dem, och hon snyftade så att salongs-lamporna började hacka tänder på sin hylla, och en Cupido af Sachsiskt porslin föll ned och slog ihjel sig, och hennes suckar voro så tunga att herr Levertran höll i sin peruk med båda händer för att han inte skulle ryckas bort af luftdraget.

Det fanns ingen i butiken, som var mächtig en sådan kasus, utan man förde den förkrossade damen direkt till herr Meyer, som var känd för att förstå sig på fruntimmer.

Derinne lyfte hon upp den ogenomträngliga sorgslöjan och visade ett ännu ungt, vackert, men alldeles söndergråtet ansigte, och föll under konvulsiviska skakningar framstupa på soffan, utstötande de gräsliga orden:

— Mitt namn är Andersson!

Häftigt upprörd skulle just herr Meyer till den unga damens tröst anföra, att Andersson, ehuru temligen allmänt, dock i alla fall är ett namn, med hvilket man icke allenast kan bli kammarråd och komitéledamot, utan också generaldirektör och biskop, ja, äfven komma in i sjelfvaste svenska akademien. Han tänkte erinra om Sven Andersson, som är en utmärkt skulptör och om Magnus Andersson i Löfhult, som t. o. m. blifvit riksdagsman, o. s. v.

Men i detsamma pressade hon båda sina små idealiskt formade händer mot hjertat, rigtade sina i tårar simmande ögon mot taklampan och snyftade:

— Min Knut är död, herr grosshandlare! Död för fyra månader sedan. Död i Westerås!

Herr Meyer stod rådvill. Män var en artikel, som Plysch & Levertran ännu ej börjat föra i lager, men han fick fru Andersson in i inre rummet och tillät sig påminna om firmans väl fournerade sortiment af eleganta sorgartiklar. Hon ristade förtviflad på hufve't och sa att hon kommit för det hon ville ha ett ständigt, vackert och ljuft, yttre och synligt minne af sin Knut.

— Förlåt . . . har inte . . . har inte herr Andersson efterlemnadt någon liten son, som möjligtvis skulle kunna användas!

— O nej, icke så! Jag menar något att sätta på den ä . . . ä . . . älskade, dy . . . y . . . ra, oförgätliga gra . . . a . . . afven . . . frampressade den arma under hysterisk gråt.

— Aha, ett monument således?

Hon nickade stumt, under det qvalen liksom på lek söndersleto hennes själ, och suckarna hotade att göra trasor af hennes nya korsett (La Gracieuse, 45 centimeter).

Med innerligt deltagande föreslog herr Meyer de mest olika former för en monumental erinran om hvad herr Knut i listiden varit för sitt fosterland, sin kommun och de sina. En afbruten pelare! — Vanligt! — Ett

kors, omfattadt af medborgarens eklöfskrans? — O så trivialt! — En gyllene inskrift å en stympad kon?

— O nej, min älskade Knu . . . u . . . ut var aldrig någon stympare.

Slutligen enades man om ett riktigt litet mausoléum, en krypta af granit med gyllene sol å det hvälfda taket och inuti kryptan ett block af felfri Carraramarmor med det enda ordet *Knut* i fotshöga bokstäfver.

— Derinne kan jag, osedd af alla, gråta och bedja, derinne skall min Knuts salige ande omsväfva mig tills han, jag hoppas snart, hemtar mig hem till sig . . .

Herr Meyer kände sig rörd och poetiskt stämd. Fast besluten att häfda Plysch & Levertrans anseende på ännu ett område, der dess tjänster hittills aldrig tagits i anspråk, tvinnade han sina mustascher talangfullare än någonsin och utbrast:

— Ja, huru ljuft för er, min fru, att derinne, så nära den älskade, tälja saknadens tysta timmar, skyddad mot de profana blickarna från alla dem, hvilka i landsortsstäderna gå och drifva simpel, jordisk kurtis på kyrkogårdarna!

— O herr . . . herr . . . ?

— . . . Meyer, Wilhelm Meyer, min nådiga . . .

— . . . herr Meyer, ni förstår mig! Huru lyckligt att jag i min smärta träffade er! utbrast den arma förkrossade och såg på honom smärtsamt, långsamt, tacksamt.

Hon ämnade dröja i hufvudstaden en vecka, och skulle om ett par dar komma och se på ritningen. Kostnaden spelade ingen roll. Knut hade inte ställt henne på bar backe.

Herr Meyer ansåg detta vara förståndigt gjordt af herr Knut.

Och så fällde hon sin svarta, ogenomträngliga slöja och gick ut, badande i tårar.

Då hon åkt sin väg, kom en poliskonstapel och sa

till ene delegaren i firman, som stod i dörren och betraktade väderleken:

— Ursäkta herr Plysch, men se: här är ju en riktig pöl på gatan; ni får inte låta ert folk slå ut vatten här:

— Herr konstapel, det der har en arm, otröstlig enka gråtit medan hon ordnade sitt släp för vagnen, sa herr Plysch med värdighet, och gick in på kontoret, hvisslande någonting otäckt ur »Fra Diavolo».

Efter två dagar höll ånyo en hyrvagn med den nattsvarta enkan utanför trappan. Vagnskuren var dock nu nedfäld och slöjan något tunnare, men den förtviflan, som rasade i hennes hjerta, var precis densamma.

— Håll i hyllan, Ruben, så hon inte gråter ner vaserna, sa herr Levertran till butikspojken.

Herr Meyer förde den arma, förkrossade varelsen genast in i inre rummet, och frågade med oförstäldt deltagande:

— Ack, hur bara står det till, fru Andersson?

Hon kastade slöjan tillbaka och tryckte hans hand.

— Det lider, det lider! Min Knut kallar mig till sig hvarje natt. Tack i alla fall för ert deltagande! Det gör mig så godt, herr Meyer!

— Se här är ritningen. Det hela går på 4,500 kronor.

Hennes tårar strömmade och hon kysste papperet.

— O, för min Knut är ingenting för dyrbart! O, hur vackert det blir!

— Ska vi då ha det så här, fru Andersson?

— Ja, det tycker jag visst. Fast vänta! Solen på taket ser kanske för prålig ut, och om inte det precis blir Carraramarmor, kan det kanske bli lika vackert ändå? Det var bra mycket för huggningen af sjelfva namnet; vi kan ta bokstäfverna åtta och ett halft tum i stället. Ack förlåt, kan jag få se en ny ritning i öfvermorgon?

— Som fru Andersson befaller!

— Ack, herr Meyer, ni förstår mig! Hvilken tröst att tala vid en man som ni!

— Arma, stackars lilla fru Andersson! mumlade herr Meyer och klappade sakta hennes handske. (Gants de Suede n:o 5 $\frac{3}{4}$.)

På utsatt dag klockan tre kom fru Andersson åter; denna gång till fots. Slöjan var afklippt nära en half meter och kastad bakåt öfver axeln, och hon grät ej så våldsamt nu; men det vackra ansigtet bar dock spår af en så pass dyster förtviflan, att en hvar, som mötte henne, fick ett styng i hjertat.

Herr Meyer, mera öm och deltagande än någonsin, lade med vemodig medkänsla fram den nya ritningen. Fru Andersson tryckte en fin battistnäsduk med bred, svart bård till ögonen.

— O, om ni visste hvad jag lider! I natt har han varit hos mig igen... Åh...

— Men hur kan menniskan... Om han verkligen höll af er... ni måste vända er till sällskapet för psykisk forskning... det der är verkligen för obehagligt...

— Inte så, inte så herr Meyer! Han bara sa', tyckte jag precis: »Ingen syndig lyx på monumentet, Hedda!» och så försvann han genom nyckelhålet till garderoben.

— Alltså en liten förenkling, kanske?

— O, herr Meyer, jag tror ni kan läsa i min själ! Ja, vi ta bort kryptan; jag vill ej gömma min smärta! Hela världen må gerna se huru innerligt jag älskade, huru djupt jag sörjer min egen Knut! Hvad skulle då de tjocka väggarne till?

— Nej, som ni säger, fru Andersson, hvad skulle de tjena till? Annars ta' vi det, med denna lilla förenkling, oförändradt?

— Ja visst! Nej! Jo! Ja, det vill säga, en litet enklare sten och namnet bara fyra tum högt. Min älskling var sjelfva flärlösheten. God middag, herr Meyer!

— God middag, fru Andersson. Men . . . min kon-
torstid är slut; vi ha visst samma väg? Ni bor ju på
»Östergötland»? Tillåter ni mig göra sällskap?

— Tack! Jag är alltid så ensam, så rysligt ensam . . .

Och så gingo de tillsammans: hon förkrossad, till-
intetgjord, utan hopp och glädje för denna jorden, men
ändå tacksam mot honom, som var så vänlig och del-
tagande; han finkänslig, grannlaga, med uppstående lös-
krage och djupt medlidande med denna unga qvinna, mot
hvilken ödet varit så hårdt.

Och hur de gingo så kommo de midt för grillen.
(Jones grill, Norrmalmstorg 8.)

— Fru Andersson, ni har ju förtroende för mig?
Ni missförstår mig ju inte? Och ni har ju sjelf varit så
oändligt vänlig och sagt att jag kunnat vara er till någon
liten tröst. Jag fick just nu en idé, som ni inte får bli
ond på mig för . . . Dinéra med mig här! Ack, se då
inte så förvånad ut! Naturligtvis i enskildt rum, så att
inte ert hjerta såras af kalla, hårda, likgiltiga människors
blickar!

— Herr Meyer, jag skulle aldrig göra det med nå-
gon annan; men hvad *ni* föreslår kan ju inte vara opas-
sande. Ack, precis sådan var min oförgätlige Knut! Små
improviserade festmiddagar ute, innan jag visste ordet
om. Ack, ni skulle bara känt honom, herr Meyer!

— Skulle varit mig ett särdeles nöje, fru Andersson.

Vid soppan höll hon på att falla i vanmagt. Det
var samma soppa som sista gången Knut och hon voro
ute och festade. Hur väl mindes hon ej hans glada min
när han kom och sa: »I dag har man gjort en liten fin
affär; nu ska' lille vännen och jag ut och moja oss!»
Och så hade de ätit en idyllisk middag på utvårdshuset,
ack, utvårdshuset i Westerås . . . Åh Knu . . . u . . . u . . .
u . . . ut!

Och herr Meyer tryckte ömt hennes hand och mumlade med tårfyllda ögon:

— Stackars lilla arma hjerta! Jag förstår, jag förstår!

Och hon såg varmt på honom och sa:

— O, hvad ni är för en man, herr Meyer!

Vid champagnen blefvo hennes känslor henne alldeles öfvermäktiga, och hon skulle fallit till golvet om ej herr Meyer, grannlaga som alltid, tagit henne i sina armar.

Ett glas klingade af våda och en kypare kom in. Han måtte visst ha sett förkrossade enkor och andra upprörda fruntimmer förr på grillen, för han ändrade inte en min.

Herr Meyer såg på honom med denna blick, som i enskilda värdshusrum alltid betyder: »Försvinn unge man; vi servera oss deserten sjelfve!»

Och sen kysste han henne på ögon, panna och kinder, och det är högst osannolikt att han ens tog förbi sjelfve munnen.

Hon kom åter till sig sjelf under hans varma känslors exalterade hypnos och frågade med synbar förvåning:

— O, min Gud, hvad gör ni?

— Jag älskar dig, Hedda!

— Är... det... sannt... Wilhelm!

Han sjönk på knä vid hennes stol, slog armarna om hennes midja, lade sitt vackra, brunlockiga hufvud i hennes knä och svor på att han gjorde det.

Då tog hon till näsduken, tittade på takrosetten och snyftade:

— O, Knut, jag tackar dig! Jag känner djupt i mitt hjerta, att det är du, oförgätlige, som skickat honom i min väg...

— D'ä jemnt! sa herr Meyer när kyparen ville lemna tillbaka på tretti riksdaler.

När de några månader efteråt voro vigda på stads-
huset i Westerås och sutto på tåget och gjorde sin bröllops-
resa, pekade Hedda ut genom waggonfönstret och sa:

— Wilhelm, derborta hvilat lille Knut!

— Jaa, sa Wilhelm och tog sig något att syssla
med bärremmen.

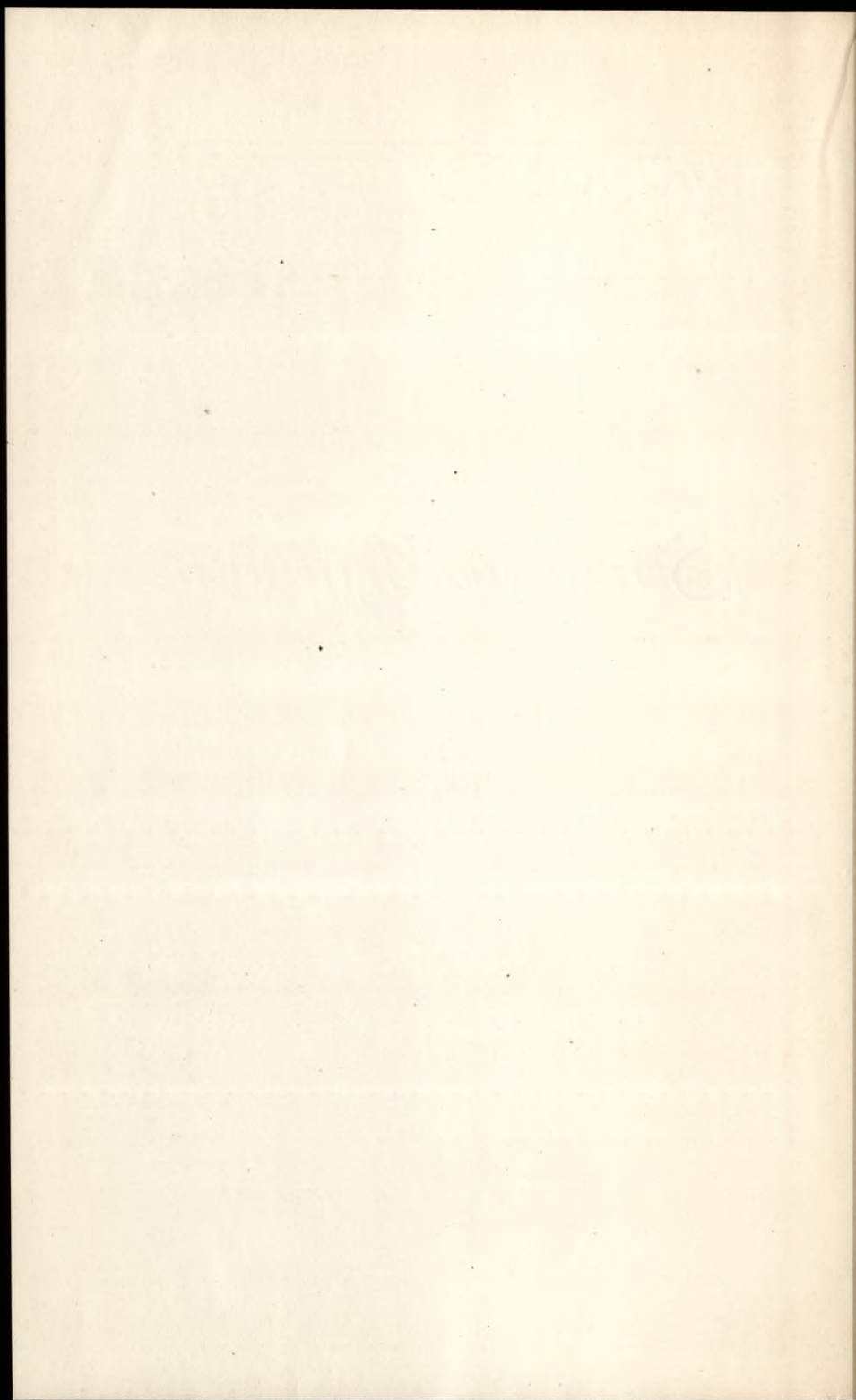
— Älskling, om det skulle bli något öfver på de
tretusen kronor, vi anslagit till vår weddingtrip, så vilja
vi därför köpa en liten enkel sten af svensk granit, flärd-
lös som han sjelf, och sätta på Knuts graf! Ska vi inte,
älskling?

Skizzer och Berättelser

Fröken Solstråle.

Hon var hemmets solstråle. Det var hon, som kom en doft af vår, en fläkt af sommarvind att smyga in i djupa rum och dystra korridorer. Det var hennes små trippande steg, som glädde allas hjertan, och hennes qvittrande skratt, som kom förfäderna derinne på salsväggen att se mindre bistra ut.

Men »förfäderna» voro icke hennes.

I de djupa rummen, de dystra korridorerna alstrades inga solstrålar. Under den mörka, täta parkens dunkelgröna, mäktiga ekar föddes icke lätt något qvittrande skratt.

Tvärs öfver viken, på söder sida, der ljusgröna björkar växte i hagen utan tukt och ans, der blommorna lekte tittut om våren, utan att fråga trädgårdsmästare Krans om lof, der sjelfva solen log vänare än på herrgårdens stolta façad, låg en liten rödmålad komministergård med låga fönster och hvita knutar, och der hade vår solstråle runnit upp bakom tjugofemöresgardiner och glädjeskimrande ögon.

Hon var den enda. Hur hon gick ur famn i famn! Ack, kaplanslönen var liten och förråden små, men kunde väl mamma någonsin känna sig fattig med denna halsked af små hvita, knubbiga armar, detta lilla gullskimrande hufvud invid sitt bröst! Och när pappa kom hem

från kvalfyllda läger i nödens kojor, hur måste icke både själens och kroppens trötthet vika inför lillans jublande helsning!

Så kom ovädret och solstrålen gick i moln, i ett moln af tårar och krusflor. Och när den åter sköt fram — ack, hvem kan hålla solstrålarna tillbaka om våren! — lekte den mellan kullarna af två nybäddade grafvar, och derunder sofvo far och mor.

I djupa, praktfulla rum, innanför bonade väggar och mörka korridorer satt enkefriherrinnan på herrgården och leddes vid. Det hade blifvit riktigt ödsligt och hemskt i hemmet sedan unge baron måst skickas till skolan i staden. Man hade väntat dermed i det längsta och den ene informatorn hade aflöst den andre. Men alla hade fått samma order: »att med mildhet och liksom på lek söka bibringa den lille mannen de första grunderna». De unge lärarne hade lofvat detta och samvetsgrannt hållit ord; mildt gick det till och öfver »de första grunderna» kom man visserligen icke. Och så bedrefs undervisningen år efter år utan annan synbar påföljd än att informatörerna fingo ett trefligare utseende under den lugna sejouren på herrgården samt måste låta »lägga ut» både rockar och västar. Slutligen tog kyrkoherden, det ständiga examensvittnet, bladet från munnen och sade rent ut, att unga baron Gösta vid tolf års ålder knappast kunde så mycket som andra piltar vid tio. Två månader derefter satt lille-baron på statens skolbänk och friherrinnan ensam i salongen och kände det tomt i hem och sinne.

Det var då både komministern och hans fru på mindre än en vecka föllo offer för tyfusfebern. Friherrinnan egde mer än halfva socknen samt en lefvande uppfattning af sitt valspråk: noblesse oblige! Hushållerskan kallades in.

— Hvad skall det bli af barnet, Malla?

— Vet inte det, hennes nåd.

— Hon har väl släktingar?

— Komministern var torparens och frun sa' sjelf till mig i julas att hon hade inga släktingar som lefde.

— Låt Nilsson sätta för! Och så åkte liten Jenny till sitt nya hem i landå och efter frustande isabeller.

Hennes nåd ville inte låtsa om hur kär hon hade lilla solstrålen och hur den värmdes hennes hjerta, men hon klädde henne som en liten prinsessa och tog en sällskapsdam, som hon inte behöfde, för att på samma gång ge Jenny en lärarinna.

Och herregården blef med ens som ett rum, der man tagit ur innanfönstren och låter sol och vårvindar spela in och trastarna höras och friska flägtar leka med fransarna på tunga draperier. Och der kom ett mjukt tonfall, som inte varit der förr, i rösten på hennes nåd, och tjenarne vågade le, och Polly nedlät sig till att hvifta på svansen åt skogvaktarens Prisse.

Hvar jul och sommar kom Gösta hem med dåliga betyg och röda kinder, och slutligen, samma vår Jenny läst för presten och fått lång klädning, tog han en klen studentexamen. Men var han ingen vetenskapsman annars, så hade han dock lärt sig »huru man fångar en solstråle».

Och lilla solstrålen skälfde och ville fly från de blåa, trofasta ögonens trollkrets, och ville inte leka i bruna, krusiga lockar, och ville inte glänsa på unga, rodnande, väderbrynta kinder; men ack, hvad rått väl liten solstråle för att den lyser och värmer och lockar de vänaste rosor till lif!

Och Jennys syskon, de andre solstrålarna, lekte skälmskt med hvita, slappa segel och hvit studentmössa och en liten kokett parasoll, då två unga, lyckliga människobarn i segelslupen summo hän öfver glittrande insjöväg i fullsöfd junimorgon, sakta, bekymmerslöst, utan

annat mål än att få blicka in i ett par unga, glänsande, kära ögon.

Och när qvällen kom med skuggor och svalka, och slokande blad svällde ut och trasten slumrade på gren och dagakarlarerna gingo hem, vände de sig ofta om vid ljudet af flinka hofvar, som i flygtig jagtgalopp snabbt smekte vägens grus och slogo takten till unga, flygande pulsar, som sökte hemmet blott för att i den korta sommarnattens drömmar berga dagens solstråleskörd.

Men så kom en dag då de ljusa drömmarne veko från liten Jennys hufvudgård, då Gösta åter lemnat hemmet och saknaden lärde henne känna sitt eget hjerta. Ack, Eros är ljufvast då han yrvaken och omedveten jollrar efter rosig morgonblund och tafatt leker med röda kinder och unga hjertan. I samma ögonblick han blir riktigt vaken, parar sig ofta kärlekens ve med kärlekens lycka, och suck och tår bli tvillingbarnen af deras förening.

Det blef Oktober och dagarna, blefvo skumma. Förfäderna på salsväggen togo på sig bistra miner och rynkade pannor, och när Jenny kom och hämtade något ur den stora buffeten och vördnadsfull mötte deras blickar, var det alldeles som hade de hviskat: »Hvart vill du hän, lilla solstråle? Du får leka kring kind och värma kring härd, men försök inte att på allvar klänga dig fast vid vår hjertskölds korsade svärd och glänsande hjälm!»

Och enkenåden styrde till utrustning åt Göstas hem, när han en gång skulle ha sitt eget, och Jenny fick arbeta med; och der var en pianoduk som var det vackraste af alltihop, och den var alldeles färdig så när som »märknigen» i ena hörnet. »Ser du, min lilla, *det* kunna vi inte göra förrän vi få veta det andra vapnet», sa hennes nåd.

Var det väl rimligt att Gösta skulle kunna gifta sig med en som intet »vapen» hade!

Ack detta »andra vapen» som ännu ingen visste

hur det såg ut, det hade redan genomborrat liten Jennys hjerta!

Allt efter som Jennys leende vissnade bort och det muntra qvittret dog och de fina fingrarna blefvo alltmera genomskinliga, der de behändigt veko och tråcklade och broderade åt honom och henne med det andra vapnet, blef det friherrinnan så underligt trångt om hjertat.

— Mon Dieu! Ma chère, du får inte bli sjuk! Det är väl inte farligt? Min lilla blomma får inte sloka med bladen!

Det blef allt klenare med Jenny, och doktorn visste icke råd. Han kunde inte se någon egentlig sjukdom på henne. Men då hon inte kunde sitta uppe och hjälpa hennes nåd, fick hon ändå inte gå upp och hvila på sitt rum, för hennes nåd hade ett behof af att alltid ha henne i sin närhet; och så låg hon på kabinettsoffan med små täcka fötter tittande fram under en filt i mjuka, varma färger och med sina stora, vemodiga ögon följande hennes nåds smala, aristokratiska; outtröttliga fingrar.

En gång slumrade hon in och vaknade vid att ett par varma droppar föllo ned på hennes ansigte och en kärleksfull stämma hviskade: »Stackars liten, hvad bara går då åt henne?» och så tassade hennes nåd tyst och stelt till sin fätölj igen.

Det måste ta ett slut på ett eller annat sätt. Hon ville aldrig mera träffa Gösta här. Hon ville inte löna ömhet, uppfostran och vård med att stjåla son från moder och störa friden i det hem, som så kärleksfullt öppnats för henne. *Kunde* hon det dessutom? Med *ord* hade aldrig Gösta sagt att han hade henne kär.

Så måste det ändtligen fram en dag:

— Hennes nåd får inte anse mig elak och otacksam . . .

— Bevara mig Gud, barn! Hvad säger du? Jag har väl aldrig . . .

Och så kom det då fram under en tåreström, som aldrig ville sluta, att Jenny inte längre ansåg sig böra ligga sin välgörarinna till last, att hon ville söka sig en plats der hon verkligen behöfdes, att baron Göstas blifvande hem nu vore väl fourneradt och att det väl blefve en förlofnings-tid, under hvilken hennes nåd kunde få någon annan hjälp med . . . det andra vapnet, der det skulle anbringas på en del saker.

Det blef en storm. Förvåning, frågor, förebråelser och vrede. Ämnet togs upp och lades ned gång på gång. Jenny grät och bad om förlåtelse, men stod fast i sitt beslut.

Slutligen började hennes nåd räkna öfver att Jenny blifvit så der besynnerlig just strax efter det Gösta reste, och att hon nödvändigt ville vara borta före jul då han kom hem . . .

Aha, var *detta* tacken för allt hvad hon gjort för komministërsdottern! Hade hon stulit sonens hjerta ifrån henne? Ville hon ställa till sorg och ofrid i hemmet! Nej, det var ju tydligen det hon *inte* ville. Hon ville fly från alltsammans, stackars liten. Nå, lika godt, det hade varit bäst om hon aldrig kommit i huset.

Först måste man ha reda på huru saken verkligen förhöll sig, om ej misstanken var förhastad. Men Jenny var på sin vakt, och friherrinnans försök att få henne att förråda sig blefvo alldeles utan resultat.

Så skref friherrinnan till Gösta, att nu skulle Jenny ur huset och ha sig en plats. »Hon ville det nödvändigt sjelf». Här lyckades det bättre; efter genomläsandet af Göstas svar visste hennes nåd hur hon hade det. Han bekände visst ingenting, men i hvarje rad om detta ämne — och raderna voro många — dallrade ett älskande ynglingahjertas lidelse igenom.

Godt, hon skulle då få det som hon ville, hon skulle få komma bort. Och så annonserades der, och hennes

nåd skref till slägt och vänner, och der kommo gynsammas svar från tre eller fyra håll.

Men — ju förmånligare svaren läto, desto mulnare blef hennes nåd, och så gömde hon brefven så länge, och sade till Jenny att ingen utsigt fanns, och så kände hon i sitt gamla varma hjerta huru tomt och ödsligt det skulle bli när Jenny var borta för alltid. Och det sved i hennes själ då hon tänkte på den stund när detta lilla bleka ansigte för sista gång skulle vändas mot henne med tack och välsignelse . . . Å, hvarför kunde hon inte lugnt och stilla gått der år efter år utan att ställa till allt detta! Hvarför kunde inte Gösta blifvit kär i en annan, en »passande» flicka! Ack, om lilla solstrålen ändå varit ful och puckelryggig!

Lilla solstrålen blef så blek, så blek, och för hvar vecka, som gick, svälde silfvervågen i hennes nåds mörkbruna, vackra lockar, och skrynklorna blefvo djupare i det finbildade anletet.

Men så var det som om det blifvit lugnare med ens. Det kom något obeskrifligt mildt och vänligt öfver friherrinnans drag, och hennes lilla kalla hand for ibland så smeksamt öfver den allt svagare Jennys kinder, då hon jemkät filten öfver hennes skuldror.

En dag, det var nära julen och snön låg djup öfver skog och sjö, och det var så lugnt och stilla både inne och ute, kom friherrinnan in till Jenny och satte sig bredvid den lilla soffan der hon hvilade och såg på henne, som om hon velat se in i hennes själ.

— Barn, nu ändtligen har jag skaffat dig en plats, om du vill ha den?

Jennys bleka kinder blossade till och hon stammade litet då hon svarade:

— Ack, hennes nåd, hur skall jag nog . . .

— Se så barn, det är alls ingen så utomordentligt präktig plats, men jag tror du skulle tycka om den.

— Hvar är det, hennes nåd?

— Se så ifrig! Först litet om familjen.

— Ack ja! Känner hennes nåd den?

— Ja, från ungdomen mycket väl. Det är en äldre fru, som nog har sina fel, men du får vara tålig och kärleksfull, Jenny, och jag tror att den gamla, som just inte är vidare treflig, i grund och botten har ett godt hjerta.

— Jag vill göra allt för att vara till nytta och glädje, om jag kan. Är det så ingen mer?

-- Jo, ett enda barn.

— Gosse eller flicka?

— En gosse, och den skulle du egna dig åt och handleda, Jenny.

— Men hennes nåd, är det en *gammal* fru, så har väl hennes gosse redan vuxit ifrån fruntimmersledning, och jag är rädd mina kunskaper inte räcka till.

— Ja... jag är rädd hans uppfostran blifvit litet försummad och att det är en rätt sjelfsvåldig gosse, men du är ju god och tålig, Jenny? När vill du tillträda platsen?

Å, hvad hon nu hade brådt att bli af med henne, friherrinnan! Å, hur hjertat krymptes samman vid tanken på skilsmessan! Men *nu* gällde det att vara tapper.

— Jo, så snart doktorn säger jag får resa, hennes nåd.

Friherrinnan reste sig upp. Hennes tunna underläpp skalf och de hvita, smala fingrarna darrade. Så slog hon armarna om Jennys hals, kysste henne lidelsefullt och länge och snyftade:

— Var öm och kärleksfull mot den gamla frun, Jenny; hon behöfver det så väl! Och blif en god engel för hennes gosse, och älska... älska... älska honom, du lilla varma solstråle, med hela kraften af ditt unga, rena hjerta! Se — han har sjelf kommit för att hemta dig...

— *Jenny... moder!* ropade Gösta, som stormade in och slöt dem båda till sitt breda, varma bröst.

* * *

Men ute i salen suto förfäderna och tittade på sned genom deuxbattangen in på den lilla gruppen.

— Hon är charmant, den lilla! myste öfversten, som tillika varit kammarherre vid tjusarkungens hof.

— Men hvad vet man egentligen om hennes familj? hviskade hofmarskalken, som på kröningsdagen hållit stigbygeln åt Adolf Fredrik.

— Åh, Messieurs, om jag inte misstar mig allt för mycket, tillhör hon den gamla, nu nästan utgångna ätten Solstråle till Paradis, svarade en ung man, som satt närmast kakelugnen och en gång var page hos drottning Kristina.

På trampad stig.

I dalsänkningen utmed ån lågo de Lindska verkstäderna. Det var trefligt att stå deruppe på berget och blicka ned på den tafla af myllrande lif, som bredde ut sig dernere. Vattnet, de friska vindarne härute, en leende natur och godt utrymme förtogo alldeles detta ängslande intryck af instängdhet, ohälsa och nervöst jägtande, som annars plär vara oskiljaktigt från hvarje slag af fabriksdrift.

De Lindska verkstäderna voro en liten treflig stat för sig med patriarkaliskt-diktatorisk regeringsform, goda finanser och lyckliga undersåter. »Arbetarefrågan» hade

inte hunnit hit; ingen tänkte på revolution, och den af arbetarne, som vågat föreslå en strejk mot Peter Lind, skulle ofelbart fått hela sin tillvaro förbittrad af kamraterna.

Peter Linds arbetare voro en elitkår af släggans och städets män. De första åren kunde det väl hända att något rötägg smög sig in i kullen, firade frimåndag, ställde till gräl och gömde halfstopsbuteljer i kolboden. Men de rensades ut en efter annan, de trufdes inte med den anda, som var rådande vid Ringdala, och nu var det idel bra, dugtigt folk, som rörde sig dernere bland husen med de långa skorstenarne och gick ut och in genom de svarta smedjornas dörrar. Ingen fick röra sig olustigt och sömnaktigt, de flesta gömde friska kinder och glada leenden under sotet, arbetarehustrurna voro snygga och ordentliga, barnen saknade nästan allmänt detta bleka, tynande utseende, som plär stämpla fabriksarbetarnes små; och kom någon särskild nöd på, så visste man vägen till Peter Linds kontor och hjerta lika väl som till hans snälla gummas skafferi och husapotek.

Det hade inte alltid varit så der präktigt på Ringdala. Till en början hade Peter Lind axlat sitt förskinn i en liten eländig, dragig smedja, som till hälften var nedgräfd i jorden och för öfrigt bestod af några rundtimmer med mossa emellan, der vinden hade någorlunda fritt spelrum. Och fru Lind, som nu på prostens nyårskalas var klädd i siden, som kunde stå för sig sjelf, drog bälgen på den tiden; och när qvällen kom, gingo de till hvila i en backstuga med ett enda rum och en liten mörk kabyssja till kök.

Ludvig Lind, ende sonen, hvilken nu var student och en fin herre, som satt på verandan till den vackra corps de logisbyggnaden i villastil och rökte femtonöres-cigarr, hade ett dunkelt minne af att han som mycket liten sett ett par bara, sotiga knän sticka fram ur sina byxor, der han låg och lekte bland kolstybben och tug-

gade på en bröds kalk, för att vara i ögonsigte för far och mor, då de skötte slägga och blåsbälg.

De goda dagarna hade kommit så småningom under hårdt arbete och sträng försakelse. Den första sparade hundrakronan hade följts af den förste gesällen; och sen hade en riktig smedja vuxit upp bredvid den gamla, som ännu i dag stod kvar, och så hade Lind köpt gården, der han hittills byggt på ofri grund, och så kommo en, två, tre smedjor till, och så de stora verkstäderna med sina många arbetare och villan med sin veranda, och så blef »mäster» småningom »fabrikör» och »brukspatron» och »ingeniör» och Gud vet allt hvad der stod på breven. Ett godt hufvud hade han och ett mekaniskt hufvud derjemte, och stod der »Ringdala» på trökverket eller lokomobilen, då visste landmännen långa vägar att arbetet dugde.

Å, ni kan tro det smakar att så der tum för tum höja sig på sitt eget arbete! Ni kan tro det kändes något till skönt att i gungande fjedervagn efter raska hästar kuska förbi den gamla jordkule-smedjan, der två par i kärlek och flit förenade armar en gång lade den säkra grunden till »Ringdala mekaniska verkstad».

Peter Lind höll sig litet stram mot allt, som kunde hänföras till »öfverklass» öfver en jordkule-smed utan gesäll. Men när en hyggelig häradshöfding kom och ville ha hans Lina, och Lina sjelf flög far om halsen och tiggde och bad, så fingo de hvarandra.

— Jag har ännu vår Emma kvar åt en dugtig verk-mästare, och vår Ludvig, som skall bli husbonde på Ringdala, sa Peter Lind till morsgumman.

När så vice pastorn började slå sina lofvar der i huset, och det slutade med att Emma stortjutande förklarade, att utan den presten kunde hon rakt inte lefva, så gåfvo de gamle vika igen, och Peter Lind tröstade sig:

— Du mor, vi ha ännu vår Ludvig i behåll åt

Ringdala, och *han* ska, min själ, hvarken bli prestgesäll eller sättas i häradshöfdingelära.

Nej, det såg det heller inte ut som om unge Ludvig hade lust till. På mellanterminerna var han ständigt nere i verkstäderna och filade och hamrade och plitade och förstörde kläder så att mamma blef rent förtviflad; men pappas ögon strålade och gubben blef varm om hjertat vid tanken på att Ludvig en gång skulle resa utomlands och utbilda sig, och så komma hem och öfvertaga det hela.

Men så en sommar, då Ludvig kommit hem och haft ett långt samtal med pappa på kontoret, blef der en annan låt. Patronen började gå lutad och titta i marken och hade inte längre hvarken ett leende eller ett skämt ens för gamle Jonas, som varit hans förste gesäll, och nu hade sitt bröd för det han stod der vid putsbänken och gjorde lite hvad han orkade. Mamma såg också bekymrad ut, och unge herr Ludvig grät en vers emellanåt när det passade sig. Kom han nu någon gång ned i verkstäderna och ställde sig vid en filbänk, myste inte pappa vänligt som förr, utan drog hop ögonbrynen, suckade litet för sig sjelf och röt:

— Hvad skall du här, pojke? Gå inte i vägen och förstör andras arbetet!

Så blef der ännu en stormig scen inne på kontoret dagen innan Ludvig skulle resa in till skolan, och så satte sig Peter Lind med ett åskmoln öfver hvardera ögonbrynet ned och skref ett bref, som började med: »Välborne herr öfverste och kommandör!»

Efter någon tid var unge herr Ludvig antagen såsom officersvolontär vid kungliga X:s husarregemente.

Följande sommar kom Ludvig sent hem efter alla mötenas slut. Pappas hår hade grånat mycket, han gick mera lutad än förr och talade om att »sälja hela skräpet».

Ludvig slog ned ögonen och gick ur vägen när de möttes. Ned i verkstäderna tordes han inte titta.

En dag framme i Augusti gick gubben Lind utåt ängen andra sidan berget. Plötsligt fick han höra hofslag och en hästs flåsande. Han tittade upp och fick se Ludvig på den ene af fuxarne, pappas stolthet och glädje. Hästen och pojken voro som vuxna ihop. Än gjorde de en vacker galopp utåt gräslindan, än hade Ludvig fuxen att hoppa öfver tre af mammas blekväfvar i bredd, än lät han honom piaffera hela väfräcckan utefter.

Det var en vacker syn: den raske ynglingen på den vackre hästen, och patronens ögon tindrade under det han mumlade: »Jaså, han har redan lärt sig så pass»; men plötsligt blef han bister i uppsynen och röt till:

— Sitt genast af, lymmel, och led in hästen i stallet! Mina fuxar ä' för gamla för sådana der cirkuskonster och för goda med.

Så var det slut med unga Ludvigs ridöfningar derhemma. Det sved i patronen när han såg pojken gå och se ledsen ut; men Peter Lind hade ännu aldrig ändrat sitt ord.

Ännu en sommar gick och Ludvig blef student. Nästa kurs skulle han in vid Karlberg.

Samma sommar, den 27 Juli, blef det jemnt 25 år sedan Peter Lind slog sitt första hammarslag i jordkule-smedjan. Sjelf var patronen inte alls anstucken af jubileumsbacillen, men mågarne hade slagit fram att dagen borde på något vis firas, och så hade det dunstat ut att arbetarne hade någon sorts hedersbevisning i verket åt sin afhållne principal. Så blef det då beslutadt att det skulle bli stor jubileumsfest på Ringdala.

Qvällen förut hade Ludvig gjort en promenad nedåt verkstäderna. Bakom den gamla jordkule-smedjan kastade han sig raklång ned i gräset, lade händerna under nacken och stirrade upp i sommarhimlen.

Så fick han höra röster. Pappa och mamma hade också gått hit ut och slagit sig ned andra sidan det gamla rucklet.

— Här började vi, Peter, hviskade mamma och slog armarne om pappas hals.

— Ja, här började vi, Karin; det är så underligt att tänka nu. Å herre Gud, att tänka sig att *du* har stått derinne och . . . dragit bälgen!

— Mins du, Peter, när du tog af dig din egen tröja och band den om lifvet på mig med ett segelgarn, då du såg att jag frös?

— Karin . . .

Så sutto de tysta en stund.

— Gud har varit oss nådig i mycket, Karin. Men jag kan inte glädja mig deråt, när jag tänker på att om några år skola främmande menniskor styra och ställa dernere, och kanske släppa ut dåligt arbete med »Ringdala» gamla märke på. Vi hade dock en son . . .

— Men Ludvig kan väl ha verkstaden ändå, fast han blir officer?

— Det blir inte detsamma, Karin. Den, som inte är fackman, blir aldrig någon riktig husbonde, han lär sig aldrig att känna och värdera och vara tacksam mot sina arbetare. Stackars mina gamla smeder!

— Du har allt varit bra hård mot gossen de sista åren, Peter.

— Jag kan inte hjälpa det. Jag älskar honom högre än mitt eget lif, och det svider i mig när jag ser hans sorgsna blick, men när jag så tänker på hur bra han kunnat ha det . . . Han hade inte behöft börja i jordkule-smedja, han! Han kunde fått gå framåt på trampad stig. Och så att tänka sig att han, som är född till husbonde här, skall gå som andras dräng . . .

— Hvad menar du, Peter?

— Såg jag det inte sjelf när jag exercerade bevä-

ring! När öfversten var vid dåligt lynne, snäste han kaptenen, kaptenen lät skrubborna gå vidare till löjtnanten, och löjtnanten skällde på väbeln, som hade sin familj nere i byn och gick ned och piskade ungarna, för att trösta sig. Fy tusan, att tänka sig att frun på Ringdala en dag skulle kunna säga: »Barn, gå ur vägen för stackars pappa, han är ledsen, han har fått snubbor af öfversten!»

— Några måste lyda här i världen.

— Ja, men *min* son hade inte behöft lyda någon annan än mig. *Jag* har krusat, *jag* har lydt, *jag* har tjenat andra, *jag* har frusit och slitit, för att han skulle sitta som herre på Ringdala. Å... det lägger mig i grafven, Karin...

Ludvig låg orörlig och stirrade uppåt långt efter det föräldrarne gått hem. Underliga bilder drogo förbi hans syn. Han såg sig sjelf i blått och gult på en ädel springare, med pels på rygg och tyglarna sträckta som fiolsträngar, flyga framåt under hofvars dån och kamparnas flåsande. Han såg den lysande, gungande, stampande, dansande carrén. Han såg en härens allvarsdag i slutet på den långa freden och sig sjelf kommenderad fram för squadronens front på löddrig, skälfvande kamp, och han hörde kommenderande generalen säga: »Löjtnant Lind, ni har stor del uti dagens ära. Jag tackar er!»

Men så såg han pappas gråa, kära hufvud böja sig allt mer, och okända stämmor kommendera nere på Ringdala mekaniska verkstad.

Scenen vaxlade. En pryddig husarofficer framdansade stolt i »Hvita hafvet» på slottsbalen; de skönastes ögon foljde honom, hans majestät sporde sjelf kavallerigeneralen: »Hvad heter den der unge X:husaren?» och kavallerigeneralen svarade: »Lind, ers majestät.»

Balsalen sjönk undan och verkstaden dök upp.

Straussvalsen tystnade och lokomobilerna stönade. De sköna damerna lemnade plats för sotiga smeder, och kommandörerna med stora korsen för blänkande maskiner med påfästa lappar: »Första priset och guldmedalj». Den ende, som stod kvar, var hans majestät, och hans majestät frågade landshöfdingen: »Hvem har utställt de vackra sakerna?» och landshöfdingen svarade: »Ludvig Lind, ers majestät».

Ludvig rusade upp och hem på sitt rum. Der skref han med darrande hand några rader på ett stort pappersark, läste igenom dem sakta och noga, klämde sönder två stora tårar, som hotade att falla ned och skämma ut hela inlagan, och så skref han en stor, prydlig utanskrift.

När arbetet i smedjorna var slut, stod herr Ludvig utanför och tog gamle Jonas i armen:

— Jonas, har du en extra blus att låna mig?

* * *

Jubeldagen var vacker, och strålande Julisol lyste ned på gröna äreportar, flaggor och guirlander, blinkade in till löfklädda maskiner i smedjor och lagerrum, briljanterade patron Linds vasastjerna, som han i dag bar för första gången.

I arbetsdrägt, som Peter Lind helst ville se dem, tågade alla smederna med verkmästaren och gamle Jonas i spetsen upp till villan; verkmästaren höll sitt mödosamt inlärdta tal, de subskriberade kandelabrarne öfverlemnades och brickorna gjorde sin rund.

Peter Lind var ingen talare; men han ville gerna lägga in litet *innehåll* i hvad han sade. Så ock nu. Hans tack var mycket kort, men slöt med tillkännagittandet att han i dag lemnat tiotusen kronor till verkstadens sjukkassa.

Hurraropen och fröjden häröfver stordes i någon mån af att ingen beredt sig på ett svar på detta nummer utom programmet. Verkmästaren var ingen improvisatör, och gamle Jonas bara grät och snusade.

Då förde en vacker, blusklädd yngling undan de framför stående, tog ett glas på bordet och sade med en röst, som var litet skälfvande i början:

»Ärade och älskade principall!

Öfverraskningen och glädjen öfver din vackra gåfva på din och Ringdals hedersdag har, som du ser, rent af förstummat dina trogne arbetare. Om vi ock inte kunna tacka i ord, som vi ville, så be vi dig dock vara öfvertygad om att vi djupt känna huru du nu bundit oss än fastare samman, och att *vi alla*, ja vi alla *utan undantag*, äro beredda att egna dig och ditt kära Ringdala allt vårt arbete, alla våra krafter!»

— Också *du*, Ludvig? stammade patronen, när han hemtat sig efter den första öfverraskningen öfver att se sonen blusklädd framträda ur arbetarnes led, och dessa dragit sig något afsides.

— Ja, pappa, *också jag*, sade den unge studenten och såg sin far stadigt in i ögat.

— Är det din *fria* vilja, Ludvig? Du vet att jag aldrig velat tvinga något af mina barn.

— Ja, pappa; det skall, om Gud så vill, finnas en Lind på verkstaden äfven då du — Gud gifve sent! — ej längre orkar att gå dit. Min afskedsansökan från regementet är redan på väg.

Patronen for med handen öfver ansigtet, drog mamma och Ludvig intill sig och stammade:

— Gud välsigne er båda!

Sent på qvällen när festen var slut och en hvar begifvit sig hem till sitt, gingo pappa och Ludvig, arm i arm som förr, ännu ett slag utefter verkstadsgatan och

sågo huru månen sken in på gröna löfruskor och blänkande maskiner, och försilfrade stämpeln »Ringdala mekaniska verkstad. 188*.» Peter Lind stirrade länge på bokstäfverna.

— Du kan visst läsa det der utan glasögon, pappa?

— Ja, Ludvig.

— Och jag lofvar dig, att så länge din Ludvig lefver, skall det märket ej heller någonsin sättas på fuskverk. Det är det minsta jag kan göra; du har gjort allt det andra. Jag fortgår ju bara »på trampad stig».

Skolfröken.

Mia Ljungberg var »skolfröken». Inte i det prydliga »elementarläroverket för flickor» nere vid parken, der de hade pappskifvor för nedre fönsterrutorna, på det inte unga, vaknande jungfrusinnen skulle förvillas af verdens flärd sådan den tedde sig på *pings Storgata, och derifrån tvåhundredesexton små fötter stampade ut hvarje gång klockan slog fullt, och dit etthundraåtta små rödblossande flickansigten tittade in när rasten var slut.

Frökvarne der kallades »lärarinnor», öfver hvilken titel hvilat ett visst doft af »embete» och embetsvärdighet, då deremot benämningen »skolfröken» betecknar en vetandets lägre stående tjenstevinna.

Fröken Ljungberg hade visserligen fått hvad man kallar »uppfostran», men i en sådan der pension, der flickorna gråta sig till betyg och mammorna skrämman sig till »flyttningar» åt dem med hot att »eljes nödgas

låta lilla Evy försöka annorstädes». En sådan läroanstalt kan en företagsam flicka genomgå temligen obesmittad af vetande. När nu pappa Ljungberg dog och huset befanns fattigt, räckte fröken Mias insigter och talanger inte till för annat slag af sjelfförsörjning än en liten förberedande skola, der de »första grunderna» meddelades åt både gossar och flickor om sex till nio års ålder. Men den lilla skolan sköttes bra af Mia Ljungberg, och bland *pings 15,000 invånare var allmänna meningen den, att för bättre mans barn, som hade råd att offra den respektabla summan af hela femton kronor i terminen, fanns ingenting styfvare än att börja kunskapens törnbeströdda väg hos fröken Ljungberg, fast *köping nog också hade skolfröknar, som gjorde det hela för åtta kronor pr termin.

Vid Strandgatan, i en stor sal på nedre botten, en sal med låga fönster och gammal gul, sprucken kakelugn, hade Mia Ljungberg sin skola. I ett litet rum derinnanför med nerium och jasmin i fönstret, med sitsklädda, betsade furumöbler och familjeporträtt öfver liggsoffan hade skolfröken sitt hem.

Naturligtvis hade hon en gång drömt sig det hemmet något annorlunda. Under glada promenader i ljusa, ljumma sommarqvällar, utefter vägen, som fortsatte Strandgatan kring sjön, hade hon hört en vacker, manlig stämma plötsligt vekna till; en stark arm hade slagits om hennes lif, ett par lågande, svarta ögon hade brännt sig in i hennes; och så hade *han* frågat om hon trodde sig ha kraft och kärlek nog att vänta på honom, vänta länge, och sedan dela ett lif, som måhända alltid blefve fattigt och försakande?

Och hon hade jublat sitt ja och gifvit sitt hjerta och drömt sin dröm, som man drömmer den vid nitton år. Och tåligt hade hon väntat: först på hans examen, så på hans befordran och så på akademiskuldernas betalande.

Mia Ljungberg såg något ut på den tiden. Det präktiga, ädelt formade hufvudet bars upp af en ståtlig gestalt, och det kastanjebruna håret borrhade upp sig i lockar, som nästan sågo naturliga ut, öfver ett par stora, mörka ögon, som lyste af lefnadslust.

Kamrern i *pingsbanken, som hade eget hus och hjertlidande faster att ärfva, lade alltsammans för hennes fötter; men hon skulle ju vänta på »*honon*».

Vice pastorn, som kallats af en akademikamrat till stort patronelt pastorat i Skåne, höll på att krama sönder hennes hand vid afskedet och frågade »om han finge hoppas». Men hon log och skämtade och skickade af gudsmannen utan hopp; hon visste ju hvem hon väntade på!

Och så kommo andra, som voro mindre rangerade, och bådo henne vänta på *dem*; ja till sist efter många år fick hon t. o. m. anbud af en hofrättsnotarie, som var två år yngre än hon sjelf, den snälle gossen.

Och han, som hon väntade på, kom hem till sin far, gamle bleckslagare Lind i *ping, gång efter annan; och då drömde de tillsammans och svärmade och byggde bo i tanken, ett enkelt och tarfligt bo, ett näste för kuttrande ömhet blott, men nätt och fint, med blommor och sol och hvita gardiner och kyssar och försakelse. Och så sporde han alltid: »Min älskling, du tröttnar väl inte att vänta på mig?»

Och hon jublade sitt nej och hon gaf sitt hjerta, och hon drömde sin dröm ännu vid sex och tjugo år.

Skulle de eklatera sin förlofning? Nej, inte åtminstone förr än man kunde någorlunda förutsäga *när* det lilla nästet för kärlek och tro kunde byggas annorstädes än i älskande hjertan.

Och när de voro skilda grät hon och lög om hvartannat och läste med blixtrande ögon och blossande kinder i Malmströms dikter, just der märket låg då han gaf henne boken:

»Hvem är, o säg mig, den lyckofulle,
Som ega skulle
Din själs klenod och ditt hjertas skatt?
På den du tänker
När ögat blänker
Och då du sänker
I handens snö dina lockars natt».

Så fick han mer och mer att göra, och det blef längre mellan besöken i *ping och brefven blefvo kortare, och en liten guldfågel i qvinnohamn sjöng med sin röst af metall, att lifvet hade mycket annat, som var skönt, än kyssar och försakelse.

Men hon väntade ännu.

Och isande förfäran sade henne att guldfågels gnistrande vinge flaxat bort allt gammalt ur hans bröst och att han skulle bli borta och att drömmen snart var slut.

Men hon väntade ännu.

Så trolofvades doktor Henrik Lind med fröken Amy Blomstrand, dotter till godsegaren Ludvig Blomstrand på Östansjö och hans maka, född Bark.

Och hon väntade äfven *då*, men hon väntade blott på att hjertat skulle klappa ut, att döden, förintelsen skulle hugsvalande sänka sig ned öfver henne.

Men fröken Mia syntes nu en gång för alla dömd att vänta förgäfvets. Der kom en för tidig strimma af snö i bruna lockar, der kom något djupt vemodsfyllt i de stora, granna ögonen och något sträft i rösten, men lifvet gick sin vanliga gång och hade sina vanliga kraf, och för att fylla dem kom skolan.

Inte ett ord, inte en rad från honom! Hvad skulle det också tjenat till?

Om några år blef han stadsläkare i *ping. Hade han då förlorat ända till *minnet*, efter han, oberoende som han var, sökte sig just *dit*!

Styf och rak gick han Strandgatan framåt, och vid

hans sida flaxade guldfågeln, munter och glad med skimrande vingar dolda under pelsverk och siden. Och hat tar strökos af och hufvuden böjdes och munnar logo hvar de gingo fram, ty nu hade han väntat nog, nu hade han guld och rykte och salonger, der ingen besökande skulle kunnat ana att deras egare en gång drömt om ett fattigt näste för ett kuttrande par.

Men bakom nerium och jasmin följdes han Strandgatan utefter af skolfrökens mörka, djupa ögon, och när de två gått förbi, hände det att qvällens skuggor obero märkta af fröken Mia fingo lägga sig utefter Strandgatans fönsterrader, och att lampan icke tändes förrän framemot midnatt, då minnena snyftade sitt ve och skolfröken drömde, som man stundom drömmer vid sju och trettio år.

— Är fröken Ljungberg hemma?

— Ja, jag skall gå och säga ifrån, om frun vill tala med henne, hördes gamla städerskans röst.

— Å för all del, det behöfs väl inga ceremonier, tänker jag . . .

Dörren från skolrummet rycktes upp, fröken Mia fick i hast eld på lampan, och der stod — guldfågeln, fraiche och elegant, stolt och rak, med en glimt af högmod i sina kalla, gråblå ögon och med en liten brunlockig pilt, som såg ledsen och förskräckt ut, vid handen.

Öfverlägset såg den eleganta frun på skolfröken och sade i nådigt nedlåtande ton:

— Ni är fröken Ljungberg?

— Ja.

— Jag skulle vilja tala med er om min lille gosse.

Fröken Mia rätade på sig. Jaså, fru doktorinnan var så fin att hon inte ens ansåg sig behöfva presentera sig för skolfröken.

— Och fruns namn . . . ?

Doktorinnan ryckte till, och så log hon öfver hela ansigtet. En »skolfröken», som höll på etiketten och låt-

sade sig icke känna doktorinnan Lind! Nåja, menniskan såg ju fin nog ut, och kunde man glädja henne med så lite . . .

— Doktorinnan Lind.

— Behagar fru Lind ta' plats.

— Tackar! Jo, ser ni, min lille Carl är nu sex år och skulle börja läsa, och jag har hört er mycket berömmas för den säkerhet, med hvilken ni meddelar de första grunderna, och tänkte därför . . .

Hans son i *hennes* skola! Store Gud, hade han då alls ingen känsla eller minne för hvad som varit! Redan hade hon på tungan ett kallt, afvisande svar, att hon förut hade allt för många elever. Men så erinrade hon sig att hon hört det doktorinnan Lind styrde temligen enväldigt i hemmet. *Han* hade säkert inte skickat henne dit med gossen.

Och så såg hon på pilten, som för att se ogenerad ut stoppat ett par fingrar i munnen. Inte en smula lik guldfågeln. Det var *han* upp i dagen, drag för drag. Och det gamla såret sved, som om det rifvits i går, och skolfrökens trettiosjuåriga hjerta bultade som en gång derute på strandvägen. Hon skulle få ha *hans* gosse, hans egen afbild hos sig hvarenda dag! Hon skulle få smekande stryka denna nya upplaga af tätta, mörka lockar, som hon kände så väl igen! Ack, hvem vågar väl säga när kvinnans hjerta någonsin kallnar för den man, som en gång egt det helt och fullt!

* * *

Följande middag satt herrskapet Lind på antika stolar vid förnäm tid, klockan half fem, och dinerade vid ett välordnadt bord i sin skulpturbonade matsal med buffet som liknade ett litet konstigt schweizerhus. Hvar sin sida om bordet; och hvarför skulle de inte sitta så? De behöfde inte passa upp hvarandra, ty kammarjungfrun

stod ständigt inne och till hands. Det outsägligt lufva i att efter skilda värf aldeles ensamma få njuta af hvarandras sällskap, inte ens störda af en tjenare, var en allt för borgerlig känsla för sonen af gamle bleckslagare Lind och dottern af godsegare Blomstrand, hvilken börjat sin bana som mäskdräng i ett bränneri. Och så hade de rätt ingenting att säga hvarandra, som inte hvem som helst gerna kunde få höra.

— I dag har lille Carl börjat sin skola, Henrik.

— Jaså. Jag mins inte att vi ännu kommit öfverens om någon skolgång.

— Det trodde jag var en sak, som föll af sig sjelf.

— Ni har glömt pilsnern, Annette!

— Jag var i går hos skolfröken — Ljunggr . . . Ljungqvist heter hon visst — med honom och gjorde upp, och i dag har han fått sin första lektion . . . Hvad är det åt dig?

— Ingenting. Soppan är så fördömdt het. Hm! hvarför just i hennes skola?

— Hvarför *inte* i hennes skola? Hon skall vara mycket bra i de första grunderna, fast hon ser lite för spansk ut för att vara en sådan der.

— Ja, å *snäll* ä' hon, pappa. När di andre barnen gick, tog hon mej in i sitt rum å låt mej si en porslins-hund å kysste mej och gaf mej en karamell å . . .

— Fi donc! Jag tycker inte om att främmande kyssa gossen. Gudskelof, hon såg då åtminstone någorlunda snygg ut . . . Hvad letar du efter på golfvet, Henrik?

Revision.

Med, som det ville synas, vanligt intresse hade grosshandlanden, bankdirektören och kommandören af wasaordens nyuppfunna första klass med sin charmanta fru öfverlagt om huru mycken gös som skulle tagas till revisionsmiddagen, och med stort besvär hade han fått hem en liten sändning af ett speciellt utmärkt ungerskt vin, som icke stod i hvilken priskurant som helst.

En afgjutning af ett nytt, mycket omtaladt konstverk hade just installerats på sin nya plats i salongen, och vid bordet skulle lilla Gerda sitta bredvid konsul Ek. Det ungerska vinet var fylligt och värmande och lilla Gerda hade fått en ny, förtjusande drägt direkt från fröken Lundin. Hvem vet, hvem vet . . .

Ibland under öfverläggningarna om middagen, dessa öfverläggningar för en fest mellan husets herre och fru, då äfven det tarfligaste herrskap lifvas af tanken att ha det eller det bättre än den eller den vid det eller det tillfället — huru mycket mera då direktörens! — hade fru Strömmer plötsligt sett upp på mannen och öfverraskats af ett hårdt, kallt, frånvarande uttryck, som var alldeles olikt honom och nästan gjorde henne rädd. Men knappast hade han fångat hennes blick, förrän solskenet åter gled öfver de ännu vid 57 år vackra och ungdomliga dragen.

Revisionen skulle pågå i två dar. Böckerna första dagen, vexelportföljen, sedelserierna och inelliggande klingande valutor den andra, och nu var det slut för i dag. Bordet glänste och gnistrade, drufmusten sjöd inom ky-rasser af blänkande glas och finaste kristall, gardet från Rhen skyldrade med sina smala, spetsiga bajonetter, kåren Sauterne stod nobel och genomskinlig som en bleksigtig

prinsessa på en hofbal och Xeresen bröt sig mot facetterna af slipad karaffin, medan härens nobelgarde, regementet Roederer, ännu höll bivack i lägret, slumrande på is.

Man »gjorde salong» en stund medan herrarna togo del af stridsfältets strategiska dispositioner å korten vid kuverterna. »Gerda». — »Konsul Ek». — Och så den döfve lektorn på ena sidan och gamle kamrern på den andra om det unga paret. Ja, den mamma, hon kan ställa det!

Der stod hon sjelf i moiré antique och något litet juveler, nätt och jemnt så mycket som passade »derhemma». Mamma var 44 år, men hade alltid hållit sig på den jemna, beqväma, välputsade trottoiren af livvets storgata. Ingen af de knuffar och stötar, hvilka hotade hvardagsfolket, som med släp och oro ilade kors och tvärs öfver gatan, hade träffat henne, och ingen af dem som stupat i rännstenen eller krossats å körbanan hade hört henne till eller stått henne nära. Vid 8 år hade hon gått i dansskola, vid 9 i pension, vid 16 till altaret med den första sidenklädningen, vid 21 till altaret med den förste affärsmannen i staden. Och så hade barnen kommit, och aldrig hade de heller gjort henne någon sorg. Var det väl underligt att hon ännu såg vacker, trettiårig, god och lycklig ut! Ingen förödmjukelse i hela lifvet, knappast någon ouppfylld önskan, rikedom och familjelycka, hvad ville hon mer begära! Nå, hon begärde det inte heller, der hon stod vid portiern till kabinettet, konverserade muntert och spred omkring sig detta goda lynne, hvilket ofelbart smitter hvarje sällskapskrets, i hvars midt befinner sig en värdinna, som tydligen njuter af att »se folk hos sig», och, lugn för att aldrig något kan gå på tok i hennes hus, icke låter ertappa sig med kroppen i salongsfåtöljen och själen i serveringsrummet.

Direktören har gått in till sig på ett ögonblick.

Bra, då får direktören vid hufvudkontoret så mycket bättre tid på sig att läsa öfver sitt tal. Stör honom inte, der han går fram och tillbaka i blåa salongen och ser förströdd ut, om någon talar honom till. — — —
»Detta alltid så angenäma hem med dess älskliga... exemplarisk reda och ordentlighet... föresyn inom affärsverlden... de verkliga högtidsstunder då vi... en kär pligt att betona... vår högt värderade värd... vår älskvärda värdinna... hm... det öfver allt beröm stående... föresyn inom affärsverlden... exemplarisk...»

Nu är det nästan färdigt, men värden dröjer.

Han var visst vid ett utmärkt lynne i dag. När arbetet för förmiddagen var slut och revisorer och tjänstemän gått upp på hotellet för att adonisera sig en smula till middagen, hade han blifvit ensam i direktionsrummet med gamle vaktmästaren, som han annars aldrig brukade tala till utom i tjensten.

— Hur kan Svensson ha det nu för tiden?

— Tackar mjukast; det knallar å går. Helsan å fattigdomen ä' efterhängsna.

— Här har Svensson en tia till en liten uppmuntran. Svensson kan köpa något till barnen.

— Ta...ackar a...a...allra mjukast!

När han sen ensam gick hem, mötte han långa Kristins flicka, skurmadamens. Henne gaf han en hel hvit tjugofemöring och klappade henne på hufvudet.

Fru Strömmer tar ett par steg, så hon kan titta inåt våningen, och ser på den stängda dörren till direktörens arbetsrum. Nu är det på tiden. Han skulle ju bara byta om en krage.

Öfverstelöjtnanten, den lilla stadens schön-Geist och konstdomare, betraktar den nya statyetten med kännarmin och uttrycker sitt höga gillande samt vågar en gissning om priset. Alltid dubbelt, alltid dubbelt, den gode öfverstelöjtnanten!

Konsul Ek har fogat sig i sitt öde och redan inledt en mycket liflig konversation med Gerda. Yngste bankbokhållaren, som troget står på ett ben och stöder en athénienne, ömsar fot, och döfva lektorn anförtror kamrern att han »känner sig satans sugen. Han brukar alltid äta klockan två». Direktören vid hufvudkontoret är alldeles färdig med sitt tal.

— Men Gerda då, hvad i all verden kan pappa hitta på?

Direktör Strømmer har beslutat att alls inte vara med om festmiddagen i dag.

Han gick genom matsalen när han kom, tillsammans med gästerna, och hans öga blixtrade så underligt då det öfverfor Bacchi ordnade plutoner. Der, just der vid öfre ändan af bordet hade direktören vid hufvudkontoret stått denna dag i elfva år: — — »en föresyn inom affärsverlden . . . det öfver allt beröm stående . . . värd och värdinna . . .» Och direktören vid afdelningskontoret, som hade ordet vida bättre i sin magt, hade svarat, elegant, flytande, ett par gånger, då der gått åt tre Roederer mer än vanligt, med verklig rörelse.

I dag skulle inte det der talet hållas. Synd på tal! Men intet enda glas skulle fyllas, filéten skulle slukas af diskerskorna i köket, och den läckra gösen skulle aldrig ens komma fram, och Gerda skulle inte sitta bredvid konsul Ek, aldrig mer.

Ty direktör Strømmer hade beslutat sig för att resa bort, långt, långt bort. När han gick in till sig hade han kysst sin hustru och sagt: »Tack för alltsammans, Hedda!»

Hon trodde han menade anordningarna för middagen, och hon log mot honom . . .

Och då han stängde dörren till sitt rum, dröjde

hans öga vid barnen, vid Gerda, Amelie och Augusta. Hvar var lille Frans? Nå, han var väl ute. Bäst så.

Nu skulle det packas till resan. Vid långa färder är det ju så mycket som man behöfver ha med sig.

Men direktören tog inte alls fram någon kappsäck, han öppnade inte sin chiffonier. Han vek ej samman frack och redingote. Hans bagage bestod af *minnen*.

Minnen från den unga, sträfsamma bokhållaretiden, då han efter stängningsdags om qvällarna gick och afundsjukt såg in genom fönster der man roade sig på andra sidan, i kretsar, dit han ej då fick sätta sin fot.

Hvad var det väl de skrattade åt just nu i salongen? Ah, hvad angick det väl honom!

Minnen från framgångens dagar, från förlofnings-tiden, från då barnen voro små.

Der hörs Heddas röst, munter, angenäm, klangfull som alltid.

Soliga minnen från hemmet, afgrundssvarta från . . . från . . . den der första förfärliga gången då ett grepp i kassan till den penningeinrättning, hvares chef han blifvit, skulle dölja att engrosaffären gått tillbaka, dölja det bara till dess ett par nya, lyckade kupper åter läto honom känna fast mark under fötterna.

Tyst . . . började man sakna honom? Nå, hvarför sölade han då!

Först hade han tänkt att göra . . . göra det der . . . som skulle ske, *före* revisionen. Han visste ju att *den* måste nu blotta allt. Så hade han känt en obetvinglig, alldeles oförklarlig, rent af hypnotisk längtan att ännu en gång se hederligt folk i ansigtet i sitt eget hus, jemte ett par andra virakamrater, som han nästan visste hade gjort ungefär detsamma som han sjelf, men sågo respektablast ut af allihop. Det . . . der kunde ju ske i morgon, eller i qväll, med hjernan omtöcknad, sedan den beskedlige direktören vid hufvudkontoret ännu en gång fått hålla sitt vackra tal.

Men så hade ledan fattat honom med ens. Han kunde inte längre, inte en timme. Och så låg det ju ändå en gnista frihet, en smula sjelfbestänningsrätt i att göra det . . . der några timmar förr än det var alldeles absolut nödvändigt.

Hvad nu . . . ? Frågade man efter honom derinne! Nå, nu hade han ju också packat för resan. Skulle han der borta, på andra sidan få betala för öfvervigt? Bah, hvilka idéer! Allt är ju slut med samma!

Nu börja de bestämdt undra derute . . .

Så föll det honom in att han skulle se huru en man ser ut i ett ögonblick som detta. Han vann alltid ett par sekunder med att gå fram till rakspegeln.

Det var Augusta som skrattade derinne. Schy! mitt barn. Visste du hur det skär i stackars pappas hjerta, så skrattade du inte så . . .

Nu spegeln: vacker, korrekt, äldre, bättre herre, magen litet kullrig, men hållningen god; mörkt hår med en och annan grå strimma, bruna ögon, god färg, märkvärdigt nog, fina drag, en smula oroliga, ungefär som om han tappat sin börs eller varit rädd att komma för sent till tåget, inte vidare. Det var alltsammans.

Åh tusan . . . Ser man inte värre ut så . . . så här . . .

Tyst! Det är vaktmästare Strands tunga steg? Det är visst serveradt nu. Nu är hög tid att kasta loss för färden . . . biljetten!

Snabbt tog han fram den: en liten blank tینگest, som inte hördes rätt skarpt i den mattbelagda våningen . . .

Det sista direktören vid hufvudkontoret såg deruppe, var hur konsul Ek gjorde sig så liten som möjligt, tyst tog sin öfverrock och skyndade bort utan att säga ett ord till någon, och hur vaktmästare Strand i flygande fläng »räddade» två buteljer champagne.

På trottoiren inväntade han revisorerna:

— I morgon, mina herrar, börja vi klockan sju. Vi måste gå riktigt grundligt tillväga. Äta herrarna hos Starks eller Pehrsons? Jaså, på stadshuset. Fan till händelse!

Kusin Thilda.

Thilda och Wilhelm voro kusiner. Thildas pappa var grosshandlare och vice konsul i Bracksala; Wilhelms pappa var kapten och bodde i samma stad. Det var mammorna, som voro syskon, så att Thilda hette Lundeqvist och Wilhelm hette Stark.

Om namnet *P. Lundeqvist* stod på rät- eller baksidan af en vaxel så betydde summan på vaxeln ingenting; den gick ändå som en riksbankssedel öfver hela Bracksala och långt derutöfver. Deremot var namnet *C. Stark* alldeles oanvändbart på dylika rektangulära papper, ty kaptenen hade gjort konkurs.

Systrarna voro lite besynnerliga mot hvarandra numera, och det var fru Starks skull, ty hon var en smula afundsjuk. Det är inte så godt för den ena systemen att slitas med umbäranden och försakelser af alla slag, att ibland nästan förödmjukas inför »sämre folk» för det hon inte har två kronor »förrän min man kommer hem», och så se den andra systemen, hon, som derhemma knappast var hållen så rar som en sjelf, lägga sig till med den ena fina dräkten efter den andra och lägga af klädningar, som man sjelf skulle varit lycklig att ega till riktig stass, och köpa fina saker i huset.

Men konsuln och kaptenen voro goda vänner och svågrar. Stark förlät Lundeqvist att han hade pengar, derföre att han sjelf alltid fick låna, och han öfversåg med hans fina våning och charmanta fuxar i känslan af sin egen sociala öfverlägsenhet, som dock ingen annan människa förmådde begripa. Stackars Lundeqvist hade sopat golvet i den butik, som nu var hans egen, då Stark gick på Karlberg, han rökte »Kalmar ros» och hade tarfliga bekanta från sin knoddtid; det var synd om karlen, man måste verkligen förlåta honom hans halfva million.

— Det var sannt, kan du låna mig en hundralapp till fram i nästa vecka? var kaptenens stående afskedsfras när de båda familjerna varit tillsammans.

Fru Stark rodnade af förödmjukelse och fru Lundeqvist bet sig i läppen med ett skålmaktigt leende, men konsuln tog upp den äskade summan utan att ändra en min och sa:

— Var så god, svåger!

På elfva år hade tre eller fyra hundralappar blifvit återbetalda, inte mer.

— Hur mycket är du väl nu bara skyldig Lundeqvist på sådana der ficklån? kunde fru Stark ibland fråga då de kommo hem till sig.

— Usch, det går allt på något öfver tusen kronor nu.

— Jaså, gudskelof att det ändå inte är *mer!*

Men konsul Lundeqvist förde såsom ordentlig affärsman bok äfven öfver de mest hopplösa fordringar. Kapten Stark skulle sjelf blifvit förvånad om han kunnat se att hans konto slutade med ett belopp af kronor 9,416,85, Lundeqvist till favör.

Men om fru Stark någonsin lånade en tia till hushållet af sin syster, så betalades den alltid inom åtta dar, och de återbetalningarna voro några rigtiga triumfstunder för kaptenskans sjelfkänsla.

— Åh, det är väl inte så noga, Amelie lilla! kunde då fru Lundeqvist säga.

— »*Noga!*» Hvad menar du? Du tror väl inte att jag vill taga ett öre från dig! sade kaptenskan och rätade på sin smärta figur, som var väl så ståtlig som konsulinnans.

Lille Wilhelm växte upp och vardt en vacker gosse med bruna, blixtrande ögon och såg ut som en prins.

Lilla Thilda Lundeqvist växte också upp och vardt en söt och treflig tös med burrigt hår och trinda kroppsledamöter och såg ut som ett körsbär.

De lekte och kysstes.

— Kila efter några af edra goda kakor; min mamma har inga! föreslog Wilhelm emellanåt.

— Ja, käre Wille!

Och Wille blef större och behöfde då och då en slant, när han var bland kamraterna. Pappa blef ond och mamma ledsen, då han begärde af dem.

— Hör du Thilda, håller du riktigt, riktigt af mig? frågade han då och slog armen om hennes lilla runda, jemntjocka midja.

— Ja, käre Wille.

— Ja, men jag menar så der *rysligt* mycket, så du skulle vilja göra hvad som helst för mig?

— Jaa då!

— Ge mej då en tolfskilling!

— Ja, käre Wille.

Med åren växte tillgifvenheten, och det året Wilhelm blef student älskade de hvarandra högre än både far och mor och syskon och hela världen för resten. Men kysstes gjorde de inte nu, utom bara när de gratulerade på födelsedagar.

Kaptenen dog, och konsuln, som under årens lopp fått millionen full, sa till svägerskan:

— Bry dig inte om pojken, Amelie; den sörjer jag för.

Första terminen i Lund klarade genom skilsmessan Wilhelms känslor, och när han kom hem vid jul drog han ned kusin Thilda på sjövikens vid björkhagen, kramade hennes händer, såg henne in i ögonen och viskade:

— Älskar du mig, Thilda!

— Ja, käre Wille. Men ser du! Der är vatten på isen; det går inte med skridskorna i dag!

— Men Thilda, nu menar jag inte bara om du håller af mig så der som kusin, utan om du älskar mig *riktigt innerligt* och vill ha mig till fästman?

— *Ja, käre, käre Wille!* jublade hon och lade sitt lilla röda öra på hans öfverrock, midt öfver hjertat.

Och vintern gick och drifvan smalt: en, två, tre, sex gånger och examen var tagen och förlofningen eklaterad och Wilhelm var »en ung man i verken» i Stockholm och hade inte sett sin Thilda på ett helt år.

Då kom han åter hem till en jul och var mager och blek; och hans kyss var sval och hans aptit på julgröten ringa.

Thilda grät; moster Julia föreslog sennetsthé.

Men det blef värre och värre; han nekade för sjelfva refbensbjället och kysstes inte ens när han helsade god morgon.

Moster Julia frågade om hon skulle låta hemta iglar.

Slutligen en qväll, då de voro ensamma i salongen, brast det löst. Han var förtviflad och ville dö.

Hvarför det då?

Jo, han hade misstagit sig på sina känslor. Han hade tagit för kärlek hvad som blott var innerlig, varm tillgifvenhet för hans lilla kusin och lekkamrat. *Ne* hade hans hjerta talat på allvar, nu såg han sin villfarelse och allt var förbi här i lifvet...

Det var skymning i rummet så han såg inte hur

hon vred sig i ångest, han såg inte huru hennes ögon, stirrande, förfärade, blickade på honom, och hans egna tinningar bultade så han hörde ej huru högt hennes stackars lilla hjerta slog.

Det blef nyår och trettondag, och innan tjugonde-dag Knut kom, hade Wilhelm fått sitt ord åter och måst lofva Thilda att lefva och att öppet tala med de gamle och så gifva sin tro åt henne . . . henne som . . . »är hon då så vacker, Wille?»

Han kysste hennes händer, han kallade henne engel och sig sjelf skurk; han frågade om hon verkligen kunde förlåta honom, glömma hvad som varit och blifva honom en god, öfverseende »kusin Thilda».

— Ja, käre Wille!

Om ett par år kom han dit med sin unga fru. Møster och morbror sökte vara så vänliga som möjligt, men deras anleten lade sig ofrivilligt i bistra veck, och det var som hade en isande vind gått igenom den annars så blida, hjertevarma kretsen. Den unga frun visste allt; en blodröd sky gled öfver hennes kinder och hon såg ut som om hon velat brista i gråt. Wilhelm böjde sitt hufvud och hans stämma darrade då han hastigt hviskade till Thilda:

— Ack, håll af henne *du* en liten smula!

— Ja, käre Wille! log hon tillbaka och öppnade stora famnen för henne, som stulit från henne allt.

Konsul Lundeqvist var i färd med sin andra million, och der voro ej mer än fyra barn. Der haglade anbud öfver Thilda, goda, lysande anbud, men då hon alltjemt tackade och sa nej och blef öfver trettio år, började de unge männen, som kommo i huset, slutligen att i stället slå sig ut för syster Agathe. Ibland grät mamma Lundeqvist, slog armarna om sin förstföddas hals och snyftade:

— Att, du aldrig kan glömma honom! Det blir din död, flicka!

Det hade ingen fara. Thilda var för osnörd, för kärnsund och för bred om axlarna att lägga sig ned och dö af kärlek. Men djupast i sitt hjerta gömde hon barndomsvännens bild och ingen annan fick tanken måla deröfver.

Då blodet är varmt och hjertat ungt och visar åt tvenne håll, vill det till att välja det rätta. Wilhelm hade valt fel. Ingen af makarna var tillräckligt dålig för att göra äktenskapet till en olidlig kamp; det blef ett af dessa der man »sliter sin tid» och bevarar skenet för verlden; men då den unga frun efter några år gick bort dit, hvarifrån ingen återvänder, blef detta för Wilhelm visserligen en uppskakande tilldragelse, såsom alltid då ett dylikt band slites, äfven der det icke varit hvad det bör; men något olycksslag, som krossade hela hans väsen, blef det inte.

Två år derefter ringde han på morbror Lundeqvists dörr.

-- Är herrskapet hemma? frågade han jungfrun som öppnade.

— Ja, käre Wille! hördes Thildas röst der inifrån.

Det var skymning igen och åter sutto de två ensamma i den gamla kära salongen. Hon hade små fina rynkor vid ögonen och hans hår var grått vid tinningarna. Hon var trettiofyra år och hans skuldra var litet böjd. Han lutade sig fram öfver hennes fätölj, hennes hjerta bultade och hans röst skalf:

— Jag har förrådt dig, Thilda, jag har handlat som en usling emot dig och borde aldrig våga nalkas dig mer. Men i mitt hjerta har du alltid varit den första, den enda. Sinnesruset flydde så fort, och ur töcknet framsteg *din* bild, mera ljuf, mera skön, mera älskad än

någonsin. Kan du förlåta? Kan du, vill du ge åt tiggaren nu, hvad den i din kärlek rike dåren ej förstod att taga till vara? Får jag ännu älska dig, Thilda?

Det käckta, burriga hufvudet skakades, den höga barmen häfdes våldsamt, men klart och mildt ljudet mellan perlande tårar:

— Ja, käre Wille!

Annas första bal.

Det är svårt att vara »herrska» på tvåtusen om året. Har man så fyra flickor till, och inte vill göra skuld, så är det i sitt slag ett »konstverk», mot hvilket Rafaels madonna ter sig enkel och Kronbergs jagtnymf stiger i skuggan.

Herr Tenström, kassör på Lundqvistska fabriken, hade inte mer, hade ingen skuld och just precis fyra flickor. Men det var fem år sedan hans öfverrock vändes, och fru Tenström gick helst ut sedan det börjat skymma på. Hatten hade firat sitt tioårsjubileum och kappan var blank i sömmarne, ser ni.

Kanske hade det ändå inte gått, om inte gamla Malena hade varit ett sådant praktexemplar till trotjenarinna. Maten der i huset var snart lagad, i Tenströmska förmaket funnos inte många fina saker att feja och putsa, och Malena hade i sin ungdom tjenat hos en mamsell, som lefde på handarbeten. Så arbetade både fru och piga i sitt anletes svett, och alltemellanåt gick gamla

Malena ut i staden med en soffkudde, en bordduk eller en flossamatta under armen.

Så gick det mycket bra så länge barnen voro små. Men när man sträfvat af alla krafter, när man sjelf försakat en nödvändig klädning, när man köper sik till söndagen i stället för kött, för att kunna skaffa skolafgifter till barnen, och de så komma hem och gråta för att de andre flickorna skrattat åt den urblekta klädningen och den snäfva, underliga kappan, då håller det ibland på att bli för mycket.

Men snart klarnade ställningen äfven för de små Tenströmarna; de visste *hvarför* de inte fingo vara klädda som andra, de lade inte genom klagan sten på börda för stackars mamma, och de svalde gråten när man i skolan förundrad tittade på någon ny »fantasikostym», som fru Tenström med skyldig hänsyn till befintliga tygrester hade hittat på.

Så hade »storasyter» blifvit aderton och »kelegrisen» elfva år.

Storasyter var således just i det taget då hjertat klappar varmt äfven under ett klädningslif som »sitter illa i ryggen», då pulsarna spritta vid en smekande melodi, då äfven en klumpig känga omedvetet klappar takten när valsens toner genom öppna fönster sila sig ut till de afundsjuke derutanför.

Gud vet hur hon lärt dansa. Kanske som siskorna lära sjunga, kanske på lektunderna ute i salen af någon skolgosse, som »bodde och åt» hos tant Emma snedt öfver gården och gått i »rigtig» dansskola.

Hon kunde emellertid både vals och galopp, och fyrmannapolska går ju af sig sjelf, och der skulle bli stor subskriberad bal på »hotell Bengtsson» den tolfte, det visste man en hel månad förut.

Först hade hon legat vaken nätterna i ända och vridit och vändt sig i sin lilla säng i »flickornas rum»,

tills alla småsystrarna vaknat, öfverlakanet blifvit hopsnott som ett rep och svetten brutit fram under ljusa lockar.

Så hade hon, rodnande af blygsel, som om det varit den skamligaste tanke i verlden, öppnat sitt hjerta för gamla Malena.

— Käraste lilla fröken, dä' ska' hon allri grunna på, för dä' har vi allri rå te, å hon gör bara sin mamma lessen, sa' Malena och suckade.

Och Anna stred som en liten hjeltinna med sina grymma, syndiga tankar, men en dag veckan derefter frågade hon plötsligt:

— Har mamma någonsin varit på en riktig bal?

— Ja, kära barn, det har jag väl, så der en fem eller sex gånger.

— Men mamma, hur bara *känns* det?

— Åh, kors min flicka, inte känns *det* något vidare, inte. — Du tog väl vara på äffsingarna när du klippte ner väfven i går?

Så gick dag efter dag. Anna skummade grädden i brödkorgen och klarade kaffet med bruna bönor och ville alls inte hugga in på kabeljon som vanligt.

— Barnet har väl inte bleksot? sa' kassörn.

Slutligen en qväll i skymningen, innan lampan var tänd, brast det löst. Snyftande kastade hon sig om mammas hals och undrade hvarföre just *de* skulle vara så fattiga och utan glädje i verlden, hvarföre det just för *henne* skulle vara så galet och förmätet att någonsin tänka på en bal, hvarföre Gud kan kallas god, då han...

Hade lampan varit tänd, skulle man kunnat se hur det ryckte till i fru Tenströms ansigte och huru ett vemodigt uttryck lade sig öfver de fuktiga ögonen. Nu kände Anna bara huru hon strök hennes mjuka hår, då hon sade:

— Barnet mitt, är det för den der välsignade balen, du varit så underlig nu i många dagar?

— Förlåt mig, o förlåt mig, mamma! Du har nog bekymmer ändå, men . . .

— Ja, ser du, min lilla flicka, en simpel, rysligt billig, ljus klädning kunde jag kanske skaffa, och kanske ett par skor också, men du har ju ingen att gå med; *jag* har inga sådana kläder att jag . . . och då blefve det för resten *två* biljetter?

Hastigt torkade Anna bort tårarna, ruskade på sitt lilla burriga hufvud och sa':

— Åh, för *den* skull . . . Jag finge nog följa med Landgrens, men jag *vet* ju att det är omöjligt.

— Och så känner du ju inga, som du kunde få dansa med.

— *Joo*, mamma, jag känner bokhållaren till Struténs, der vi köper vår kabeljo, och två studenter, som ätit hos tant Emma, och stadfiskalens bror och . . .

— Du *ska'* få komma på balen, Anna.

Dansande, jublande, hoppande flög hon ut i köket, slog armarna om gamla Malena, svängde henne rundt och skrek: »Jag skall på *bal!* Jag skall på *bal!*» Så ilade hon in i hvardagsrummet, der lilla Signe höll på med »Åreskutan och Sulitelma och den långa fjällrygg, som skiljer Sverige och Norge åt», ruskade om och kysste henne i öfversvallande fröjd.

Dagen efter hörde hon genom den öppna dörren till köket hur Malena frågade:

— Frun, när ska vi gå å se ut dä nya duktyget? Der ä håll nu på alla salvetterna.

— Det blir ingenting af nu så länge, Malena, svarade modren.

Anna kände det som om bröstet snörts ihop. Det var då *de* pengarna, hon skulle bli grann med på balen! Hon ville gå ut, kasta sig om mammas hals och säga att hon ville bli hemma. Men . . . hvit linong med små

blå blommor . . . stora salen på hotell Bengtsson . . . fyra regementsmusikanter . . . Nej, det var omöjligt!

Så kom den tolfte, och redan klockan fem på eftermiddagen stod Anna färdig i all sin glans inne i förmaket. Gamla Malena slog hop händerna af förtjusning:

— Harre jestaner, fröken Anna, hjartebarn, hva hon ä grann! Hon bler den finaste på hele balen!

Gamle kassören torkade glasögonen och hviskade:

— Mamma du, flickan är söt, det kan inte nekas. Nog tror jag hon får roligt ändå deruppe, stackars liten.

— Ja, jag trodde aldrig hon skulle ta sig så bra ut. Gud välsigne barnet! hviskade fru Tenström tillbaka och tog ett tag med förklädssnibben i ögat. Det var första gången mamma såg sin äldsta utstyrd lite likt andra flickor.

Småsystrarna gapade af förvåning och beundran.

Och så kom tante Landgren, och så bar det af öfver mörka knaggliga gator upp i hotell Bengtssons i Annas ögon imponerande praktfulla festsal, och hennes kinder lågade, och hon undrade om inte alla hörde huru hjertat slog, och hon gick inte längre, hon sväfvade såsom förd af osynliga krafter bort till den långa, stoppade bänken vid salens långsida.

— Mamma du, ge mig en äggtoddy och stumporna lite bröstsocker; vi ska väl också festa litet. Ja, nu är klockan half åtta, nu är väl Anna som värst i taget, tyckte kassören derhemma.

— Ja, herre Gud, måtte flickan bara inte gå och förkyla sig då hon blir bjuden på glace och sådant slarf, när hon är varm af dansandet och flängandet, sa fru Tenström.

Det var inte farligt för lilla Annas helsa. O, derhemma i förmaket, i det tarfliga hemmet, vid den gamla

lampan, omgifven af kärleksfulla ögon, der var hon fin som en drottning och vacker som en dag. Men i skeñet af hotell Bengtssons ljuskronor, omgifven af främmande, kalla, likgiltiga menniskor, af Kråkebys grädda i all sin stass, kände hon sig så oerhördt liten, fattig och torftig. Den blåhvita, stolta klädningen var så ömkelig i all denna glans; det kändes som hade det stått skrifvet på dess rygg att den blifvit köpt åt en liten egensinnig flicka för pengar, som egentligen skulle varit till en duk och tolf servietter.

Första valsen! — O, Gud, der måtte väl ingen komma och bjuda upp henne ännu, *redan!* Hon behöfde tid att sansa sig och samla sina tankar.

Var inte rädd, liten Anna! Din fågring och din blåhvita drägt göra ej alldeles samma effekt här som inför gamla Malena.

Polka! — Der gå två, tre, fyra danser och ännu bjuder ingen upp lilla fröken Tenström. Hon ser sig omkring. Ack, för bokhållaren till Struténs existerar ingenting annat i världen än två rödblonda flätor, som hänga utefter ryggen på patron Svenssons flicka. Studenterna, som åto hos tant Emma, äro inte här, och stadfiskalens bror kretsar kring punschbordet långt i fjerran som en örn kring en nyupptäckt ätel.

Fem, sex, sju danser! — I hvirflande fart ila paren förbi; mjukt prasslande, glänsande släp slänga liksom föraktfullt till den stackars simpla blåhvita. O, gamla Malena, om du bara visste! Ingen ser henne, ingen bryr sig om henne. Var det då *detta*, hon drömt om och längtat efter! Är det för *detta* mamma skulle försaka sin duk och sina servietter! Det börjar rycka i munvinklarna, en ängslande, qväljande känsla bemäktigar sig den lilla. O, hvad hon tycker hon är arm och eländig! O, hvad hon tycker den blåhvita är full!

Ändtligen! Store Gud! Der kommer sjelfve löjt-

nanten! *Hvilken* löjtnant? Som om det funnes mer än *en* i Kråkeby! Och med honom komma fröken Strutén och postexpeditören.

— Törs vi be fru Landgren vara god presentera oss för sin unga skyddsling!

Fru Landgren gör det. Löjtnanten och fröken Strutén äro utan vis à vis till tredje fransäsen. Postexpeditören frågar, om fröken Tenström...

— Ta... tackar så mycket, jag kan... jag får... jag är så rysligt trött...

Postexpeditören ser förvånad ut, löjtnanten rycker på axlarna, fröken Strutén fnittrar då de gå.

— Men barn, hvad går åt dig? »Trött?» Du har ju inte dansat ett steg?

— Ack, tante, jag kan inte turerna; jag hade bara tänkt på vals och galopp, hviskar Anna och kämpar med gråten.

Tredje vals, fjerde polka! — Ingen ser henne, ingen bryr sig om henne. Jo, det var sannt, gamle drätselkammern kommer, röd och varm, och frågar: »Hu...u...uru står det till med frö...ö...kens pappa?» Farbror Landgren gör också allt för täta besök vid bålarna och måste följas hem.

— Vill du sitta här längre, barn?

— Ja, tante, det är så roligt att... se på, svarar Anna med tåren i ögonvrån.

Nåja, lilla fröken Tenström kan godt undvara »förkläde»; hon är inte utsatt för några häftiga attacker.

Kottiljong, slutfanfar! — Anna rycker till, reser sig, och går nästan vacklande öfver golfvet på hotell Bengtssons stora sal. Hon har i qväll korsat denna glädjens tummelplats *två* gånger: när hon kom och när hon gick.

Derhemma i farstudörren står gamla Malena, stolt, triumferande, segerviss och nyfiken:

— Har hon hatt rolitt, hjartegullet mett? Här ä

lite gröt, som frun sa ja skulle sätta in, fast ja sa då att då kommer allri på frågan, för nock har fröken Anna, som va den grannaste å allihop, blett bjudder å bokhållarn te Struténs aller självaste lycktnanten på qvällsmat i Bengtssons matsal. — Män . . . jöstanes, hva ä dä? *Gråter* hon, gullet mett!

Tösabiten på Grönvik.

Kulturmenniskan må vara hur väl dresserad som helst, hon må finna sig aldrig så bra i sällskapslivets uniform, i redingot och blanka skor, i frack och hvit halsduk, i en stadsvåning »med alla nutidens bekvämligheter»; — naturbarnet hos henne rycker dock en smula i sitt band hvar gång då gråa fält börja skifta i grönt, knopparna svälla och det kommer konvalje på torget.

Då trycker selen, som man så tåligt burit hela året, då vill man kasta från sig alltsammans och ut i det gröna, då är det som uppstege i minnenas dunklaste gömmor vissa erinringar från den tid då vårt slägte sof sin middag i villande skog, med svansen kokett slängd om bananens grenar, då flytta grossörerna ut till sina villor och skolmagistrarne hyra sig ett torp.

Denna kulturmenniskans naturkärlek inbringade årligen Peter i Grönvik trettifem riksdaler bara för stugan och farstukammaren, att nu inte tala om hvad han tog in på smör och mjölk, stångbönor och nypotatis, och hvad tösabiten fick för »passningen».

Naturligtvis var det inte något »förmöget» herrskap, som hyrde in sig i Peters i Grönvik två enkla rum. Det var herrskap, som behöfde köpa sin sommarglädje billigt. Det ena året två bleka fröknar i posten, hvilkas kinder rodnade och rundades af Grönviks sol och mor Annas filbunkar, det andra året en extralärare, som gift sig på kärlek, Guds försyn och femtonhundra om året, och i år en fattig, nygift ingenjör, hvars lilla fru var från landet och tyckte det blef så långt att sitta och se på symaskinen och brandmuren i sta'n medan hennes Otto trampade tufvor, svettades och grälade med bönderna ute i Utterbo.

När Otto var ute och »mätte», sof hon ibland till klockan elfva på dagen, rullade sig sedan i soliga backar, morgonrock och halmhatt till fram mot middag, rodde, gungade i hängmatta, läste genom herr Anderssons i sta'n länbibliotek, putsade sina naglar och såg på när tösabiten mjölkade. Och ibland var hon sjuk och grät och sa att härnäst Grönvik stod i sommarfägring, var hon nog kanske död, och ibland var hon frisk och log och sydde på små underliga, hvita plagg, som då rakt inte passade hvarken till henne sjelf eller ingenjören.

Så kom ingenjörens bror, som var kandidat och gräsläsare och älskade naturen och studerade skalbaggar och ingenstans hade att göra af sig på sommaren, ditut för att helsa på. Han trufdes och lofvade att ärligt betala svägerskan sin mat och femton riksdaler för farstukammaren, som man ju om nätterna egentligen icke behöfde, bara han fick stanna.

Det fick han.

Första veckan han var ditkommen, steg lilla frun upp klockan sju, var ordentligt kammad och klädd til frukostdags, konverserade, promenerade och t. o. m. »gjorde salong» i stugan med svågern då det var regnväder.

Men det första året, kvinnorna ä' gifta, ä' di intet

treffligt sällskap i längden för andra karlar än den de tagit på entreprenad för lifvet. Förstås om giften lyckats bra och isynnerhet sen di börjat att sy docklinne igen.

Usch, sån't kan man ju inte ens arbeta på så en ung svåger ser det!

Och så larfvade de mest omkring hvar för sig, och den ena dagen var någorlunda lik den andra.

Men om lördagarna, när ingenjören kom, då blef der annat lif! Då var unga frun aldrig sjuk, bara glad, och sjöng och skrattade och tvättade rädisor och satte fram punsch på verandan och visade Otto hvad hon hade i byrålådan. Och Otto sa: »Nej, kors, min lille vän!» och: »Åh, hvad det blir sött!» Men sen satte de sig att kyssas på allvar hela qvällen och halfve sönda'n, och då var kandidaten lika ensam igen.

En gång lånade han nål och tråd af mor Anna och tråcklade fast »hans» kavaj vid »hennes» morgonrock, för att se »hur länge de stackars tosingarna hängde ihop så der». Han sydde ihop dem i smyg klockan nio på förmiddagen och de varnade det inte förrän fram på qvällen, när lilla frun skulle ge sig i väg för en geting.

Så bar det till, att samme sommar, kandidaten gick på Grönvik och hade så der ensamt, hade tösabiten, Greta hette hon, vuxit opp riktigt och blifvit en vacker flicka. Och hon var heller ingen dum flicka, utan hade tittat både på postfröknarna, extralärarns fru och nu i sommar på ingenjörskan, så hon hade liksom lite stadbofasoner på sig och snöt sig aldrig i förklä't så någon såg'et och sa aldrig »krösen» utan »lingon».

Och allt eftersom sommarn gick, befanns det att de sällsyntaste blommorna och de treffligaste skalbaggarna alltid voro på det hållet der Greta var och mjölkade kon eller plockade bär.

Framme på torfbänken vid stugan skyntade en ljus, rutig bomullsklädnings, hvars lif oupphörligt kramades af

ett par gråa kavajärmar, medan ljusbruna lockar flöto samman med en svart, maskinklippt skalp.

Sådant smittar mer än någon kan tro, och rätt som det var satt tösabiten i ett annat knä ute på en tufva i hagen, och tjoftals små kryp begingo sjelfmord i »Brokas» skummande mjölk i stäfvan, innan Greta blef tillreds att gå hem med den.

Greta var en bra flicka. När inspektoren framme på herrgården velat försöka om det var äkta färg på de små, runda kinderna, hade han fått en näsbränna, som han ej så lätt glömde, och när herr extraläraren en söndag haft en ung studentkamrat ute hos sig, som också var lifligt intresserad af att se hur Broka mjölkades, hade han kommit hem med en svullen kind och sagt att han träffat så fasligt arga bi borta i hagen.

Men kandidaten var så ensam och hade så ledsamt, han talade så vackert och aktningsfullt, precis som till en riktig fröken, han hade ett särdeles sätt att titta på unga flickor, och han tog henne på knät, inte så der brutalt och stormande, utan alldeles som i förbigående, under samtalets gång, mildt och värligt, som han lossade mullen från en sällsynt ört.

Och hon klängde sig fast vid honom med hela sitt rena, unga hjertas kärlek, och hon tänkte aldrig hvarken på framtiden eller på sommarens slut eller på att han var en ung lärd herre och hon var bara Peters på Grönvik Greta; hon var nöjd med det ljufva, lyckliga närvarande.

Det var kandidaten också. Han trufdes så innerligt väl härute. Han fördrog med exempellöst tålmod svägerskans böjelse för ensamhet och oregelbundna måltidstimmar, och han generade ungherrskapet så lite som möjligt när bror Otto kom ditut.

Det blef inga löften och eder af. Det blef ingen alls »förförelse» i den der vanliga stilen, och der talades mycket litet om »kärlek». Men blickar och kinder brunno

mot hvarann, elektriska gnistor sprungo öfver från barm till barm, och tösabiten gick som i dvala derhemma mellan omfamningarna och det meningslösa, men berusande jollret derute i hagen.

Dagarna blefvo kortare, hallon och lingon togo slut. Betet i hagen blef dåligt och Broka stod tjudrad på åkerrenarna framme vid täppan, med det förut så glansiga håret uppruggadt af höstregnet.

— På torsdag reser jag, Greta, sa kandidaten en dag framme i September nere vid sjöboden.

— Kors, gör han då! sa' tösabiten i en ton, som ingen premiéraktris kunnat få lugnare, men hon drog fram hufvudkluten öfver ögonen och tittade envist utåt sjön.

— Det blir rysligt ledsamt, min lille rare unge, sa kandidaten och ville lägga armen om hennes lif.

Men tösabiten stötte bort hans hand, såg upp på honom med stora, allvarsamma, svarta ögon och sprang hastigt upp till stugan.

Ännu en gång satt hon dock på hans knä derute i hagen, och han strök hennes kind och frågade om hon trodde han kunde få farstukammarn nästa år också. Han ville ha den, antingen ingenjörens kommo ditut eller ej.

Men tösabiten bara grät.

Så talade han om att skaffa henne plats i staden. Som kammarjungfru eller på syeri. Hon fann det väl bra ensligt och dystert om vintrarna härute?

Men tösabiten ville inte från mor och far.

Lilla frun packade hop sitt sylt, som hon kokat härute, kandidaten plockade samman sina skalbaggar och skrufvade åt blompressen ännu ett tag. Mor Anna torkade sig i ögonen med förklädssnibben. Ett så snällt herrskap hade hon aldrig haft. Greta fick fem riksdaler af frun, och Petter sjelf såg till att sakerna lastades ordentligt på vagnen.

På hösten och vintern läste kandidaten för brinnande

lifvet på sin licentiat och tänkte inte på någonting annat. Jo, det var sannt, när han kom till vissa växter i sitt herbarium gled ett soligt, gladt löje öfver de käcka dragen, och han tänkte på att de hittats derute i hagen på sjöudden, och då kunde han ännu så lefvande se framför sig ett vackert, solbrynt flickhufvud med glänsande, brunburrigt hår, som drömmande hvilade på den stinna sidan af en svartbrokig ko medan mjölken skummande flöt ned i stäfvån. Huru mjuka hade inte de runda, ljusbruna armarna känts om kind och hals!

Ah! Sämre tidsfördrif kunde man haft en sommar. Men visst var han väl ändå bra enfaldig, som inte . . .

Vid jultiden var han nere i småstaden, der bror Otto bodde, och helsade på. En qväll kom han i gladt sällskap, med blossande kind och cigarr ut från schweizeriet, då han på gatan fick se en liten krokig gubbig figur, som han tyckte sig känna igen.

— Nej, se på fader Peter! Nå *det* var roligt! Hur mår mor Anna och tösabiten?

Peter på Grönvik tog sig ett tag öfver ögonen med bälgvanten, innan han kunde svara.

— D'ä lessamt, harre. Tösabiten rent som tynas bort. Hon har inte hatt en helseda' i vinter. Gu trösta oss, d'ä vesst lungsoten. Ja ä just nu i sta'n ätter medosin.

Kandidaten blef litet blekare om kind och hans cigarr föll på gatan.

— Stackars, stackars lilla Greta! Se här, fader Peter, ska han ha till en butelj riktigt godt vin till tösabiten för att styrka sig med. Och så ska han helsa henne så mycket från mig!

Den vårterminen tenterade kandidaten i tre ämnen, och på sommaren for han ned till bror Otto igen.

En vacker söndag i Juli tog han en droska och bjöd ingenjörens på en tur ut till Stigarps kyrka, samma

socken der Grönvik låg, och omgifven af den herrligaste natur.

Söder om templet, der rosorna logo vackrast på grafvarna och gräset doftade mest, stodo Peter i Grönvik och mor Anna vid en liten blomprydd kulle med ett fult, svart kors uppå.

Kandidaten tog några steg fram och kastade en frågande, halft ängslig blick på de gamle . . . ?

Gubben Peter lyfte på sin brunbrände, trettiofå-årige brudgumshatt, och hans hvita hufvud darrade då han hviskade:

— D'ä tösabiten, harre!

Kandidaten böjde hufvudet och kände det som om hans hjerta våldsamt pressats samman.

Mor Annas magra händer skakade och grepo hårdt i den gamla slitna psalmboken, då hon lyfte upp sitt skrumpna, tårdränkta ansigte.

— Hon do i pingstas. Tack för dä rara vinet, käre harren! Hon va så enveten å velle inte vi skulle öppna flaskan; — men hon hadde na jemt hos sej i sängen å titta på, å talte möcke om harren på dä sista. Ja, Gu välsigne dom allihop! Så'nt sommarharrskap får vi allri mer!

När stormen kommer.

De voro två unga, vackra menniskor, på hvilka lifvets vårsol sken utan moln, och de hade i all sin tid inte haft mer än *en* sorg: tviflet om att få tillhöra hvarandra.

Men alltsedan den der qvällen, då hon, varm och med hjertat ännu häftigt bultande efter kottiljongen, inhöljd i ljust pelsverk från topp till tå, stod och stampade fast sin löjligt lilla bottin på foten i konsul Möllers tambur, och han, stolt och strålande, med käck lifslust i sina mörka ögon sprang fram och lade boan om hennes hals med ett: »Ännu ett godnatt, fröken Amelie!» och följde henne till vagnen och böjde sig djupt, djupt ned öfver hennes lilla hand; — alltsedan dess var tillvaron blott jublande lust för dem båda.

Och hvarför skulle den inte vara det? Hon, så ung, bara nitton år, så vacker, så kärnfrisk, i ett hem, visserligen inte rikt kanske, men der pappas stora borgmästarelön räckte till att underhålla en angenäm elegans, der frid och sol och kärleksfull välvilja stämplade förhållandet mellan alla familjens medlemmar.

Och han, ståtlig och vacker, äfven han, en ung, duglig köpman med en glänsande affär, visserligen inte så stadgad än, men med de vackraste utsigter; en man, om hvars hals en gammal fru med stolthet kunnat lägga sin arm och hviska: »Min son!» en man, mot hvars bröst hundrade unga flickor gerna velat luta sin kind och sucka: »Min älskling!»

Sjelfva frieriet derhemma i salongen en vecka efteråt, samtalet med pappa, som upplyste att »Amelie var en fattig flicka, som ingenting hade att vänta hemifrån», och naturligtvis fick till svar att »hon dock skulle göra Gustaf

Hallberg till den rikaste man på jorden»; allt det der gick som af sig sjelf, och så satte man sig att vänta på att Amelie skulle fylla tjugo år, ty dessförinnan ville inte mamma släppa henne ifrån sig, och inte hann utstyrseln heller att bli färdig förr, och inte heller grosshandlare Hallbergs nya hus.

Men under tiden lefde de i tanken genom sitt lif, sådant det skulle bli i det der nya huset. Lyckan skulle fortfarande le dem emot. Gustaf skulle, förstås, arbeta och sträfva, men inte oupphörligt, inte »vanvettigt», inte som en sniken mammonsträl; man skulle veta att njuta af lifvet, ty hvad betydde det egentligen om »de första hundratusen» komme några månader förr eller senare! Och hon, ja, hon skulle bli hemmets lilla solstråle naturligtvis; hon skulle ha buren fin och grann när maken flög ditin för att kuttra bort besvär och förtret och hvarje tanke på leveranser och fakturor. Hon skulle se till att der tömdes den rätta sortens sherry på karaffinen, att tofflorna stodo till reds och att bjudningarne till vännerna inte kommo i kollision med hvarandra. Och så skulle hon göra musik. Hon kunde ju fyra valser och två polkor och en hel sonat riktigt bra. Nog fick hon att utträtta, stackars liten.

Stort derutöfver fick inte en verkligt fin qvinna sträcka sin verksamhet. O, hvad man gycklade med de der emancipationsidéerna om qvinnans sjelfständiga ställning och förvärf! O, så man skrattade åt kusin Ellen, som »var i huset» efter föräldrarnes död, och som vid den alltid försenade frukosten slängde i sig smörgåsarna på ett högst oqvinligt sätt, för att hinna i tid till bokhållerskolan, der hon hoppades vinna medel att framdeles försörja sig sjelf och slippa ligga farbror till last!

Ibland då Ellen sprang i väg nedåt Strandgatan i Amelies aflagda bottiner och kappa af tre års gammalt mode, kunde hon vända det lilla hufvudet med det kort-

klippta bruna håret, trubbnäsan och den fula, gråa baretten mot fönstren derhemma igen och låta de bruna, spelande ögonen leta igenom rutorna. Riktigt, der i salongen vid aqvaret stod Gustaf med armen om Amelies lif; de skrattade muntert, och en gång såg hon tydligt att Amelie dervid pekade utåt gatan på henne sjelf. Då for en liten sliten vante hastigt öfver bruna ögon, fötterna ökade sin takt och Ellen lyssnade mera uppmärksamt än någonsin på gamle bokhållare Holms: »Ser ni, det viktigaste af allt är att man ordentligt och genast för öfver posterna ur dagboken till rätta konti i rescontran.» Åh, om hon *snart* kunde slippa att äta nådebröd!

Men egentligen kunde man ju inte klandra dem alls, för att de skrattade åt lilla kusin. Hon såg onekligen litet lustig ut med sina skolflicksfasoner ännu vid tjugotvå år, sitt korta, stubbiga, mörkbruna hår och sina egenomliga toiletter. Stackars Ellen, pappa hade bara varit landskanslist med tvåusen kronors lön, och bröderna hade alltid haft god aptit, så att till stass och grannlåt hade inte mycket blifvit öfver.

Långsamt tog Hallberg blicken från gatan och fäste den med ett hängifvet, beundrande uttryck på sin fästmöes herrliga gestalt och förtjusande profil, i hvilken den fint mejslade, grekiska ansigtstypen så underbart fagert flöt tillsammans med de blåa ögonen och det rika, ljusa håret.

— Ni äro just inte mycket lika, ni kusiner.

— *Tycker* du inte? lät det smått gäckande från den öfverlyckliga fästmön.

* * *

Så kom stormen.

Den, som vill börja en affär utan kapital, måste tillita vänliga människors hjälp och borgen. Och då faller

det sig naturligtast att be om hjälp der ens egen åter-tjenst behöfves. Så stödjade tre à fyra unga, företagsamma män hvarandra. Hvad skola de göra? De rike, de som sjelfve inte behöfva dylik hjälp, de ha alltid förhinder.

Ibland går det bra för de unga företagsamma männen; de lyckas, de bli rika karlar, de få tjocka plånböcker och hårda hjertan och hjälpa ingen och låta verlden ha sin gång. Och då är ju ingen skada skedd.

Ibland går det illa för alla de tre eller fyra unga, driftiga karlarna, som »hjelpt» hvarandra, och då är ju heller ingen orätt skedd.

Men ibland kan också en eller två af dem arbeta sig upp, börja fånga lyckan, bli smått solid och se framtiden i ljus, medan det plötsligt går omkull för vännerna, hvilka i sitt fall obevekligt dra med sig den som nu haft lyckan ombord, ifall han stått ensam.

Då är det hårdt.

Det tyckte också Gustaf Hallberg, då han en dag, nästan halfvägs mot de »första hundratusen» och tre månader före bröllopet, tack vare vännerna, som haft sämre tur, fann sig vara en ruinerad man.

Hvar skulle han söka trösten, om icke hos sin trolovade brud? Och hon svek honom heller inte i detta nödens och sorgens ögonblick.

Han var fattig; välan, så ville de då dela fattigdomen.

Men han var måhända *mer* än fattig. Måhända skulle »farbror» sjelf såsom borgmästare få den smärt samma pligten att handlägga hans konkurs?

Hon skulle bära äfven *det*, bära vännernas axelryckningar, beklaganden och anmärkningar utan knot; hon visste ju att hennes Gustaf var en hederlig man.

Hon skulle få vänta länge, länge, innan han möjligen på sitt grusade välståndskunde kunde bygga dem ett nytt hem?

Hon skulle tåligt bida den dagen.

Lång omfamning och stor familjescen.

En månad derefter sände hon honom — ringen åter. Hon skref att hon gjorde det »med krossadt hjerta och under strömmande tårar», men hennes föräldrar »hade besvurit henne att inte genom grym halsstarrighet motarbeta deras sträfvande för hennes framtid». Sjelf visste hon ju, »att utan honom funnes för henne ingen framtid på jorden, ingen lycka, ingen frid; men hade hon väl något val?»

Gustaf Hallberg undrade först om icke allt detta var för mycket för en man. *Intet* hade blifvit honom öfrigt när stormen kom; *allt* hade den beröfvat honom: förmögenhet, framtid, lycka och brud. Som en fridlös smög han omkring i stadens utkanter sedan det blifvit mörkt på aftnarna och gick ängsligt ur vägen för alla gamla vänner. Rättvisan fordrar också det erkännandet att de härvidlag på allt sätt underlättade hans bemödanden. Derfor blef han också nästan mörkrädd när han sent en qväll från en af sofforna i stadsparken helsades med ett ifrigt:

— Gustaf!

— Hvem . . . åh, Ellen . . . förlåt: fröken Holst . . .

— Åh, Gustaf, var nu inte stygg! Jag har varit så ledsen för din och Amelies skull, ja, det har jag. Jag har gråtit alldeles rysligt.

— Och Amelie . . . har *hon* fällt någon tår för min skull?

— Vådligt, Gustaf, alldeles förskräckligt; men stackarn, hvad ville hon göra? Farbror och tant voro alldeles öfvergifna. De rent tvingade henne.

Och så strömmade tårarna öfver kusin Ellens kinder, och små sjaskiga handskar fingo brådt efter näsduken i den gamla kappan.

— Adjö med dig, Gustaf! Nu träffas vi väl aldrig mer, för nu ska jag bort och ha plats på kontor; men

jag skall alltid hålla af dig, och jag är alls inte ond för det du och Amelie ibland skrattade åt mig. Gud väl-sig . . .

Och så kom der en tåreflod igen.

— Hör du, Ellen, hur skulle *du* gjort, om du varit i Amelies ställe?

— *Jag?*

— Ja, just du?

— Åh, herre Gud, jag hade visst dött, tror jag. Jag hade *aldrig* låtit tvinga mig. Men du får inte vara ond på Amelie. *Hon* är så ung och vek. *Jag* är ju snart tjugotre år. Gamla menniskan, ser du . . .

— Du är en liten snäll toka. Farväl, Ellen!

— Adjö, Gustaf! O, så rysligt ledsamt att det skulle bli så här!

* * *

Alla sade att det var »en vacker konkurs» Gustaf Hallberg gjort. D. v. s. att det låg öppet för hvar man att se, det han handlat ärligt och redbart och störtats uteslutande genom borgensförbindelser. Och så fick han ackord, på hvilket visserligen just ingenting blef öfver, men som åtminstone lemnade honom ett ärligt namn i behåll.

Så blef det att börja från början, i minsta möjliga skala, ute i förstaden. Der stod den förre elegante bal-kavaljeren sjelf bakom disken, och efter ett par år hade han kommit sig så pass för, att han blygsamt och anonymt kunde annonsera efter ett biträde.

De der förskräckliga qvinliga emancipationsidéerna, alltid svåra bland butiksfolk, hade gjort så fruktansvärda framsteg, att tre fjerdedelar af svären kommo från fruntimmer, fruntimmer med luggar och utan luggar, med flåtor och kortklippta, eleganta damer från hufvudstaden

och mycket tarfliga flickor, som någon månad hjälpt till i en landthandel.

Men Gustaf Hallberg sköt undan hela högen af bref, betyg och porträtt, för att bara stirra på en enda liten trubbnäsa och ett par varma, barnsliga ögon, som trohjärtadt blickade mot honom vid skenet af kontorslampan.

Så satt han der en hel timme med kortet i handen. Han stafvade och lade ihop. Han kom ihåg hur varmt de der ögonen tindrat emot honom ofta förr i borgmästarns salong, hur vemodsfyllt och tyst förebrående de blickat, då han och Amelie gycklat med kusin Ellen, huru innerligt en liten hand tryckt hans till afsked för två år sedan. Om de vackra betygen, som lågo bredvid, brydde han sig alls inte; han tycktes ha mer än nog af fotografien, och följande söndag reste han till den grannstad, der »kusin Ellen» verkade i Merkurii tjänst.

* * *

Ännu har firman G. Hallberg inte skaffat sig något biträde i butiken och på kontoret, fastän ytterligare ett par år ha gått och affärerna äfven gå så smått framåt.

Men det behöfs inte, ty unga frun är dugtig att hjälpa till i affären, och en bättre säljare får man leta efter, en bättre kompanjon kunde firman Hallberg aldrig fått.

Ibland, när firmans båda delegare stå i färd med att ordna i hyllfacken, går den ännu unga och bedårande vackra kusin Amelie förbi, men hon tittar alltid åt den andra trottoiren. Då händer det att Gustaf, lika förtjust, som en gång uppe i borgmästarens salong, utbrister:

— Ni äro allt bra olika, ni båda kusiner!

Och Ellen, som nog förstår huru Gustaf *nu* menar, ser upp helt menlöst och enfaldigt och hviskar:

— Javisst, den Amelie hon är ju så förtjusande söt och vacker.

Tillgångarne ha ännu ej medgifvit att hålla mer än *en* piga, och som denna har åtskilligt att skaffa med firmans lille junior, så händer det nog att det inte är så trefligt i de tre små rummen ofvanpå strax på aftnarna när både herre och fru komma upp från butik och kontor.

Men Ellen gör i hast hvad hon kan för att ge det lilla hemmet ett vänligare utseende, och när så lampa och brasa äro tända och téköket puttrar på bordet, kryper hon upp i soffan, smyger sitt lilla burriga hufvud innaför slaget på Gustafs kavaj och jollar:

— Ack, lille man, det här är annat lif än du en gång drömde om. Din stackars hustru får ju inte tid att ha hemmet så fint och nätt, som hon ville och som det skulle vara.

Då slår han två stora, starka armar om henne och jublar, med munnen full af smörgås:

— Men jag vet att hon står stark och håller profvet om stormen kommer.

En enveten here.

(Kalle på Skogen berättar.)

När ja tjente te nämnamannens i Hulta så va där en liten sommardräng, som hette Agust. Han skulle komma i tjensten ve fruedas-tien, som sommardrängar bruka, å söndan förut sa nämnamannen åt an ve kyrkan att han feck komma å ta märren på tisdan för å hemta sina saker. Då grinade heren å sa:

— Tack ska I ha, nämnaman, men öfverlöppsskjortan sveper ja in i ett veckebla mä helgdasböxerna,

å körketröjan tar ja utanpå den annra, så dä behöfs inget märrakriatur för den saken.

— Du ä lätt utstyrder, sa nämnamannen.

— Ja, inte för dä behöfs å be ihop körhjelpen när ja ska flöttja, töckte heren.

Dä va en skriner och bleker here först han kom te Hulta. En gång när vi höggen gärsle hade han fått en risqvest innerst på ryggen så han måtte rifva å säj allting, å då sto refjabenen ut på den stackarn som om han svalt en småsillakutting, å ryggaknuterna stack opp som tännerna på en stockasåg. Så do mor hans, fattistukarin, fram på våren, å då geck han å lipade i tu eller tre dar. Lite vindögder va han mä, så dä han gråt mä dä höjra öjat dä trellade ner på den venstre käften, å tvärsimot.

Men han va qveckställd i arbete å en omöjli menska på bä välling å gröt, så att hos nämnamannens la han ut å ble tjocker som en stut på groa-bete. Å leksen å enveten va han på allting, å värre here te å dansa å hjula å springa på näfvarna å spela på bälgaspele dä feck en leta ätter.

Fram på sommarn när han tatt opp på lönen å skaffat säj döffeltröja å körderojsböxer å bälgaspele mä ringeklocka å två tapplebräen på, började qvennfolken i byn å ty säj te an, ändå han inte va så värst granner. Män dä värsta va för han vann allri titta på bara en gräbba telika för dä öjena va så artigst ställda, utan när han pratade kärleksor mä *en* gräbba, så va der allti teminstingens *två* andra, som to 'et å säj å kom å strök säj mot bälgaspelet alldeles som kattkällingar.

Män dä va en slemmer here, för så der kunne han ha en gräbba i knäet nåna nätter när vi va ute på ekebackarna å tosades. Å han ga na bä kössar å sockerpennar å kryddnejleker, män nåt vidare bekanter mä dom ble han inte för dä.

Men så hade patrons på Kulla en kammarpia, som hette Fina, å *fin* va hon förstås som den klakaste ärs-härjakalf. Hon va från staen å äxmerade inte å gå på vår dansebana. Män så en gång vannt hon inte låta bli å gå å titta bak en buske, å veps sto Agust mett för na som en blext å dro på mä nigarepolskan på bälgspelet å kösste i luften mot na å sa:

— Nä si go afton, lella fästemo! Ska dä va en liten hoppstulalululiasväng?

Då frynte hon på näsan å plockade säj på halsduken för att di skulle se att hon hade köpstahandskar å sa:

— Att han inte skäms!

— Hva skulle ja skämmas för, dett lella kössety? Vesst ä dä lite varmt i väert, män te nämдамannens får en salt te maten, begriper hon.

— Usch hva han ä rå!

— Sa hon »rå»? Ja, qvennfolk ä inte goa å göra te pass. Stafva på Fällan hon feck sin gubbe *kokt* hon i våras, när ångpannan sprack i bränneriet, å hon va *heller* inte nöjd. Sä j qveckt om hon vell ha mäj te fästeman för qvällen, för här ä annra gräbber som väntar!

— Han skulle åtminstone lära sä j att titta rätt först.

— Å strunt, den som ska hålla reda på en sän der herraklappader tallrekarännerska, han behöfver allt kunna titta på mer än *ett* håll, sa Agust, för han ble allti arg när di slo fram att han glodde i kors.

Ack hva han sen ble tosi i den gräbban i alla fall! Hon va då också orimlitt grann. Bra nock lång å rak å runn å trinn ändå, som hon hade vatt svarfvader, men ändå smal om lifvet som en mamsell, å röer i ansektet å dä grannesta bruna hår, som va tesnott på herrskapsvis i knutar å krokediler ofvanpå hutet. Å hänner å fötter hade hon som ett tolfåra barn, å fingrana va hvita å smala som snörena på en banevakt.

Nämдамannen sa te an:

— Va inte dummer, here! Hva skulle du göra mä den dockan i ett torparefåhus äller på ett nylänne, om hon rätt velle ve däjä? Å nu bara tosas hon å drifver spetakel mä däjä.

Men Agust va enveten. Han har talt om alltihop för mäjä ätteråt. Hvarenda lördasnatt geck han te Kulla å bösste på pikammarsfönstret. En gång kom frun ut å skrek: »Harre Gu, här ä tjyfvar!» å hela huset kom i en djädrans röra. En annan gång to patronens jagthunnar Agusts körderojsböxer te frukost, å en gång klatsade kusken homen på käften så han fe bära hutet i ett knyte i åtte dar.

— Ä du inte nöjder än? sa ja te Agust.

— Nä, ja skulle inte bry mäjä om alltihop, om ja bara inte hörde hur gräbbefan ligger å grinar derinne i rallen. Där ä inte mer ynkesamhet i hennas hjarta än en kan knyta i en slipesten.

En måndasmåron varsnade ja att Agust va så fastlitt styf i benen. Han gjorde sett arbete, dä kom inte på frågan, men han geck konstitt, å när vi skulle äta medda, så to han sin mat å ställde säj utmä hässjan å åt.

— Sätt däjä, here! sa nämdamannen.

— Tack, husbonne lelle, ja står väl.

— Sett ner, Agust! sa nämdamannens Lötta.

— Gu välsigne Lötta, men dä ä så djädrans gått å stå, pustade heren.

— Hur ä dä fatt mä däjä? hveskade ja te an sen när vi kom ut på skären.

— Jo, nu ä ongharrarna på Kulla hemkömna å nu skjuter di mäjä mä salt der bak, sa Agust.

— Bry däjä inte om na, Agust!

— Ja, harre Gu, om ja bara vunne låta bli. Men innan skottet smällde va hon ute en fem minuter å pratade ve mäjä, å dä va ändå rätt som en oppmuntran.

— Hva sa hon då?

— Jo hon sa, att om ja inte håller mäj därifrån, så ska rättarn å statarna myrda mäj.

Fram mot ätterhösten kom der ut ett or att Fina på herragåren fått 'et illavuret mä en spektor. Då geck August te na mett på en söndas ättermedda å sa:

— Kanse du *nu* inte töcker du ä så möt för goer för mäj, sen dä tetade säj för däj?

— Usch, ja vell inte si däj! För en stackars flecka blett olöckli, behöfver hon väl inte göra't värre mä å ta *däj*, töckte gräbban.

Den natten satt August på kistelocket i drängstuan å spelte alla di sorgliaste melodier han orkade på bälgaspelet. Men sett arbete skötte han som en kar å te hösten feck han påöke på lönen.

Fina hon flötte te staen å lärde säj stryka. Men Sven Krats, som reser dit mä hybeteksränter åt bönnerna, han sa att han trodde hon strök fler gator än herraskjorter på dygnet, å lite hvar hörde vi att hon skulle ha blett en rektitt sämre mamsell.

August han la ihop å sina löner å satte in på sparbanken; men bälgaspelet la han nederst i kistan å allri han tapplade på 'et mer.

Ett par år ätteråt sa Sven Krats, som kom från stan:

— Nu ä dä ynkelitt te gagns för Fina på Kulla derinne. Själff ligger hon på lasarättet å hennas pöjkar ä på fattigvården.

— Har hon mer än *en?* sa August å sto å svalde å svalde å petade mä piskaskaftet på plokknifven.

— Ja, en, som inte ä mer än tre räppar gammal.

Daen ätter läjde August en kar i sett ställe å to på tåget in te stan. Han talte om hela paschasan för mäj sen, för vi va goa kamrater å hade tjent ihop i fyra år.

När han kom in på lasarättssalen lå Fina på en jarnsäng så gruffitt mager å blek.

— Hur står dä te? sa August.

— Jo tack! Sett ner! sa Fina.

Då kröp han ner jemte hutet på na å hveskade:

— Fina lella, dä så djädrans svårt å språka när di annre sjuklingana ligger å glor. Men vell du ännu i dänna stunn ble min qvenna å va årningsam ätter detta, så ska ja ble en snäll kar åt däj, å va som en far för dina herar, å du ska allri höra ett skamfullt or å mäj för dä . . . för dä du rogat däj lite i din ongdöm.

Då ble hon röer öfver hela ansektet, å Agust så att dä liasom vätte lite i öjena på na. Hon tötte vesst ändå, dä lea lifvet, att dä va rejält bjutt å Agust.

Men så blinkrade hon te så vanndröpparna i öjnästén kländes i sönder å grinade lite å hveskade tebaks:

— Du ä bra snäller Agust, men ja ä nock inte skapter te å va i en stuga i skogen, å du skulle allri ble löckli mä mäj. Men har du femti reksdaler å låna mäj på en liten ti så vore dä bra.

— Ja ska ta ut på sparbanken, sa Agust.

Dä obillitt va en ändå kan dra ihop på en drängalön när en inte slarfvar bort ett öre. Om nånna år hade Agust så han kunne tass mä ett boställe, å nämdamannen geck i borjen för arrendet, å dä va halfgårsdöttrar som skulle niget å slekat säj om munstöcket om Agust bara sagt så möcke som: »Flött te mej på prof en räpp*) äller två!»

Men fast han älla hade abetit på all slags guss gåfvor, så på qvennfolk va han så nätt som nånsin står te, å när Ola i Kroken en gång på brytegille sto å talte om att hans Eling hade sju å tjuetusen daler i morsarf, sa Agust bara: »Dä va bra för henne dä». Å en gång slo Masse i Intakan fram att hans bruna följa skulle följa mä hansas Hanna när hon gefte säj, men då sa Agust: »Där får hennas kar ett bra ök; men för min del har ja

*) »Räpp» = tre månader.

gett mäj hundan på att när ja ska ha en häst ska han va röbläsi».

Då sa ja ändå te honom:

— Du va mäj en enveten herastolle. Ja tror du går å grunnar på Fina än i denna da?

Då ble han röer i flänsen å sa:

— Grina inte åt mej, Kalle lelle, män hvar gång ja tänker på hennes lella välsignade granna ansegte där dä lå på dän hvita dynan på lasarättet, så ä dä bestämdt som om di rännde en klackasyl tvärs igenom hjartat på mäj.

Sen, när Agust var inne i sta'n å skulle köpa lite bosdel te sett nya ställe så mötte han henne på gatan. Då va hon blek om näbben å kappan trasi i kanterna, men fin å herrskapli i alla fall. Å hur di började att orda, så sa han te slut:

-- Fina, ett tag te frågar ja om du vell ble min qvenna, men tänk däj för hur du svarar, för Agust på bostället kanske frågar däj allri mer!

Då grinade hon vänliare än hon nånstin gjort å sa:

— Nock kommer ja att leds ve derute på bonnlannet, men ättersom du håller så möcke å mäj å vell glöm . . .

— Ja, ja vell glömma alltihop. Men du . . . du . . .

— Hva ä dä, Agust?

— Du har väl . . . ble inte arg Fina! Där ä väl . . . ä väl inte *mer* än två pöjkar?

— Nej, Agust, må du förskjuta mäj om där dä ä!

Men när han sen kom i ny liggfjädravagn mä mäsingsssele, för å hemta na, å plockat på di två store lunsarna, som han skulle ha te på handelen, så kommer Fina spasserande å räcker homen en liten en i linda å nattmössa på hutet.

— Ä du vetti, Fina, du *sa* ju så helitt att dä inte va mer än di *två* pöjkarna?

— Dä ä väl inte heller, Agust! Detta ä en liten *flecka*.

WILLIAMSON'S

THE GREAT BRITAIN
AND IRELAND
POST OFFICE
REGULATIONS

1854

THE GREAT BRITAIN
AND IRELAND
POST OFFICE
REGULATIONS
1854

På **Hugo Gebers** förlag för Sverige, Norge och Danmark är under utgifning:

NATIONALVERKET FINLAND I 19e SEKLET

FRAMSTÄLDT I ORD OCH BILD

AF

FINSKA SKRIFTSTÄLLARE OCH KONSTNÄRER
med omkring 300 illustrationer.

Redaktionskomité: *För texten: C. G. Estlander, L. Lindelöf,
L. Mechelín, Th. Rein, Z. Topelius.*

För illustrationerna: G. Berndtson, A. Edelfelt, E. Järnefelt.

Utgifvare: **L. MECHELIN.**

Utkommer i 10 häften under loppet af år 1893.

**Subskriptionspriset för hela verket är 24 kronor.
Lösä häften säljas icke.**

»Ett af de vackraste verk, som till denna stund framträdt inom något af de nordiska länderna.» *Post-Tidn.*

»Vi kunna *ej* *nog* rekommendera detta härliga verk hos alla bildade familjer. Den, som minnes den dag, då Runebergs dikter gingo ut öfver Norden och hälsades såsom käraste gäst i hvarstenda svenskt hem, han måste inför detta *Finland* nu önska, att det verket måste få göra samma triumftåg. —» *Norrlands-Posten.*

»Det är öfverflödigt att för svenska läsare rekommendera ett sådant arbete som det ifrågavarande. Den gamla svenska kärleken till Finland skall *ej* begära bättre än att få förskaffa sig denna nya, af kärleksfulla och konstförfarna händer tecknade bild af en aldrig bortglömd vän. —» *Aftonbladet.*

»— — Vi hafva all anledning att på det ifrigaste rekommendera det storartade monumentala arbetet.» *Nya Wernl. Tidn.*

»Ett af de förnämsta praktverk som utkommit i Norden under de senare åren. —

Det skall säkerligen mottagas med lika stor förtjusning i Sverige som i Finland, hvilka länder ännu hafva så många gemensamma historiska minnen och literära intressen. — —» *Sydsv. Dagbladet.*

»Boken står absolut på höjdpunkten af hvad nutiden kräfver i elegant reproduktion. — — — en literär minnesvärd öfver de flydda decenniernas vackra bragder.» *Göteborg. Handelstidn.*

Subskription emottages fortfarande i hvarje välordnad bokhandel i de skandinaviska länderna.

Arbeten af Sigurd

Jonas Durmans Testamente

Berättelser, skizzer och humoresker

(Tionde tusendet)

Pris 3: 25.

KOMMINISTERN I QVISLINGE

Berättelser, skizzer och humoresker

Andra upplagan

(Tolfte tusendet)

Pris 3: 25.

Fru Westbergs Inackorderingar

Berättelser, skizzer och humoresker

Fjärde upplagan

(Tolfte tusendet)

Pris 3: 25.

VID HEMMETS HÄRD

Novelletter, sparlakanslexor och satirer

Andra upplagan

(Åttonde och nionde tusendet)

Pris 3: 25.

Svenska bilder och vrånghilder

Humoresker, skizzer och berättelser

(Första-sjunde tusendet)

Pris 3: 25.

KALEIDOSKOP

Qväden och oqväden

Fjärde upplagan

(Åttonde och nionde tusendet)

Pris 3: 25.

LJUD OCH OLJUD

öfver vexlande ämnen

(Sjunde tusendet)

Pris 3: 25.

I SVENSKA BONDEHEM

Skildringar

Fjärde upplagan

Pris 2: 50.

HUGO GEBERS FÖRLAG

Omslaget tryckt hos Iduns Tryckeri Aktiebolag.

